

Til
Socialstyrelsen

Dokumenttype
Slutrapport

Dato
Juni 2021

**PROJEKT VIRKSOMME GRUPPEBOSTØTTE-
INDSATSER**
Slutevaluering

RAMBOLL

Bright ideas. Sustainable change.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Resumé	3
2.	Indledning	5
2.1	Projekt Virksomme Gruppebøstøtteindsatser	5
2.2	Slutevalueringens formål	8
2.3	Datagrundlag	9
2.4	Læsevejledning	10
3.	Tværgående evaluering	11
3.1	Gruppeindsatsernes målgruppe	11
3.2	Kerneelementer på tværs af gruppeindsatserne	13
3.3	Indikationer på lovende resultater på tværs af gruppeindsatser	15
4.	Evaluering af de fem gruppeindsatser	21
4.1	Trivsel gennem netværk (Gentofte Kommune)	22
4.2	Aktivt fællesskab (Slagelse Kommune)	45
4.3	Tre gruppeindsatser i Helsingør Kommune	68
4.4	ADHD-gruppen (Helsingør Kommune)	74
4.5	Brugerstyret gruppeindsats (Helsingør Kommune)	90
4.6	Kvindenetværksgruppen (Helsingør Kommune)	105
5.	Bilag	119

1. RESUMÉ

I de senere år har der været et stigende fokus på gruppeindsatser i den socialpædagogiske indsats i kommunerne. Både som supplement og alternativ til individuel socialpædagogisk støtte. Tidligere undersøgelser peger på, at gruppeindsatser inden for de senere år har vist lovende resultater for forskellige målgrupper og inden for forskellige sektorer¹.

Denne rapport viser resultaterne af en evaluering af fem udvalgte gruppeindsatser. De fem udvalgte gruppeindsatser har været en del af Socialstyrelsens modningsprojekt "Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser" i perioden 2018 til 2020. I dette modningsprojekt har projektformålet været at videreudvikle, beskrive og pilotteste fem lovende gruppeindsatser. Indsatsmålene for de fem indsatser er:

- at styrke borgernes mestringsstrategier og handlemuligheder,
- at øge borgernes deltagelse og trivsel i almensamfundet, herunder i sociale relationer, netværk, foreningsliv, uddannelse og arbejdsmarked,
- samt understøtte, at borgerne får brug for en mindre indgribende eller ingen kommunale indsatser.

Målgruppen for alle fem indsatser er borgere med psykiske funktionsnedsættelser og/eller sociale problemer, der modtager socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85. Undervejs i projektet er målgruppen udvidet til også at omfatte borgere, der modtager støtte efter servicelovens § 82.

Resultater

Helt overordnet viser evalueringen, at der er indikationer på lovende resultater for de fem udvalgte gruppeindsatser. Kommunerne har i projektet arbejdet med at modne de fem udvalgte indsatser. Et centralt element heri har været at indkredse og styrke indsatsernes eksisterende kerneelementer og tilføje nye. Evalueringen viser, at syv kerneelementer er gennemgående på tværs af de fem udvalgte gruppeindsatser.

- Vurdering af deltageres forudsætninger for deltagelse i gruppeforløbet
- Forventningsafstemning om gruppeforløbet mellem gruppefacilitatorer og deltagere
- Matchning af gruppedeltagerne
- Den fagprofessionelle som gruppefacilitator
- Løbende evaluering og tilpasning af gruppeforløbet til gruppesammensætningen
- Opfølgning på den enkelte deltager og fokus på afslutning af gruppen (midlertidighed)
- Brobygning til lokalsamfundet (herunder grebene kendskab, følgeskab og værtskab).

De seks øverste vurderes at være kerneelementer, der kan betragtes som universelle for en gruppeindsats. Det er kerneelementer, der skal være til stede for at sikre en god gruppeindsats. Det sidste af de syv kerneelementer er specifikt for målet med indsatserne i dette projekt om øget deltagelse og trivsel i lokalsamfundet for deltagerne.

Derudover giver evalueringen indikationer på lovende resultater for de borgere, der har deltaget i de fem udvalgte gruppeindsatser. Hovedresultaterne bygger på interviewpersonernes oplevede udbytte og er følgende:

- Indikationer på lovende resultater i forhold til at styrke borgernes mestringsstrategier og handlemuligheder for deltagelse og trivsel i almensamfundet

¹ Se fx VIVE, Jensen, D. & Nielsen, B. (2018): "Kerneelementer og fælleselementer i gruppebostøttemetoder".

- Indikationer på lovende resultater i forhold til at bryde social isolation, opbygge netværk og mindske ensomhed
- Sammen med fokus på brobygning til lokalsamfundet samt opfølgning på den enkelte deltager og fokus på afslutning af gruppen (midlertidighed) kan gruppeindsatserne føre til mindre indgribende eller ingen indsatser efterfølgende.

Evalueringens datagrundlag giver kun mulighed for at give indikationer på resultater og giver desuden ikke mulighed for at afdække forskelle i de fem indsatsers resultater for borgerne. Resultaterne kan desuden ikke betragtes som repræsentative for gruppeindsatser generelt.

Evalueringen viser til gengæld forskelle i indsatsernes modenhedsgrad og implementeringsgrad. *Trivsel gennem netværk* og *Aktivt fællesskab* vurderes til i højere grad end de øvrige at bygge på et vidensbaseret grundlag. De centrale dele af disse to indsatser (hhv. *Trivselskort* og *ABC for mental sundhed*) er udviklet ud fra forskningsviden om elementernes virkning. Samtidig er disse to indsatser i højere grad implementeret end tilfældet er for de øvrige indsatser. Dette skyldes dog delvist en forskel i, hvor meget indsatserne og beskrivelserne heraf har været under fortsat udvikling under projektets udviklingsfase. Det er således mere usikkert, hvorvidt de ovennævnte oplevede resultater skyldes de fulde indsatser, i de tilfælde hvor de ikke har samme implementeringsgrad eller denne ikke kan vurderes.

Datagrundlag

Evalueringen bygger primært på kvalitative dybdestudier i de udvalgte kommuner. Her er der foretaget interview med borgere, gruppefacilitatorer, projektledere, ledelsesrepræsentanter og repræsentanter for relevante samarbejdspartnere. Derudover indgår vurderinger af beskrivelser af indsatserne udarbejdet af kommunerne samt enkelte kvantitative opgørelser. Pilottestfasen i projektet faldt sammen med, at COVID-19 kom til Danmark. Gruppeforløbene blev først sat på standby i en periode og derefter genoptaget, men i modificeret form, da der var aktiviteter, der ikke kunne gennemføres som beskrevet i indsatsbeskrivelserne. Derfor har det ikke været muligt at indsamle valide kvantitative data om indsatsernes virkning på borgerniveau, da disse skulle være indsamlet i pilottestfasen. På baggrund af evalueringen kan der således ikke foretages en kvantitativ test af målopfyldelsen på borgerniveau.

Der er desuden tale om en evaluering af fem specifikke eksempler på gruppeindsatser. Datagrundlaget kan ikke anvendes til at belyse virkning af gruppeindsatser generelt.

2. INDLEDNING

Mange kommuner er i disse år optaget af at kunne tilbyde gruppeindsatser til borgere med psykiske funktionsnedsættelser og/eller sociale problemer. Dels ud fra en udvikling, hvor målgruppen for bostøtte i kommunerne gennem en årrække har været stigende, dels ud fra en forventning om og/eller et kendskab til den øgede dokumentation af og viden om, at gruppeindsatser har vist lovende resultater for mange forskelligartede målgrupper og på tværs af forskellige sektorer². I faglitteraturen om gruppemetode er der desuden blevet skrevet om grupperes særegne virksomme mekanismer (grupperessourcer), og hvordan de kan anvendes til at fremme individuel udvikling og forandring³.

Derfor er der også en stor efterspørgsel blandt kommunerne på (viden om) virksomme gruppeindsatser i relation til socialpædagogisk støtte (SEL § 85), herunder både som supplement til og alternativ til individuel socialpædagogisk støtte.

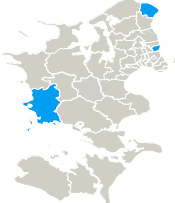
Ydermere blev der i 2018 indført nye muligheder for at sætte ind med en tidlig forebyggende indsats på voksenområdet. Denne forebyggende indsats kan enten gives gennem et individuelt tidsbegrænset tilbud i op til seks måneder (SEL § 82b) eller via en gruppeindsats (SEL § 82a). Også denne ændring har skabt en øget efterspørgsel på (viden om) virksomme gruppeindsatser.

Som følge af ovenstående iværksatte Socialstyrelsen i 2018 "Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser", der har haft til formål at videreudvikle, beskrive og pilotteste tre kommuners fem gruppeindsatser. Målgruppen for indsatsen i projektet er borgere med psykiske funktionsnedsættelser og/eller sociale problemer, der modtager socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85 og kan profitere af et gruppeforløb. Det vil sige, at borgere, der udelukkende modtager socialpædagogisk støtte pga. fysisk funktionsnedsættelse, ikke er en del af indsatsen for projektet. Desuden blev målgruppen i projektet medio 2019 udvidet med borgere visiteret efter § 82.

2.1 Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser

I projektperioden har Socialstyrelsen og Rambøll i samarbejde med tre kommuner arbejdet med videreudviklingen og beskrivelsen af fem gruppeindsatser, blandt andet med udgangspunkt i Socialstyrelsens typologi om lovende praksis. De tre kommuner og deres indsatser fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 1: Deltagende kommuner og indsatser

	<p>Gentofte Kommune:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Trivsel gennem netværk 	<p>Helsingør Kommune:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ADHD-gruppen 4. Brugerstyret gruppeindsats 5. Kvindenetværksgruppen
	<p>Slagelse Kommune:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Aktivt fællesskab 	

² Se fx VIVE, Jensen, D. & Nielsen, B. (2018): "Kerneelementer og fælleselementer i gruppebostøttemetoder"

³ Se fx Ken Heap (2005): "Gruppemetode inden for social- og sundhedsområdet" og Pernille Brok, Helle Kjems og Lise Jordahn (2012): Gruppemetode.

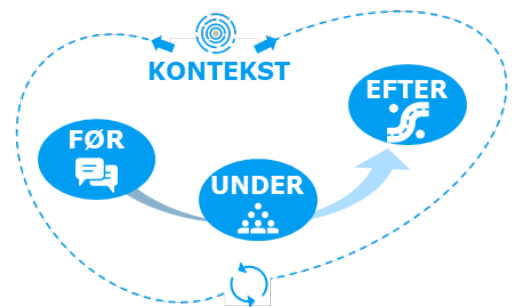
Målet med projektet

Projektet har overordnet haft til formål at videreudvikle og pilotteste de fem gruppeindsatser samt at udarbejde indsatsbeskrivelser for hver af indsatserne.

På **borgerniveau** har målet været at styrke borgernes mestringsstrategier og handlemuligheder, øge borgernes deltagelse og trivsel i almensamfundet, herunder i sociale relationer, netværk, foreningsliv, uddannelse og arbejdsmarked, samt understøtte, at borgerne får brug for mindre indgribende eller ingen kommunale indsatser.

På **organisatorisk niveau** har der i projektet været fokus på en perspektivudvidelse i synet på indsatserne fra et afgrænset fokus på forløbet "under" gruppeindsatsen til et bredere "før-under-efter- og kontekstperspektiv". En perspektivudvidelse, der har haft til formål at understøtte målene med projektet på borgerniveau.

Figur 1: Perspektivudvidelse

Hvad angår *før-perspektivet* har fokus været på at sikre, dels at den rette målgruppe tilbydes et gruppeforløb, dels at der foretages en god og systematisk udredning, der bidrager til, at indsatsen tilpasses den specifikke gruppe og den enkelte borger i gruppen, gensidig forventningsafstemning med borgerne om indsatsens mål og metoder, samt at der foretages en gruppesammensætning, der understøtter en virksom gruppedynamik.

Efter-perspektivet skal sikre, at borgernes tillærte mestringsstrategier og handlemuligheder, der er skabt via gruppeforløbet, anvendes og forankres i borgerens hverdagsliv i lokalsamfundet efter endt gruppeforløb. Dette vedrører dels et styrket samarbejde med lokalsamfundsaktører (se nedenfor), dels et fokus på midlertidighed i indsatsen, så der igennem hele indsatsen er fokus på, at borgeren udvikler sig hen imod mere selvstændighed og mindre indgribende eller ingen indsatser og understøttes i retning heraf samt opfølgning efter endt gruppeforløb.

Endelig vil *kontekstperspektivet* sige, at man ud over at arbejde med borgerens individuelle udvikling i gruppen orienterer sig mod, bruger og samarbejder med lokalsamfundet undervejs i indsatsen med henblik på at understøtte borgernes mål. Det kan fx indebære aktivering af borgerens netværk, gennemførelse af aktiviteter i byens rum og nedbrydning af barrierer for deltagelse.

Projektets forløb

Projektet er gennemført i tre faser, der er skitseret i nedenstående figur og som kort udfoldes under figuren.

Figur 2: Projektforløb for de deltagende kommuner

1. OPSTART OG VIDEREUDVIKLING:

Formålet med hhv. opstarts- og videreudviklingsfasen var, at der forud for implementerings- og læringsfasen var udviklet første udkast til indsatsbeskrivelser i de deltagende kommuner.

2. IMPLEMENTERING OG LÆRING:

Formålet med implementerings- og læringsfasen var, at kommunerne sideløbende med, at de gennemførte gruppeforløb med udgangspunkt i deres indsatsbeskrivelse, løbende udvikle disse på baggrund af den læring, gennemførelsen af gruppeforløbene bidrog til.

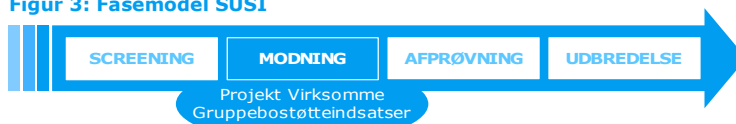
3. PILOTTEST:

Formålet med pilottestfasen var at teste de færdigudviklede indsatsbeskrivelser via gruppeforløb i kommunerne. Igennem pilottestfasen skulle der indsamles viden om hhv. virkning, mekanismer, kerneelementer, målgruppe og implementeringskontekst, der skulle sikre et systematisk vidensgrundlag for udvælgelse af de mest lovende indsatser for afprøvning i andre kommuner. Pilottestfasen har som følge af COVID-19 ikke kunnet gennemføres efter det oprindelige design, da denne blev afbrudt som følge af, at kommunerne ikke kunne gennemføre gruppeforløb. Dette har særligt haft konsekvenser for muligheden for at evaluere virkningen af indsatserne.

Som et led i projektet har kommunerne udarbejdet indsatsbeskrivelser, der bl.a. beskriver indsatsernes forankring i teori og viden, beskriver indsatsernes kerneelementer og hvordan indsatsernes kerneelementer forventeligt skaber en virkning for målgruppen for indsatsen. Indsatsbeskrivelserne indeholder også beskrivelse af understøttende arbejdsgange for gennemførelse af gruppeindsatsen, herunder forsamlinger, faser, gruppesessioner med mere. Indsatsbeskrivelserne har på samme vis som indsatserne løbende været genstand for videreudvikling og modning.

Projektforløbet er gennemført som et modningsprojekt, jf. Socialstyrelsens *Strategi for udvikling af sociale indsatser (SUSI)*. Formålet med modningsfasen i SUSI er at modne

Figur 3: Fasemodel SUSI

metoder og indsatser, så de er klar til at blive afprøvet og eventuelt efterfølgende udbredt i andre kommuner. I projektet har hovedfokus derfor været på en udviklingsproces, der har skullet muliggøre og forbedre indsatsernes positive virkning og overførbarehed. Som modningsprojekt er målet med indsatserne, at de lever op til følgende fire kriterier:

1. Indsatsen er færdigudviklet og veldefineret
2. Indsatsen er succesfuldt implementeret
3. Indsatsen har lovende resultater
4. Indsatsen har et realistisk omkostningsniveau.

I evalueringen af hver af de fem gruppeindsatser er indsatserne blevet vurderet i forhold til fire evalueringskriterier, der ligger tæt op ad Socialstyrelsens SUSI-kriterier.

Understøttende aktører

Kommunerne er blevet understøttet i deres arbejde med modning og videreudvikling af indsatserne med udgangspunkt i ovenstående fire kriterier. Socialstyrelsen har stået for processtøtte og forskellige vidensinput. Kommunerne har deltaget i kompetenceudvikling varetaget af Københavns Professionshøjskole – et grundmodul om gruppemetode og -ledelse samt social inklusion og et opfølgende modul tilpasset kommunale forhold. Rambøll har varetaget en udviklings- og evalueringsopgave. Heri ligger også en understøttelse af kommunerne i forhold til indsamling af dokumentation, der underbygger en vidensbaseret udvikling af indsatserne med udgangspunkt i borgernes konkrete udvikling samt de fagprofessionelles refleksion over egen praksis og kobling til den gennemførte kompetenceudvikling.

Nedslag i modningsarbejdet

Af centrale nedslag i modningsarbejdet blev der i **første fase** gennemført en lokal foranalyse i de tre kommuner med henblik på tidligt i projektperioden at identificere umiddelbare styrker og udviklingspunkter for de fem gruppeindsatser og den eksisterende praksis i kommunen. I forbindelse med foranalysen blev der dels gennemført en selvevaluering af kommunernes indsatser med udgangspunkt i Socialstyrelsens 11 elementer om lovende praksis, dels interviews med borgere der havde deltaget i tidligere gruppeforløb i kommunen.

Derudover blev der i den første fase gennemført tværkommunale og lokale workshops med det formål at udarbejde første udkast til kommunernes indsatsbeskrivelser, herunder udkast til forandrings teorier, arbejdsgange med udgangspunkt i *”før-under-efter- og kontekstperspektivet”* samt udkast til de første kernelementer for gruppeindsatserne.

I **anden fase** har kommunerne gennemført gruppeforløb. Fasen har været struktureret efter en læringscyklus, hvor kommunerne har gennemført et gruppeforløb med efterfølgende læringsforløb efter hver gennemførelse. I læringsforløbet er der afholdt en læringsworkshop og indsatsbeskrivelsen er blevet opdateret med udgangspunkt i erfaringer fra det gennemførte forløb og planer for justeringer i næste forløb. Dette med sparring fra hhv. Socialstyrelsen, Københavns Professionshøjskole og Rambøll. Desuden er der gennemført processtøttemøder af Socialstyrelsen, og Socialstyrelsen og Rambøll har hver faciliteret en tværkommunal workshop med fokus på sparring og erfaringsudveksling mellem de tre kommuner.

Opstarten af **pilotfasen** faldt sammen med, at COVID-19 kom til Danmark. Kommunerne lukkede derfor gruppeforløbene ned i en periode. Gruppeforløbene blev senere genoptaget, men i let modificeret form, da der var aktiviteter, der ikke kunne gennemføres, som de var beskrevet i indsatsbeskrivelserne, grundet COVID-19. Det betyder, at der ikke – som planlagt – har været mulighed for at gennemføre en kvantitativ test af målopfyldelsen på borgerniveau, da denne skulle være fundet sted som led i pilottestfasen. Betydningen heraf er yderligere forklaret i afsnittet om rapportens datagrundlag.

2.2 Slutevalueringens formål

Denne rapport formidler resultaterne af slutevalueringen, der rummer et summativt og formativt sigte. Evalueringens overordnede formål er at levere dybdegående og systematisk viden om de fem gruppeindsatser i forhold til fire overordnede evalueringskriterier, der ligger tæt op ad SUSI-kriterierne, som er nævnt ovenfor.

Da pilottestfasen som nævnt ikke kunne gennemføres som planlagt, og evalueringen som følge heraf er flyttet fra efteråret til sommeren 2020, betyder det, at evalueringen ligeledes har et **formativt** sigte. Med fremrykningen af evalueringen ligger denne nu forud for processen med at udarbejde det/de metodekataloger, der skal udarbejdes på baggrund af erfaringerne fra "Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser". Evalueringen kan dermed sammen med en række arbejdsgruppemøder med de tre projektkommuner indgå som et input i processen med at udvikle disse. Det betyder, at evalueringen ligeledes har haft fokus på indsatsernes styrker og udviklingspunkter med henblik på at levere kvalificerede input til processen.

2.3 Datagrundlag

Evalueringen bygger på erfaringer fra det løbende modningsarbejde i projektet, herunder kommunernes indsatsbeskrivelser, forandringsteorier og supplerende dokumenter (fx drejebøger for gruppesessioner). Desuden er der foretaget interviews og fokusgruppeinterviews med centrale aktører om indsatsen i hver kommune.

I alle kommuner er der således gennemført et dybdestudie med interviews af den lokale projektleder(e), repræsentanter for ledelsen, gruppefacilitatorer, implementeringsteams, repræsentanter for visitation og relevante samarbejdspartnere samt borgere, der på tidspunktet for interviewene enten deltog i gruppeforløbet eller havde afsluttet gruppeforløbet (en fyldestgørende oversigt over, hvem der er interviewet i hver kommune, findes i bilag 1).

Interviewene har omhandlet målgruppen for gruppeindsatserne, indsatsernes kerneelementer, særlige implementeringsforhold (drivkræfter og barrierer) samt en vurdering af udbytte og overførbare til andre kommuner. De forskellige emner er vægtet forskelligt, alt efter hvem af ovenstående aktører interviewet omfattede.

Opstarten af pilottestfasen faldt sammen med, at COVID-19 kom til Danmark. Kommunerne lukkede derfor gruppeforløbene ned i en periode. Gruppeforløbene blev senere startet op igen, men de gruppeforløb, der er blevet gennemført i denne periode, har ikke haft mulighed for at følge indsatsbeskrivelserne helt. Dette har særligt haft betydning for det kvantitative datagrundlag, hvorfor det er det kvalitative datagrundlag, der udgør det primære vidensgrundlag.

I enkelte tilfælde har det været muligt at anvende kvantitative registreringer fra indsatserne. Disse er indsamlet i implementerings- og læringsfasen.

- **WHO-5:** Der er foretaget baselinemåling af mental trivsel i tilstrækkeligt omfang for *Trivsel gennem netværk* og *Aktivt fællesskab*. For de øvrige indsatser er der ikke et tilstrækkeligt antal besvarelser. Der er ikke et tilstrækkeligt antal besvarelser for nogle af indsatserne til at foretage før- og eftermålinger af mental trivsel.
- **Afslutningsskemaer:** Der er ikke indsamlet et tilstrækkeligt antal afslutningsskemaer til, at de kan give et repræsentativt billede af afslutningsårsager, overgang til anden indsats mv.
- **Fidelitetsmåling:** For indsatserne *Trivsel gennem netværk* og *Aktivt fællesskab* er der foretaget et tilstrækkeligt antal fidelitetsmålinger til, at de kan anvendes til at vurdere implementeringsgraden.
- **Lovende praksis redskab:** For alle fem indsatser er der indsamlet fyldestgørende besvarelser af redskabet ved opstart af projektet og ved overgangen til pilottestfasen og data kan derfor indgå i evalueringen.

Analystrategi

Evalueringens analyser bygger primært på det kvalitative interviewmateriale, som det er skitseret herover. Interviewene er foretaget som semistrukturerede interview ud fra interviewguider, som

er udarbejdet specifikt til de forskellige kategorier af interviewpersoner. De forskellige interviewguides har haft en række overlappende temaer, som således er belyst fra forskellige interviewpersoner. Hvert enkelt interview er gennemført med en interviewer og en referent. Referaterne er efterfølgende kodet ud fra på forhånd fastlagte temaer.

Analyserne har således primært fulgt en deduktiv tilgang, hvor der er foretaget analyser på tværs af interviewpersoner ud fra de centrale temaer for evalueringen. Kodningen er dog suppleret med induktiv kodning af særlige perspektiver fra enkelte interviewpersoner.

I det omfang der har været tilstrækkelige kvantitative registreringer fra indsatserne, er disse data anvendt sammen med det kvalitative materiale. Det vil sige, at der er foretaget samlede analyser af temaerne ud fra det datamateriale, der har været tilgængelig til at belyse det pågældende tema.

2.4 Læsevejledning

Rapporten er inddelt i følgende to dele:

- **Kapitel 3** sammenfatter slutevalueringens fund og konklusioner samt anbefalinger til videre modning af indsatserne. I første del af kapitlet beskrives målgruppen for gruppeindsatserne på baggrund af kommunernes erfaring hermed. I anden del af kapitlet er der fokus på de kerneelementer, der går på tværs af de fem gruppeindsatser. Seks kerneelementer er gennem modningsarbejdet fremhævet som kerneelementer, der uafhængig af de enkelte gruppeforløbs målgruppe, indhold og sammensætning vurderes som centrale i en gruppeindsats på bostøtteområdet. Derudover er der identificeret et syvende kerneelement, som går på tværs af disse specifikke indsatser. I sidste del af kapitlet fremhæves, hvilket oplevet udbytte der er af indsatserne, vurderet på tværs af aktører, herunder borgere, medarbejdere, ledere og samarbejdspartnere.
- **Kapitel 4** indeholder en evaluering af hver af de fem gruppeindsatser. Evalueringen af hver indsats indeholder for det første en overordnet *præsentation* af indsatsen. For det andet en evaluering af erfaringer med *målgruppen*, indsatsens *kerneelementer* og erfaringer hermed, *rammer* for indsatsen i kommunen, herunder for implementering og centrale faktorer heri, en analyse af *oplevet udbytte* samt en *omkostningsvurdering*.

3. TVÆRGÅENDE EVALUERING

Det overordnede formål med Socialstyrelsens igangsættelse af "Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser" var – gennem modning og videreudvikling af gruppeindsatser, at fremme social inklusion blandt borgere over 18 år med sociale problemer og/eller psykiske funktionsnedsættelser.

I det følgende sammenfattes slutevalueringens fund og konklusioner på tværs af de fem gruppeindsatser. Kapitlet er således en tværgående opsamling, der beskriver de resultater, der findes på tværs af de forskellige indsatser.

Den tværgående evaluering indeholder tre delafsnit:

- Gruppeindsatsernes målgruppe
- Kerneelementer på tværs af gruppeindsatserne
- Lovende resultater på tværs af gruppeindsatserne.

3.1 Gruppeindsatsernes målgruppe

Målgruppen for projektet har været borgere med psykiske funktionsnedsættelser og/eller sociale problemer, der modtager socialpædagogisk støtte, er over 18 år og som vurderes at kunne profitere af en gruppeindsats. Som beskrevet i evalueringens indledning er der to paragraffer, der i projektet er benyttet i forhold til visitering til gruppeforløbet, hhv. SEL § 85 og § 82.

Kommunerne har gennem hele projektforløbet kunnet visitere borgere til forløbet efter SEL § 85, mens der medio 2019 blev givet tilsagn om, at kommunerne kunne benytte § 82 i forhold til visitation til projektet. Alle de deltagende kommuner har i projektperioden benyttet sig af denne mulighed, og borgere visiteret efter § 82 har således kunnet udgøre op til 50 pct. af målgruppen for projektet.

Bred målgruppe

På tværs af de fem gruppeindsatser er der tale om en forholdsvis bred målgruppe inden for den definition, der er for selve projektet, jf. ovenfor. Kommunerne beskriver i deres indsatsbeskrivelse nærmere, hvilke borgere de inkluderer i indsatserne. Kommunernes definition af en bred målgruppe i indsatsbeskrivelserne skal forstås som et udtryk for, at de gruppebaserede indsatser i projektet i høj grad er relevante for målgruppen for § 82 samt en stor andel af de borgere, kommunerne har visiteret via § 85.

For *Trivsel gennem netværk* er der ikke fastsat yderligere inklusions- og eksklusionskriterier. Målgruppedefinitionen matcher her de kriterier, der er sat for visitationen efter hhv. §§ 82 og 85 i serviceloven, herunder at borgerne skal være mellem 18-65 år og have psykiske funktionsnedsættelser og/eller sociale problemer. Samme kriterier anvendes som målgruppedefinition for *Aktivt fællesskab*. Her har man dog også fokus på, at deltagerne har et vist kognitivt funktionsniveau og er motiveret for forandring.

For de tre indsatser i Helsingør Kommune er der dog fastsat yderligere inklusions- og eksklusionskriterier i indsatsbeskrivelserne. I *ADHD-gruppen* beskrives diagnose som yderligere inklusions- og eksklusionskriterie, i *Kvindenetværksgruppen* er køn beskrevet som inklusions- og eksklusionskriterium, og i *Brugerstyret gruppeindsats* er alder skrevet ind som inklusions- og eksklusionskriterie, fordi man opdeler gruppen i en 18+ og en 30+ gruppe.

For alle indsatser vurderer evaluator, at der er overensstemmelse mellem målgruppen som beskrevet i indsatsbeskrivelsen og målgruppen for den praktiske gennemførelse.

Evalueringen viser, at kommunernes erfaring er, at før-fasens arbejde med **forventningsafstemning, matchning og vurdering af forudsætninger** hos den enkelte er vigtigere end at opstille mere snævre og generelle inklusions- og eksklusionskriterier for målgruppen. I den sammenhæng fremhæver alle kommuner i interview, at de i deres forventningsafstemning med mulige deltagere lægger vægt på, at deltagerne skal have et mål om at øge deltagelsen og trivlsen i lokalsamfundet.

For alle gruppeindsatserne i projektet er der fællesnævnerne, der både fremhæves i indsatsbeskrivelserne og interviewene som væsentlige parametre for, om borgeren vurderes at have gavn af en af gruppeindsatserne. For det første vurderes det, at gruppeindsatserne er særligt målrettet borgere, der oplever **social isolation** som en af deres primære udfordringer, og hvor den sociale isolation enten er årsagen til andre udfordringer i borgerens liv, eller hvor den sociale isolation bunder i andre udfordringer. Det gælder dog ikke for deltagerne i *ADHD-gruppen*, hvor deltagerne i højere grad end for de øvrige indsatser har sociale kontakter. Her er udfordringen for deltagerne nærmere at trives i de sammenhænge, de indgår i. For det andet er det på tværs af gruppeindsatserne et centralt parameter, at borgeren ønsker at styrke sit **sociale netværk**. Derudover er der i flere af gruppeindsatserne særligt fokus på en styrkelse af deltagerens muligheder for at indgå i uddannelses- eller beskæftigelsesammenhæng.

Uagtet den brede tilgang til målgruppen, der beskrives på tværs af indsatserne, er der også i alle kommunerne en bevidsthed om og erfaring med, at ikke alle borgere i målgruppen for § 85 som udgangspunkt kan opstarte i de pågældende gruppeindsatser. De fælles erfaringer på tværs af indsatserne er her, at der hos den enkelte borger kan være faktorer, der står i vejen for, at han/hun kan indgå meningsfuldt i en grupperelation. Alle kommuner fremhæver her, at der kan være individuelle faktorer, der hos den enkelte fylder så meget, at gruppeindsatserne ikke vil kunne skabe den nødvendige forandring hos borgeren. Det fremhæves, at dette beror på en individuel, konkret vurdering, og at det derfor er svært at tegne et billede af faste eksklusionskriterier for gruppeindsatserne i projektet. Der har været eksempler, hvor kommunerne har vurderet, at en borger har haft et misbrug af en karakter, der stod i vejen for deltagelse i gruppen, hvor en borger ikke har haft de nødvendige relationelle kompetencer eller hvor en borger har haft en udpræget grad af angst. Samtidig er det et væsentligt fokuspunkt i flere af kommunerne, at der kan benyttes forforløb eller individuel støtte, hvor der er fokus på at mestre de udfordringer, der er af mere individuel karakter og kan stå i vejen for det relevante gruppeforløb, og at gruppeforløbet dermed på sigt kan være den rette indsats for borgeren.

Udviklingspunkter i forhold til målgruppe

Evalueringen tegner et billede af, at gruppeindsatserne, der indgår i projektet, i høj grad er relevante for borgere visiteret efter § 85 og § 82, men at der også er borgere, der fortsat i højere grad vil have gavn af individuel støtte, men eventuelt senere også et gruppeforløb. I det følgende præsenteres tre tværkommunale udviklingspunkter, der med fordel kan styrkes på tværs af de fem gruppeindsatser.

Et centralt udviklingspunkt i forhold til målgruppetilgangen, som går på tværs af alle fem gruppeindsatser, er arbejdet med **motivation** og hvordan det indgår som et led i målgruppedefinitionen. Alle fem indsatser har således motivation, selverkendelse af manglende netværk og ønsket om forandring som væsentlige forhold, der vurderes forud for opstart af gruppeindsatsen. Dette kan være defineret direkte i indsatsbeskrivelsen, men er også udtrykt på tværs af interviewene i forbindelse med evalueringen. Her anses det for at være centralt for fagpersonernes arbejde, at de i før-fasen har et større fokus på at finde frem til borgerens indre motivation for forandring og at tale om gruppeindsatsens muligheder for den enkelte borger. I den sammenhæng kan bl.a. kompetencer i *Motivational interviewing* være centrale.

Et andet centralt udviklingspunkt, der fremhæves i interviewene på tværs af kommunerne, er **kendskabet** til hinanden og **samarbejdet** mellem de aktører, borgeren møder på tværs af myndighedsafdeling og udførerled i kommunen. Evalueringen peger her på, at det er vigtigt at styrke det tværfaglige samarbejde med henblik på, at den rette målgruppe bliver præsenteret for mulighederne ved et gruppeforløb, samt at ovenstående tilgang til motivation materialiserer sig i tilgangen til borgeren. Et styrket samarbejde handler om, at myndighedsafdelingen har det nødvendige kendskab til gruppeforløbet, således at de i dialogen med borgeren kan fortælle om gruppeindsatsen på en meningsfuld måde, og hvor de kan indgå i det motivationsarbejde, så dette allerede påbegyndes før indsatsen. Det er også centralt, at myndighedssagsbehandleren kender indsatsen, så der kan fastsættes mål for borgeren, der er meningsfulde for borgeren selv, samt relaterer til den indsats, der pågår i gruppeforløbet, og at der følges op på borgerens progression med den rette hyppighed. Herunder at der kan lægges den rette plan, hvis borgeren i starten kun har brug for individuel støtte, men hvor det på sigt kan være udbytterigt for borgeren at deltage i en gruppeindsats.

Desuden fremhæver flere af de interviewede ledere, at dette kræver et særligt fokus på det rette **mindset** på tværs af aktører. Det er således en central forudsætning, at der i kommunerne er en viden om, hvad gruppeindsatser kan, og en tro på, at gruppeindsatser er udbytterigt for målgruppen, herunder at der er viden om og tydelighed i, hvad den specifikke gruppeindsats har som formål, hvem den er målrettet og hvordan den gennemføres. Dette gælder også i forhold til den individuelle bostøtte, hvor erfaringen fra projektet er, at det kræver et særskilt fokus i forhold til, at den individuelle støtte også skal gøre borgerne opmærksomme på, når gruppeindsatsen er relevant for dem, arbejde med eventuelle barrierer hos den enkelte for at møde op i gruppen og turde "afgive" borgere til et gruppeforløb. For at sikre det rette mindset på tværs af aktører fremhæves i interviewene, at det er centralt, at der fra ledelsesmæssig side er fokus på ønsket om at benytte gruppeindsatsen, samt at der er et tæt samarbejde mellem myndighed og udfører, herunder også mellem den individuelle støtteindsats og gruppeindsatsen.

De konkrete målgruppeerfaringer i de enkelte kommuner er udfoldet i evalueringerne af hver indsats, herunder lokale nuancer på ovenstående.

3.2 Kerneelementer på tværs af gruppeindsatserne

Et væsentligt grundlag for modningen af indsatsen har været at indkredse og styrke *indsatsens kerneelementer* samt tilføje nye; det vil sige de fælles faglige elementer, som formodes at have en afgørende betydning for at skabe de forventede virkninger for den ovenfor beskrevne målgruppe.

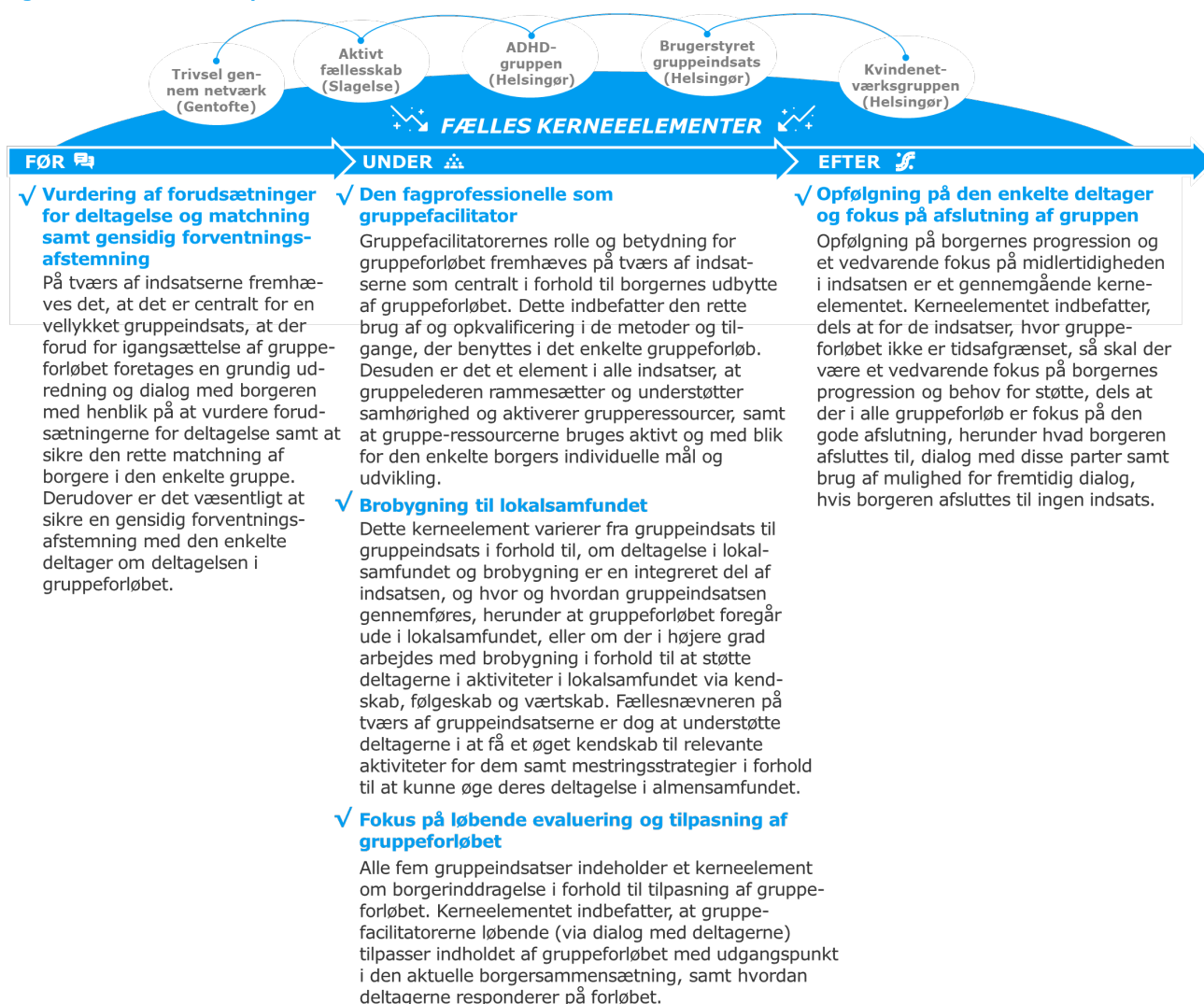
I projektet har fokus været på at udvikle kerneelementer for hver af de fem gruppeindsatser og dette med udgangspunkt i *før-under-efter- og kontekst-perspektivet*, der er præsenteret tidligere. Kerneelementer er derved udviklet med udgangspunkt i den enkelte lokale indsats, mens der samtidig har været et projektmæssigt fokus på national vidensopbygning på tværs, selvom indsatserne er forskellige og aktiviteterne, der arbejdes med for at aktivere kerneelementerne, kan være forskellige lokalt. I forhold til både den nationale og lokale udvikling er der ligeledes arbejdet vidensbaseret via en videnskortlægning i starten af projektet, hvor særlige virksomme elementer er fremhævet i det lokale arbejde, mens der i kompetenceudviklingen ligeledes er rettet fokus på viden om gruppemetode og -facilitering.

I analysen af de fem indsatsers kerneelementer er det tydeligt, at der er syv kerneelementer, der er fælles på tværs af indsatserne. Lokalt er disse kerneelementer beskrevet forskelligt og med forskellig ordlyd, men det faglige indhold er overlappende. Desuden kan der lokalt være forskellige praksisimplikationer for, hvordan kerneelementet aktiveres. Seks af disse kerneelementer er

kerneelementer, man kan betragte som universelle for en gruppeindsats og skal derfor forstås som kerneelementer, der skal være til stede for at sikre virksomme gruppeindsatser. Det sidste af de syv fælles kerneelementer er specifikt for målet med indsatserne på borgerniveau og dermed også specifik for målgruppen, jf. ovenstående beskrivelse af målgruppen, da dette håndterer en del af udfordringen omkring social isolation og manglende netværk.

I nedenstående figur er analysen af, hvilke kerneelementer der er fælles for de fem indsatser, fremhævet, det vil sige kerneelementer, der uagtet den konkrete gruppeindsats indhold i projektet er vurderet som relevante i en gruppeindsats målrettet den tidligere beskrevne målgruppe.

Figur 4: Kerneelementer på tværs af indsatser

Kerneelementet 'Brobygning til lokalsamfundet' er målgruppespecifikt og knytter således an til den projektspecifikke målgruppe og målet om at øge borgernes deltagelse og trivsel i almensamfundet. De øvrige seks er kerneelementer, der går på tværs af gruppeindsatserne i projektet, kan udledes som centrale for en virksom gruppeindsats.

I evalueringen af de enkelte indsatser udfoldes de enkeltes indsatsers kerneelementer yderligere, herunder virkning og mekanisme bag kerneelementerne.

3.3 Indikationer på lovende resultater på tværs af gruppeindsatser

Slutteligt i den tværgående evaluering vender vi blikket mod, hvilke resultater for borgerne der opleves på tværs af de fem gruppeindsatser. I evalueringen af hver indsats analyseres resultaterne med henblik på de tre mål i projektet om:

- at styrke borgernes mestringsstrategier og handlemuligheder,
- at øge borgernes deltagelse og trivsel i almensamfundet, herunder i sociale relationer, netværk, foreningsliv, uddannelse og arbejdsmarked,
- samt understøtte, at borgerne får brug for en mindre indgribende eller ingen kommunale indsatser.

På tværs af indsatserne er der særligt tre centrale resultater, der træder frem som gennemgående for alle indsatserne:

- ✓ Gruppeindsatserne viser indikationer på lovende resultater i forhold til at bryde social isolation, opbygge netværk og mindske oplevelsen af ensomhed. Herunder at gruppen kan fungere som en fælles 'træningsbane' og gensidig støtte i forhold til at styrke de enkelte borgeres mestringsstrategier og handlemuligheder i forhold til deltagelse og trivsel i almensamfundet.
- ✓ Erfaringerne i projektet viser, at øget motivation og trivsel hænger tæt sammen med tydelighed og forventningsafstemning mellem borger og fagpersoner om formål, indhold og tidsafgrænsning og borgerens mål.
- ✓ Erfaringer viser, at for at sikre mindre indgribende eller ingen kommunale indsatser for borgerne på sigt så kræver det et fokus på brobygning til lokalsamfundet (kontekst).

I forhold til kommunernes arbejde med at **bryde social isolation og opbygge netværk** viser evalueringen, at alle gruppeindsatser fungerer som en 'træningsbane' for borgerne. Centralt er her den tillid og tryghed, der skabes i gruppen, og som ifølge borgerne forstærkes af at være sammen med andre, der arbejder med lignende mål og de udfordringer, der kan være på vejen.

Evalueringen viser, at der via gruppeindsatsen skabes relationer internt i gruppen, samt at deltagerne får en øget deltagelse i aktiviteter i lokalsamfundet – både sammen med deltagere fra gruppeforløbet og med andre. Det er som nævnt under kerneelementsafsnittet en væsentlig del af gruppeforløbet, at deltagerne øver sig i at komme ud i lokalsamfundet i den trygge kontekst, som gruppen udgør. Erfaringerne viser, at det også kan gå den anden vej. Altså, hvor deltagerne gør sig erfaringer med deltagelse i aktiviteter i lokalsamfundet og benytter gruppen som et sted, hvor de kan vende deres erfaringer og få sparring fra de andre deltagere og gruppefacilitatorerne. Det er dermed et centralt resultat, at borgerne gennem forløbene får succesoplevelser og oplever gevinsten ved fællesskab, der er med til, at de kan bryde den sociale isolation, der er fællesnævneren for hovedparten af de borgere, der er i målgruppen for gruppeindsatserne i projektet.

Borgerne i gruppeindsatserne har individuelle, men sammenlignelige mål, og alt efter hvilken af gruppeindsatserne, der er tale om, en lav eller høj grad af lighed i udfordringer. Borgerne kan derfor spejle sig i hinanden, dele erfaringer og inspirere hinanden til at prøve nye løsninger med mere. Det har motiveret mange til at arbejde aktivt med deres mål og overkomme deres udfordringer, som de oplever ikke at stå alene med.

Derudover støtter flere af indsatserne borgerne i at arbejde med at komme væk fra en sygdomsforståelse og få skabt et andet billede af dem selv, der gør det lettere at indgå i sociale sammenhænge. Borgerne oplever et øget selvværd, som også har givet dem mere overskud i hverdagen,

og med mestringsstrategier for, hvordan sociale bånd knyttes, er det mere overskueligt for borgerne at indgå i en almindelig hverdag og sociale relationer.

I forhold til **øget motivation og trivsel** hos borgerne ses det, dels at der er en oplevelse af, at borgernes motivation for forandring øges via gruppeforløbene, dels at de opnår en større trivsel som følge af indsatsen. Evalueringen viser, at løbende forventningsafstemning om gruppeforløbets formål, indhold og tidsafgrænsning har en stor betydning. Forventningsafstemningen bliver også foretaget ved opsætning af tydelige mål for borgerne inden gruppeindsatsernes start, ved evaluering af disse mål under gruppeindsatserne samt med endelig opfølgning ved afslutning af forløbet. Opsætning af mål er med til at give borgerne klare rammer for og mening med, at de deltager i gruppeforløbene. Herigennem ser de formålet med indsatsen, og det øger deres motivation for at deltage. De tydeligere mål og overblik hjælper også gruppefacilitatorerne i deres arbejde med borgerne, da borgerne er mere afklarede og fokuserede i forhold til, hvad indsatsen skal hjælpe dem med. Under og efter gruppeforløbene bliver målene evalueret, og det bliver her klart for borgerne, at de er i en positiv udvikling. Dette har vist sig både at give borgerne større trivsel og en større tro på, at de kan lykkes.

Endelig viser evalueringen, at en af de centrale midler til at sikre **mindre indgribende eller ingen kommunale indsatser** for borgerne efter gruppeforløbet eller på sigt er et vedvarende fokus på **brobygning** til lokalsamfundet. Både borgere og aktører i indsatserne fremhæver i interviewene en generel oplevelse af, at borgerne opnår mindre indgribende indsatser. Der er eksempler på borgere, der har fået en større tilknytning til arbejdsmarkedet, er påbegyndt uddannelse og deltager i flere sociale aktiviteter uden for kommunalt regi. Flere borgere har således brudt med den sociale isolation, der var en af årsagerne til, at de er startet i gruppen, og har fået styrket deres netværk. Evalueringen viser i relation hertil, at fokus på brobygning til lokalsamfundet har været en central støtte til mindre behov for kommunale indsatser. Grupperne har haft samarbejde med frivillige foreninger eller andre fora, hvor der er mulighed for at deltage i aktiviteter og/eller fællesskaber, hvor borgerne har fået kendskab til disse igennem gruppeforløbet og for nogle deltaget i disse som led i gruppeforløbet. Desuden har der for særligt to af kommunerne været et fokus på at opbygge et stærkt samarbejde mellem gruppeindsatsen og kommunens frivilligcenter, der har været med til at skabe en glidende overgang fra gruppeindsatsen til andre fællesskaber efter endt forløb. Det vil sige, at kombinationen af gruppeforløb, fokus på midlertidigheden i indsatsen og et stærkt fokus på brobygning til trygge fællesskaber hjælper borgerne mod øget social inklusion efter endt gruppeforløb, som i sidste ende kan mindske borgernes behov for kommunale indsatser.

Opsamling i forhold til evalueringskriterier

Herunder fremgår en opsamling af evalueringen af de fem indsatser i forhold til *evalueringskriterierne*. Resultaterne uddybes i de efterfølgende evalueringer af hver enkelt indsats.

De fire *evalueringskriterier* er i evalueringen defineret på følgende måde⁴:

Færdigudviklet og defineret:

- at indsatserne er blevet mere lovende i forhold til de 11 elementer, som karakteriserer lovende praksis på det specialiserede socialområde.
- at indsatserne har plausible og sammenhængende forandringsteorier, hvor kerneelementer såvel som mål på borgerniveau og for målgruppe indgår, herunder at indsatserne er evaluerbare.

⁴ Definitionerne af evalueringskriterierne i dette projekt er udviklet før Socialstyrelsens officielle operationalisering af SUSI-kriterierne, hvorfor de ikke er helt identiske.

- at indsatserne er velbeskrevne, hvilket også indebærer, at indsatsbeskrivelseskabelonen, herunder drejebøger for de enkelte sessioner o.l., som konkretiserer, hvordan indsatsen gennemføres i praksis, er udfyldt og af god kvalitet.

Succesfuldt implementeret:

- at indsatsen er implementeret med høj fidelitet.
- i hvilken grad kerneelementerne for indsatsen vurderes at være centrale for indsatsen.

Lovende resultater:

- hvorvidt deltagerne i indsatserne gennemgår en positiv udvikling som følge af indsatsen.

Ikke urealistisk dyr:

- de samlede omkostninger i forbindelse med etablering og drift af indsatsen.

Trivsel gennem netværk

Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Evaluatoren vurderer, at der er en høj grad af vidensbasering af indsatsen. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Gentofte Kommune vurderer indsatsen forholdsvis positivt ud fra dimensionerne i lovende praksis, og de vurderer, at den er blevet meget mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at indsatsen er **succesfuldt implementeret**. Det samlede interviewmateriale indikerer, at alle kerneelementer kan betragtes som centrale for indsatsen, og fidelitetsmålinger viser, at gruppefacilitatorerne i høj grad bringer kerneelementerne i spil.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har en positiv virkning. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen er der indikationer på, at indsatsen har **lovende resultater**.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. 14.500 kr. pr. deltager.

Aktivt fællesskab

Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Evaluatoren vurderer, at der er en høj grad af vidensbaseret af indsatsen. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Slagelse Kommune vurderer deres indsats højt i forhold til dimensionerne i lovende praksis, og de vurderer, at indsatsen er blevet meget mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at indsatsen er **suksessfuldt implementeret**. Det samlede interviewmateriale indikerer, at alle kerneelementer kan betragtes som centrale for indsatsen, og fidelitetsmålinger viser, at gruppefacilitatorerne i høj grad bringer kerneelementerne i spil.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har en positiv virkning. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen er der indikationer på, at indsatsen har **lovende resultater**.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. -3.700 kr. pr. deltager.

ADHD-gruppen

Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Helsingør Kommune vurderer, at indsatsen i nogen grad lever op til dimensionerne for lovende praksis, og de vurderer, at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at et af indsatsens kerneelementer ikke er implementeret. På den baggrund kan indsatsen ikke betragtes som **suksessfuldt implementeret** i fuld udstrækning. På evalueringstidspunktet foreligger der ikke i tilstrækkeligt omfang fidelitetsmålinger, der kan belyse implementeringen af indsatsen. Interviewmaterialet indikerer dog, at de øvrige kerneelementer er implementeret og kan betragtes som centrale for indsatsen.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har en positiv virkning. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen er der indikationer på, at indsatsen har **lovende resultater**. Eftersom indsatsen ikke kan betragtes som fuldt implementeret, kan de oplevede resultater heller ikke tilskrives den fulde indsats.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. -11.700 kr. pr. deltager. Det betyder dermed, at ADHD-gruppen er billigere end den sædvanlige indsats til målgruppen og dermed medfører en besparelse for kommunen.

Brugerstyret gruppeindsats

Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Helsingør Kommune vurderer selv, at indsatsen i nogen grad kan betragtes som en lovende praksis, og at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at det samlede interviewmateriale indikerer, at alle de definerede kerneelementer af interviewpersonerne betragtes som centrale for indsatsen. På evalueringstidspunktet foreligger der dog ikke i tilstrækkeligt omfang fidelitetsmålinger, der kan belyse implementeringen af indsatsen. Derfor kan evalueringen ikke afgøre, i hvilket omfang indsatsen kan betragtes som **succesfuldt implementeret**.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har en positiv virkning. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen er der indikationer på, at indsatsen har **lovende resultater**. Da indsatsens implementeringsgrad ikke kan afgøres, kan det heller ikke konkluderes, at de oplevede resultater skyldes den fulde indsats.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. 5.600 kr. pr. deltager.

Kvindenetværksgruppen

Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Helsingør Kommune vurderer, at indsatsen i overvejende grad kan betragtes som en lovende praksis, og at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Helsingør Kommune har foretaget store ændringer i indsatsbeskrivelsen til *Kvindenetværksgruppen* op til pilotfasen. På grund af nedlukningen som følge af COVID-19 havde man i Helsingør Kommune ikke gennemført fulde gruppeforløb efter den nye indsatsbeskrivelse på tidspunktet for evalueringen. Det betyder, at indsatsen ikke kan betragtes som **succesfuldt implementeret** på evalueringstidspunktet. På evalueringstidspunktet foreligger der ikke i tilstrækkeligt omfang fidelitetsmålinger, der kan belyse implementeringen af indsatsen. Evalueringen viser dog, at interviewpersonerne betragter de definerede kernelementer som centrale for indsatsen.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har **lovende resultater**. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen tegner der sig et positivt billede af indsatsens virkning. Eftersom indsatsen ikke kan betragtes som succesfuldt implementeret, er det dog evaluators vurdering, at interviewpersonerne i et vist omfang vurderer virkningen ud fra tidligere versioner af indsatsen.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. -600 kr. pr. deltager.

Det fremgår herover, at vi på baggrund af evalueringen betragter *Trivsel gennem netværk* og *Aktivt fællesskab* som færdigudviklet og defineret i højere grad end de tre øvrige indsatser. Det skyldes primært en højere grad af vidensbasering af de centrale elementer i indsatserne. Evalueringen viser også, at disse to indsatser i højere grad end de øvrige tre er succesfuldt implementeret. I de øvrige indsatser er der ikke tilstrækkeligt datagrundlag fra fidelitetsmålinger til at vurdere, om de er fuldt implementeret. I en af de øvrige indsatser er et af indsatsens kerneelementer ikke fuldt implementeret. I den sidste indsats (*Kvindenetværksgruppen*) er der foretaget ændringer i indsatsbeskrivelsen, som ikke er blevet afprøvet i praksis. Derfor kan den heller ikke betragtes som fuldt implementeret⁵.

Evalueringen af, hvorvidt indsatserne udviser lovende resultater for borgerne, bygger på kvalitative vurderinger fra interview med medarbejdere og borgere. Der er ikke foretaget kvantitative målinger af virkning for borgerne.

Interviewmaterialet viser, at alle kommuner planlægger at videreføre deres indsatser i nuværende form, og de vurderer også i vid udstrækning, at indsatserne kan overføres til andre kommuner. Evaluators vurdering er også, at indsatserne kan overføres til andre kommuner. Overførbarhed vurderes ud fra følgende kriterier:

- Hvorvidt indsatserne kræver særlige fysiske rammer
- Hvorvidt indsatserne kræver særlige samarbejder eller aktører
- Hvorvidt indsatserne kræver særlige kompetencer.

I vurderingen er det afgørende, om der i forhold til disse kriterier er forudsætninger for implementering af indsatserne, som vil være vanskelige at frembringe i andre kommuner.

Ingen af indsatserne kræver særlige rammer eller unikke ressourcer. Der er dog i en implementeringsammenhæng behov for at være opmærksom på særlige medarbejderkompetencer ved de enkelte indsatser. De er beskrevet i de enkelte afsnit i næste kapitel. Det er dog evaluators vurdering, at der er tale om kompetencer, som det vil være muligt for andre kommuner at udvikle blandt eksisterende medarbejdere. De enkelte afsnit i kapitel 4 giver desuden indblik i opmærksomhedspunkter vedrørende fremmende og hæmmende faktorer for implementering af den enkelte indsats.

⁵ Det skyldes dog, at Helsingør Kommune har udnyttet projektets udviklingsfase efter hensigten. Nedlukningen som følge af COVID-19 betød blot, at pilotfasen, hvor afprøvningen skulle finde sted, blev aflyst.

4. EVALUERING AF DE FEM GRUPPEINDSATSER

Det følgende kapitel omhandler de fem gruppeindsatser, der har været en del af projektet. Alle fem indsatser var allerede i drift i kommunerne ved projektperiodens påbegyndelse og har i projektet gennemgået et modningsarbejde, hvor indsatserne er blevet videreudviklet, beskrevet og prøvet løbende i projektperioden med udgangspunkt i de faser for projektet, der blev beskrevet i evalueringens indledning.

Som led i modningsarbejdet er der for hver af de fem indsatser udviklet indsatsbeskrivelser, der bl.a. systematisk beskriver indsatsernes forankring i teori, metoder og viden, beskrivelse af indsatsernes kerneelementer, hvordan indsatsernes kerneelementer forventeligt skaber en virkning for målgruppen for indsatsen samt arbejdsgange. Indsatsbeskrivelserne udgør i sig selv et element af, om indsatserne er færdigudviklede og veldefinerede samt udgør en lovende praksis og danner samtidig et af flere grundlag for evalueringen af indsatserne.

Læsevejledning til devaluering af hver indsats

I det følgende beskrives de fem indsatser med udgangspunkt i nedenstående fem temaer. Forud for de fem temaer vil der for hver indsats være en kort introduktion til selve indsatsen, hvor gruppeindsatsens væsentligste indhold og sammensætning beskrives. Derefter følger en opsamling på evalueringens resultater for hver indsats.

For hver af indsatserne beskrives dernæst først erfaringer med **målgruppen (1)**, herunder hvad der kendetegner denne i relation til indsatsen.

Herefter vurderes selve **indsatsen og dens kerneelementer (2)** samt kommunernes erfaringer med at arbejde med kerneelementerne.

Desuden beskrives **rammerne (3)** for indsatsen i kommunerne, herunder betydelige faktorer for at kunne arbejde med høj kvalitet i omsætningen af kerneelementerne.

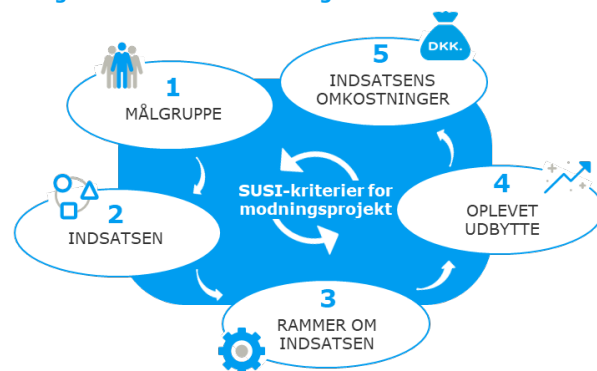
Endelig analyseres det oplevede **udbytte (4)** af indsatsen på tværs af perspektiverne herpå, ligesom der redegøres for de **omkostninger (5)**, som er forbundet med at drive indsatsen.

De fem indsatser analyseres i følgende rækkefølge:

1. Trivsel gennem netværk (Gentofte Kommune)
2. Aktivt fællesskab (Slagelse Kommune)
3. ADHD-gruppen (Helsingør Kommune)
4. Brugerstyret gruppeindsats (Helsingør Kommune)
5. Kvindenetværksgruppen (Helsingør Kommune).

Da de tre sidstnævnte indsatser gennemføres af Helsingør Kommune, vil evalueringsafsnittet af disse indsatser have en lidt anderledes opbygning. Indsatsernes rammer og kommunens overvejelser om videreførelse er fælles for disse tre indsatser. Derfor behandles disse temaer samlet for Helsingør Kommune forud for afsnittene om de tre indsatser.

Figur 5: Temaer i evalueringen

4.1 Trivsel gennem netværk (Gentofte Kommune)

Trivsel gennem netværk i Gentofte Kommune er en gruppeindsats, hvor deltagerne igennem 11 gruppesessioner af samlet ca. tre måneders varighed arbejder med Trivselskortet som et redskab og en metode, der støtter deltagerne i at styrke deres netværk. Forud for iværksættelse af projektet havde Gentofte Kommune gjort sig gode erfaringer med Trivselskortet som metode og redskab i deres individuelle støtte og ønskede med projektet at afprøve og implementere Trivselskortet i gruppeforløb. Den individuelle støtte er fortsat et væsentligt parallelt spor i forløbet i Gentofte Kommune. I løbet af de tre måneder, som indsatsen varer, modtager alle deltagere således også individuel vejledning, hvor de blandt andet arbejder med deres individuelle trivselskort (den individuelle del af indsatsen er beskrevet under afsnittet om rammer for indsatsen).

Trivsel gennem netværk ifølge Gentofte Kommunes indsatsbeskrivelse

I det følgende gives en opsummering af indsatsen, som den er beskrevet i Gentofte Kommunes indsatsbeskrivelse.

Gruppeforløbet har plads til 6-9 borgere pr. hold og gennemføres i tre faser med to gennemgående gruppefacilitatorer (medarbejdere) pr. hold. Forud for gruppeforløbet afholdes en forsamtale mellem borger og gruppefacilitatorer, og hvor gruppefacilitatorerne vurderer, hvorvidt borgeren vil have gavn af gruppeforløbet, og hvor forventninger, individuelle mål, evt. erfaringer med Trivselskortet fra tidligere og borgerens behov drøftes. Forsamtalen er ligeledes udgangspunktet for den efterfølgende sammensætning af grupperne (matchning).

De tre faser i gruppeforløbet er kort beskrevet nedenfor:

- I **fase 1** afholdes tre gruppesessioner af ca. 1½-2 timers varighed. Denne fase er overordnet en introduktion til selve Trivselskortet, arbejdet hermed og hvordan gruppeforløbet vil forløbe og rammerne herfor. Formålet med fasen er, at borgerne bliver klædt på til at arbejde med deres eget trivselskort, at de temaer, som er taget op i forsamlingen for borgeren, indtænkes i borgerens arbejde med sit trivselskort, og at borgeren introduceres til eksempler på aktiviteter og steder, der passer til disse temaer og kan indgå i borgerens videre arbejde med sit trivselskort.
- I **fase 2** afholdes fire gruppesessioner, og borgeren har desuden ca. tre individuelle samtaler med sin kontaktperson. Formålet med fase 2 er, at borgeren får kortlagt sit trivselskort, herunder ønsker, mål og interesser i forhold til sit netværk. Dette sker primært via samtaler med kontaktpersonen. Der er fokus på sparring og erfaringsudveksling mellem gruppedeltagerne, og via dialogen aftales det, hvad der skal arbejdes med i gruppesessionerne, og hvad der gennemføres individuelt med kontaktpersonen. Tilsvarende fase 1 kan der være indlagt besøg i frivilligcentret.
- I **fase 3** tages der udgangspunkt i forarbejdet for de foregående faser, og der planlægges tiltag på baggrund af de individuelt udarbejdede trivselskort. Formålet med fasen, der ligeledes rummer fire gruppesessioner, er at iværksætte tiltag, der kan understøtte borgeren efter gruppeforløbet.

I det følgende gennemgås *Trivsel gennem netværk* med udgangspunkt i de fem temaer for evalueringen af indsatserne, der blev præsenteret tidligere.

4.1.1 Trivsel gennem netværk – opsamling

Dette afsnit indeholder en kort opsamling på evalueringens vurdering af *Trivsel gennem netværk* i Gentofte Kommune. Opsamlingen bygger på de efterfølgende afsnit, hvori de enkelte dele udfoldes nærmere.

I Gentofte Kommune har man i projektperioden udviklet, beskrevet og afprøvet indsatsen *Trivsel gennem netværk*. Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Evaluator vurderer, at der er en høj grad af vidensbasering om *Trivselskortet*, som er et centralt element i indsatsen. Derudover viser sammensætningen af kerneelementer og interviewpersonernes vurdering heraf en indsats, der rummer elementer som grupperessourcer, individuel udvikling, brobygning til lokalsamfundet samt matchning og kvalitetsudvikling af indsatsen. Gentofte Kommune vurderer desuden selv deres indsats forholdsvis positivt i forhold til dimensionerne i lovende praksis, og de vurderer, at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at *Trivsel gennem netværk* er **succesfuldt implementeret** i Gentofte Kommune. Dermed hviler afprøvningen og de resultater af indsatsen, der er identificeret, på et solidt grundlag. Evalueringen viser, at Gentofte Kommune har implementeret alle de kerneelementer for indsatsen, som er beskrevet på forhånd. Det samlede interviewmateriale indikerer, at alle kerneelementer kan betragtes som centrale for indsatsen, og fidelitetsmålinger viser, at gruppefacilitatorerne i høj grad bringer kerneelementerne i spil.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har **lovende resultater**. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen tegner der sig et positivt billede af indsatsens virkning. Vurderingen er, at indsatsen hjælper deltagerne til at udvikle mestringsstrategier og handlemuligheder, som øger deres sociale inklusion og selvstændighed. Trivselskortet fremhæves som et centralt og virksomt element i indsatsen i forhold til at øge bevidstheden om eget netværk, opstille konkrete mål og igangsætte tiltag til opfyldelse af målene. Ledelsen i kommunen vurderer, at indsatsen kan føre til, at målgruppen modtager mindre indgribende eller ingen indsatser efter forløbet. Borgerne fremhæver også, at de oplever et stort udbytte af indsatsen, og at de kommer videre. Vurderingen hos både ledelsen for udførerdelen og hos myndighed er, at indsatsen skal videreføres i sin nuværende form.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. 14.500 kr. pr. deltager.

4.1.2 Målgruppe

For *Trivsel gennem netværk* er målgruppen i indsatsbeskrivelsen defineret som borgere med psykiske funktionsnedsættelser og/eller sociale problemer, som enten er visiteret til en § 85- eller § 82-indsats efter serviceloven.

CITAT: "Det er ikke til at tegne et billede af delmålgrupper, da udgangspunktet er, at man ønsker at styrke sit netværk, men ellers kan delmålgrupper rummes inden for dette. Værktøjet (*Trivselskortet*) kan noget i forhold til de fleste, da det giver et visuelt overblik over deres netværk og styrker/udfordringer i forhold til dette. Med overblikket kan medarbejderne understøtte det rette sted og tilpasses den enkelte." (Projektleder).

I projektperioden har Gentofte Kommune haft gode erfaringer med denne forholdsvis brede målgruppedefinition. Her påpeger bl.a. koordinatoren for kommunens Fælles Forum⁶, at indsatsen er til gavn for borgerne på tværs af delmålgrupper. Interviewene med både medarbejdere og borgere peger på, at gruppeindsatsen i kommunen i sin nuværende form kan rumme den brede målgruppe, fordi indsatsen bygger på et værktøj (Trivselskortet), der er letforståeligt og tilgængeligt for langt hovedparten af borgerne i målgruppen for §§ 85 og 82.

CITAT: "Som gruppefacilitator skal man også tilpasse sig og forstå gruppen. Man skal hele tiden ændre sin rolle efter deres behov." (Gruppefacilitator).

Med Trivselskortet som udgangspunkt for indsatsen får gruppefacilitatorerne et overblik til at støtte den enkelte borger det rette sted i forhold til borgerens udfordringer og styrker og bringe temaer, der går på tværs af gruppedeltagere, ind i gruppesessionerne. Der er således i gruppeforløbet indbygget en fleksibilitet, der muliggør, at gruppefacilitatorerne kan tage udgangspunkt i de deltagende borgeres behov og ønsker og i høj grad tilpasse indsatsen med udgangspunkt i den aktuelle gruppe.

Det er dermed erfaringen, at den målgruppe, der i projektet og i indsatsbeskrivelsen er tiltænkt indsatsen, også er den, som indsatsen reelt har omfattet.

Erfaringen er dog, at borgerens ønske om at styrke sit netværk er en forudsætning for et vellykket forløb. **Motivation** for styrkelse af netværk og indsatsens forløb er derfor væsentlige elementer at få afdækket, forud for at en borger starter i gruppen – både med henblik på opstart i gruppeforløbet, og at der kan arbejdes med dette forud for et gruppeforløb, hvis motivationen er en barriere for borgeren. For at kunne favne den brede, tiltænkte målgruppe og samtidig få vellykkede gruppeforløb påpeger både gruppefacilitatorer, projektleder og deltagerne derfor, at **sammensætningen (matchningen)** af de enkelte grupper er af stor betydning, hvilket også indgår som et kerneelement i forhold til gruppeforløbets før-fase. Her påpeges det, at både målgruppedefinitionen og hvordan grupperne sammensættes, er væsentligt. Gentofte Kommune har i projektet matchet efter nedenstående tre principper:

1. At borgerne har et fælles mål om at øge trivsel gennem styrkelse af netværk
2. At borgerne til en vis grad har forskellige mestringsstrategier og handlemuligheder
3. At borgerne støtter op om indsatsens forløb, aktiviteter og værktøjer.

Matchning handler om at få skabt en gruppe, hvor der både er mulighed for, at deltagerne kan se en række lighedspunkter mellem dem selv og de andre deltagere i gruppen, og at der samtidig også sikres en forskelligartethed, så deltagerne kan supplere og inspirere hinanden. For at kunne skabe den rette gruppesammensætning er erfaringen, at dette stiller store krav til det arbejde, der foretages, inden deltagerne indgår i gruppen. Her vurderes det, at både visitation og forsamtale er af stor betydning, herunder Fælles Forum. Indsatsens arbejde med matchning udfoldes ligeledes under afsnittet om kernelementer nedenfor.

CITAT: "Det har været muligt at matche de to målgrupper. Det har fungeret overraskende godt. Vi arbejder 'ikke-diagnose fokuseret'. Eksternalisering af diagnose. Det har hjulpet på at få det til at fungere. (...) Brugt meget energi på matchning-kerneelementet. Man skal kunne spejle sig i de øvrige gruppedeltagere. Det har vi brugt meget tid på. Der ligger meget fælles refleksion over dette. Vigtigt med fælles menneskesyn i samarbejdet." (Leder, Gentofte Kommune).

⁶ Det Fælles Forum består af ledere fra kommunens tre driftstilbud, myndighedssagsbehandleren samt den rådgiver, som borgeren har fået/alle-rede har tilknyttet. Ydermere deltager en pædagogisk konsulent på mødet, der agerer en form for mødeleder.

Evalueringen peger dermed på, at det er hensigtsmæssigt med en bred målgruppe for indsatsen, men at det indledende arbejde med vurdering af forudsætninger hos den enkelte, gensidig forventningsafstemning og matchning er afgørende for gode gruppeforløb.

Ved opstart i gruppeforløbet er der foretaget en baselinemåling af mental trivsel via det validerede redskab WHO-5. Baselinemålingen viser, at deltagerne i gruppeforløbene i Gentofte Kommune i gennemsnit scorer 54,0 på WHO-5 forud for gruppeindsatsen. WHO-5 måler mental trivsel på en skala fra 0-100. Hvis scoren er under 50, betragtes man for at være i risikozone for stress eller depression.

Den gennemsnitlige WHO-5-score hos deltagerne forud for gruppeforløbet tegner således et billede af, at deltagerne har forholdsvis lav mental trivsel inden forløbet. Gennemsnittet er forholdsvis tæt på skalaens grænse for, hvornår man vurderes at være i risikozonen for stress eller depression. Der er ikke indsamlet et tilstrækkeligt antal besvarelser blandt de afsluttede deltagere til, at det er muligt at se på udviklingen i trivsel.

4.1.3 Indsatsen og dens kerneelementer

Gentofte Kommune har udfoldet *Trivsel gennem netværk* i en indsatsbeskrivelse, som bl.a. indeholder en beskrivelse af det videnskabelige, teoretiske og metodiske grundlag for indsatsen – en udfoldet beskrivelse af de kerneelementer, der definerer indsatsen, og en beskrivelse af arbejdsgange og konkrete redskaber, som anvendes i indsatsen. Beskrivelsen bygger på en forandrings-teori, som både er teoretisk og praktisk funderet.

Der er for *Trivsel gennem netværk* udpeget i alt otte indsatsnære kerneelementer og ét organisatorisk. Sidstnævnte beskriver feedbackmøder som en professionel praksis, som formodes at være en forudsætning for, at de indsatsnære kerneelementer løbende kan omsættes med høj kvalitet i indsatsen. De indsatsnære kerneelementer er i projektet organiseret efter, om de iværksættes *før* gruppeforløbet, *under* gruppeforløbet eller *efter* gruppeforløbet. I nedenstående figur fremgår de ni kerneelementer, samt hvorvidt og hvordan (det vil sige mekanismer) de enkelte kerneelementer i indsatsen fremmer borgerens udvikling.

Figur 6: Kerneelementer for Trivsel gennem netværk

FØR**1. Vurdering af forudsætninger for deltagelse og matchning**

→ øger sandsynligheden for, at der i gruppen, bl.a. ved hjælp af gruppefacilitatorens greb, kan skabes samhørighed og aktiveres positive grupperessourcer og -dynamikker, der kan fremme borgernes individuelle udvikling og forandring [virkning], fordi de bedste forudsætninger herfor er, når deltagerne er karakteriseret ved at have en vis grad af lighed i mål, en vis grad af variation i mestringsstrategier og handlemuligheder og støtter op om forløbet [mekanisme].

UNDER**2. Trivselskortet: Kortlægning af netværk (steder, aktiviteter og personer) via visualisering**

→ øger borgerens forudsætninger for at kunne identificere og formulere egne ønsker og mål for sit netværk samt tiltag, der kan fremme disse [virkning], fordi visualisering via netværkskortet øger borgerens bevidsthed om sit aktuelle og ønskede netværk, hvordan forskellige dele af netværket påvirker borgerens trivsel samt mulige barrierer og ressourcer i forhold til at styrke netværk og sin trivsel [mekanisme].

3. Trivselskortet: Arbejde med aktivitets- og kvalitetscirklen, herunder borgerens mål og progression

→ giver forståelse af og motivation for at gennemføre de konkrete handlinger, oplevelse af succes, når de lykkes, og en generel større tro på, at ting kan lykkes [virkning], fordi borgeren får ejerskab af både mål, de aktiviteter, der skal realisere målene, og de resultater, som borgeren opnår [mekanisme].

4. Den fagprofessionelle som gruppefacilitator

→ fremmer borgerens udvikling og forandring, [virkning], fordi samhørigheden i gruppen øges og en række positive grupperessourcer aktiveres [mekanisme].

5. Understøttelse af borgernes deltagelse i lokalsamfundet under gruppefællesforløbet

→ øger sandsynligheden for, at borgeren tager kontakt til og/eller deltager i aktiviteter [virkning], fordi borgeren har fået relevant viden om aktiviteter, der stemmer overens med borgerens ønsker til og mål for sit netværk [mekanisme].

6. Peer-inddragelse

→ påvirker, at borgerne oplever sig selv og egne udfordringer på en sådan måde, at de oplever en højere grad af "almengørelse" [virkning], fordi borgerne indbyrdes i forløbet og gennem peer-undervisere bliver understøttet, anerkendt og lyttet til, samt at der samtidig kan opstå erfaringsudveksling, hvor mestringsstrategier deles, og hvor borgerne inspireres og motiveres af andres handlemåder og udvikling for på den måde at ende med i højere grad at mestre egen livssituation [mekanisme].

7. Tilpasning af gruppeforløbet

→ borgeren får bedre mulighed for at udvikle sig i gruppen [virkning], fordi det øger forudsætningen for borgernes oplevelse af motivation og kontrol [mekanisme].

EFTER**8. Opfølgning på indsats/udslusning**

→ øger sandsynligheden for, at erfaringer med Trivselskortet og udviklede mestringsstrategier kommer i spil i borgerens hverdag og dermed bidrager til øget deltagelse og trivsel for borgeren [virkning], fordi borgeren får støtte til at fastholde brugen af redskabet og den positive udvikling [mekanisme].

ORGANISATORISK ELEMENT**9. Kvalitetsudvikling via feedbackmøder**

→ udvikles en indsats, der er bedre tilpasset målgruppens behov [virkning], fordi medarbejderne får suppleret deres egne erfaringer med borgernes oplevelser, erfaringer og idéer med et indefra-perspektiv [mekanisme].

→ understøtter den enkelte borgers empowerment [virkning], fordi borgerne placeres i en position, hvor deres oplevelser, erfaringer og idéer tillægges stor værdi [mekanisme].

Overordnet er det på tværs af gruppeindsatsens aktører i Gentofte Kommune vurderingen, at de ni kerneelementer alle bidrager til et vellykket gruppeforløb. Interviewene tegner altså et billede af, at både gruppefacilitatorer, ledere, myndighed og projektleder oplever, at de ni kerneelementer er en sammenhængende og central del af indsatsen og dermed har positiv betydning for at opnå et velfungerende gruppeforløb og positive virkninger for gruppedeltagerne. Der er således ikke kerneelementer, der træder tydeligere frem end andre, hvilket også afspejler det arbejde, der har været med kerneelementerne i Gentofte Kommune, hvor det netop har omhandlet at få beskrevet de særligt virkningsfulde dele af indsatsen og justere denne beskrivelse af kerneelementer, i takt med at der er gjort erfaringer med indsatsen igennem projektperioden. Evalueringen viser således, at der ikke er kerneelementer, der kan betragtes som frivillige.

Den samlede vurdering af *Trivsel gennem netværk* ud fra indsatsbeskrivelsen og kerneelementerne, det grundlag, de er udledt på, og interviewpersonernes vurdering af dem er, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og klart defineret**. Sammensætningen af kerneelementer tydeliggør, at indsatsen rummer klare fokuspunkter både før, under og efter selve indsatsen. Indsatsen rummer således et kerneelement med fokus på matchning af deltagere og kerneelementer, der sikrer både løbende refleksion og tilpasning af indsatsen og efterfølgende evaluering af indsatsen med henblik på kvalitetsudvikling til næste forløb. Derudover indeholder den indsatsnære og virksomme elementer, hvor der både er et fokus på virksomme redskaber til borgernes individuelle udvikling, gruppefacilitatorernes rolle i forhold til grupperessourcer og på brobygning til lokalsamfundet. Det er evaluators vurdering ud fra indsatsbeskrivelsen, at *Trivselskortet*, som er centralt for indsatsen, i høj grad bygger på forskningsmæssig viden om virkning. Sammen med en

indsatsbeskrivelse, der også indeholder konkrete beskrivelser af arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og forskellige redskaber, er der således tale om en færdigudviklet og klar indsats.

I løbet af projektperioden har Gentofte Kommune anvendt Socialstyrelsens **lovende praksis**-redskab til at vurdere deres egen indsats⁷. Med redskabet har kommunen vurderet deres egen indsats på 11 dimensioner, der overordnet omhandler selve indsatsen og organiseringen af den.

For selve indsatsen vurderer kommunen, at indsatsen i høj grad er forankret i teori og aktuelt bedste viden. Der er i mindre grad sikkerhed om, at indsatsen har en positiv virkning, da dette kun bygger på kommunens egne erfaringer samt datagrundlaget og resultaterne af denne evaluering. Kommunen vurderer, at indsatsen er velbeskrevet og indeholder klare og relevante mål for borgernes udvikling. Lige så er det kommunens vurdering, at indsatsen i høj grad kan overføres til andre tilbud målrettet en lignende målgruppe.

I forhold til organiseringen af indsatsen udtrykker Gentofte Kommune generelt en positiv vurdering. Kommunen vurderer, at praksis støtter en fælles professionel faglig refleksion og sparring og sikrer, at medarbejderne har de rette professionelle samarbejdskompetencer. De vurderer i høj grad, at indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte gruppes styrker, udfordringer og behov, og at der sker en løbende opfølgning og tilpasning af praksis.

Gentofte Kommune vurderer således overordnet set selve indsatsen forholdsvis positivt i forhold til lovende praksis. Gentofte Kommune vurderer deres indsats mere lovende på de 11 dimensioner end i den første måling, som blev foretaget før lærings- og implementeringsfasen.

Kerneelementer

I interview med borgere, gruppefacilitatorer, ledere, myndighed og projektledere er indsatsens kerneelementer drøftet. Selvom den samlede vurdering fra interviewpersonerne som nævnt er, at alle kerneelementer er en sammenhængende del af indsatsen, er der nogle af kerneelementerne, der har fyldt mere i interviewene end andre. Det drejer sig om kerneelementerne vedrørende *Trivselskortet*. Det er evaluators vurdering, at disse kerneelementer fylder mere i interviewene, fordi *Trivselskortet* er så centralt for indsatsens aktiviteter, og ikke fordi interviewpersonerne vurderer, at disse kerneelementer er mere væsentlige end de øvrige. Vurderingen af disse fremgår herunder.

Som nævnt under afsnittet om indsatsens målgruppe indgår **trivselskortet** som et centralt kerneelement i gruppeforløbet. Trivselskortet er en visualisering, som borgeren udarbejder over netværk/forbindelser i sit liv, og hvor fokus er på at tydeliggøre, hvordan forskellige netværk/forbindelser har betydning for borgerens trivsel. Der kan både være tale om netværk, som borgeren allerede har i sit liv, og netværk som borgeren ønsker at have/styrke i fremtiden. Netværk, der indtegnes i trivselskortet, kan være familie, venner eller andre personlige netværk og steder, hvor borgeren kommer (fx kommunen, lægen mv.), eller aktiviteter, borgeren deltager i (fx sport, foreninger, klubber mv). Det er således individuelt fra borger til borger, hvad der indgår i borgerens trivselskort. Når borgeren udarbejder og arbejder med trivselskortet, får han/hun et overblik over eksisterende netværk og ønsker til fremtidigt netværk. Desuden suppleres overblikket over netværket med farvekoder for, om hver forbindelse er god for borgerens trivsel (grøn), neutral for borgerens trivsel (hvid) eller dårlig for borgerens trivsel (rød). Trivselskortet er beskrevet yderligere ovenfor under kerneelementer.

⁷ Redskabet indeholder konkrete spørgsmål, der knytter sig til de 11 elementer, der kendetegner lovende praksis. <https://socialstyrelsen.dk/tva-ergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/redskaber-til-styring-og-udvikling/lovende-praksis-1/maleredskab>.

Trivselskortet som værktøj giver borger og gruppefacilitatorer et overblik over borgerens styrker og udfordringer – både i forhold til selve borgerens netværk, men også hvad der hæmmer og styrker borgerens trivsel. Det er erfaringen, at det, at trivselskortet udarbejdes visuelt, favner det behov, som målgruppen har for et konkret overblik over borgerens aktuelle situation, og at det samtidig skaber et billede af, hvad borgeren skal opnå i løbet af forløbet, hvilket er illustreret med citatet nedenfor til højre. Herunder har det betydning for målgruppedefinitionen, at der i Trivselskortet er indbygget et element af evaluering, så redskabet ikke er statisk, men igennem hele forløbet bruges til at tydeliggøre selv små skridt, borgeren tager i sin udvikling. På den vis kan indsatsen både rumme borgere med individuelle mål og delmål inden for gruppeindsatsens overordnede mål samt med forskelligartede udgangspunkter for progression.

Som kerneelement rummer Trivselskortet to centrale funktioner og er dermed også beskrevet under to forskellige kerneelementer. For det første er der i Trivselskortet en visuel tilgang ([kerneelement 2](#)), der foruden at

imødekomme den brede målgruppes forskelligartede udgangspunkter (som beskrevet tidligere) også sikrer, at indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte borgers udfordringer og styrker i forhold til hans/hendes netværk og trivsel. Erfaringerne med gruppeindsatsen er ifølge gruppefacilitatorer og borgere, at den visuelle tilgang øger borgernes bevidsthed om deres netværk, barrierer og ressourcer. De interviewede borgere fortæller således, at de særligt har oplevet, at trivselskortet har hjulpet dem til at sætte sig selv i centrum og til bedre at kunne kommunikere deres behov og trivsel.

CITAT: *“... det, der er i det, trivselskortet, er et stykke papir, men det hjælper mig til at sætte mig selv i centrum. Der sker et skifte i, hvordan man kommunikerer, og kommunikation er vigtigt i trivselskortet. Når man er i kommunen, er grænser svært at være en del af, men når man bliver sat med sig selv i centrum, sker der en ændring. Trivselskortet hjælper en til at se sig selv visuelt.” (Borger).*

CITAT: *“Trivselskortet har noget i sig, at uanset hvad så ser du dit liv, og når det bliver visuelt, og du deler det med andre, så sker der noget.” (Borger).*

For det andet indbefatter trivselskortet et systematisk arbejde med borgerens mål og progression ud fra aktivitets- og kvalitetscirklen ([kerneelement 3](#)). Med trivselskortet får borgeren støtte i at 1) sætte mål for sit netværk og trivsel, 2) planlægge og udføre tiltag, der kan fremme disse ønsker og mål, 3) reflektere over og analysere status på udførte tiltag og 4) evt. tilpasse tiltag eller igangsætte nye tiltag samt opdatere trivselskortet (de fire punkter er beskrevet i indsatsbeskrivelsen). Interviewpersonerne fortæller, at ved at arbejde med aktivitets- og kvalitetscirklen i indsatsen, så arbejdes der derved med borgerens progression, ved at borgeren sætter sig nogle realistiske mål (individuelt med sin vejleder), får arbejdet med disse og afprøvet forskellige aktiviteter, der understøtter målene og får gjort status og reflekteret over sine oplevelser (i gruppen). På den vis sikres et sammenhængende forløb, hvor der følges op i fællesskab, og hvor trivselskortet udgør en form for dokumentation af progressionen, ved at der fx kommer mere ‘grønt’ i borgerens trivselskort. På tværs af borger- og gruppelederinterview peges der samstemmende på, at gruppeindsatsen her er central, da gruppens ressourcer kan anvendes til at fremme den individuelle udvikling og forandring. Dette sker blandt andet ved, at borgerne motiverer og understøtter hinanden i processen og samtidig kan lade sig inspirere af andres mål og udvikling. Samtidig sikrer denne tilgang til arbejdet med trivselskortet, at der ved gruppeforløbets afslutning enten ligger et videre og opdateret ‘arbejdsdokument’, som borgeren selvstændigt

CITAT: *“At spejle sig i andre og møde andre og spejle mig i dem, så det var en anden måde at se tingene på og blive kastet ud på en anden måde, som både socialt og fagligt var spændende. Jeg kunne godt lide måden, det var bygget op på. De opgaver, hvor vi talte om tingene, var en måde, jeg havde behov for. Vi skulle tale om vores liv lige nu og her. Fx mine relationer og få input og spørgsmål fra personale og de andre.” (Borger).*

kan bruge fremadrettet, eller som borgeren og den individuelle vejleder kan bruge i den videre indsats.

Implementeringsgrad

Målingerne af fidelitet viser, at gruppefacilitatorerne i høj grad bringer kerneelementerne i spil i alle tre faser. Derudover viser målingerne, at gruppefacilitatorerne overordnet set vurderer, at borgerne får det ønskede udbytte af kerneelementerne. Som nævnt viser interviewmaterialet desuden, at alle kerneelementer er centrale for indsatsen og er en del af en sammenhængende indsats.

4.1.4 Rammer om indsatsen

I nedenstående beskrives først, hvordan indsatsen i Gentofte Kommune har været organiseret i projektforløbet, herunder roller og ansvar. Desuden analyseres, hvilke særlige faktorer i rammerne for indsatsen, der i projektperioden har vist sig at være centrale for indsatsens indhold, samt hvilke medarbejderkompetencer der har vist sig at være centrale for gennemførelse af gruppeforløbet. Afsnittet er således også en opsamling på, hvilke drivkræfter og barrierer for implementering af indsatsen man har oplevet i Gentofte Kommune i forbindelse med, at man har prøvet gruppeforløb af efter indsatsbeskrivelsen. Vores tilgang til analyse af drivkræfter og barrierer for vellykket implementering bygger på Dean Fixsens implementeringsmodel⁸. I sin model inddeler Fixsen implementeringskonteksten i tre områder, som det er centralt at få til at spille sammen for at lykkes med implementeringen. Der skal være den rette organisering, den rette ledelsesinvolvering og -understøttelse og den rette parathed og kompetencesammensætning blandt medarbejderne.

Organisering af indsatsen (roller og ansvar)

Forud for gruppeforløbet gennemfører myndighed i kommunen en **visitation** på samme vis som for de øvrige indsatser på socialområdet. Her udarbejder myndighedssagsbehandleren i dialog med borgeren en VUM-udredning, og borger og sagsbehandler opsætter i fællesskab indsatsmål. På den baggrund foretager myndighedssagsbehandleren en bestilling hos den relevante udfører-enhed. For borgere, der allerede er visiteret til SEL § 82 eller § 85, drøfter borgeren og den individuelle vejleder deltagelse i et gruppeforløb. Hvis vejlederen finder et gruppeforløb relevant, deltager borger og den individuelle vejleder på et møde i Fælles Forum.

På baggrund af bestillingen og indsatsmålene fra visitationen eller en henvendelse fra en borgers individuelle vejleder afholdes et møde i kommunens **Fælles Forum**, hvor borgeren også deltager. Formålet med Fælles Forum er ikke at matche borgerne til en bestemt gruppe, men at henvise til, hvilken indsats der er relevant for borgeren ud fra både myndigheds, udførernes og borgerens perspektiver og de drøftelser, der er på mødet. Den pædagogiske konsulent beskriver det således: *“Vores funktion er således mere rekruttering; at få rekrutteret og anbefalet, hvad der er, og at gøre borgeren nysgerrig på det.”* (Pædagogisk konsulent, Fælles Forum).

Efter at det på Fælles Forum er vurderet, at en gruppeindsats vil være relevant for borgeren, afholdes **forsamtale** mellem borger og gruppefacilitatorerne for *Trivsel gennem netværk* (fagteam, se nedenfor). I forsamlingen drøftes borgers og fagteamets forventninger til indsatsen, borgers mål for et evt. forløb, herunder om borgeren har særlige behov og interesser. Derudover

CITAT: *“I den indledende fase med forsamtaler er det uhyre vigtigt at have de kommunikative evner og sælge projektet. Kort og præcist og motivere til deltagelse. Første step er de her samtaler.”* (Leder, Center for netværk).

⁸ Fixsen, D. et al. (2005): Implementation Research: A Synthesis of the Literature. University of South Florida.

præsenteres det, hvad det vil sige at deltage i en *Trivsel gennem netværk*-gruppe, herunder gruppens rammer og indhold.

Interviewet med projektlederen viser, at Gentofte Kommune har afprøvet forskellige tilgange igennem projektførelsen for at sikre den rette information og den rette gruppesammensætning, forventningsafstemning og motivation i forhold til at deltage i gruppeforløbet. Det er vurderingen på tværs af interviewene, at der i kommunen er fundet en rekrutterings- og visitationstilgang, der understøtter et fokus på, at *Trivsel gennem netværk* er en relevant mulighed for langt hovedparten af målgruppen for § 82 og § 85, at der er et individuelt fokus på borgernes behov, mål og ønsker, samt at matchning sker ud fra en tilgang, hvor de relevante aktører bidrager med information, samt at matchningen sker hos de medarbejdere, der reelt har det specifikke kendskab til det enkelte gruppeforløb.

Vender vi blikket mod organiseringen af indsatsen, efter at borgeren er visiteret og har deltaget i forsamlingen, så er selve tilrettelæggelsen og faciliteringen af gruppeforløbene forankret i et **fagteam**, der består af to gruppefacilitatorer og evt. en peer-medarbejder. Fagteamet står for gennemførelse af forløbet og har foruden ansvar for indholdet af gruppeforløbet, også ansvar for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af rekrutteringen til gruppeforløbet (herunder forsamlinger), den løbende evaluering og tilpasning af forløbet samt evaluering efter endt gruppeforløb (herunder feedbackmøder med deltagere og overlevering til og feedback fra individuelle vejledere). Fagteamet spiller således en central rolle i forhold til forankringen af kerneelementerne i indsatsen under gruppeforløbet og samtidig som den faglige koordinerende funktion i forhold til vurdering af forudsætninger for deltagelse og matchning (**kerneelement 1**), opfølgning på indsats/udslusning (**kerneelement 8**) og det organisatoriske kerneelement om kvalitetsudvikling via feedbackmøder (**kerneelement 9**). Interviewpersonerne fortæller, at organiseringen med et fagteam har været et centralt element i indsatsen for Gentofte Kommune, da det har været fagteamets rolle at sikre kontinuiteten i gruppeforløbene, samt at der er den nødvendige fagfaglige forankring for at sikre, at kerneelementerne aktiviseres i indsatsen. Projektet har derved også givet ledelsesmæssigt fokus på, at gruppeforløbet skal udgøre en selvstændig "plads" i organiseringen, hvilket også påpeges som en central drivkraft.

CITAT: "Det har givet mig anledning til at kigge på organisering, og at gruppeforløb skal have sin egen plads. Vi overvejer at ændre organisering, så gruppeforløb får sit eget fokus." (Leder, Social og handicap).

Interviewmaterialet viser således, at den rette organisering af indsatsen med klare rollefordelinger udgør en klar **drivkraft for en succesfuld implementering** af indsatsen. Der er forskellige, men vigtige fokuspunkter i hhv. før-fasen og underfasen. Det fremgår, at den rette kommunikation af projektets muligheder er en afgørende drivkraft i før-fasen. I under-fasen er fagteamet en central drivkraft for implementering af indsatsen.

Understøttende kultur, ledelsesopbakning og borgerinddragelse

Foruden en systematisk organisering som en central drivkraft, så har **kulturen** på tværs af både myndighed og udfører ligeledes udgjort en drivkraft for en vellykket implementering. Dette indbefatter en fælles forståelse af tilgangen og rammen, der går på tværs af den ovenstående skitse af visitation, forsamlinger, gruppeforløb med parallel støtte og en systematisk opfølgning og afslutning. Centralt i både indsatsbeskrivelsen for *Trivsel gennem netværk*, det løbende projektarbejde og i interviewene er dels målet om en recovery-orienteret og rehabiliterende tilgang til arbejdet med målgruppen, dels en fælles tro på og

CITAT: "Man kan tale nok så meget om strategier og metoder, men man skal have kulturen med. Rehabiliteringens sigte i den her sammenhæng er at komme ud i lokalsamfundet, og gruppen er forløberen til at komme ud i lokalsamfundet." (Leder, myndighed).

forståelse af, at det gruppebaserede virker og er en virkningsfuld indsats til målgruppen. Ligeledes er det gruppefacilitatorernes vurdering, at netop de individuelle vejlederes tro på, at den enkelte borger kan profitere af gruppeforløb, er afgørende for, at gruppeindsatsen også kan lykkes, og at en fælles forståelse og kultur på tværs derfor er afgørende – det vil sige en fælles forståelse af mål og retning på tværs af aktørerne i indsatsen.

I relation til ovenstående har også et systematisk, praksisnært og tværfagligt **ledelsesfokus** været en central drivkraft i implementeringen af indsatsen i Gentofte Kommune. Relevante ledere har deltaget i styregrupper og i øvrig relevant indsatsudvikling. Der har ligeledes været tydelig retning om, at det gruppebaserede og Trivselskortet er et strategisk valg for indsatsen. Endelig er fokus på tidsafgrænset indsats og samarbejde med lokalsamfundet fremhævet i de afsluttende interviews. Tid og de rette ressourcer fremhæves af fagteamet centralt for at kunne foretage den løbende tilpasning af indsatsen. Her fremhæver de nødvendigheden af, at ledelsen prioriterer tid og ressourcer til formøder og eftermøder, arbejde og justering af drejebog samt tid til sparring både internt i fagteamet og med samarbejdspartnere.

CITAT: "I forhold til implementering, så er det, at der er stor ledelses- og medarbejdermæssig opbakning. Der er nogen, som har viljen til at drive det og fokus på recovery, rehabilitering og social inklusion. Det er en grundpille i, at det har været muligt at arbejde med det i gruppen." (Projektleder).

Som et sidste led i organiseringsdrivkræfter fremhæves den systematiske **borgerinddragelse** som et centralt led i udviklingen og implementeringen af gruppeindsatsen *Trivsel gennem Netværk*. Her har Gentofte Kommune arbejdet med systematisk feedback fra de deltagende borgere og anvendt den til at justere og udvikle deres gruppeindsats.

CITAT: "Det, at vi har et fokus på at have borgerne med til at udvikle indsatsen, har haft en kæmpe betydning for, at det bliver en relevant indsats." (Projektleder).

Individuel støtte sideløbende med gruppeforløb

En central del af *Trivsel gennem netværk* er, at gruppedeltagerne modtager individuel støtte sideløbende med deres deltagelse i gruppeforløbet. Der er altså ikke tale om en ren gruppeindsats, men en indsats, hvor gruppedelen understøttes af en individuel indsats parallelt. Indsatsen har dog også været afprøvet, hvor gruppefacilitatorer har varetaget individuelle samtaler. Evalueringen kan ikke skelne erfaringerne med de to modeller fra hinanden.

Den individuelle støtte bevilges typisk af en seks måneders varighed og vil derfor for hovedparten af borgerne være gældende før, under og efter gruppeforløbet. Særligt i forløbets fase 2 spiller kontaktpersonerne en central rolle i forhold til arbejdet med Trivselskortet, da værktøjet grundlæggende er individuelt orienteret og selve udfyldelsen er meget individuel og personlig. Det er altså i et samarbejde mellem kontaktpersonen og borgeren, at det individuelle trivselskort udarbejdes, og at der pågår et stort motivationsarbejde for, hvilke ønsker og mål borgeren skal arbejde med i sit gruppeforløb.

CITAT: "De fylder, fordi det er et meget personligt redskab, der kræver noget individuelt. Så gruppen er at støtte hinanden, danne netværk etc. Det kræver altså en del ressourcer." (Leder for udfører).

Samtidig er der en forventningsafstemning mellem borger, kontaktperson og gruppen om, hvilke forhold borgeren skal arbejde med i det individuelle spor, og hvilke dele der arbejdes med i gruppen. Tæt kommunikation og koordinering mellem borgerens individuelle kontaktperson og gruppefacilitatorerne er en central del af indsatsbeskrivelsen, hvor der er indlagt faste møder/dialoger i forbindelse mellem faseovergangene i indsatsen.

CITAT: "... Det bliver en pingpong med, hvad der foregår mellem mig og borgeren og selve gruppen. Vi taler om, hvad de vil tage med til gruppen og omvendt." (Individuel vejleder).

Hvilket også både individuelle vejledere og gruppefacilitatorer fremhæver i interviewene, hvor de nævner vigtigheden af en tæt kommunikation og koordinering mellem borgerens individuelle kontaktperson og gruppefacilitatorerne, så indsatsen opleves som sammenhængende i forhold til både indhold og retning.

Nødvendige medarbejderkompetencer

Foruden selve organiseringen og de forskellige roller og ansvar så udgør de rette medarbejderkompetencer en central ramme for indsatsen og et centralt element i en vellykket implementering af indsatsen.

I indsatsbeskrivelsen indgår to centrale medarbejderkompetencer, der har betydning for Gentofte Kommunes gruppeforløb. Den ene er, at både gruppefacilitatorer og de individuelle kontaktpersoner er fortrolige med brugen af Trivselskortet, mens det andet vedrører anvendelse af Motivational interviewing (MI) hhv. individuelt og i gruppesammenhæng.

Som nævnt udgør **Trivselskortet** et centralt kerneelement for indsatsen. I både indsatsbeskrivelsen og i interviewene på tværs af alle aktører fremhæves det, at det er væsentligt med kendskab til, hvordan Trivselskortet bruges, og at det kommer 'ind under huden' på de medarbejdere, der skal understøtte borgerne i at udarbejde deres trivselskort. I projektperioden er der udarbejdet en arbejdsgang for brugen af Trivselskortet, der udgør en manual for, hvordan redskabet indgår i gruppeforløbet. I denne beskrives formålet med Trivselskortet, herunder baggrund, fokuspunkter, arbejdsgang for brugen i indsatsen, roller og ansvar mv. Desuden er der fokus på sidemandsoplæring, så de medarbejdere, der har arbejdet med Trivselskortet, oplærer nye medarbejdere i brugen af redskabet. Herunder fremhæves det af både projektleder og gruppefacilitatorer, at der har været gode erfaringer med, at medarbejderne har udarbejdet et trivselskort for dem selv som et led i oplæringen i brugen af redskabet.

I gruppeindsatsen benyttes **Motivational interviewing (MI)** som dialogmetode til at understøtte borgerens arbejde med trivselskortet i gruppeindsatsen samt *"til at få skabt en samararbejdende og empatisk relation til personen og til at styre samtalen strategisk i retning af at frembringe og styrke personens forandringsudsagn"*, som det fremgår af Gentofte Kommunes arbejdsgang for gruppeforløbet. Her fremhæves det, at MI er velegnet til at fremme borgerens positive udvikling, da metoden giver gruppefacilitatorerne et redskab til at afklare borgerens værdier og netværk samt at understøtte borgeren i at skabe en indre motivation for forandring i forhold til hans/hendes trivselskort.

Både brugen af Trivselskortet og MI er kombineret med brugen af **narrativ gruppeledelse**, hvor den narrative tilgang benyttes til at skabe fokus på borgerens eget narrativ om sig selv, andre mennesker, situationer og forforståelser, samt hvor gruppen aktiviseres i forhold til refleksion over narrativer, spejling og bevidning via deling af oplevelser.

Som led i projektet er der i Gentofte Kommune gennemført kompetenceudvikling, hvor alle kontaktpersoner og gruppefacilitatorer har gennemført et tredages kompetenceudviklingsforløb i praktisk anvendelse af MI i kombination med Trivselskortet samt narrativ gruppeledelse. Herudover er gruppefacilitatorerne blevet undervist i gruppe metode og -ledelse samt i brobygning, mens rehabiliteringsuddannelsen er et tilbud til medarbejderne.

Kompetenceudviklingen i metoder fremhæver projektlederen som centralt for at få en vellykket gruppeindsats, der følger indsatsbeskrivelsen, og at sikre en fælles tilgang til indsatsen, hvor gruppeelementet står centralt i indsatsen. Udgangspunktet har været, at medarbejderne ikke har *"haft noget grundlag for gruppe"*, samt at *"det har været væsentligt, at medarbejderne har fået*

kompetencerne for dette” (projektleder). Vurderingen fra ledelsen er også, at tilgangen i projektperioden er blevet en integreret del af indsatsen: “Der er ingen tvivl om, at undervisningen i MI og narrativ metode er kommet ind under huden og er velbeskrevet i vores tilgange.” (Souschef, Socialpsykiatrisk Center).

4.1.5 Oplevet udbytte

I det følgende beskrives det oplevede udbytte af gruppeforløbet, herunder hvad borgere, medarbejdere og øvrige aktører oplever, at gruppeforløbet har skabt af resultater for borgerne. Desuden beskrives, hvordan Gentofte Kommune vurderer, at indsatsen kan fortsætte hos dem, samt hvorfor og hvordan en fortsættelse skal finde sted. Evalueringens karakter og datagrundlag betyder, at der ikke kan foretages en stringent test af målopfyldelsen på borgerniveau. Vurderingen af målopfyldelse beror på kvalitative interviews og dermed på overordnede betragtninger om den samlede deltagergruppe.

For det første beskrives det oplevede udbytte af gruppeforløbet, der kan betragtes som umiddelbart udbytte (output), der opnås for borgerne, ved at de deltager i forløbet – det vil sige oplevet udbytte på kort sigt. Denne del dækker primært projektmål 1 i boksen til højre. Dernæst beskrives det oplevede udbytte, der knytter sig til de øvrige projektmål, hvilket kan opsummeres som outcome og dermed oplevet udbytte på længere sigt. Endelig fremhæves til sidst i afsnittet, hvilke potentialer for videreførelse der er fremhævet særligt i interviewene med lederne.

Projektets mål på borgerniveau:

1. *Borgerne har viden om, **motivation** for og **anvender** nye **mestringsstrategier** og **handlemuligheder** til at fremme deres **sociale inklusion** og **selvstændighed**.*
2. *Borgerne oplever øget **trivsel**.*
3. *Borgernes **sociale inklusion** fremmes, herunder i form af en styrket deltagelse i netværk, sociale relationer, foreningsliv, uddannelse og arbejdsmarked.*
4. *Borgeren modtager ingen eller mindre indgribende **kom-munale indsatser**.*

Oplevet udbytte på kort sigt

Overordnet er der på tværs af alle interviewede aktører en positiv vurdering af gruppeforløbet i Gentofte Kommune. Ved at deltage i gruppeforløbet hjælpes borgerne til at udvikle mestringsstrategier og handlemuligheder, der fremmer deres sociale inklusion og selvstændighed. For det første hjælper deltagernes arbejde med deres individuelle trivselskort til, at de opnår en øget bevidsthed om deres netværk, barrierer og ressourcer. Desuden at deltagerne får sat de rette mål for deres udvikling, får planlagt og udført tiltag, der fremmer målene og derved gør sig erfaringer med mestringsstrategier samt i gruppeforløbet får reflekteret og tilpasset deres mål og mestringsstrategier med henblik på yderligere progression.

Interviewene med både borgere, ledelse, gruppefacilitatorer og projektleder tegner et billede af, at den **netværksorienterede tilgang** og fokus på, hvad der underbygger og hæmmer borgerens sociale inklusion og selvstændighed i relation til netværket, er centralt for udbyttet af gruppeindsatsen. Dette er illustreret med citatet til højre, hvor en af gruppefacilitatorerne fremhæver gruppens fokus på netværk og indre processer, samt hvordan der i gruppen arbejdes med netværksopbygning og øget glæde med henblik på styrket deltagelse i lokalsamfundet. Også en af de individuelle vejledere fremhæver denne styrke ved Trivselskortet: *”Jeg tænker, i forhold til at man får klarlagt sit netværk, og man bliver gjort opmærksom på, at der er modstand, man skal arbejde på, og det bliver tydeligt i forhold til trivselskortet. Særligt begrænsningerne, hvor man får modstand. Borgerne får handlekompetencer, ved at de får det klarlagt, og hvordan de kommer derhen. Vi taler meget om det. Tydelighed er vigtigt.”* (Individuel kontaktperson).

CITAT: *”Så prøver vi at have fokus på de drømme og ønsker, de har for deres liv. Det jeg synes, vi har fået ud af, at udgangspunktet er fokus på netværk og netværksforståelse og at få dem ud i lokalsamfundet, men det, vi har oplevet, er, at der er mange indre processer, der skal arbejdes med, før de kommer ud i lokalsamfundet. Der er en stor del, der har arbejdet med mestringsstrategier og barrierer, før de kommer ud i lokalsamfundet. Det, der er kendetegnet, er, at de bliver tydelige på, hvad der er vigtigt for dem. Det er en måde at få bygget netværk og glæde bygget op.”* (Gruppefacilitator).

Både borgerne og aktørerne i indsatsen beskriver **Trivselskortet** som et redskab, der i praksis understøtter borgeren i at tale om det, der hhv. står i vejen for eller kan fremme en god trivsel. Det er oplevelsen blandt de interviewede borgere og gruppefacilitatorer, hvor de beskriver, at de igennem forløbet opnår mere selvstændighed og er mere motive-rede, og at gruppeforløbet, uden direkte at arbejde med individuelle hverdagsudfordringer, formår at rykke dem på udfordringer, hvor de tidligere ville have tænkt, at dette skulle løses via individuel støtte. En borger beskriver netop dette i interviewet, hvor hun fortæller om hendes udbytte af arbejdet med trivselskortet i gruppeforløbet således: *”Det var virkelig nyttigt at se de farver og se, at der var meget grønt og tage stilling til de røde ting. Det var en spændende proces at se mig selv som centrum for mit liv. Jeg har altid set mig selv som ikke-centrum i livet, det var en stærk oplevelse. Det var et wake-up call i mit eget liv. Alle kan bruge det her redskab for at se, om man er der, hvor man vil være. Det gav mig meget. Før i tiden følte jeg lidt, at jeg skulle behage min psykolog og andre. Her var det mig for min egen skyld.”* (Borger).

CITAT: *”[Trivselskortet er et] meget konkret værktøj. Det understøtter borgeren i selv at tale om det, som står i vejen (...). Jeg så det gerne blive foldet ud som en del af en indsats, hvor det er en overordnet indsats for alle borgere og i hvert fald for § 82. Altså, som et værktøj til at få blik for, hvad der står i vejen.”* (Pædagogisk konsulent, Fælles Forum).

Centralt er også, at **trivselskortet indgår i et gruppeforløb**, og at deltagelse i gruppen kan ses som et skridt mod mere selvstændighed og mere social inklusion. En af de interviewede borgere beskriver, at hun har oplevet selve gruppen som en af de afgørende faktorer for hendes udbytte: *”Jeg har altid fået at vide, at jeg skulle passe på mig selv, men det med at sidde sammen med andre og fortælle dem om noget, som de måske har oplevet også, det har været en in-*

CITAT: *”Vi prøver at linke dem til hinanden, så de får nogle perspektiver, som er i samme situation, fordi det kan rykke mere. Så prøver vi at have fokus på de drømme og ønsker, de har for deres liv. Det jeg synes, vi har fået ud af, at udgangspunktet er fokus på netværk og netværksforståelse og at få dem ud i lokalsamfundet, men det vi har oplevet er, at der er mange indre processer, der skal arbejdes med, før de kommer ud i lokalsamfundet. Der er en stor del, der har arbejdet med mestringsstrategier og barrierer, før de kommer ud i lokalsamfundet. Det, der er kendetegnet, er, at de bliver tydelige på, hvad der er vigtigt for dem. Det er en måde at få bygget netværk og glæde op.”* (Gruppefacilitator).

spiration, og at man kan støtte hinanden.” (Borger). Afgørende for dette udbytte er den måde, som gruppeindsatsen er struktureret på, herunder blandt andet matchning af gruppen, den fagprofessionelles rolle som gruppefacilitator og understøttelse af deltagelse i lokalsamfundet under gruppeforløbet. Dette illustreres med citatet oven for, der viser, hvordan gruppen benyttes til at skabe flere forskellige perspektiver på udfordringer, som borgerne kan have, og at gruppeforløbet på kort sigt giver borgeren viden, motivation og nye mestringsstrategier, der kan skabe glæde og trivsel og derigennem fremme social inklusion og selvstændighed via netværksdannelse.

Citatet giver også indtryk af, at man i Gentofte Kommune har anvendt indsatsen ud fra en *train then place*-tilgang. Det vil sige en tilgang, hvor man i gruppen arbejder med deltageres mestringsstrategier og barrierer, før borgeren for alvor prøver dem af og arbejder med dem i lokalsamfundet. Dette kan ses i modsætning til *place then train*-tilgangen, hvor deltageren hurtigt i indsatsen får mulighed for at prøve mestringsstrategier af og arbejde med barrierer i de så at sige naturlige omgivelser. I evalueringen er det dog ikke undersøgt stringent, i hvilken grad Gentofte Kommune har arbejdet efter hver af de to tilgange.

Vekselvirkningen mellem den **individuelle støtte og gruppeindsatsen** (der tidligere er beskrevet under gruppeforløbets rammer) fremhæves også her som en styrke, idet gruppeforløbet, med trivselskortet som udgangspunkt, skal ses som et helhedsforløb. Det, at borgeren både kan få kortlagt sit trivselskort individuelt og derved har et rum til at tale om de mere nære udfordringer med sin vejleder samt blive klædt på til at dele dette med gruppen, skaber, ifølge interviewpersonerne, den nødvendige tryghed. Mens der i gruppesammenhæng skabes et rum, hvor borgeren kan få andres perspektiver på sine udfordringer og derigennem få vendt sine begrænsninger til ressourcer. Her er gruppeledelse helt centralt og med til at skabe den ressourcefokuserede tilgang, der understøtter dette udbytte for deltagerne, hvilket den pædagogiske konsulent fra Fælles Forum forklarer således: *”Det, der giver styrken, er, at det er et helhedsforløb. At der er noget individuelt – hvad er mit personlige trivselskort, men at jeg også er parat til at dele det. Og så er der gruppen, hvor man deler det, og det bliver udfoldet og får øvrige perspektiver på. At man måske kan få vendt det, man egentlig ser som en begrænsning til en ressource. Det kan gruppen underbygge og støtte op om i forhold til at få øje på.”* (Pædagogisk konsulent fra Fælles Forum).

Også de individuelle vejledere fortæller om udbytte hos borgerne, der underbygger ovenstående. Samlet set indikerer interviewmaterialet således, at det første borgernære mål opfyldes med indsatsen. Det vil sige, at deltagerne opnår nye **mestringsstrategier og handlemuligheder**, som kan fremme deres sociale inklusion og selvstændighed.

Lederen for myndighed oplever også, at gruppeindsatsen i relation til målgruppen for §§ 85 og 82 har en stor effekt både i forhold til at bryde den ensomhed og sociale isolation, som målgruppen ofte er kendetegnet ved, og i forhold til andre udfordringer, målgruppen har, og som der ikke direkte arbejdes med i gruppeforløbet, men hvor der er en afsmittende effekt, som følge af at borgerne opnår en **større trivsel** og nye mestringsstrategier i deres liv. Hun beskriver dette udbytte således: *”Det handler rigtig meget om ensomhed og kunne opbygge et netværk, der så giver udslag i andre problemer. Og det at være i en social relation og opbygge noget til nogle andre, det giver bare en enorm effekt. Langt de fleste borgere på §§ 85 og 82 har gavn af en gruppe, og det skal være udgangspunktet. Indtil for 8-10 år siden tænkte man hjem i folks hjem, så er det målet i sig selv, hvor hvis man starter et andet sted, så kommer det, der foregår i hjemmet til at fungere.”* (Leder, myndighed).

Som det fremgår af ovenstående, så er vurderingen, at gruppeindsatsen i Gentofte Kommune opleves som virksomhedsfuld i forhold til at **fremme social inklusion og selvstændighed** hos gruppedeltagerne – forstået som oplevet udbytte på kort sigt.

Oplevet udbytte på længere sigt

I det følgende retter vi blikket mod det oplevede udbytte på længere sigt. Her er det værd at bemærke, at udbyttet ikke nødvendigvis endnu er kommet til udtryk som langsigtede resultater for alle borgere grundet tidsaspektet i forhold til gennemførelse og evalueringstidspunkt. Dog er der på tværs af de interviewede aktører flere oplevelser af udbytte, der knytter sig til de tre øvrige projektmål på borgerniveau, hvilket præsenteres nedenfor.

CITAT: *"Vi mangler dog viden om, hvad (der sker) med borgerne om et år. Arbejder de videre med det her, hvordan går det med dem, hvor er de. Det er der, vi kan se effekten, så det vil vi gerne vide noget mere om."* (Leder).

Fra ledelsens side er vurderingen, at der er skabt resultater for målgruppen i forhold til projektmålet om, at borgerne skal modtage **ingen eller mindre indgribende indsatser** som følge af gruppeforløbet. Den faglige leder af indsatsen vurderer, at *"de, der har været igennem, har fået meget ud af det. Det er nogle, der får klart mindre støtte eller helt er stoppet med indsats."* (Leder, Socialpsykiatrisk Center). Også de interviewede borgere fremhæver, at de har fået et stort udbytte af indsatsen og er kommet videre som følge af gruppeforløbet. En borger fortæller, at hun har fået fodfæste og er blevet tilbudt job i kommunen, hvor hun skal bidrage med hendes erfaringer i forhold til at bruge trivselskortet: *"En af de ting, jeg kan mærke, er, at jeg er med i en frivillig indsats, og jeg har videreført Trivselskortet (...) Det, har jeg følt, har udviklet mig meget. Nu har jeg fået tilbudt et job i kommunen med Trivselskortet og kan bruge min uddannelse. Det er et kæmpe ryk. Jeg har fået fodfæste i systemet og bliver respekteret for det, jeg kan og bidrager med. Det giver mig glæde. Den følelse af at blive rummet har jeg kunnet føre videre i min dagligdag."* (Borger).

Et element heri i relation til projektets mål om at fremme øget deltagelse og trivsel i lokalsamfundet er **samarbejdet med frivilligcentret** i kommunen. Lederen af Social og Handicap i kommunen fortæller i interviewet, at det har været en styrke for borgernes udvikling, at der er opstået et samarbejde mellem kommunen, frivilligcentret i kommunen og en række borgere, der har deltaget i gruppeforløbet, om at oprette en brugerstyret gruppe i frivilligcentret: *"Vi er heldige, at det er opstået i regi af frivillige i kommunen. Vi skal forsøge at være vedholdende, selvom folk melder sig ud af det, og jeg ser, man kan bruge det som brobygning til aktiviteter uden for gruppeforløbet."* (Leder, Social og handicap). En central aktør i dette er kommunens frivilligcenter og det projekt der refereres til her, hedder Café Une. I projektperioden har der været fire borgere tilknyttet caféen, der er kommet fra gruppeforløbet, men det er samtidig den frivillige gruppefacilitator af Café Unes vurdering, at der er potentiale for et endnu tættere samarbejde og flere borgere. Hun fortæller om deres tilbud i relation til gruppeindsatsen, at de kan indgå som et trygt sted for borgerne, der kan bidrage til øget netværk for borgeren efter gruppeforløbet samt være en motivation for og lette overgangen til et liv med ingen eller mindre indgribende kommunale indsatser.

Dette afspejles også i citatet her: *"En frivilliggruppe, som vi har, er god til at stå som et fællesskab efter gruppeindsatsen og også parallelt med gruppeindsatsen i kommunen. Borgerne kan bruge gruppen aktivt på frivillig basis, som det de ellers har brugt trivselsgruppen til. I starten hos os var de måske meget lukkede og skulle løsrive sig fra deres trivselskort og den kommunale indsats, men det arbejder vi med. Og så på sigt skal de skabe deres egne og andre fællesskaber end i frivilligcentret, fx familien. Det er en slags forberedelse til at komme videre ud i verden."* Og senere i interviewet: *"Vores rolle er, at de fortsætter rejsen efter gruppeindsatsen. Det holder dem i gang i deres udvikling videre ud i livet. De får hos os lov til selv at tage ansvar. Hele tiden tilbage til dem, da det er deres gruppe. Vi har endnu mere fokus på selvstændighed og løsrivelse fra den "beskyttede" verden, de kommer fra."* (Frivillig gruppefacilitator i Café Une).

Vurderingen fra den frivillige gruppefacilitator i Cafe Une er også, at selve gruppeindsatsen i kommunen er med til at styrke borgerens vej mod øget selvstændighed, herunder særligt styrket deltagelse: *“Den er med til at styrke deltagelse. De kommer tættere på deres egne følelser, stå med sig selv i verden, og her får de nogle muligheder for at tage nogle nye valg for dem selv, de får spejlet sig i andre, kendskab til deres eget netværk/venskaber. Det styrker dem til at stå stærkere som dem selv, og de tør stå ved det, når de kommer ud i samfundet i andre henseender. De kan tage nogle positive valg for dem selv og deres fremtid.”* (Frivillig gruppefacilitator i Café Une).

Helt overordnet er det således vurderingen, at der er skabt resultater med et udbytte, der betyder, at gruppeindsatsen fortsat vil være et tilbud i Gentofte Kommune, hvilket udfoldes i det følgende afsnit.

CITAT: *“Helt overordnet så er der pres på § 85, så vi skal have så mange som muligt i gruppe. Men når vi så også har set, at borgerne udvikler sig i positiv retning – mindre støtte mv., så er det den vej, vi skal hen. Borgerne skal kunne klare sig selv. Så er der meget potentiale i det her gruppeforløb.”* (Leder).

Det samlede interviewmateriale tyder på, at den oplevede virkning af indsatsen generelt er gældende for deltagere i målgruppen. Der kan således ikke identificeres specifikke delmålgrupper, som indsatsen opleves særligt eller mindre virksom for.

Potentiale for videreførelse

Både hos ledelsen for udfører og for myndighed er vurderingen, at gruppeforløbet i sin eksisterende form skal videreføres i kommunen.

Her er det vurderingen, at indsatsen i projektperioden er blevet videreudviklet, og at der med det arbejde, der er blevet lagt i forhold til indsatsbeskrivelse, arbejds gange mv., er skabt et fundament for videreførelse i kommunen. Lederen for udførerdelen beskriver det således: *“Den [indsatsen] er køreklar til 2021. Indsatsbeskrivelsen er godt gennemarbejdet og til at gå til. Vi breder den ud over flere medarbejdere hen over efteråret, så det er klar til at gå til. Der ligger ikke så mange timer fremadrettet for at køre gruppen, fordi det er så godt gennemarbejdet. Det bliver nemmere.”* (Leder). Samme vurdering gælder fra myndighedssiden, hvor oplevelsen er, at indsatsen skaber en effekt. Det er centralt ud fra et myndigheds perspektiv. En effekt, der ikke handler om, at der kan spares på medarbejderressourcerne som følge af at kunne gennemføre støtteindsatsen i grupper, men mere fordi borgerne i sidste ende får et udbytte, der kan måles i forhold til mindre indsatser på længere sigt: *“Potentialerne for videreførelsen er, at ud fra et myndigheds perspektiv så er det kun noget, jeg gerne vil bifalde, da vi visiterer til noget, der har en effekt. Der er en faglig tilfredshed i det. Og økonomisk er der også et potentiale i det, da målet der er, at borgeren skal klare sig selv [...] Hvis ikke effekten er der, så er det ligegyldigt med besparelsen på gruppen. Det skal have et langsigtet perspektiv. Det er ikke så meget at kunne spare en enkelt medarbejder i udførerdelen, men at borgeren skal komme ud og kunne klare sig selv.”* (Leder, myndighed).

Indsatsen vil således blive videreført i sin nuværende form (som beskrevet i indsatsbeskrivelsen) i Gentofte Kommune, men vil selvfølgelig indgå i en løbende tilpasning. Her fremhæves det, at Trivselskortet og den måde, det er indarbejdet i et gruppeforløb på, har potentialer – både i forhold til yderligere udbredelse af gruppeindsatser i Gentofte Kommune og som inspiration og tilgang til gruppeindsatser i andre kommuner.

CITAT: *“Der er grupper i fremtiden også [i kommunen]. Vi kommer til at booste grupperne fremadrettet. Trivsel gennem netværk bliver vigtigt i det. Brobygning til lokalsamfundet bliver vigtigt, og det er Trivsel gennem netværk, der kan det. Det er redskabet til det. [...] Hvis man prioriterer det, så er der et stort potentiale for andre kommuner. Alle, der hører om det, bliver grebet af det og synes, det er fantastisk. Det er et billigt redskab. Det er et billigt forløb. Også som individuelt.”* (Leder).

Ud fra beskrivelsen af indsatsen og ovenstående perspektiver fra det samlede interviewmateriale er det evaluators vurdering, at indsatsen vil kunne overføres til andre kommuner. Indsatsen kræver ikke særlige rammer eller unikke ressourcer. Implementering af indsatsen vil kræve kompetenceudvikling i anvendelse af *Trivselskortet*, ligesom der kan være behov for kompetenceudvikling i forhold til narrativ gruppeledelse og *Motivational interviewing*. Det er evaluators vurdering, at det vil være muligt at foretage denne kompetenceudvikling blandt eksisterende medarbejdere i andre kommuner.

På tværs af lederinterview foretaget i Gentofte Kommune vurderer de fleste (leder af Socialpsykiatrisk Center, leder for Udeteam, myndighedsleder), at omkostningerne ved indsatsen er forholdsvis lave i forhold til den virkning, de oplever. Der er enighed om, at man ser positive virkninger for deltagerne, og interviewene tegner også et billede af et positivt syn på omkostningerne sammenlignet med relevant alternativ indsats. En enkelt leder (for Boligsocial indsats) er dog lidt mere i tvivl om, hvor mange ressourcer der reelt bruges på gruppeforløbet. Lederen påpeger, at det er vigtigt at indtænke ekstra tid til forberedelse og opfølgning på borgeren.

4.1.6 Indsatsens omkostninger

Som en del af den afsluttende evaluering er der gennemført en vurdering af omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen *Trivsel gennem netværk*. Med udgangspunkt i Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser kan beregningen af indsatsens omkostninger klassificeres som en omkostningsvurdering på niveau 1. Det betyder konkret, at det har været muligt at kvantificere og prisfastsætte størstedelen af indsatsens omkostninger og dermed udarbejde et nogenlunde præcist estimat for omkostningsniveauet for indsatsen, opgjort både samlet set og pr. deltager. Endelig kan resultatet med rimelighed generaliseres til andre aktører, ligesom det kan anvendes som input i en økonomisk evaluering, fx ved brug af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af den udarbejdede arbejdsgangsbeskrivelse for indsatsen og suppleret med Gentofte Kommunes erfaringer med afholdelse af indsatsen i praksis, indsamlet gennem strukturerede interviews. På baggrund heraf har vi opstillet det scenarie og de forudsætninger, der ligger til grund for selve omkostningsvurderingen. Omkostningsvurderingen har således ikke til formål at opgøre de faktiske udgifter, Gentofte Kommune har afholdt i forbindelse med deltagelse i projektet. I stedet skal omkostningsvurderingen give et billede af de samlede omkostninger, en kommune vil opleve i forbindelse med etableringen og driften af indsatsen *Trivsel gennem netværk*, såfremt dette sker efter samme principper og forudsætninger beskrevet i indeværende rapport.

I det følgende beskrives først de forudsætninger og antagelser, der ligger bag omkostningsvurderingens resultater. Dernæst præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen, hvorefter udvalgte følsomhedsanalyser til slut belyser, hvordan variationer i beregningens bagvedliggende forudsætninger påvirker de beregnede omkostninger.

Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Resultatet af omkostningsvurderingen er afhængigt af de forudsætninger og antagelser, som beregningen bygger på. Tabellen nedenfor opsummerer en række centrale forudsætninger for det scenarie, omkostningsvurderingen af indsatsen er baseret på.

Tabel 2: Forudsætninger for omkostningsvurderingen af Trivsel gennem netværk

Tidshorizonten for beregningen	3 år
Forløbets varighed	11 sessioner afholdt over 11 uger samt ugentligt individuelle samtaler
Antal fagteams	2 fagteams
Antal gruppeforløb pr. fagteam	2 gruppeforløb
Gns. antal borgere pr. gruppeforløb	8 borgere
Antal medarbejdere pr. fagteam	2 medarbejdere (gruppefacilitatorer)
Medarbejdernes overenskomstmæssige lønniveau ⁹	Socialpædagog

Udover de ovennævnte forudsætninger består en omkostningsvurdering af ressourceforbruget forbundet med indsatsen og prisen forbundet hermed. Ressourceforbruget forbundet med *Trivsel gennem netværk* beskrives kort nedenfor og er fordelt på tre omkostningskategori: etablering, uddannelse og drift. Såfremt en del af ressourceforbruget ikke har været mulig at kvantificere og/eller værdisætte, beskrives det kvalitativt.

Etablering

I forbindelse med etableringen af indsatsen kan der være omkostninger forbundet med planlægning og organisering af arbejdet med gruppeforløbet. Tidsforbruget forbundet hermed har imidlertid ikke været muligt at kvantificere på baggrund af oplysninger fra Gentofte Kommune selv. På baggrund af oplysninger om etableringen af de fire øvrige gruppebostøtteindsatser i projektet, jf. de efterfølgende afsnit, er det dog vores vurdering, at vi med rimelighed kan antage, at etableringen har et tidsmæssigt omfang af ca. to dages arbejde for hver medarbejder i teamet.

Som tidligere beskrevet har man i Gentofte Kommune etableret et samarbejde mellem gruppeforløbet og frivilligområdet i kommunen, herunder særligt projektet Café Une i regi af kommunens frivilligcenter. Det har i forbindelse med omkostningsvurderingen ikke med rimelighed været muligt at beregne ressourceforbruget relateret hertil, hvorfor dette udelukkende indgår kvalitativt. Da dette samarbejde dog vurderes at spille en central rolle i forhold til borgernes målopfyldelse og dermed indsatsens succes, skal en anden kommune, der ønsker at igangsætte *Trivsel gennem netværk*, være opmærksom på at afsætte ressourcer hertil.

Uddannelse

I Gentofte Kommune har indsatsens gruppefacilitatorer modtaget en grunduddannelse i Motivational interviewing (MI). Uddannelsen har en varighed på 4 dage, mens undervisningsomkostningerne beløber sig til omtrent 75.0000 kr. Det bør i den forbindelse bemærkes, at der på MI-uddannelsen kan deltage op til 25 af kommunens medarbejdere, hvormed uddannelsesomkostningerne relateret til *Trivsel gennem netværk* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. I Gentofte Kommune er uddannelsen blevet afholdt hos kommunen, og der har derfor ikke været omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning.

⁹ Lønudgifter er baseret på overenskomststatistikken opgjort af Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (<https://www.krl.dk>). Alle lønudgifter er opgjort på kommunalt plan, er gennemsnitlige og omfatter grundløn, alle tillæg, overarbejde, særydelser, særlig feriegodtgørelse og pension og er herudover tillagt en standard-overhead på 20 pct., jf. Finansministeriets retningslinje.

I forbindelse med afholdelsen af *Trivsel gennem netværk* benytter gruppefacilitatorerne narrativ metode, hvilket kræver uddannelse i brugen heraf¹⁰. Under antagelse af, at indsatsens gruppefacilitatorer modtager en grunduddannelse i narrative samtaler, har denne uddannelse en varighed af 4 dage, mens undervisningsomkostningerne har et omfang af 8.500 kr. pr. deltager. Der vil være rejseaktivitet forbundet med uddannelsen, og der skal derfor afsættes ressourcer til 3 overnatninger og timedagpenge. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser¹¹. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

I Gentofte Kommune har begge gruppefacilitatorer modtaget kompetenceudvikling i gruppemetode, og uddannelse heri vurderes at være en central forudsætning for gennemførelsen af indsatsen. Da dette har været en del af deltagelse i "Projekt Virksomme Gruppebostøttemetoder", har det ikke været muligt at opgøre kommunens samlede udgifter hertil. I stedet baserer omkostningerne hertil sig på oplysninger leveret af Dansk Familierapeutisk Institut (DTFI), der i samarbejde med Center for Offentlig Kompetenceudvikling (COK) afholder kurser i gruppemetode. Ifølge DTFI har en basisuddannelse i gruppemetode en varighed af 6 arbejdsdage med en samlet pris på 101.400 kr. (svarende til 16.900 kr. pr. undervisningsdag). Uddannelsen afholdes lokalt i den enkelte kommune, og der vil derfor ikke være omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning. Det bør hertil bemærkes, at flere af kommunens medarbejdere kan deltage i uddannelsen, uden at dette har indflydelse på omkostningerne til undervisningen. Det betyder, at uddannelsesomkostningerne relateret til *Trivsel gennem netværk* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. Endelig skal det bemærkes, at behovet for kompetenceudvikling i gruppemetode kan være lokalt afhængig af medarbejdernes eksisterende kompetencer i den enkelte kommune. Såfremt en kommunes medarbejdere allerede har kompetencer inden for gruppemetode, vil der enten være lavere eller ingen omkostninger hertil.

Endelig kræver arbejdet med indsatsen, at medarbejderne introduceres til og sætter sig ind i arbejdet med Trivselskortet. Dette antages at have et samlet omfang af 4 timer pr. gruppefacilitator. Herudover skal også de medarbejdere, der yder § 85-støtte til indsatsens deltagere, introduceres til Trivselskortet. Gruppefacilitatorerne antages hver at bruge 2 timer på dette arbejde. Da antallet af støttekontaktpersoner i kommunen er ukendt og samtidig kan variere en del på tværs af forskellige kommuner, kan tidsforbruget for disse medarbejdere ikke med rimelighed kvantificeres. I stedet indgår disse kvalitativt, hvor en kommune, der ønsker at igangsætte *Trivsel gennem netværk*, bør tage højde herfor. Udgifterne forbundet hermed vurderes dog at have mindre betydning for det samlede resultat.

Drift

Deltagelse i *Trivsel gennem netværk* forudsætter, at borgeren er visiteret til enten § 82a eller § 85. Hvis en borger allerede er visiteret til enten § 82a og b eller § 85, kræves der i Gentofte Kommune ikke yderligere visitation til deltagelse i *Trivsel gennem netværk*, hvorfor der ikke påregnes omkostninger forbundet hermed. Hvis der er tale om borgere, der endnu ikke er visiteret til enten § 82a og b eller § 85, skal disse først udredes og visiteres til en af disse to typer af støtte, inden

¹⁰ I Gentofte Kommune har man ikke haft omkostninger til kompetenceudvikling i den narrative metode. Dette skyldes, at medarbejderne allerede havde modtaget uddannelse heri, og udgifter hertil er derfor blevet afholdt uafhængig af *Trivsel gennem netværk*. De opgjorte udgifter til denne uddannelse er derfor ikke baseret på oplysninger fra Gentofte Kommune, men stammer i stedet fra oplysninger leveret af Helsingør Kommune, hvor medarbejderne også modtager uddannelse i narrative samtaler.

¹¹ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

de kan tilbydes *Trivsel gennem netværk*. Dette arbejde antages her at være uafhængigt af borgerens deltagelse i indsatsen, som det er praksis i Gentofte, og der kan derfor argumenteres for, at deltagelse i *Trivsel gennem netværk* under disse antagelser ikke indeholder elementer udover den sædvanlige visitation.

Når en borger er blevet visiteret til indsatsen, inviteres denne til en individuel forsamling med indsatsens to gruppefacilitatorer. Dette møde har 1 times varighed pr. borger. På baggrund af forsamlingen foretages den såkaldte matchning, hvor de to gruppefacilitatorer sammensætter gruppen af borgere, der vil deltage i indsatsen. I forlængelse heraf kontakter gruppefacilitatorerne desuden deltagerne. Tidsforbruget forbundet med både matchning og kontakt til borgerne vurderes at have et samlet omfang af 3 timer pr. gruppefacilitator.

Indsatsen består som tidligere nævnt af 11 ugentlige gruppesessioner, der varetages af begge gruppefacilitatorer. Forud for opstarten af hvert gruppeforløb holder de to gruppefacilitatorer et indledende koordinationsmøde, hvor gruppeforløbet planlægges. Dette antages at have en varighed af 3 timer. I forbindelse med afholdelsen af selve gruppeforløbet bruger begge facilitatorer i gennemsnit 5 timer om ugen. Dette dækker både over fagteam møder, der afholdes forud for hver gruppesession, og forberedelse samt afholdelse af gruppesessionerne. Der skal herudover afsættes tid til mindre ad hoc-opgaver mellem gruppesessionerne og i tiden mellem de to gruppeforløb. Dette antages ugentligt at have et omfang af ca. 30 minutter pr. gruppefacilitator. Endelig skal der i forbindelse med indsatsens afslutning sættes tid af til et feedbackmøde, hvor begge gruppefacilitatorer deltager. Dette antages at have en varighed på ca. 2 timer.

Som tidligere beskrevet består indsatsen desuden i, at den enkelte deltager arbejder med trivselskortet individuelt. Dette understøttes gennem individuelle samtaler med borgerens kontaktperson. For de borgere, der er visiteret til § 85, vil deres sædvanlige støttekontaktperson varetage dette arbejde. Det antages, at de individuelle samtaler har et gennemsnitligt omfang af 1½ time pr. uge i forløbets samlede varighed (11 uger), og at kontaktpersonen har et lønniveau svarende til det for en kommunalt ansat socialpædagog. Da de borgere, der er visiteret til § 82a og b, ikke allerede har en fast kontaktperson, varetages de individuelle samtaler i stedet af den ene af de to gruppefacilitatorer. De individuelle samtaler for denne deltagergruppe antages ligeledes at have et gennemsnitligt omfang af 1½ time pr. uge i forløbets samlede varighed. Herudover skal der afsættes tid til at sikre en god opstart og afslutning af borgerens individuelle forløb. Både opstart og afslutning antages at strække sig over 3 mødegange, der ligeledes har et gennemsnitligt omfang af 1½ time pr. gang. Da kun et fåtal af deltagerne har været visiteret til § 82a og b, har det ikke med rimelighed været muligt at medregne omkostningerne forbundet hermed. Ved hjælp af følsomhedsanalyser vil vi derfor forsøge at undersøge, hvad det vil betyde for de beregnede omkostninger, såfremt en given andel af deltagerne er visiteret til § 82a og b, og der dermed skal afsættes ressourcer til disse borgeres individuelle arbejde med trivselskortet.

I Gentofte Kommune har man valgt, at alle deltagere modtager et stofnet, skriveredskaber og en notesbog, ligesom der til alle gruppesessioner serveres lettere forplejning. Det antages, at udgifter hertil beløber sig til ca. 500 pr. forløb. Der er desuden indkøbt en pakke refleksionskort, hvilket antages at koste ca. 1.000 kr. og have en levetid svarende til den samlede tidshorisont i beregningen, jf. Tabel 2. Endelig er indsatsen blev afholdt i kommunens egne lokaler. Omkostninger forbundet hermed indgår derfor ikke i beregningen.

Sparede omkostninger

For de deltagere, der er visiteret til § 85, har *Trivsel gennem netværk* betydet, at de ugentlige individuelle samtaler erstatter en tidsmæssigt tilsvarende del af deltagerens sædvanlige individuelle § 85-støtte. Som tidligere nævnt antages de individuelle samtaler ugentligt at have et omfang af

1½ time, mens den sædvanlige § 85-støtte antages at varetages af en kontaktperson, der har et lønniveau svarende til det for en kommunalt ansat socialpædagog. Dette betyder dermed, at de sparede omkostninger vil have et omfang af ca. 6.300 kr. pr. deltager, der er visiteret til § 85.

For de deltagere, der er visiteret til § 82a og b, har det ikke været muligt at identificere en eller flere indsatser, der bortfalder som følge af *Trivsel gennem netværk*.

Omkostningsvurderingens resultater

I dette afsnit præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen. Først præsenteres indsatsens nettoomkostninger¹². Herefter præsenteres udvalgte følsomhedsanalyser, der undersøger, hvordan indsatsens nettoomkostninger påvirkes, såfremt forudsætningerne bag beregningen ændrer sig.

Nettoomkostningerne forbundet med Trivsel gennem netværk

Nettoomkostningerne forbundet med *Trivsel gennem netværk*, beregnet med udgangspunkt i ovenstående antagelser, fremgår af Figur 7 nedenfor. Heraf ses det, at de samlede nettoomkostninger beløber sig til ca. 671.500 kr., mens nettoomkostningerne pr. deltager er ca. 14.500 kr.

Figur 7: Samlede nettoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

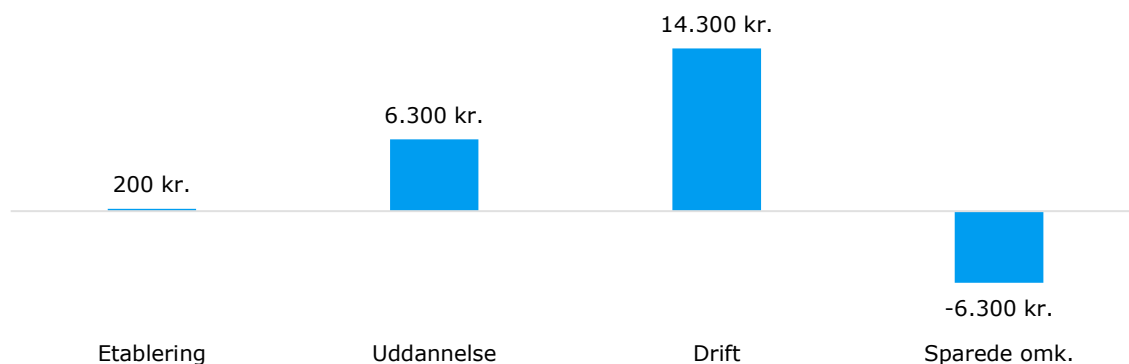

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

I Figur 8 nedenfor er de samlede omkostninger pr. deltager fordelt i forhold til omkostningskategorierne: etablering, uddannelse, drift og sparede omkostninger.

¹² Med nettoomkostninger forstås indsatsens bruttoomkostninger (det vil sige omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen) fratrukket de omkostninger, der spares som følge af, at *Trivsel gennem netværk* erstatter en anden indsats. De opgjorte bruttoomkostninger fremgår af bilag 2.

Figur 8: Samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt på omkostningskategorier, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Det fremgår af figuren, at de samlede omkostninger hovedsageligt udgøres af udgifter til den løbende drift af indsatsen, hvilket beløber sig til 14.300 kr. pr. deltager. Uddannelsesomkostningerne beløber sig til ca. 6.300 kr. pr. deltager, mens etableringsomkostningerne beløber sig til ca. 200 kr. pr. deltager. Endelig ses det, at de sparede omkostninger beløber sig til -6.300 kr.

Følsomhedsanalyse

De beskrevne resultater afhænger af de forudsætninger, beregningen er baseret på. I dette afsnit præsenteres tre følsomhedsanalyser, hvor der justeres på udvalgte antagelser. Følsomhedsanalyserne gennemføres for at vise, hvilket spænd omkostningerne forventes at kunne ligge indenfor. Først undersøges det, hvordan resultaterne påvirkes, hvis antallet af deltagere pr. gruppeforløb er et andet. Herefter undersøges det, hvor følsomme resultaterne er over for ændringer af gruppefacilitatorernes lønniveau. Endelig undersøges nettoomkostningerne forbundet med indsatsen, såfremt hhv. 25 og 50 pct. af deltagerne er visiteret til § 82a. Når én forudsætning ændres, holdes alle andre faste.

Antal deltagere pr. forløb

Ifølge arbejdsgangsbeskrivelsen for *Trivsel gennem netværk* kan der på hvert gruppeforløb deltage mellem 6 og 9 borgere. Ifølge Gentofte Kommunes egne erfaringer har der dog gennemsnitligt været omtrent 8 deltagere pr. forløb. En ændring i antallet af deltagere pr. forløb vil dog have indflydelse på de samlede omkostninger, hvilket fremgår af Tabel 3.

Tabel 3: Analyse af ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
6 deltagere pr. forløb	662.600 kr.	19.100 kr.
8 deltagere pr. forløb	671.500 kr.	14.500 kr.
9 deltagere pr. forløb	675.900 kr.	13.000 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen ses det, at mens de samlede omkostninger i alt falder med knap 9.000 kr., hvis antallet af deltagere falder fra 8 til 6 deltagere pr. forløb, sker der modsat en stigning i de samlede omkostninger pr. deltager. Dette kan forklares med, at et fald i antallet af deltagere medfører en reduktion i antallet af aktiviteter, der foregår med den individuelle borger (fx forsamlinger og kontakt med borgeren), hvilket får de samlede omkostninger til at falde. Da størstedelen af aktiviteterne dog foregår på gruppeniveau, betyder det samtidig, at det samlede ressourceforbrug i høj grad er uafhængigt af antallet af deltagere. En reduktion i antallet af deltagere medfører dermed,

at de samlede omkostninger skal fordeles på færre borgere, hvorved omkostningerne pr. deltager stiger. Som det ligeledes fremgår af tabellen, gør det modsatte sig gældende, hvis antallet af deltagere pr. forløb stiger fra 8 til 9. Her stiger de samlede omkostninger i alt, mens omkostningerne pr. deltager falder.

Lønomkostninger

På baggrund af erfaringerne fra Gentofte Kommune forudsættes det i omkostningsvurderingen, at gruppefacilitatorerne har et lønniveau svarende til det for en kommunalt ansat socialpædagog. Såfremt gruppefacilitatorerne har en anden uddannelsesmæssig baggrund og dermed et andet lønniveau, vil dette dog have betydning for de samlede omkostninger. Af Tabel 4 nedenfor har vi opgjort de samlede omkostninger i alt og pr. deltager, hvis gruppefacilitatorerne har et lønniveau svarende til det for en social- og sundhedsassistent hhv. en socialrådgiver.

Tabel 4: Analyse af ændringer i lønomkostningerne (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
Social- og sundhedsassistent	659.200 kr.	14.300 kr.
Socialpædagog	671.500 kr.	14.500 kr.
Socialrådgiver	695.800 kr.	15.100 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen ovenfor fremgår det, at omkostningerne pr. deltager beløber sig til ca. 14.300 kr., hvis gruppefacilitatorerne har en baggrund som social- og sundhedsassistenter. Ligeledes ses det, at såfremt gruppefacilitatorerne har en baggrund som socialrådgivere, vil omkostningerne pr. deltager beløbe sig til ca. 15.100 kr. Det har således mindre betydning for omkostningerne til indsatsen, om opgaven som gruppefacilitator varetages af hhv. en social- og sundhedsassistent, en socialpædagog eller en socialrådgiver.

Andel af indsatsens deltagere, der er visiteret til § 82a og b

Som tidligere beskrevet gælder det, at borgere, der er visiteret til § 82a og b, i modsætning til de deltagere, der er visiteret til § 85-støtte, ikke har en fast kontaktperson, der kan varetage det individuelle arbejde med Trivselskortet. I stedet varetages dette af den ene af de to gruppefacilitatorer. Som tidligere beskrevet medfører dette, at der skal afsættes yderligere ressourcer til 3 opstartsmøder samt 3 afsluttende møder af hver 1½ times varighed. Som følge af det lave antal deltagere, der har deltaget i *Trivsel gennem netværk* på baggrund en visitation til § 82a og b, er der dog ikke taget højde herfor i de præsenterede omkostninger. Nedenfor har vi derfor gennemført to følsomhedsberegninger, der viser de samlede omkostninger og omkostninger pr. deltager, såfremt hhv. 25 pct. og 50 pct. af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a og b.

Tabel 5: Analyse af ændringer i lønomkostningerne (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
Ingen af indsatsens deltagere visiteret til § 82 a	671.500 kr.	14.500 kr.
25 pct. af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a	784.500 kr.	17.000 kr.
50 pct. af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a	897.400 kr.	19.400 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen ovenfor ses det ikke overraskende, at både de samlede omkostninger og omkostningerne pr. deltager stiger, jo større en andel af indsatsens deltagere der er visiteret til § 82a og b. Hvis 25 pct. af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a og b, stiger omkostningerne pr. deltager med ca. 2.500 kr., mens den stiger med knap 5.000 kr., hvis halvdelen af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a og b. Som tidligere nævnt skyldes denne stigning, at gruppefacilitatorernes tidsforbruget forbundet med indsatsens stiger.

4.2 Aktivt fællesskab (Slagelse Kommune)

Formålet med *Aktivt fællesskab* i Slagelse Kommune er at inspirere og understøtte gruppedeltagerne til at forankre deltagelse i aktiviteter og fællesskaber i hverdagen og derigennem øge mestring og mental sundhed og recovery. *Aktivt fællesskab* har derfor fysisk aktivitet, bevægelse og socialt fællesskab som udgangspunkt for deres gruppeindsats.

Aktivt fællesskab ifølge Slagelse Kommunes indsatsbeskrivelse

I det følgende gives en opsummering af indsatsen, som den er beskrevet i Slagelse Kommunes indsatsbeskrivelse.

Gruppeindsatsen benytter sig af de aktiviteter og tilbud, der er i Slagelse Kommune eller i lokalsamfundet, og udgangspunktet for hver gruppesession er en fysisk, social eller på anden måde meningsfuld aktivitet. I gruppeforløbet arbejdes der med at skabe en større bevidsthed hos deltagerne om deres fysiske og psykiske formåen og forbindelsen mellem aktivitet, fællesskab og psykisk velbefindende.

Gruppeforløbet har en samlet varighed på 16 uger, hvor de to første uger rummer to gruppesessioner pr. uge af 2 timers varighed, mens der i det resterende forløb er én gruppesession pr. uge af 2½ times varighed. Der er to gruppefacilitatorer til hver gruppesession. Alle deltagere starter samtidigt i gruppen, og der kommer ikke nye borgere ind i gruppen i den periode, gruppeforløbet varer. Det vil sige, at der er tale om en såkaldt lukket gruppe. Borgerne i gruppen kan dog undervejs i forløbet forlade gruppen, fx hvis det vurderes, at borgeren ikke længere har behov/gavn af at komme i gruppeforløbet. Foruden gruppesessionerne mødes gruppedeltagerne og en vejleder ca. én gang hver måned til en individuel samtale, hvor der blandt andet følges op på den enkeltes mål og delmål for indsatsen. Der er 10-12 deltagere pr. gruppeforløb.

Forud for, at deltagerne bliver en del af gruppeforløbet, afholdes en forsamtale mellem borgeren og en gruppefacilitator. Her får borgeren information om gruppeforløbet og dets indhold, og gruppefacilitatoren benytter narrativ metode til at tale med borgeren om hans/hendes håb og drømme for fremtiden (herunder også oplevelser/erfaringer, der handler om aktivitet). Endelig udarbejdes en samarbejdsaftale om mål og delmål samt drøftelse af ønsker og håb til, hvad borgeren vil efter gruppeforløbet.

Et centralt element i *Aktivt fællesskab*-gruppen er brugen af Feedback Informed Treatment (FIT), der ligeledes beskrives under rammer for indsatsen. I gruppeforløbet bruges FIT til en løbende afstemning af effekt og samarbejde med den enkelte borger og det indhold, der gennemføres i gruppeforløbet. FIT indgår således både som redskab i forsamtalen og som et gennemgående redskab i hver gruppesession og i de månedlige individuelle samtaler mellem borger og vejleder – det vil sige som et dialog-, dokumentations- og effektmålingsredskab.

Et andet centralt element i *Aktivt fællesskab*-gruppen er styrkelse af mental sundhed, hvor der i indsatsen gøres brug af sundhedsstrategien Act-Belong-Commit (ABC) (der ligeledes er udfoldet i det følgende afsnit om kerneelementer):

- Gør noget aktivt (Act)
- Gør noget sammen (Belong)
- Gør noget meningsfuldt¹³ (Commit).

¹³ Commit refererer til at opleve og føle, at livet er meningsfuldt. Det er handler om at engagere sig i aktiviteter, der giver følelsen af mening og formål i livet.

De enkelte gruppesessioner forløber ved, at hver gruppedeltager først udfylder en FIT-ORS-score, hvorefter der er en kort drøftelse af, om der er noget, som fylder hos deltagerne og noget, som de har behov for at drøfte med gruppen. Derefter gennemføres en aktivitet af ca. 1 times varighed, hvorefter gruppen samles til gruppedialog med fokus på FIT-SRS-scoren, sammenhænge mellem fx bevægelse, krop og psyke og hvordan gruppesessionen har været for deltagerne.

I det følgende gennemgås *Aktivt fællesskab* med udgangspunkt i de fem temaer for evalueringen.

4.2.1 Aktivt fællesskab – opsamling

Dette afsnit indeholder en kort opsamling på evalueringens vurdering af *Aktivt fællesskab* i Slagelse Kommune. Opsamlingen bygger på de efterfølgende afsnit, hvori de enkelte dele udfoldes nærmere.

I Slagelse Kommune har man i projektperioden videreudviklet og afprøvet indsatsen *Aktivt fællesskab*. Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og veldefineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejds gange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Evaluator vurderer, at der er en høj grad af vidensbaseret om *ABC for mental sundhed*, som er et centralt element i indsatsen. Derudover viser sammensætningen af kerneelementer og interviewpersonernes vurdering heraf en indsats, der rummer elementer som grupperessourcer, individuel udvikling, brobygning til lokalsamfundet samt matchning og kvalitetsudvikling af indsatsen. Slagelse Kommune vurderer desuden selv deres indsats højt i forhold til Socialstyrelsens 11 dimensioner om lovende praksis, og de vurderer, at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at *Aktivt fællesskab* er **suksessfuldt implementeret** i Slagelse Kommune. Evalueringen viser, at Slagelse Kommune har implementeret alle de kerneelementer, der er beskrevet i indsatsbeskrivelsen. Det samlede interviewmateriale indikerer, at alle kerneelementer kan betragtes som centrale for indsatsen. Fidelitetsmålinger viser desuden en høj fidelitet for alle kerneelementer.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har **lovende resultater**. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen tegner der sig et positivt billede af indsatsens virkning. Vurderingen er, at borgerne i forløbet opnår øget selvværd og fremmet social inklusion og selvstændighed. Det har ført til et øget netværk, fordi borgerne i højere grad tør komme ud i lokalsamfundet. Borgerne fremhæver, at de kan spejle sig og lade sig inspirere af de andre i gruppen, hvilket giver dem bedre mestringsstrategier og øgede handlemuligheder. Flere af borgerne fremhæver også, at de er kommet videre efter deltagelse i gruppeforløbet. Én af borgerne fremhæver således, at han/hun ikke længere modtager støtte, mens en anden efterfølgende har været med til at starte en frivilligruppe i kommunens frivilligcenter. Ledelsen for udfører og myndighed fremhæver også en oplevelse af, at borgerne efterfølgende kommer ud i lokalsamfundet og bryder med social isolation. Vurderingen på både udfører- og myndighedssiden er, at indsatsen skal videreføres i sin nuværende form.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. -3.700 kr. pr. deltager. Det betyder dermed, at *Aktivt fællesskab* er billigere end den sædvanlige indsats til målgruppen og dermed medfører en besparelse for kommunen.

4.2.2 Målgruppe

For *Aktivt fællesskab* er målgruppen i indsatsbeskrivelsen defineret som borgere med psykosociale udfordringer, der er visiteret til § 85 eller § 82. Tilsvarende Gentofte Kommune har der i *Aktivt fællesskab* været gode erfaringer med en bred målgruppedefinition. Så længe en borger i kommunen er visiteret efter en af ovenstående to paragraffer og har psykosociale udfordringer, er de således i målgruppen for indsatsen, og der er derved ikke yderligere inklusions- og eksklusionskriterier. Dog vurderes det, at det er en forudsætning, at borgeren har et kognitivt funktionsniveau, der muliggør forståelse, brug og gavn af FIT, der som nævnt er et centralt element i indsatsen. Det er kommunens erfaring fra de gennemførte forløb, at der er overensstemmelse mellem den påtænkte målgruppe i indsatsbeskrivelsen og de borgere, der har været indbefattet af indsatsen.

Trods ovenstående brede målgruppedefinition har Slagelse Kommune i projektet oplevet rekrutteringsudfordringer i forhold til gruppeforløbet, særligt i første halvdel af projektperioden, mens det ikke har været en udfordring i sidste halvdel af projektperioden, hvor der blev indført politiske mål vedrørende kommunens anvendelse af gruppeindsatser i den socialpædagogiske støtte, og det også blev muligt at visitere borgere med afsæt i SEL § 82. Projektlederen i kommunen nævner, at rekrutteringsudfordringer ikke vedrører nye borgere, der visiteres til § 85 for første gang, men at udfordringen er at få borgere fra den eksisterende individuelle støtte til at indgå i gruppeforløbene. Dette handler dels om et behov for endnu tydeligere visitation med en tydelighed om, hvad gruppeindsatsen kan, samt at mindsettet ændrer sig hos de centrale aktører omkring borgeren, herunder visitatorer, ledere og den individuelle støtte. Projektlederen vurderer, at dette i høj grad har rykket sig i projektperioden, og at der også er kommet et større fokus på visitation til gruppeindsatsen, i takt med at gruppeindsatsen har vist positive resultater for borgerne.

CITAT: "Der sker noget i, at medarbejderne ser det som, at de er den eneste vigtige person for borgeren. Så det her med, at hvis mindsettet er, at borgeren faktisk skal ud af døren, det her med at ændre mindsettet til, at det er godt at gøre noget andet – det er det, det handler om: Kan vi ændre mindsettet i forhold til, hvordan vi støtter mennesker?" (Projektleder).

CITAT: "Det er et stort opmærksomhedspunkt, fordi vi i systemet har skabt en stor afhængighed til kontaktpersonerne hos de her mennesker, og det er vi meget optagede af ikke at gøre." (Visitationskoordinator).

Desuden fremhæver projektleder og visitationskoordinator, at det kræver en systematisk indsats i forhold til borgere, der allerede modtager individuel støtte og i forhold til at opbygge motivation for gruppeindsatsen. Dels fordi borgerne kan føle tryk ved den individuelle støtte, de allerede har i forvejen, og har svært ved at se, hvordan et gruppeforløb i samme grad kan hjælpe dem med deres udfordringer, dels fordi det sociale samvær, som en gruppe indebærer, kan opleves som en stor barriere for målgruppen, hvilket kommunens visitationskoordinator forklarer i citatet til højre. Hermed er det et centralt fokuspunkt, at der i alle aspekter af forløbet frem mod, at borgerne indgår i et gruppeforløb, arbejdes med motivation, og at der i samtalerne med borgeren er fokus på hans/hendes ønsker, håb og drømme, således at gruppeindsatsen sættes i relation til dette.

CITAT: "Der er tit en stor barriere, fordi borgerne tit siger, at de ikke skal i gruppe, fordi de enten har en negativ oplevelse, eller de har en idé om, at de ikke vil passe i den gruppe. De tror fx, de vil få det dårligt, fordi de så tager de andre i gruppens ting ind. Så der ligger et stort motivationsarbejde for mit vedkommende i forhold til at få dem til at se, at det godt kan give mening med en gruppe." (Visitationskoordinator).

Ligeledes ses det på tværs af interviewene i Slagelse Kommune, at samarbejdet mellem myndighed, visitationskoordinatorer og udfører er helt afgørende for at få de rette borgere motiveret for

og visiteret til indsatsen. Som det fremgår ovenfor, er det kommunens vurdering, at endnu flere borgere i målgruppen for § 85 vil have gavn af gruppeindsatsen *Aktivt fællesskab*, men at væsentlige forudsætninger dels er mindsettet hos medarbejderne, således der ikke er for ensidigt fokus på individuel støtte, dels at man understøtter visitorernes kendskab til gruppeindsatsen, herunder viden om indhold, formål og hvilke resultater borgerne opnår i gruppeindsatsen.

Det er kommunens erfaring, at borgergruppen, udover at have sammenlignelige mål, har et vist sammenfald i deres problematikker, herunder særligt ensomhed, social isolation og sparsomt netværk. Desuden at størstedelen af målgruppen, der er indeholdt i gruppeforløbets målgruppedefinition, kan spejle sig i de mål, der er for gruppeforløbet og har motivation for at skabe en forandring i deres livssituation. For både ledelsen og medarbejdernes side, er det erfaringen, at dette i projektperioden har krævet et fokus på at sikre koblingen mellem borgerens ønsker/mål og gruppeindsatsen.

Det er ligeledes erfaringen, at de fysisk **aktive og fællesskabsorienterede** gruppesessioner

gavner målgruppen. Det at gøre noget aktivt sammen med andre er som nævnt centralt i *Aktivt fællesskab*-gruppen. Uagtet fysisk formåen er den aktivitetsfokuserede tilgang både et argument for, at borgerne ønsker at deltage i gruppen, og et godt udgangspunkt for, at deltagerne i gruppen mødes ligeværdigt og med samme udgangspunkt. Her fremhæver både medarbejdere og projektleder, at borgerne i gruppen ikke mødes med udgangspunkt i deres individuelle udfordringer eller diagnose. I stedet opfordres borgerne til at italesætte deres erfaringer med udgangspunkt i nuet og den aktuelle aktivitet eller samtale i gruppen. Dette understøtter, at gruppen kan rumme en bred målgruppe, da deltagerne mødes ud fra, hvad de kan, og ikke med udgangspunkt i, hvad de ikke kan.

CITAT: "Jeg synes bare, det er blevet understøttet, at alle kan komme i en gruppe og have glæde af det. Alle har brug for et meningsfuldt fællesskab, det at blive en del af lokalsamfundet eller komme til at snuse til det, det har alle gavn af, og det er derfor, det er for alle. Der kan også være en gruppedynamik i, at man kan spejle sig i nogle, der er lidt ældre, hvis der er et aldersspænd." (Gruppefacilitator).

Trods ovenstående tilgang, så fremhæves matchning – på samme måde som for Gentofte Kommune – som en væsentlig forudsætning for at understøtte en bred målgruppedefinition. Visitationskoordinatoren fremhæver i interviewet, at motivation er en helt afgørende forudsætning for at deltage i gruppen. Motivation er ifølge hende mere afgørende, end hvor borgerne er i livet. Den største barriere i forhold til motivationen er ifølge hende, når borgerne har en udpræget grad af angst og manglende mod til at sætte sig sammen i gruppe med andre. Slagelse Kommunes arbejde med match i gruppeforløbet uddybes under afsnittet om kerneelementer.

CITAT: "De skal bare være motive-rede for at ville arbejde med sig selv. Motivation er kernefaktoren i forhold til at indgå i det her." (Visitationskoordinator).

Evalueringen peger dermed på, at det er hensigtsmæssigt med en bred målgruppe for indsatsen, men at det indledende arbejde med vurdering af forudsætninger hos den enkelte, gensidig forventningsafstemning og matchning er afgørende for gode gruppeforløb.

Ved opstart i gruppeforløbet er der foretaget en baselinemåling af mental trivsel via det validerede redskab WHO-5. Baselinemålingen viser, at deltagerne i gruppeforløbene i Slagelse Kommune i gennemsnit scorer 58,9 på WHO-5 forud for gruppeindsatsen. WHO-5 måler mental trivsel på en skala fra 0-100. Hvis scoren er under 50, betragtes man for at være i risikozone for stress eller depression.

Den gennemsnitlige WHO-5-score hos deltagerne forud for gruppeforløbet tegner således et billede af, at deltagerne har forholdsvis lav mental trivsel inden forløbet. Gennemsnittet er forholdsvis tæt på skalaens grænse for, hvornår man vurderes at være i risikozonen for stress eller depression. Der er ikke indsamlet et tilstrækkeligt antal besvarelser blandt afsluttede deltagere til, at det er muligt at se på udviklingen i trivsel.

4.2.3 Indsatsen og dens kerneelementer

Slagelse Kommune har udfoldet *Aktivt fællesskab* i en indsatsbeskrivelse, som bl.a. indeholder en beskrivelse af det teoretiske og metodiske grundlag for indsatsen – en udfoldet beskrivelse af de kerneelementer, der definerer indsatsen, og en udførlig beskrivelse af arbejdsgange og konkrete redskaber, som anvendes i indsatsen. Beskrivelsen bygger på en forandringsteori, som både er teoretisk og praktisk funderet.

Der er for *Aktivt fællesskab* udpeget i alt ni indsatsnære kerneelementer. Kerneelementerne fremgår af nedenstående figur. I det følgende præsenteres, hvorvidt og hvordan (det vil sige mekanismer) de enkelte kerneelementer i indsatsen fremmer borgerens udvikling, hvorefter den oplevede sammenhæng mellem kerneelement og mekanisme uddybes på baggrund af de gennemførte interviews.

Figur 9: Kerneelementer for *Aktivt fællesskab*

FØR

1. Vurdering af forudsætninger for deltagelse, forventningsafstemning og matchning

→ øger sandsynligheden for, at der i gruppen, bl.a. ved hjælp af gruppefacilitatorens greb, kan skabes samhørighed og aktiveres positive grupperessourcer og -dynamikker, der kan fremme borgernes individuelle udvikling og forandring [virkning], fordi de bedste forudsætninger herfor er, når deltagerne er karakteriseret ved at have en vis grad af lighed i mål, en vis grad af variation i mestringsstrategier og handlemuligheder og støtter op om forløbet [mekanisme].

UNDER

2. Læringsrum om ABC for mental sundhed (fokus på at øge deltagerens viden)

→ deltagerne forbedrer deres mentale sundhed og trivsel gennem aktiviteter sammen med andre [virkning], fordi viden om handlemuligheder er afgørende for øget mental sundhed og trivsel [mekanisme].

3. Fysisk aktivitet/bevægelse i byens rum og aktiviteter i lokalsamfundet (fokus på at deltagerne prøver ting af i praksis)

→ medvirkende til øget trivsel hos gruppedeltagerne [virkning], fordi fysisk aktivitet/bevægelse øger sammenhæng mellem krop og psyke samt understøtter, at deltagerne får en sammenhængende oplevelse af sig selv [mekanisme].
→ skaber rammer for ligeværdige, sociale relationer mellem deltagerne og fællesskaber på tværs, der har virkning efter gruppeforløbet [virkning], fordi gruppen bliver brobygger til andre fællesskaber [mekanisme].
→ deltagerne får mulighed for at arbejde med deres mestringsstrategier og/eller handlemuligheder i en tryk sammenhæng, hvor de samtidig oplever det sansemæssige aspekt i aktiviteten, fx regn, sne, vind, kulde, varme [mekanisme].

4. Understøttelse af deltagerens deltagelse i civilsamfundet under gruppeforløbet

→ øger sandsynligheden for, at deltageren kontakter og/eller deltager i aktiviteter [virkning], fordi deltageren har fået relevant viden om aktiviteter, der stemmer overens med deltagerens ønsker til og mål med sit netværk [mekanisme].

5. Netværksaktivering

→ styrker deltagerne i efter endt gruppeforløb at kunne bruge deres netværk til de dagligdagsproblematikker, som opstår hos alle mennesker [virkning], fordi indsatsen øger deltagerens bevidsthed om sit aktuelle og ønskede netværk, hvordan forskellige dele af netværket påvirker deltagerens trivsel samt mulige barrierer og ressourcer i forhold til at styrke netværk og trivsel [mekanisme].

6. Gruppemetoder: Rammesætte og understøtte positive grupperessourcer

→ øger sandsynligheden for deltagerens udvikling og forandring [virkning], fordi en række positive grupperessourcer aktiveres [mekanisme].

7. Fleksibel tilrettelægning på gruppeniveau

→ styrker deltagerne i at kunne omstille sig i forskellige situationer til gavn for deres hverdagsliv efter gruppeforløbet [virkning], fordi forløbet tilpasses deltagerens mål, ønsker og behov, og deltagerne derfor via gruppen oplever at kunne håndtere forskellige situationer og udfordringer sammen med andre [mekanisme].

8. Fokus på udvikling i forhold til deltagerens individuelle mål

→ deltagerens udvikling og baggrunden herfor bliver synlig for gruppefacilitator og gruppedeltagerne og skaber motivation, håb og øget selvværd [virkning], fordi deltagerne får ejerskab af deres mål og de aktiviteter, der skal realisere målene samt opnår succes ved at indfri målene [mekanisme].

EFTER

9. Opfølgning på indsats / udslusning

→ øger sandsynligheden for, at deltageren tilskyndes til afslutning af gruppen, og at deltageren efter endt gruppeforløb fortsat oplever øget trivsel og deltagelse i civilsamfundet [virkning], fordi overgangen til ingen eller anden støtte lettes for deltageren via en tydelig plan, god overlevering og tryk i, hvad der skal ske efter endt gruppeforløb [mekanisme].

Slagelse Kommune vurderer, at de ni kerneelementer for *Aktivt fællesskab* alle har stor betydning for et vellykket gruppeforløb, og at de udgør en sammenhængende og central del af indsatsen.

ABC for mental sundhed som læringsrum (kerneelement 2) og fysisk aktivitet/bevægelse i byens rum (kerneelement 3) er det helt centrale grundlag for gruppeindsatsen, da mental sundhed og fysisk aktivitet er omdrejningspunktet for, hvordan gruppen tilrettelægges, og hvad den indeholder. Samtidig understøtter disse to kerneelementer, hvordan gruppeforløbet gennemføres, og udgør således centrale dele for gruppeindsatsen. Udover at kerneelement 2 og 3 udgør grundstammen i indsatsen, så er der ikke kerneelementer, der er mere eller mindre centrale i indsatsen end andre.

CITAT: "Alle kerneelementer er centrale (...) Det, der er så værdifuldt, er, at vi kan skrue op og ned for de forskellige kerneelementer, afhængig af hvad der giver mening for den enkelte gruppe. Men vi har lavet et forløb, hvor vi kommer omkring alle kerneelementer. Det er nok også det sværeste, det at mennesker er så forskellige, fordi selvom det er overførbart, så er man nødt til at tilpasse efter, om det giver mening for gruppen." (Projektleder).

Den samlede vurdering af *Aktivt fællesskab* ud fra indsatsbeskrivelsen og kerneelementerne, det grundlag, de er udledt på, og interviewpersonernes vurdering af dem er, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og klart defineret**. Sammensætningen af kerneelementer tydeliggør, at indsatsen rummer klare fokuspunkter både før, under og efter selve indsatsen. Indsatsen rummer således et kerneelement med fokus på matchning af deltagere og kerneelementer, der sikrer både løbende refleksion og tilpasning af indsatsen og efterfølgende evaluering af indsatsen med henblik på kvalitetsudvikling til næste forløb. Derudover indeholder den indsatsnære og virksomme elementer, hvor der både er et fokus på virksomme aktiviteter til borgernes individuelle udvikling, gruppefacilitatorernes rolle i forhold til grupperessourcer og på brobygning til lokalsamfundet. Det er evaluators vurdering ud fra indsatsbeskrivelsen, at *ABC for mental sundhed*, som er centralt for indsatsen, i høj grad bygger på forskningsmæssig viden om virkning. Sammen med en indsatsbeskrivelse, der også indeholder konkrete beskrivelser af arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og forskellige redskaber, er der således tale om en færdigudviklet og klar indsats.

Slagelse Kommune har også anvendt Socialstyrelsens redskab for vurdering af **lovende praksis**. Slagelse Kommune vurderer i høj grad, at der er tale om en lovende praksis for selve indsatsen. Specifikt vurderer kommunen, at indsatsen i høj grad er forankret i teori, metoder og aktuelt bedste viden, og at der er tale om en velbeskrevet indsats. Der er i mindre grad sikkerhed om, at indsatsen har en positiv virkning, da dette kun bygger på egne erfaringer og resultaterne af denne evaluering. Det er vurderingen, at indsatsen i høj grad kan overføres til andre tilbud målrettet en lignende målgruppe, og at indsatsen tager udgangspunkt i borgernes egne mål og ønsker.

I forhold til organiseringen af indsatsen udtrykker Slagelse Kommune generelt en positiv vurdering. Kommunen vurderer, at praksis støtter en fælles professionel faglig refleksion og sparring og sikrer, at medarbejderne har de rette professionelle samarbejdskompetencer. De vurderer i høj grad, at indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte gruppes styrker, udfordringer og behov. Der sker samtidig med afsæt i Feedback Informed Treatment en monitorering af borgernes udvikling og velfærd og en løbende opfølgning og tilpasning af praksis.

Slagelse Kommune vurderer således overordnet set selve indsatsen positivt i forhold til lovende praksis. Slagelse Kommune vurderer deres indsats mere lovende på de 11 dimensioner end i den første måling, som blev foretaget før lærings- og implementeringsfasen.

Kerneelementer

I det følgende gennemgås de kerneelementer, der er lagt særligt vægt på i interviewene, herunder kerneelement 2 og 3 som centrale omdrejningspunkter for *Aktivt fællesskab*-gruppen. Som nævnt er det evaluators vurdering, at disse kerneelementer fylder meget i interviewene, fordi de indfanger store dele af indsatsens aktiviteter. Det er ikke udtryk for, at interviewpersonerne betragter disse kerneelementer som mere væsentlige for indsatsen end de øvrige.

ABC for mental sundhed ([kerneelement 2](#)) handler om at øge deltagerens mentale sundhed og trivsel igennem meningsfulde aktiviteter og fællesskaber. Udgangspunktet er her, at deltagerne i gruppen skal gøre noget aktivt (Act), engagerer sig i fællesskaber (Belong) og gøre noget, der er meningsfuldt for dem (Commit). Tilgangen bag ABC

CITAT: *”Jeg synes, det er fedt at komme ud og have noget socialt med andre unge. Og noget at snakke om. Det er bedre end bare at sidde med en mentor. Vi får snakket på en anden måde, fx når vi spiller ABC-spil. Det er fedt at gøre i et socialt forum. Det sætter tanker i gang at høre andre.”* (Borger).

for mental sundhed er, at deltagerne ved at gøre noget aktivt føler sig gladere og derved får lettere ved at håndtere de udfordringer, de har. Tilgangen bag belong-delen er, at ved at deltagerne involverer sig i sociale aktiviteter, så øger det muligheden for at blive en del af et fællesskab og derigennem opnå sociale relationer, der kan støtte dem i hverdagen. Endelig er tilgangen bag commit-delen, at det at gøre noget meningsfuldt f.eks. at gøre noget for andre eller at nå sine mål (store som små) øger følelsen af succes og dermed øget mental sundhed.

Foruden viden om ABC for mental sundhed udgør fysisk aktivitet/bevægelse og andre aktiviteter i lokalsamfundet ([kerneelement 3](#)) et centralt kerneelement for indsatsen. Konkret tager hver gruppesession udgangspunkt i en aktivitet, herunder fysiske aktiviteter, besøg i lokalsamfundet mv. Slagelse Kommune fremhæver her de sociale og psykologiske gevinster ved fysisk aktivitet og bevægelse, som det væsentlige argument for kerneelementet.

CITAT: *”Når vi laver aktiviteten, er vi ligestillede, både facilitator og deltageren, fællesnævneren er noget andet, og man kan snakke på et helt andet level, når man har lavet en aktivitet, det er alfa og omega den her fysiske aktivitet.”* (Gruppefacilitator).

Når borgerne engagerer sig i aktiviteter, så kan det virke afstigmatiserende, fordi det fjerner fokus fra de udfordringer og den forståelse af sig selv, som deltagerne kan gå rundt med til daglig. Aktivitet kan desuden skabe mental velbefindende. Blandt andet fordi det er en måde, hvor man som deltager får *”tankerne ned i kroppen gennem aktiviteten”*. Desuden er aktiviteten et godt afsæt for at skabe social interaktion. I interviewet med gruppefacilitatorerne for indsatsen beskriver en gruppefacilitator

CITAT: *Grunden til, at gruppen er så god, er, at der er en underforståelse af, at alle har problemer, hvilket betyder, at der ikke er så mange fordomme over for hinanden, og man er meget mere large over for hinanden, der er fuld forståelse for dårlige dage hos de andre. Det, at der er forskellige problemer, gør, at der ikke er så meget navlepilleri omkring selve udfordringen, men mere det fælles om, at man har nogle udfordringer. Det er lidt ligegyldigt, om du har depression, gigts eller ADHD, i sidste ende kommer det til at medføre, at man har nogle dårlige dage, og at man skal vise hensyn til hinanden, uden at det bliver fokus på problemer. Når man render rundt og laver motion, så tænker man ikke på det dårlige derhjemme, men tænker på det gode, du har lige nu.”* (Borger).

aktiviteten som et *”fælles tredje”*. Det betyder, at deltagerne får fokus på det, de er fælles om, og at der skabes mening, fællesskab, kontaktevne og tro på egen kapacitet. Aktiviteten er således udgangspunktet, mens gruppesamtalen gennemføres efter aktivitetens afslutning. Gruppefacilitatorernes oplevelse af, at dette afsæt i en fælles aktivitet betyder, at samtalen er nemmere og bedre, fordi deltagerne i langt højere grad er ligestillede og fælles, end hvis gruppesessionen var startet direkte med en samtale. En gruppefacilitator beskriver aktivitetens betydning i starten af

gruppessionen således: *”Det betyder, vi mødes ligesindede, man kommer med nogle tunge tanker, men når vi har haft det sjovt med aktiviteten, så påvirker det en, og man glemmer nok nogle ting, som ikke er så væsentlige alligevel.”* (Gruppefacilitator).

Som nævnt udgør ovenstående to kerneelementer centrale dele af indsatsen. Men for at gruppeindsatsen skal være velfungerende og en reel gruppeindsats, så spiller de øvrige kerneelementer en væsentlig rolle for den samlede indsats, idet de underbygger, at de to ovenstående kerneelementer bliver en del af en sammenhængende gruppeindsats og støtter op om målene i projektet. Som projektlederen påpeger, så er det *”at lave en sammenhæng mellem bevægelse, krop og sind – det er ikke bare at lave en aktivitet. Der skal være en sammenhæng.”* Som nævnt udgør kerneelementerne for indsatsen et samlet hele for indsatsen.

Implementeringsgrad

Fidelitetsmålingerne viser en høj fidelitet inden for hvert kerneelement. Gruppefacilitatorerne vurderer desuden, at borgerne får det ønskede udbytte af kerneelementerne. Derudover viser interviewmaterialet, at alle kerneelementer betragtes som centrale for og som en sammenhængende del af indsatsen.

4.2.4 Rammer om indsatsen

I det følgende beskrives rammerne for indsatsen i Slagelse Kommune. Først beskrives selve organiseringen, herunder roller og ansvar, og særlige faktorer i rammer for indsatsen, der i interviewene og i projektperioden har vist sig centrale for *Aktivt fællesskab*-gruppens opbygning og indhold samt de centrale medarbejderkompetencer, som er fremhævet i interviewene og i indsatsbeskrivelsen. Afsnittet omfatter således også en opsamling på oplevede drivkræfter og barrierer for en vellykket implementering af gruppeindsatsen i Slagelse Kommune. Som tidligere nævnt bygger vores tilgang til implementeringsforståelse på Dean Fixsens model med fokus på hhv. ledelsesopbakning, den rette organisering og de rette medarbejderkompetencer¹⁴.

Organisering af indsatsen (roller og ansvar)

På samme vis som for Gentofte Kommune foregår **visitationen** via kommunens myndighedsafdeling, hvor borgeren på baggrund af bl.a. en VUM-udredning visiteres til et SEL § 85- eller § 82-forløb i Netværksstøtten¹⁵ i Center for Psykosocial Udvikling Slagelse (CPUS).

¹⁴ Fixsen, D. et al. (2005): Implementation Research: A Synthesis of the Literature. University of South Florida.

¹⁵ <https://cpus.slagelse.dk/visiteret-stoette/netvaerksstoetten>.

I dialogen med borgeren er der i den indledende visitationssamtale fokus på, hvad borgeren har brug for og ønske om og ikke det konkrete indhold af de forskellige gruppeindsatser, der tilbydes i Slagelse Kommune. Det er således et fokus for visitationen, at der tages udgangspunkt i borgerens ønsker og behov, og at gruppeforløbet italesættes med udgangspunkt i dette, således at der skabes en kobling mellem borgernes indre motivation og gruppeforløbet. I citatet til højre beskriver myndighedssagsbehandleren sin tilgang i relation til dette.

CITAT: *”Det foregår ved, at vi får en borger ind, der ønsker støtte, og så laver vi en VUM. Ud fra den er der forskellige elementer, som borger har behov eller ønsker støtte til. Med udgangspunkt i VUM, så taler vi ind i de muligheder, vi har, herunder gruppe. Det er primært hos udfører de præsenterer grupperne rigtigt, mens vi italesætter grupper overordnet. Det er udfører, der således præsenterer de forskellige gruppeforløb og i samarbejde med borger beslutter, hvilken gruppe der er relevant. Vi siger ikke noget direkte konkret om grupperne, men taler meget om, hvad man har lyst til og brug for. Og så italesætter grupperne omkring, at det fx er nogle ligesindede man kommer i gruppe med, at man altid kan prøve noget andet. Det handler i høj grad om, at borgerne skal ville det og ønske det.”* (Myndighedssagsbehandler).

Projektlederen for projektet i Slagelse Kommune fremhæver, at der igennem projektperioden er sket en væsentlig udvikling i forhold til at tænke *Aktivt fællesskab*-gruppen og andre grupper ind allerede ved visitationen. Ikke forstået som visitation direkte til gruppeindsatsen, men at gruppeindsatsen er et fokuspunkt allerede i de samtaler, der er mellem myndighed og borger og med udgangspunkt i borgerens ønsker og behov. En oplevelse, der underbygges af interviewet med gruppefacilitatorerne, der føler, at de er kommet tættere på myndighed: *”Jeg synes, der skete noget i myndighed, der var en fed energi, vi havde nogle kaffemøder og var tæt på dem, og det har været rigtig godt, fordi vi så snakkede samme sprog, i stedet for at vi så snakkede individuel støtte i eget hjem i 5 timer.”* (Gruppefacilitator).

Et særligt opmærksomhedspunkt, som projektlederen fremhæver, er, at udfordringen med at få borgere til at indgå i *Aktivt fællesskab*-gruppeindsatsen og også andre gruppeindsatser ikke så meget drejer sig om nye borgere i § 85 (og § 82), men at der fortsat er en udfordring med borgere, der skal overgå til gruppeindsats fra individuel støtte. En udfordring, der både vedrører borgernes motivation herfor og i høj grad også mindsettet hos borgernes eksisterende vejledere. Projektlederen beskriver denne udfordring således: *”Det fungerer godt med de nye borgere, men vi har jo 200-300, som får individuel støtte i forvejen, og det er dem, vi skal kigge på (...) Så det er mere den her portefølje af borgere, som allerede er inde i systemet, og som har skabt en alliance med deres kontaktpersoner, det er her, der skal rykkes.”* (Projektleder).

CITAT: *”Men mindsettet blandt kollegaer – ikke denne gruppe kollegaer – skal ændres, fordi der er stort fokus på individuel støtte. Netværksstøtten er stadig meget individuelt orienteret.”* (Gruppefacilitator).

En holdning, der også ses i gruppeinterviewet med lederne, hvor det særligt fremhæves, at en potentiel **barriere mod rekruttering til gruppeindsatsen** kan forefindes på både borger-, medarbejder- og 'system'-niveau: *”Vi har ikke råd til at undvære grupperne. Modstanden mod grupperne blandt borgerne er forsvundet. De bliver glade for dem. Der er mål om, at 80 pct. i §§ 85 og 82 skal i gruppe. Modstanden handler om utryghed – men når borgerne prøver det af, så giver det god mening. Der er mindst modstand for ”nye” borgere. For gamle borgere er der vaner, der skal brydes. Det er ikke kun borgerne, der har barrierer, men også medarbejderne og systemet.”* (Leder). Det er således et centralt fokuspunkt, at der fra start i dialogen med borgeren om *Aktivt fællesskab* sker et motivationsarbejde, og hvor gruppeindsatsen præsenteres med udgangspunkt i borgerens behov og ønsker, håb og drømme for fremtiden – det vil sige, hvordan gruppeindsatsen kan hjælpe borgeren i forhold til dette. Desuden fremhæves det, at dette ikke blot er et fokuspunkt, der vedrører borgernes motivation, men også et mindset og en tilgang hos

de forskellige aktører, der er i dialog med borgerne om mulighederne for at deltage i gruppeindsatsen *Aktivt fællesskab*. Flere ledere fremhæver, at det også er vigtigt at få involveret mange forskellige aktører tidligt, så man opnår ejerskab af omstillingen. Som en gruppefacilitator forklarer i interviewet: *"Men der er noget om, at vi ikke er nået dertil: Hvorfor ikke gruppe? – Vi er stadig der: Hvorfor gruppe? Så vi er ikke kommet dertil. Der er selvfølgelig nogle, der heller ikke kan, fordi de er angste."* (Gruppenfacilitator).

Med udgangspunkt i henvisningen fra myndighed afholder en **visitationskoordinator** fra Netværksstøtten en samtale med borgeren, hvor det ud fra samtalen vurderes, hvilke af centrets tilbud der bedst imødekommer borgerens ønsker og behov. Centralt er her, at det i Slagelse Kommune er vedtaget, at borgeren som udgangspunkt henvises til gruppeforløb frem for individuel støtte.

I interviewet med visitationskoordinatoren fremhæver hun, at hun som udgangspunkt gerne vil starte borgerne op i *Aktivt fællesskab*-gruppen, da denne indsats også rummer et element af individuelle samtaler, hvilket vurderes at være en styrke for visitationen af borgere, der skal modtage støtte i form af en gruppeindsats for første gang. Generelt fremhæver hun da også, at der i den samtale, hun har med borgerne på dette tidspunkt, er behov for et stort motivationsarbejde om, at indsatsen skal foregå i grupper.

Vurderes det, at det er meningsfuldt for borgeren at deltage i *Aktivt fællesskab*-gruppen, kontaktes gruppefacilitatorerne med henblik på at afholde en forsamling mellem gruppefacilitator og borger. Forud for den egentlige forsamling bliver borgeren kontaktet af gruppefacilitatoren, så borgeren har mulighed for at få yderligere viden om gruppen og dens muligheder. Derudover er der også i projektperioden afholdt informationsmøder, hvor borgerne har fået information om gruppeforløbet. Desuden overgår støttekontaktpersonens ansvar til gruppevejlederen, hvis borgeren i forvejen modtager individuel vejledning. Al støtten vil således for disse borgere blive leveret i regi af *Aktivt fællesskab*-gruppen, og hvis der er behov for yderligere individuelle samtaler, udover de planlagte i gruppeforløbet, koordineres det mellem borger og gruppevejleder. Der kan være borgere, som fortsat er tilknyttet en støttekontaktperson, hvis borgeren har specifikke problemstillinger, hvor dette er påkrævet. Her vil gruppevejlederne være koordinatore for indsatsen og invitere støttekontaktpersonen til de planlagte individuelle samtaler i gruppeforløbet.

Selve **foramtalen** er sammensat ud fra tre niveauer. For det første får borgeren information om *Aktivt fællesskab*-gruppen, herunder brugen af FIT i indsatsen. Desuden sikres det, at gruppefacilitatoren har kendskab til, hvem der er borgerens sagsbehandler ved myndighed og ved jobcenter, således at indsatsen kan koordineres med dem fremadrettet.

For det andet er der i samtalen fokus på borgerens håb og drømme for fremtiden. Her benytter gruppefacilitatoren et narrativt udgangspunkt for denne del af samtalen. Fokus er på at fremkalde tidligere erfaringer hos borgeren, hvor aktivitet har været en god oplevelse for borgeren, og hvor borgeren igennem samtalen kan få lyst til at opnå dette igen. Det drøftes også, hvilke konkrete aktiviteter borgeren godt kunne tænke sig, herunder om der er konkrete foreninger/steder, som borgeren har ønske om at deltage i i fremtiden, og som eventuelt kan afprøves i forbindelse med gruppeforløbet. Endelig indeholder denne del af samtalen en kortlægning af, hvilke udfordringer og styrker borgeren ser i forhold til øget aktivitet i hverdagen, herunder fysiske aktiviteter og deltagelse i fællesskaber i lokalsamfundet.

Det sidste og tredje niveau i foramtalen er udarbejdelse af en samarbejdsaftale, der dels indeholder mål og delmål, dels hvilke fællesskaber borgeren ønsker at kunne deltage i efter endt

gruppeforløb. Samarbejdsaftalen er et gennemgående dokument for både gruppevejleder og borger igennem gruppeforløbet, og der følges op på mål og delmål hver fjerde uge i forbindelse med de individuelle samtaler.

På baggrund af forsamtalen aftales det, at borgeren indgår i det næstkommende gruppeforløb, hvis borgeren ønsker dette.

Indsatsen er **organiseret** via et team af gruppefacilitatorer, der har ansvaret for at gennemføre gruppeforløbet. Desuden gennemføres der flere sideløbende gruppeforløb i forskellige dele af kommunen, så indsatsen foregår i borgernes nærmiljø. Gruppefacilitatorerne afholder fem møder igennem gruppeforløbet, hhv. et planlægningsmøde inden forløbet starter og fire under selve forløbet. Her planlægges og koordineres dels de kommende gruppesessioner, dels hvem der har ansvar for hvilke dele af indsatsen, fx koordinering af besøg i foreninger eller i frivilligcentret. Foruden de fem møder mellem gruppefacilitatorerne er der også afsat 30 minutters forberedelsestid til hver gruppesession, hvor dagens session klargøres, samt hvor de gruppefacilitatorer, der ligeledes er individuelle vejledere, orienterer sig i borgerens tidligere FIT-målinger, og hvilke opmærksomheder dette giver for gruppesessionen (FIT beskrives nedenfor).

Foruden den øgede systematik og struktur i organiseringen af indsatsen fremhæves også sammensætningen af gruppefacilitatorer som en væsentlig drivkraft for velfungerende gruppeforløb. Erfaringen fra de gennemførte gruppeforløb er, at der foruden en klar rollefordeling, herunder tid og systematik til planlægning af dette, også er et opmærksomhedspunkt på, at de to gruppefacilitatorer skal matche hinanden. Dette omhandler, både at der med den rette sammensætning af medarbejdere kan skabes den nødvendige dynamik i den enkelte gruppesession, ved at de kan supplere hinanden i tilgange og personlighed, og at gruppedeltagerne er forskellige, og at de derfor også har forskellige behov i forhold til, hvordan gruppefacilitatorerne agerer. Projektlederen fremhæver nødvendigheden af matchet mellem gruppefacilitatorer således: *"Vi har også haft fokus på at matche medarbejdere. Sidste gruppeforløb fik vi en del feedback om, at medarbejderne havde været for introverte, så det her med at der måske er en af hver (en introvert og en ekstrovert medarbejder i en gruppe), det er væsentligt, fordi deltagerne spejler sig jo også i medarbejderne, og det har også en betydning for, hvordan deltagerne kan komme ud og være en del af lokalsamfundet. Så vi er meget opmærksomme på at lave det her match mellem medarbejderne – det har vi fundet ud af, er virkelig vigtigt."* (Projektleder).

Nødvendige medarbejderkompetencer

I indsatsbeskrivelsen for *Aktivt fællesskab* fremhæves foruden ABC for mental sundhed og brugen af fysisk aktivitet/bevægelse i byens rum (der er beskrevet under afsnittet om kerneelementer) tre centrale metoder, der er gennemgående for, hvordan grupperne faciliteres og gennemføres, herunder også hvordan de løbende individuelle samtaler i forløbet afholdes, og hvordan der følges op på borgerens progression. De tre metoder er:

- Feedback Informed Treatment (FIT)
- Motiverende samtale (MI)
- Narrative samtalemetoder.

For at medarbejderen kan anvende ovenstående metoder og gruppetilgangen generelt, så fremhæves det i interviewene med både projektleder og ledere, at det kræver kompetenceudvikling og supervision. Det fremhæves, at indsatsbeskrivelse og den systematik, der er opbygget i forhold til gruppeforløbet, er en hjælp, men at metodebevidsthed og faciliteringskompetencer er en væsentlig forudsætning hos medarbejderne for at kunne gennemføre gruppeforløb. En leder fremhæver i følgende citat dette som et særligt nødvendigt greb for at kunne implementere gruppeindsatser: *”Metodebevidsthed; kunne fagligt reflektere. Arbejde løsningsfokuseret og gøre brug af MI, FIT. [...] Tydelighed på dette i dialogen med borgerne. Skal kunne udstille sig selv som kollega. Transparent i metoder og tilgang til borgere. Mentalt overskud til at kunne håndtere gruppen, da det er hårdt. Vigtigt at være to, så man kan træde lidt i baggrunden. Det er hårdt at facilitere gruppen – særligt nye grupper. Skal have energi og lidt ekstrovert personlighed. Skal kunne give af sig selv. Det er ikke alle, der egner sig til det [...].”* (Leder).

CITAT: *”Man skal bruge noget krudt på kompetenceudvikling, hvis man vil gå fra individuel støtte til gruppe, for det er ikke det samme, og det er ikke nødvendigvis bare lige.”* (Projektleder).

CITAT: *”De rigtige folk og kompetencer. Det tager tid. Det er en stor kulturforandring.”* (Leder).

Den foregående beskrivelse af erfaringerne med implementering af *Aktivt fællesskab* viser, at Slagelse Kommune fremhæver struktur og systematik i organiseringen af gruppeindsatsen som en afgørende **drivkraft for god implementering**. Derudover viser erfaringerne fra Slagelse Kommune, at sammensætningen af gruppefacilitatorer – med klare rollefordelinger og et personlighedsmæssigt match – også er centralt i forhold til at sikre en god implementering af indsatsen. Endelig er det væsentligt, at gruppefacilitatorerne besidder eller tilegner sig stærke faciliteringskompetencer og kompetencer i FIT, MI og narrativ metode.

4.2.5 Oplevet udbytte

Det oplevede udbytte af gruppeindsatsen i Slagelse Kommune er høj. I nedenstående afsnit præsenteres først det oplevede udbytte på kort sigt, hvorefter resultaterne på lidt længere sigt præsenteres. Endelig fremhæves til sidst i afsnittet, hvilke potentialer for videreførelse der er fremhævet særligt i interviewene med lederne¹⁶.

Oplevet udbytte på kort sigt

Projektets mål på borgerniveau fremgår af boksen til højre. Det første mål drejer sig om udbytte på kort sigt og behandles herunder. De to næste mål er mere langsigtede og behandles i det efterfølgende afsnit.

Som beskrevet i de foregående afsnit, så udgør det fællesskabsorienterede en central del af gruppeindsatsen i Slagelse Kommune, herunder at der er fokus på at gennemføre fysiske og meningsfulde aktiviteter i fællesskab i byens rum og bruge gruppeindsatsen til at understøtte netværksskabelse.

Projektets mål på borgerniveau:

1. *Borgerens viden om, motivation for og anvendelse af nye mestringsstrategier og handlemuligheder.*
2. *Borgerens sociale inklusion og trivsel i netværk, sociale relationer, foreningsliv, uddannelse og arbejdsmarked.*
3. *Borgeren modtager ingen eller mindre indgribende kommunale indsatser.*

¹⁶ Evaluerings karakter og datagrundlag betyder, at der ikke kan foretages en stringent test af målopfyldelsen på borgerniveau. Vurderingen af målopfyldelse beror på kvalitative interviews og dermed på overordnede betragtninger om den samlede deltagergruppe.

Dette fremhæves også af både gruppefacilitatorer og borgere, når der spørges ind til det oplevede udbytte af at have deltaget i *Aktivt fællesskab*-gruppen. En af de interviewede borgere beskriver sit udbytte således: *"Jeg har helt klart fået det bedre. Jeg er blevet meget mere udadvendt og har lettere ved at snakke med folk. Du bliver sat sammen med nogle vidt forskellige personer, og du begynder at lære at snakke med folk, du ikke tidligere ville have talt med. Du får mere overskud i hverdagen, jeg har meget nemmere ved at tale med folk. Være meget mere det jeg vil være, end det jeg er tvundet til at være. Hvis jeg oplever en dårlig situation, hvor jeg tidligere ville være gået helt ned og måske indlagt, så kan jeg nu håndtere dette, fordi jeg har fået noget baglast. Jeg er stoppet i psykiatrien."* (Borger). Foruden at borgeren fortæller, at han er stoppet i psykiatrien, så fremhæver han et øget overskud i hverdagen, og at han har fået nye mestringsstrategier, der øger hans sociale inklusion og selvstændighed. Han har fået styrket sin evne til at tale med andre og har lettere ved at håndtere dårlige situationer, der tidligere ville have ført til mindre trivsel. Et oplevet udbytte, der også understøttes af gruppefacilitatorernes vurdering af udbyttet, der i citatet til højre fremhæver, at borgernes evne til at socialisere er blevet stærkt forøget.

CITAT: *"Vi har ikke nødvendigvis dokumentation for det, men den mestringsstrategi, som jeg oplever, at deltagerne får, er, at de får en bedre evne til at socialisere sig, den er stærkt forøget."* (Gruppefacilitator).

Også visitationskoordinatoren, der som tidligere nævnt foretager den indledende samtale med borgerne, vurderer netværk som en af de afgørende forudsætninger for, hvorfor hun ser en gavn af, at borgerne deltager i gruppeforløb: *"Så vi sigter efter større livskvalitet og trivsel i deres liv, så vi er meget optagede af deres netværk. Mange borgere har ikke et netværk, og hvis de har, er det ikke særlig ressourcestærkt, og der bruger vi meget gruppeformen for at forsøge at skabe et netværk, der også kan stå efter forløbet. Vi bruger også lokalmiljøet og frivilligcenter."* Centralt i indsatsen og beslutningen om, hvornår borgeren er i målgruppen for indsatsen, er dermed ønsket om at opbygge et netværk, der både styrker borgerens livskvalitet og trivsel under selve gruppeforløbet, men som også skal sikre fortsat trivsel og udvikling efter gruppeforløbet.

De interviewede borgere påpeger, at gruppeforløbet giver dem mulighed for at spejle sig i de andre deltagere og dele erfaringer: *"Jeg har lært, at jeg ikke er den eneste, der har nogle psykiske problemer. Der er mange, som har forskellige udfordringer. Det giver en masse, når man ikke er så god til at tale om det. Det, at det ikke er medarbejdere, kan noget. Det er nemmere i en lille gruppe at gå og tale om, hvordan man har det, og godt, at alle har samme erfaringer, da det er svært at forstå det, hvis man ikke selv har prøvet."* Deltagerne fremhæver derved selve gruppen som et nyttigt støttende element i forhold til udvikling og forandring, herunder egen selvforståelse. I citatet til højre påpeger gruppefacilitatoren, at grupperne på denne måde kan være med til at underbygge deltagernes evne til at socialisere sig.

CITAT: *"Det, jeg oplever, er, at folk, der kommer i grupper, kan socialisere sig, men at den evne er fordampet. Men så genoplever de det i de her grupper, så grupperne er med til at underbygge den her evne til at socialisere sig."* (Gruppefacilitator).

Som en anden deltager fremhæver det i citatet til højre, så troede han det primært handlede om motion, men at han i forløbet har fået mest udbytte af det sociale. Det er ligeledes vurderingen fra en af de interviewede ledere, at det ikke er et udbytte, der på samme vis kan skabes via den individuelle støtte, og at gruppeforløbet har en støtteværdi i forhold til at aktivere borgerne i forhold til dynamik og energi: *"Det skaber en dynamik, som har en værdi, vi ikke kan skabe individuelt. Energien i gruppen bliver overført til alle."*

CITAT: *"Det har været positivt det hele. Jeg troede i starten, jeg ikke vil få noget af det, troede kun det var motionen, men jeg har klart haft mest gavn af det sociale."* (Borger).

Der er ikke en, der bare sidder og hænger.” En tilgang til gruppeforløbet som også gruppefacilitatorerne bekræfter som et udbytte, de ser, borgerne får ud af gruppeforløbet, jf. citaterne til højre.

Opsummerende er det således i høj grad øget selvværd, mestring og selvstændighed, der på tværs af interviewene fremhæves som udbytte af gruppeforløbet på kort sigt. I det følgende ud-
dybes, hvilket udbytte der i gruppeforløbet er skabt for borgerne i forhold til de øvrige projektmål på borgerniveau.

Oplevet udbytte på længere sigt

Ovenstående udbytte i forhold til mestringsstrategier og handlemuligheder ses også i den oplevelse, der er af borgernes udbytte i forhold til trivsel, deltagelse og ingen eller mindre indgribende kommunale indsatser (projektmål på borgerniveau). Som nævnt i evalueringen af gruppeindsatsen i Gentofte Kommune, så er der ligeledes her et forbehold i forhold til, at det ikke for alle borgere har været muligt at undersøge udbyttet på længere sigt. Dog er der på tværs af de interviewede aktører flere oplevelser af udbytte, der knytter sig til disse projektmål.

En borger fortæller, at han tidligere var isoleret, men at han via gruppeindsatsen er blevet gladere og blevet mere social: *”Jeg har ting at tage mig til. Hvor jeg tidligere ville sidde derhjemme og lave noget isoleret. Det gør mig glad at komme ud ad døren og være sammen med nogle mennesker. Jeg synes helt klart, at det har gjort en forskel.”* En anden borger bekræfter **udbyttet om øget trivsel og deltagelse i lokalsamfundet**, og hvordan gruppen har været en hjælp til at få mestringsstrategier til selv at opsøge fællesskaber i stedet for at bruge kommunale indsatser til dette, samt at det fokus, der har været på fysisk aktivitet i gruppeindsatsen, også har gjort, at han i dag ser motion som en måde at få en højere trivsel i hverdagen.

CITAT: *”Man lærer nok, der er nogle muligheder for at få en snak med nogen, ikke at gå og brænde inde med det selv. Det gjorde jeg selv og brugte måske medarbejderne nede i Netværkshuset. Man blev også bekræftet i, at det at komme ud og lave noget motion gør noget godt, og det har jeg også gjort mere af bagefter, fx komme ud og gå en tur. Jeg har brugt gruppen til at kunne stå mere på egne ben og kommer stort set ikke i netværkshusene længere. Jeg har en god kammerat, jeg kommer og hygger lidt hos hver dag, hvor vi sludrer og får en kop kaffe. Har også fisket mere. Der er kommet lyst. Det er vigtigt at komme lidt ud af røret og se nogle mennesker. Jeg nyder at køre ud til stranden om aftenen, får taget nogle gode billeder. Og så plejer jeg at komme op i Rosenhuset og male, men det har været lukket ned pga. corona.”* (Borger).

At borgerne får det bedre og øger deres deltagelse og trivsel i lokalsamfundet, bekræftes også af både gruppefacilitatorer og projektleder, der ligeledes oplever, at gruppeforløbet i høj grad ansporer deltagerne til at søge fællesskaber uden for grupperegi og gerne i fællesskab med de øvrige deltagere i gruppeforløbet: *”Jeg oplever også det øgede selvværd, de får, det her med at turde komme ud blandt andre. Dem vi arbejder med skal trænes i det sociale element, og det gør grupperne.”* (Gruppefacilitator). Ligeledes fortæller projektlederen blandt andet om øget trivsel og dennes sammenhæng med højere motivation og ønske om at deltage i fællesskaber, som det fremgår af citatet til højre. Derudover fortæller hun om, at i flere af de gennemførte gruppeforløb har deltagerne opsøgt fællesskabet som gruppe uden for det egentlige grupperegi, og *”at de begynder at komme i folkekøkkenet og frivilligcentret, også uden at vi har vidst det, så er de gået derover.”* (Projektleder). Tilsvarende er det også oplevelsen hos lederne, at *”deltagerne virker mere glade – der er mere livskvalitet. Nogle danner fællesskaber – går i biografen og svømmehallen.”* (Leder).

CITAT: *”Der er en kæmpe effekt for dem, der er med i det. Jeg tror kun, at jeg har oplevet en eller to, der er droppet ud, men selvom folk har haft det mega dårligt og været indlagt, så har det haft en effekt. De får det bedre, en bedre trivsel og så bliver de motiverede til at gøre noget. Motivation øger mestring, når de begynder at holde meget af det her fællesskab og finder ud af, hvor givtigt det er for dem.”* (Projektleder).

Interviewene bekræfter således, at gruppedeltagerne får en øget motivation og mestring i forhold til at deltage i aktiviteter og fællesskaber, og at der i grupperegi sker en netværksskabelse og et følgeskab til aktiviteter, der desuden er fordrende for en øget deltagelse i lokalsamfundet, både under gruppeforløbet og efter endt gruppeforløb. Som projektlederen beskriver, så giver gruppeforløbet deltagerne mulighed *“for at være sammen med nogle ligestillede, fordi flere siger, at det gør det nemmere at være en del af lokalsamfundet, fordi de ikke har været derude i lang tid.”* En oplevelse af udbyttet der også ses hos en af de interviewede borgere, der fortæller, at han *“gennem gruppen har [...] stiftet bekendtskab med andre. Jeg er på den måde blevet inviteret med til Plexus i Røde Kors. Jeg skal nu have [en anden gruppedeltager] med på fredag. Så der engagerer vi hinanden i andre fællesskaber.”* Interviewene viser således en del erfaringer med, hvordan *Aktivt fællesskab* for borgerne har fungeret som en *“træningsbane”*, hvor de har fået succesoplevelser, der har gjort, at de har fået det bedre og samtidig opbygget et fællesskab i gruppeforløbet. Sammen med den positive indflydelse fra gruppedrøftelser har det styrket deres deltagelse i lokalsamfundet sammen med andre deltagere fra gruppen samt givet dem en øget tro på, at de godt kan begå sig sammen med andre. Projektlederen kobler ligeledes dette til, at de i gruppen formår at ændre borgerens *“narrativ”*, så borgeren ikke præsenterer sig selv med udgangspunkt i sine udfordringer, men at man i gruppen får nogle redskaber til at være sammen med andre og en del af et fællesskab: *“Og jo mere folk trives og det lykkes, så er det ikke den store udfordring for folk at komme ud, for så er de blevet klædt på, og så er det ikke svært at tage det næste skridt. Så gruppen er meget træningsbanen.”* (Projektleder).

CITAT: *“Vi ser helt klart nogle, som er meget mere aktive og får et springbræt videre til noget andet. De når måske at starte det op, mens de er i gruppe eller starter det op efter.”* (Gruppefacilitator).

I forlængelse af ovenstående, der særligt viser, at der er oplevet udbytte i forhold til trivsel, mestring, motivation og øget deltagelse i lokalsamfundet, så fremhæver både ledere, gruppefacilitatorer og projektledere, at de i Slagelse Kommune har fået opbygget et godt samarbejde med lokalsamfundet, herunder kommunens frivilligcenter, der er med til at understøtte den ovenfor beskrevne overgang fra gruppeindsats til andre fællesskaber og dermed også den øgede sociale trivsel, der er opnået for en stor del af deltagerne i gruppeforløbet. Det vil sige, at kombinationen af gruppeforløb med fokus på at udvikle de personlige og sociale kompetencer og et stærkt fokus på brobygning, blandt andet ved at introducere lokalsamfundets muligheder for borgerne og give dem mulighed for at prøve dem af under gruppeforløbet samt facilitere følgeskab til aktiviteter og fællesskaber, hjælper borgerne til øget deltagelse og trivsel efter endt gruppeforløb. For at understøtte dette fortæller projektlederen, at der er udarbejdet samarbejdsaftaler med frivilligcentret, så der er mulighed for, at borgerne kan komme i en fællesskabskontekst der, samt at gruppeforløbet kan være med til at understøtte dette. Der er også i projektperioden blevet skabt en frivilliggruppe i regi af frivilligcentret i kommunen, hvor tidligere deltagere i gruppeforløbet mødes. Gruppen er skabt og drevet af deltagerne selv og fungerer nu som et fællesskab, hvor nogle af borgerne, der tidligere har deltaget i gruppeforløbet, mødes i regi af en frivillig indsats. Her har de mulighed for fortsat at understøtte hinanden i en livsstil med meningsfulde aktiviteter og fællesskab: *“Så blev vi enige om at starte vores egen gruppe i frivilligcentret, der minder om Aktivt fællesskab-gruppen. Her har vi udvidet med flere og flere tidligere deltagere i frivilligt regi. Gruppen giver et fællesskab, som man ikke vil give slip på.”* (Borger). Udover at lave aktiviteter sammen, er gruppen også frivillig og hjælper andre. Blandt andet ved at tage kørestolsbrugere på et lokalt plejehjem med på ture i byen.

CITAT: *“Grupperne åbner for, at borgerne kan møde andre og udvikle sig sammen med dem. Det giver nogle andre forudsætninger for at udvikle sig. Det virker endnu stærkere, når det også sker i et brobygningsperspektiv. Det giver en hjælp til at knytte an til samfundet. Det er lige før, der ikke er ulemper, men måske er der borgere, der har brug for individuel støtte på vejen til en gruppe. Vi har tidligere fastholdt borgere i ensomhed og isolation.”* (Leder).

Desuden fortæller projektlederen, at kommunen har arbejdet med at øge samarbejdet med øvrige frivillige foreninger, herunder særligt fokus på værtskabet hos de foreninger, borgerne gerne har villet deltage i eller de foreninger, de gerne har villet samarbejde med i gruppeforløbet. Det indbefatter, at klargøre borgerne til, hvilken forening det er, de kommer ud til og få udarbejdet en plan for dette samt klæde borgerne på til at tage den første kontakt eller i nogle tilfælde eventuelt tage den første kontakt til foreningen sammen med borgeren med henblik på at understøtte dem i at kunne tage godt imod borgeren. Citaterne herunder viser eksempler på, at gruppefacilitatorerne også ser det som væsentligt, at gruppens formål og aktiviteter understøtter borgerens vej mod nye fællesskaber.

CITAT: *“Vi taler meget om, hvordan vi kan gøre det her bedre for mennesker, der har brug for at være en del af et fællesskab. Det gør vi med alle de foreninger, der vil være med. Vi sætter fokus på, hvordan vi får åbnet op for fællesskaberne, og så er der det med at træne at være ude i lokalsamfundet, og vi tager med, hvis det er nødvendigt.”* (Projektleder).

CITAT: *“Det her med at mødes, og de får et fællesskab, og vi indbyder til, at de kan lave et fællesskab ved siden af, som gerne skulle kunne give dem nogle gode ting. Man bygger dem et nyt fundament i forhold til at få nogle andre fællesskaber, det er gruppen med til at gøre.”* (Gruppefacilitator)

CITAT: *“Men i den nye gruppe er vi begyndt at arbejde ubevidst mere med, at det ikke er det, der sker i gruppen, men det der sker ved siden af gruppen, som kan hjælpe dem videre.”* (Gruppefacilitator).

Endelig er det projektets mål, at gruppeindsatsen skal understøtte borgeren i at blive selvstændig og **modtage ingen eller mindre indgribende kommunale indsatser**. Overordnet er der som nævnt en oplevelse af, at borgeren har fået en bedre trivsel og en mere aktiv og meningsfuld hverdag – både fra borgerne selv og blandt aktørerne i indsatsen. Interviewene med deltagerne viser også, at flere af deltagerne har en oplevelse af, at de er kommet videre. Foruden den borger, der er interviewet, og som har været med til at skabe den frivilligruppe, der tidligere er beskrevet, så er der en borger, der fortæller, at han efter gruppeforløbet ikke længere modtager støtte: *“Det sidste halve år har jeg ikke længere modtaget indsats. Jeg er kun kommet i Rosenhuset det sidste halve år. Jeg er kommet så meget videre, at jeg ikke har brug for at komme i netværkshuset mere.”* Grundet at interviewmaterialet ikke dækker alle borgere, der har deltaget i gruppeforløbet i projektperioden, så er det naturligvis centralt, hvilken vurdering af målet om ingen eller mindre kommunal støtte, de medarbejdere og ledere, der har kendskab til borgernes udvikling, har.

Her vurderer både ledere på udfører- og myndighedssiden, at der er positive resultater i forhold til mindre eller ingen støtte, og at der også er andre resultater, end hvad der ses i den individuelle støtte: *“Der er borgere, der er blevet udskrevet og dermed kommet videre. De, der fuldfører, kommer ud i lokalsamfundet og laver egne fællesskaber og bruger frivilligcentret. De kommer ud i andre ting. Det ser vi ikke i det individuelle.”* (Leder, udfører). Samme vurdering kommer fra lederen af myndighed, der fortæller, at *“der er sager, der er lukket. Der er borgere, der er gået videre med deres eget liv. Enorm positiv effekt. Det her bryder den sociale isolation, som vi understøtter i den individuelle indsats. Giver værdi til andre. Nu er det ikke en betalt ven, men man kan bidrage til et fællesskab. Man giver noget til andre, og det har stor indvirken på egen proces. Nogle har lyst til at mødes med mig uden at være betalt for det.”* (Leder, myndighed). Endelig bekræfter også visitationskoordinatoren, at langt hovedparten af deltagerne modtager mindre eller ingen støtte som følge af indsatsen: *Der er altid undtagelser, men i 9 ud 10 gange ender det ud med mindre eller ingen støtte, og det er fordi, de har oplevet mere trivsel, de har fået en større livskvalitet, og de får andre mestringsstrategier. De siger: ‘Lige pludselig fik jeg lyst til at tage opvasken’. Det er den der lyst og motivation, der gør, at man lige pludselig får lyst til at gøre andre ting, og det her med at være social får en afsmitning på andre dele af deres liv, de begynder også*

at deltage mere i samfundet, fx frivilligcentret eller bruge væresteder og deltage i det. Så de får noget indhold og noget socialt, så gruppen er en vej ind i det, men det er også et element, vi har indtænkt.”

Det samlede interviewmateriale tyder på, at den oplevede virkning af indsatsen gælder for alle deltagere i målgruppen. Der kan således ikke identificeres specifikke delmålgrupper, som indsatsen opleves særligt virksom for.

Potentiale for videreførelse

Med udgangspunkt i ovenstående positive resultater er der da også en samstemmende holdning til, at indsatsen i sin nuværende form kører videre i kommunen og med hhv. en gruppe forankret i Slagelse, Korsør og Skælskør. Fokus vil fortsat være på koblingen mellem meningsfulde aktiviteter og fællesskaber i byens rum og den gruppebaserede tilgang, og gruppefacilitatorerne vurderer, at det er den rette indsats, herunder kerneelementer, der står tilbage her ved projektafslutningen.

Ledelsen fremhæver, at det er vigtigt at fastholde et fokus på ressourcer: *“(Det) bliver vigtigt at fastholde fokus og prioritere ressourcer. Det må ikke glide i baggrunden. Men når vi har det stærke fokus både i udfører og myndighed, så har vi rammer og retning for at fastholde det. Så har vi en økonomisk udfordring, som er en fin presbold for at kunne lykkes. Vi skal hjælpe flere, hurtigere og bedre inden for samme økonomi. Incitament, rammer og strategi er gode. Det kræver fortsat ledelsesmæssigt fokus.”* (Leder).

Så samstemmende er det vurderingen, at indsatsen igennem projektperioden er blevet videreudviklet, og at der med det arbejde, der er blevet lagt i forhold til indsatsbeskrivelse, arbejdsgange mv., er skabt et fundament for videreførelse i kommunen. Begrundelserne for videreførelse bygger på en oplevelse af, at gruppeindsatsen både har økonomiske og faglige gevinster.

Ud fra beskrivelsen af indsatsen og ovenstående perspektiver fra det samlede interviewmateriale er det evaluators vurdering, at indsatsen vil kunne overføres til andre kommuner. Indsatsen kræver ikke særlige rammer eller unikke ressourcer. Ved implementering af indsatsen er der behov for et vist kompetenceniveau i forhold til gruppemetode, narrativ gruppeledelse og *Motivational interviewing*. Derudover er der behov for at indføre et redskab til systematisk feedback. Det er dog evaluators vurdering, at det vil være muligt at foretage denne kompetenceudvikling blandt eksisterende medarbejdere i andre kommuner.

På tværs af lederinterviewene foretaget i Slagelse Kommune vurderer de omkostningerne ved indsatsen positivt i forhold til den virkning, de oplever. Der er enighed om, at man ser positive virkninger for deltagerne, og interviewene tegner også et billede af et positivt syn på omkostningerne sammenlignet med relevant alternativ indsats.

4.2.6 Indsatsens omkostninger

Som en del af den afsluttende evaluering er der gennemført en vurdering af omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen *Aktivt fællesskab*. Med udgangspunkt i Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser kan beregningen af indsatsens omkostninger klassificeres som en omkostningsvurdering på niveau 1. Det betyder konkret, at det har været muligt at kvantificere og prisfastsætte størstedelen af indsatsens omkostninger og dermed udarbejde et nogenlunde præcist estimat for omkostningsniveauet for indsatsen, opgjort både samlet set og pr. deltager. Endelig kan resultatet med rimelighed generaliseres til andre aktører, ligesom det kan

anvendes som input i en økonomisk evaluering, fx ved brug af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af den udarbejdede arbejdsgangsbeskrivelse for indsatsen og suppleret med Slagelse Kommunes erfaringer med afholdelse af indsatsen i praksis, indsamlet gennem strukturerede interviews. På baggrund heraf har vi opstillet det scenarie og de forudsætninger, der ligger til grund for selve omkostningsvurderingen. Omkostningsvurderingen har således ikke til formål at opgøre de faktiske udgifter, Slagelse Kommune har afholdt i forbindelse med deltagelse i projektet. I stedet skal omkostningsvurderingen give et billede af de samlede omkostninger, en kommune vil opleve i forbindelse med etableringen og driften af indsatsen *Aktivt fællesskab*, såfremt dette sker efter samme principper og forudsætninger beskrevet i indeværende rapport.

I det følgende beskrives først de forudsætninger og antagelser, der ligger bag omkostningsvurderingens resultater. Dernæst præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen, hvorefter udvalgte følsomhedsanalyser til slut belyser, hvordan variationer i beregningens bagvedliggende forudsætninger påvirker de beregnede omkostninger.

Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Resultatet af omkostningsvurderingen er afhængigt af de forudsætninger og antagelser, som beregningen bygger på. Tabellen nedenfor opsummerer en række centrale forudsætninger for det scenarie, omkostningsvurderingen af indsatsen er baseret på.

Tabel 6: Forudsætninger for omkostningsvurderingen af Aktivt fællesskab

Tidshorizonten for beregningen	3 år
Forløbets varighed	18 gruppesessioner fordelt over 16 uger samt 4 individuelle samtaler
Antal fagteams	3 teams
Antal gruppeforløb pr. fagteam	3 gruppeforløb
Gns. antal borgere pr. gruppeforløb	10 borgere
Antal medarbejdere pr. fagteam	2 medarbejdere (gruppefacilitatorer)
Medarbejdernes overenskomstmæssige lønniveau ¹⁷	Socialpædagog

Ud over de ovennævnte forudsætninger består en omkostningsvurdering af ressourceforbruget forbundet med indsatsen og prisen forbundet hermed. Ressourceforbruget forbundet med *Aktivt fællesskab* beskrives kort nedenfor og er fordelt på tre omkostningskategori: etablering, uddannelse og drift. Såfremt en del af ressourceforbruget ikke har været mulig at kvantificere og/eller værdisætte, beskrives det kvalitativt.

Etablering

I forbindelse med etableringen af indsatsen kan der være behov for, at gruppefacilitatorerne i samarbejde får etableret et fælles fundament og mindset for, hvordan indsatsen skal drives i kommunen. Tidsforbruget hermed antages at have et omfang af ca. 2 arbejdsdage pr. gruppefacilitator.

Som tidligere beskrevet har man i Slagelse Kommune opbygget et samarbejde med lokalsamfundet, herunder frivilligcentret i kommunen. Dette samarbejde spiller også en rolle i forhold til *Aktivt fællesskab*, og det vurderes derfor, at der må forventes et vist ressourceforbrug forbundet med

¹⁷ Lønudgifter er baseret på overenskomststatistikken opgjort af Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (<https://www.krli.dk>). Alle lønudgifter er opgjort på kommunalt plan, er gennemsnitlige og omfatter grundløn, alle tillæg, overarbejde, særydelse, særlig feriegodtgørelse og pension og er herudover tillagt en standard-overhead på 20 pct., jf. Finansministeriets retningslinjer.

etableringen eller evt. styrkelsen af et sådant samarbejde. Det har i forbindelse med omkostningsvurderingen ikke med rimelighed været muligt at beregne ressourceforbruget relateret hertil, hvorfor dette udelukkende indgår kvalitativt. Da dette samarbejde dog vurderes at spille en central rolle i forhold til borgernes målopfyldelse og dermed indsatsens succes, skal en anden kommune, der ønsker at igangsætte *Aktivt fællesskab* være opmærksom på at afsætte ressourcer hertil.

Uddannelse

I Slagelse Kommune har indsatsens gruppefacilitatorer modtaget en grunduddannelse i Motivational interviewing (MI) med en varighed på 4 dage. Undervisningsomkostningerne hertil har i Slagelse Kommune haft et omfang af 69.000 kr. Det bør i den forbindelse bemærkes, at der på MI-uddannelsen kan deltage op til 25 af kommunens medarbejdere, hvormed uddannelsesomkostningerne relateret til *Aktivt fællesskab* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. Da uddannelsen har været afholdt hos kommunen, har der ikke været omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning.

I forbindelse med afholdelsen af *Aktivt fællesskab* benytter gruppefacilitatorerne narrativ metode, hvilket kræver uddannelse i brugen heraf¹⁸. Under antagelse af, at indsatsens gruppefacilitatorer modtager en grunduddannelse i narrative samtaler, har denne uddannelse en varighed af 4 dage, mens undervisningsomkostningerne har et omfang af 8.500 kr. Der vil være rejseaktivitet forbundet med uddannelsen, og der skal derfor afsættes ressourcer til 3 overnatninger og timedagpenge. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser¹⁹. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

I forbindelse med afholdelsen af *Aktivt fællesskab* anvendes også metoden Feedback Informed Treatment (FIT), hvilket kræver uddannelse i brugen heraf²⁰. Alle gruppefacilitatorer modtager denne uddannelse, der pr. deltager koster 3.000 kr. Uddannelsen har en varighed på 2 dage, og det antages, at der i den forbindelse skal afsættes ressourcer til en enkelt overnatning og timedagpenge. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser²¹. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

Endelig har begge gruppefacilitatorer modtaget kompetenceudvikling i gruppeteori, og uddannelse heri vurderes at være en central forudsætning for gennemførelsen af indsatsen. Da dette har været en del af deltagelsen i "Projekt Virksomme Gruppebostøttemetoder", har det ikke været muligt at opgøre kommunens samlede udgifter hertil. I stedet baserer omkostningerne hertil sig på oplysninger leveret af Dansk Familierapeutisk Institut (DTFI), der i samarbejde med Center for Offentlig Kompetenceudvikling (COK) afholder kurser i gruppeteori. Ifølge DTFI har en basisuddannelse i gruppeteori en varighed af 6 arbejdsdage med en samlet pris på 101.400 kr.

¹⁸ I Slagelse Kommune har man ikke haft omkostninger til kompetenceudvikling i den narrative metode. Dette skyldes, at denne metode anvendes bredt i CPUS, og udgifter hertil derfor afholdes uafhængigt af *Aktivt fællesskab*. De opgjorte udgifter til denne uddannelse er derfor ikke baseret på oplysninger fra Slagelse Kommune, men stammer i stedet fra oplysninger leveret af Helsingør Kommune, hvor medarbejderne også modtager uddannelse i narrativ metode.

¹⁹ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

²⁰ Da man i Slagelse Kommune anvender denne metode uafhængigt af *Aktivt fællesskab*, har der derfor ikke været udgifter forbundet hermed. De opgjorte udgifter til denne uddannelse er derfor ikke baseret på oplysninger fra Slagelse Kommune, men stammer i stedet fra oplysninger leveret af Helsingør Kommune, hvor medarbejderne også modtager kompetenceudvikling i FIT.

²¹ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

(svarende til 16.900 kr. pr. undervisningsdag). Uddannelsen afholdes lokalt i den enkelte kommune, og der vil derfor ikke været omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning. Det bør hertil bemærkes, at flere af kommunens medarbejdere kan deltage i uddannelsen, uden at dette har indflydelse på omkostningerne til undervisningen. Det betyder, at uddannelsesomkostningerne relateret til *Aktivt fællesskab* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. Endelig skal det bemærkes, at behovet for kompetenceudvikling i gruppetype kan være lokalt afhængig af medarbejdernes eksisterende kompetencer i den enkelte kommune. Såfremt en kommunes medarbejdere allerede har kompetencer indenfor gruppetype hermed, vil der enten være lavere eller ingen omkostninger hertil.

Drift

Deltagelse i *Aktivt fællesskab* forudsætter, at borgeren er visiteret hertil. Som tidligere nævnt foregår dette i Slagelse Kommune ved, at en visitationskoordinator fra Netværksstøtten i Center for Psykosocial Udvikling Slagelse (CPUS) afholder en samtale med borgeren for at vurdere, hvilket af centrets tilbud der bedst imødekommer borgerens ønsker og behov. Såfremt *Aktivt fællesskab* er et meningsfuldt match, gives en af indsatsens gruppefacilitatorer besked herom. Visitationskoordinatoren antages at have et lønniveau svarende til det for en kommunalt ansat socialpædagog, mens visitationen antages at have et omfang af cirka 1 time.

Når borgere er blevet visiteret til *Aktivt fællesskab*, kontaktes de telefonisk af indsatsens gruppefacilitatorer. Dette vurderes at have et omfang af ca. 15 minutter. Alle borgere inviteres herudover til et informationsmøde. Forud for hvert forløb afholdes i alt 3 informationsmøder, der alle har et omfang af 1 time, og som varetages af en enkelt gruppefacilitator. Endelig afholdes der inden indsatsens opstart en individuel forsamling med hver enkelt borger, hvor der bl.a. udarbejdes en samarbejdsaftale. Forsamlingen afholdes af en enkelt gruppefacilitator, og der skal afsættes ca. 1½ time hertil, hvilket dækker over tidsforbruget i forbindelse med selve samtalen og den efterfølgende renskrivning af samarbejdsaftalen mv.

Indsatsen består som tidligere nævnt af 18 gruppesessioner fordelt på 16 uger, der alle varetages af begge gruppefacilitatorer. Gruppeforløbets første 4 sessioner har en varighed på 2 timer, mens de resterende 12 gruppesessioner har en varighed på 2½ timer. For hver session skal begge gruppefacilitatorer desuden afsætte ca. 2 timer til forberedelse og afrunding. For hvert forløb afholdes der desuden 5 planlægningsmøder af hver 2 timers varighed.

Sideløbende med deltagelsen i gruppeforløbet modtager hver deltager 4 individuelle samtaler af 1 times varighed. Alle individuelle samtaler varetages af den ene af de to gruppefacilitatorer. I forbindelse med den tredje individuelle samtale deltager desuden visitationskoordinatoren fra Netværksstøtten. Endelig afholdes der i forbindelse med indsatsens afslutning en individuel afslutningssamtale, hvor en enkelt gruppefacilitator deltager. Afslutningssamtalen har ligeledes et omfang af 1 times varighed, hvorefter gruppefacilitatoren bruger ca. 1 time på opfølgning til sagsbehandler.

En central del af *Aktivt fællesskab* er de aktiviteter, indsatsen er bygget op om. For hvert forløb afsættes der 2.000 kr. hertil. Dette beløb dækker desuden udgifter til forplejning og materialer samt evt. lokaleleje. Ud over førnævnte skal der som følge af anvendelsen af FIT betales en årlig licens. Denne har et omfang af 1.000 kr. pr. gruppefacilitator. Endelig skal der afsættes ressourcer til supervision blandt gruppefacilitatorerne. Supervisionen finder sted ca. 6 gange årligt, har en varighed på 3 timer og varetages af en kommunalt ansat psykolog.

Sparede omkostninger

I Slagelse Kommune har *Aktivt fællesskab* betydet, at deltagerne modtager en ugentlig gruppeindsats frem for den sædvanlige § 85-støtte. Under antagelse af, at deltagerne gennemsnitligt ville modtage 3 timers § 85-støtte ugentligt, og at denne støtte varetages af en kommunalt ansat socialpædagog, vil omkostningerne hertil have et omfang af ca. 18.400 kr. pr. deltager. Det skal hertil bemærkes, at der endvidere skal afsættes ressourcer til forberedelse, supervision, mv. Omfanget heraf har dog ikke været muligt at opgøre, og indgår derfor udelukkende kvalitativt i omkostningsvurderingen.

Omkostningsvurderingens resultater

I dette afsnit præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen. Først præsenteres indsatsens nettoomkostninger²². Herefter præsenteres en række følsomhedsanalyser, der undersøger, hvordan indsatsens nettoomkostninger påvirkes, såfremt forudsætningerne bag beregningen ændrer sig.

Nettoomkostningerne forbundet med *Aktivt fællesskab*

Nettoomkostningerne forbundet med *Aktivt fællesskab*, og udregnet på baggrund af ovenstående antagelser, fremgår af Figur 10 nedenfor. Heraf ses det, at de samlede nettoomkostninger beløber sig til ca. -958.300 kr., mens nettoomkostningerne pr. deltager er ca.-3.700 kr. Det betyder dermed, at ressourceforbruget forbundet med afholdelsen af *Aktivt fællesskab* er mindre end ressourceforbruget relateret til den sædvanlige individuelle indsats, som deltagerne normalt ville modtage. Med andre ord medfører *Aktivt fællesskab* således en besparelse for kommunen.

Figur 10: Samlede nettoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

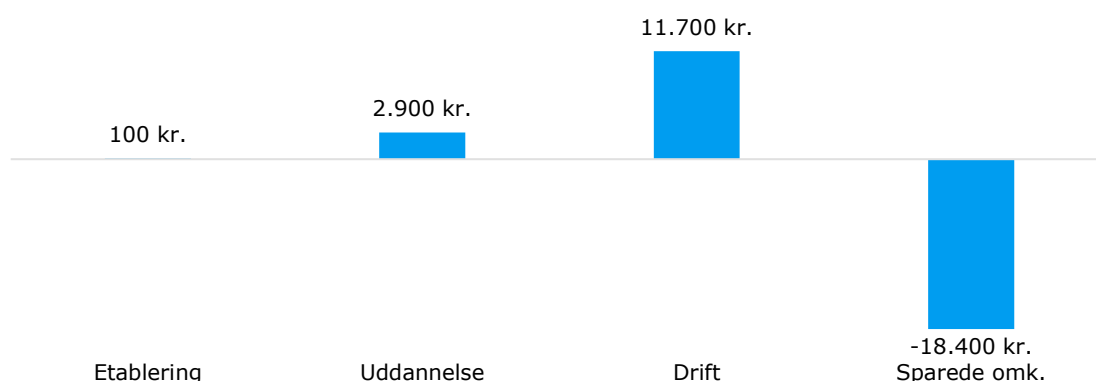

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

I Figur 11 nedenfor er de samlede omkostninger pr. deltager opdelt på omkostningskategorierne: etablering, uddannelse, drift og sparede omkostninger.

²² Med nettoomkostninger forstås indsatsens bruttoomkostninger (det vil sige omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen) fratrukket de omkostninger, der spares som følge af, at *Aktivt fællesskab* erstatter en anden indsats. De opgjorte bruttoomkostninger fremgår af bilag 3.

Figur 11: Samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt på omkostningskategorier, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Det fremgår af figuren, at de samlede omkostninger hovedsageligt udgøres af udgifter til den løbende drift af indsatsen, hvilket beløber sig til 11.700 kr. pr. deltager. Uddannelsesomkostningerne beløber sig til ca. 2.900 kr. pr. deltager, mens etableringsomkostningerne beløber sig til ca. 100 kr. pr. deltager. Endelig bemærkes det, at de sparede omkostninger pr. deltager, beløber sig til ca. -18.400 kr.

Følsomhedsanalyse

De beskrevne resultater afhænger af de forudsætninger, beregningen er baseret på. I dette afsnit præsenteres to følsomhedsanalyser, hvor der justeres på udvalgte antagelser. Følsomhedsanalyserne gennemføres for at vise, hvilket spænd omkostningerne kan forventes at ligge indenfor. Først undersøges det, hvordan resultaterne påvirkes, hvis antallet af deltagere pr. gruppeforløb er et andet. Herefter undersøges det, hvor følsomme resultaterne er over for ændringer i antallet af fagteams, der etableres. Når én forudsætning ændres, holdes alle andre faste.

Antal deltagere pr. forløb

Ifølge arbejdsgangsbeskrivelsen for *Aktivt fællesskab* kan der på hvert gruppeforløb deltage mellem 10 og 12 borgere. I Slagelse Kommune har antallet af deltagere, der påbegynder et forløb, i gennemsnit ligget på 10 personer. Ændres antallet af deltagere pr. forløb, vil dette dog have indflydelse på de samlede omkostninger i alt og pr. deltager. Tabel 7 illustrerer, hvordan de samlede omkostninger påvirkes, hvis antallet af deltagere pr. forløb falder til 8 hhv., stiger til 12 borgere pr. forløb.

Tabel 7: Analyse af ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
8 deltagere pr. forløb	-195.700 kr.	-900 kr.
10 deltagere pr. forløb	-958.300 kr.	-3.700 kr.
12 deltagere pr. forløb	-1.720.800 kr.	-5.500 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen fremgår det, at både de samlede omkostninger i alt og pr. deltager øges, når antallet af deltagere justeres fra 10 til 8 deltagere pr. forløb. Konkret ligger de samlede omkostninger pr. deltager på -3.700 kr. ved 10 deltagere pr. forløb, mens omkostningerne pr. deltager ligger på -900 kr. ved 8 deltagere pr. forløb. Som det ligeledes fremgår af tabellen, gør det modsatte sig gældende, hvis antallet af deltagere pr. forløb stiger fra 10 til 12. Her falder både de samlede nettoomkostninger i alt og pr. deltager.

Antal teams i kommunen

På baggrund af erfaringer fra Slagelse Kommune bygger omkostningsvurderingen på en forudsætning om, at der kontinuerligt er 3 teams, der afholder gruppeforløb. Dette hænger dels sammen med målgruppens størrelse i kommunen, dels et konkret ønske om, at forløbene afholdes geografisk tæt på deltagernes bopæl. Såfremt der er tale om en kommune med mindre geografiske afstande eller hvor målgruppen er mindre, er det forventeligt, at antallet af teams vil være lavere. Vi har derfor foretaget en følsomhedsanalyse, der undersøger, hvordan omkostningerne påvirkes, hvis kommunen blot etablerer 1 enkelt eller 2 teams. Resultatet heraf fremgår af Tabel 8.

Tabel 8: Analyse af ændringer i antal teams (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
1 team	-273.400 kr.	-3.200 kr.
2 teams	-615.800 kr.	-3.600 kr.
3 teams	-958.300 kr.	-3.700 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen ses det, at når antallet af teams øges, sker der et fald i indsatsens nettoomkostninger. Når vi betragter omkostninger pr. deltager, ses det dog, at antallet af teams har en relativt lille indflydelse herpå. Hvis der kun etableres 1 enkelt team, vil nettoomkostningerne pr. deltager beløbe sig til ca. -3.200 kr. Dette er ca. 500 kr. højere, end hvis der etableres 3 teams. Dette skyldes, at selvom hvert team, der etableres, medfører en stigning i særligt lønudgifterne, medfører etableringen af hvert team samtidig en stigning i antallet af forløb, der gennemføres, og herigennem antallet af deltagere. Dette medfører en stigning i de sparede omkostninger, der overstiger de omkostninger, der er forbundet med etableringen af et ekstra team.

4.3 Tre gruppeindsatser i Helsingør Kommune

Helsingør Kommune har deltaget i "Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser" med tre forskellige gruppeindsatser; *ADHD-gruppen*, *De brugerstyrede grupper* og *Kvindenetværksgruppen*. De tre gruppeindsatser har samme organisatoriske forankring og er alle tre udviklet til borgere, der modtager støtte efter SEL §§ 85 eller 82. Indsatserne er samtidig forskellige i forhold til, hvilke borgere inden for denne målgruppe indsatsene er målrettet og i indhold og form. I det følgende beskriver vi derfor først rammerne for de tre indsatser, da de er fælles. Derefter følger en beskrivelse og evaluering af hver af de tre indsatser.

4.3.1 Rammerne om de tre grupper

I dette afsnit beskriver vi først, hvordan de tre grupper, *ADHD-gruppen*, *De brugerstyrede grupper* og *Kvindenetværksgruppen*, har været organiseret i projektføreløbet, herunder roller og ansvar. Desuden analyserer vi, hvilke særlige faktorer i rammerne der har været drivkræfter og barrierer for implementeringen af indsatsene med henblik på at afdække forudsætningerne for at overføre indsatsene til en anden organisatorisk kontekst. I denne analyse kommer vi blandt andet ind på, hvilke medarbejderkompetencer der har vist sig at være centrale for gruppeføreløbene.

Organisering af indsatsen (roller og ansvar)

De tre indsatser er organisatorisk forankret i Socialpædagogisk vejledning, som er en udfører-afdeling, der leverer støtte efter SEL §§ 85 og 82 til borgere med psykiske vanskeligheder i Helsingør Kommune. Socialpædagogisk vejledning er en del af Center for Særlig Social Indsats i Helsingør Kommune. Det betyder, at grupperne er forankret i en stærk bostøttefaglighed og med gode organisatoriske forudsætninger for et tæt samarbejde mellem gruppeindsatserne og en evt. individuel bostøtteindsats.

Der er flere forskellige veje for borgerne ind i grupperne. Den typiske vej er gennem en visitation til en indsats ved hjælp af Voksenudredningsmetoden (VUM) gennem kommunens myndighedsafdeling. Her udarbejder myndighedssagsbehandleren en bestilling og en handleplan, der bl.a. indeholder borgerens mål for indsatsen. Derudover er der borgere, som er blevet henvist via jobcentret uden en egentlig socialfaglig udredning²³.

Når en borger er visiteret til Socialpædagogisk vejledning via Visitation og Indsats, er næste skridt, at borgeren drøftes på et driftsmøde i Socialpædagogisk vejledning med udgangspunkt i bestillingen og borgerens indsatsmål fra myndighed. På dette møde vurderer leder og medarbejdere i Socialpædagogisk vejledning, hvilken konkret indsats borgeren skal have – fx individuel støtte og/eller deltagelse i en af grupperne. Det er således Socialpædagogisk vejledning, som vurderer, om en given borger skal i gruppe og i så fald hvilken ud fra visitationens beskrivelse af borgeren, borgerens indsatsmål og en umiddelbar vurdering af, om borgeren er i målgruppen ud fra gruppeindsatsens inklusions- og eksklusionskriterier.

CITAT: "Når vi har afdækket, hvad der er brug for, er det udfører, der bestemmer. Det er afhængigt af den enkelte borger, hvad de har brug for. Der er nogle mål, borgerne skal opnå, og hvordan udføreren vælger at gøre det, det er deres valg." (Visitor).

Endelig kan borgere også komme i en af gruppeindsatserne, selvom de i første omgang alene har modtaget en individuel indsats. På driftsmøder i Socialpædagogisk vejledning bliver der løbende fulgt op på borgere i indsats bl.a. med henblik på at vurdere, om de kan have udbytte af og bidrage til en af grupperne.

²³ Dette er ikke normal praksis. Det har været muligt på grund af få gruppedeltagere.

Det er ikke alle borgere, der er klar til at gå direkte ind i gruppeindsatserne, vurderer de i Helsingør. Det kan fx skyldes manglende motivation, meget store sociale problematikker (fx en udpræget grad af angst) eller praktiske eller økonomiske barrierer (det vil sige akutte og overskyggende problematikker, som det er hensigtsmæssigt at finde løsninger på eller strategier til at løse forud for deltagelse i gruppeforløb). Hvis det er tilfældet, er der mulighed for det, de i Helsingør kalder en **før-gruppeindsats**, som er en individuel indsats med fokus på at arbejde med borgerens mere individuelle mål, der ligger uden for gruppeindsatsernes mål og eventuelt samarbejde med borgeren om at overkomme de barrierer, der vanskeliggør borgerens deltagelse i gruppesammenhæng, hvis en gruppeindsats på sigt kan være relevant for borgeren. Dermed ses disse elementer som noget, indsatsen også kan rettes mod at arbejde med frem for som eksklusionskriterier på langt sigt.

Ifølge Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse afhænger det endelige match til en gruppe af en konkret, individuel vurdering af leder og medarbejdere på driftsmødet samt en **forsamtale**. I denne samtale sørger gruppefacilitatoren for at gøre det tydeligt for borgeren, hvad borgeren kan forvente af gruppeforløbet og sikrer, at borgeren er klar over, at tilbuddet ikke er en permanent foranstaltning. Forsamtalen tjener til at afklare, om de mål, som borgerne har, stemmer overens med de temaer, som gruppen arbejder med. Samtidig afklarer gruppefacilitatoren, hvad borgeren forventer af gruppeforløbet, og har mulighed for at afstemme forventninger.

Grupperne **faciliteres** af to gruppefacilitatorer, som komplimenterer hinanden. Fx faciliteres *ADHD-gruppen* af en gruppefacilitator med stærke faciliterende kompetencer, bl.a. i narrativ praksis, og en gruppefacilitator med en sundhedsfaglig baggrund og stærk indsigt i ADHD. Gruppefacilitatorerne står for gennemførelse af forløbet og har, foruden ansvar for indholdet af gruppeforløbet, også ansvar for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af rekrutteringen til gruppeforløbet (herunder forsamtaler), den løbende evaluering og tilpasning af forløbet.

Et centralt element i afklaringen af roller og ansvar er fastlæggelsen af en struktur for **supervision**. Gruppefacilitatorerne deltager én gang om måneden i ekstern supervision med fokus på gruppedynamik og rolle som gruppefacilitator. Supervisionen er tilrettelagt efter en narrativ tilgang og varetages af Socialpædagogisk vejledning i Helsingør Kommune.

Nødvendige medarbejderkompetencer

I indsatsbeskrivelserne for alle tre gruppeindsatser lægger Helsingør Kommune vægt på, at stærke relationelle kompetencer er afgørende for at lykkes i rollen som gruppefacilitator og facilitator af dialoger mellem borgerne i grupperne. Dialogerne har ofte svære emner som omdrejningspunkt, og her skal medarbejderne kunne styre samtalen i en konstruktiv retning, som italesætter borgernes styrker og udviklingsområder, således at samtalerne skaber værdi og udvikling for deltagerne. Her fortæller de i Helsingør, at stærke relationelle kompetencer er vigtige.

Ud over stærke relationelle kompetencer lægger Helsingør Kommune i deres indsatsbeskrivelser også vægt på, at medarbejderne har en grundlæggende social- eller sundhedsfaglig uddannelse, og at de har en indsigt i og evner til at arbejde efter en recovery-orienteret tilgang. Det beskrives samtidig som en fordel, at gruppefacilitatoren har erfaringer med at arbejde med mennesker med psykiske vanskeligheder. For *ADHD-gruppen* fremhæves det som afgørende, at gruppefacilitatoren har et indgående kendskab til ADHD-symptomer, og hvilke redskaber der kan være gavnlige for at kunne kompensere for dem.

Narrativ metode er central for den tilgang, Helsingør Kommune har tilrettelagt gruppeforløbene efter. Derfor har alle relevante medarbejdere deltaget i kompetenceudvikling i narrativ metode. I

Kvindenetværksgruppen arbejder man desuden med FIT, hvorfor det er et krav, at gruppefacilitatoren enten er uddannet inden for FIT eller har praktisk erfaring med at arbejde med redskabet.

Erfaringerne fra gennemførelse af de forskellige gruppeforløb har også givet indblik i, hvad borgere og gruppefacilitatorer oplever som afgørende for at varetage rollen som gruppefacilitator.

Som citatet til højre viser, fremhæver gruppefacilitatorerne gode erfaringer med at anvende en narrativ tilgang i arbejdet med gruppen. Det fremgår, at gruppefacilitatoren her lægger vægt på vigtigheden af at bruge den narrative metode til at opnå en positiv italesættelse af borgernes situation og ressourcer og en eksternalisering

CITAT: *“Den narrative metode er vigtig for vores gruppe, fordi den understøtter, at vi får eksternaliseret problemet væk fra borgeren, og at vi kan inddrage de andre, så de kan spejle sig i hinanden. Den er også vigtig, fordi de med tiden bliver bedre til at reflektere over deres liv og deres historie. Så vi kan vise dem de gode historier og de ressourcer, de har ... Det handler om at få nogle gode oplevelser og at kunne fortælle den gode historie. At få succesoplevelser. De små positive historier, hvor de har oplevet noget.”* (Gruppefacilitator).

af problemer og begrænsninger. Det giver bedre mulighed for, at borgerne opnår små succesoplevelser, som de kan bygge videre på i deres udvikling. En af projektlederne fremhæver også, at *“efteruddannelse på det område [narrativ metode] har været pengene værd, det har gjort en forskel”*.

Gruppefacilitatorerne er også inde på, at deres rolle kan være en balancegang. I de tilfælde, hvor borgeren modtager både individuel støtte og gruppestøtte, skal de på den ene side balancere og variere rollen som både gruppefacilitator og individuel vejleder for den enkelte borger²⁴. Nogle gange kræver det, at man som gruppefacilitator på samme tid har blik for individuelle behov og for det, der skal foregå i selve gruppen. Gruppefacilitatorerne fremhæver også, at rollen kræver en fleksibel tilgang; man skal være indstillet på at finde alternative løsninger, som kan rumme alle deltagere i gruppen. Endelig fremhæver gruppefacilitatorerne vigtigheden af jævnlig supervision på arbejdet med gruppeledelse.

Borgerne giver i interview udtryk for, at det er vigtigt, at gruppefacilitatoren er lyttende, interesseret i dem og engagerer sig nysgerrigt i gruppedeltagerne. Derudover fremhæver de, at gruppefacilitatoren skal være god til at skabe struktur for dialogerne samt at sætte fokus på den udvikling, borgerne gennemgår. Endelig beskriver borgerne det som positivt, hvis gruppefacilitatoren også åbner op og giver noget af sig selv.

4.3.2 Potentiale for videreførelse

Vurderingen fra ledelsesniveau i Helsingør Kommune er, at de kommer til at videreføre gruppeindsatserne. Gruppeindsatserne eksisterede også i forvejen forud for projektopstart. I interviewet lægger lederen vægt på, at der på den ene side er et økonomisk rationale bag begrundelsen om at videreføre projektet. Der er en økonomisk gevinst ved at have borgere samlet i en gruppe med 1-2 medarbejdere. På den anden side er der også faglige argumenter for at videreføre grupperne, idet oplevelsen hos Helsingør Kommune er, at gruppeindsatserne bl.a. er velegnede til at træne og udvikle sociale kompetencer. Ud over erfaringer fra disse gruppeforløb har man i Helsingør Kommune også gjort yderligere gode erfaringer med at arbejde gruppebaseret med målgrupper inden for § 85-området. Ud fra interviewene er det dog uklart, om de ønsker at videreføre de oprindelige gruppeindsatser eller de gruppeindsatser, der er videreudviklet i projektet. Der er dog enighed om, at de kommer til at videreføre gruppeindsatser som indsatsstype, fordi de ser både økonomiske og faglige gevinster herved.

²⁴ I Helsingør Kommune har de valgt den organisering, at gruppefacilitatorerne også er individuelle vejledere. Det står i modsætning til Gentofte Kommune, hvor deltagerne godt kan have andre individuelle vejledere end gruppefacilitatorerne.

Både kommunens ledelse og projektlederne vurderer også, at gruppeindsatserne kan overføres til andre kommuner. Lederen påpeger dog også, at forskellen på, om en indsats lykkes, kan være personbåret: *”Vi kender alle den der medarbejder, der fuldstændig brænder for det her...”* (Leder). Dermed kan det være vanskeligt at vurdere, om det vil lykkes lige så godt i en anden kommune. Denne pointe suppleres af en projektleder i citatet til højre. Her er projektlederen inde på, at det kræver vedholdenhed at lykkes med gruppeforløbet, fordi man i første omgang vil opleve en naturlig modstand fra borgerne, som man skal arbejde med at få vendt om. Derudover fremhæver projektlederen, at det er vigtigt, at medarbejderne selv tror på projektet, hvis det skal lykkes.

CITAT: *”Vær tålmodige, og hold fast, og bliv ved, og aflys ikke. Det eneste, de ikke må, er at aflyse gruppegange. Hold fast i gruppetilbudet, og de skal være tålmodige, fordi mennesker har en tendens til at drømme om noget, de har oplevet før. Hvis man ikke har prøvet at være i en gruppe, så har man ikke noget ønske om at være i en gruppe, og det tager så et stykke tid for at få borgeren med på den idé. Man skal også bringe troen og håbet med ind i det, man skal tro på, at det er en fed idé, jeg tror ikke, at det virker ellers.”* (Projektleder).

De tre gruppeindsatser i Helsingør har, i modsætning til Gentoftes og Slagelses lukkede og tidsafgrænsede grupper, kørt som åbne grupper uden på forhånd fastlagt tidsafgrænsning for den enkelte borger. I flere af interviewene er det blevet påpeget, at der i den forbindelse kan være et forbedringspotentiale i forhold til at have klare rammer for, hvornår borgerne er færdige med forløbet. Myndighedssiden påpeger, at gruppeforløbet ikke må blive et mål i sig selv, det skal være et middel til noget andet. I den sammenhæng lægger man fra myndighedssiden vægt på, at arbejdet med at opstille mål for borgeren og følge op på disse er vigtigt. Det kan være vejen til at vurdere, hvornår den enkelte borger har opnået det, der var tilsigtet, og er klar til at bevæge sig videre. En myndighedssagsbehandler fremhæver, at *”det er et forløb, og der skal gives slip på det”*. Centerchefen påpeger i sit interview også denne mulige problematik på følgende måde: *”Det vi skal blive dygtigere til, det er at slippe borgerne og lade dem gå ud i verden.”* Visitorer fremhæver også problematikken, herunder især at der med fordel kan gøres mere for at sikre udslusningstilbud til deltagerne i gruppeforløbene, hvilket fremgår af citatet herunder.

CITAT: *”Vi mangler et udslusningstilbud. Vi fik for et par år siden en ny forebyggelsesparagraf 82, og der fik vi en oplagt mulighed for at lave noget forebyggende arbejde. Fx at forhindre at borgerne bliver dårlige, så de skal visiteres til indsatsen, men at det også er borgere, der har været visiteret, som vi kunne sørge for ikke kom ind igen. Det virker som om, at vi har valgt at kigge kortsigtet og økonomisk. Havde vi haft modet og satset større og givet mulighed for at af-visitere folk, det kræver selvfølgelig også de rigtige kompetencer og engagement, tror jeg også, det ville styrke relationen til lokalsamfundet, fx have fodboldklubben med osv.”* (Visitor).

Ud fra beskrivelsen af indsatserne og ovenstående perspektiver fra det samlede interviewmateriale er det evaluators vurdering, at indsatserne vil kunne overføres til andre kommuner. Indsatserne kræver ikke særlige rammer eller unikke ressourcer. Ved implementering af en eller flere af indsatserne kan der være behov for kompetenceudvikling i forhold til narrativ metode, arbejdet med feedbackredskaber og – hvad angår den ene af indsatserne – viden om ADHD. Det er dog evaluators vurdering, at det vil være muligt at foretage denne kompetenceudvikling blandt eksisterende medarbejdere i andre kommuner.

På tværs af lederinterviewene foretaget i Helsingør Kommune vurderer de omkostningerne ved indsatsen positivt i forhold til den virkning, de oplever. Der er enighed om, at man ser positive

virksomhederne, og interviewene tegner også et billede af et positivt syn på omkostningerne sammenlignet med relevant alternativ indsats. En leder påpeger dog, at det afhænger af, i hvilket omfang der gives individuel støtte ved siden af gruppeindsatsen.

4.3.3 Drivkræfter og barrierer for implementering

Pointerne herover rummer også Helsingør Kommunes oplevelse af drivkræfter og barrierer for implementering af de tre afprøvede gruppeindsatser. Analysen af drivkræfter og barrierer for implementering bygger på den opdeling, der følger af Dean Fixsens implementeringsmodel²⁵, som det også er nævnt i tidligere afsnit.

Erfaringerne fra implementeringen og pilottesten af de tre indsatses peger især på, at medarbejderne fremhæver en række **kompetencer**, som er vigtige for at lykkes godt med implementering af indsatsen. Det drejer sig om gode relationelle kompetencer hos gruppefacilitatorer og en bevidsthed om rollen som facilitator i gruppesammenhæng. Derudover peger borgerne på, at det er afgørende for deres forløb i gruppen, at medarbejderne er meget engagerede i den enkelte borger og har specifik viden om vedkommendes problematikker. Det sidste er især gældende for *ADHD-gruppen*, hvor det fremhæves som afgørende, at gruppefacilitatorerne har stort kendskab til implikationerne af at leve med ADHD. Endelig fremhæver medarbejderne i Helsingør Kommune, at tålmodighed og vedholdenhed over for borgerne er afgørende for at lykkes med at få borgere til at indgå i et gruppeforløb samt for at fastholde dem heri.

Medarbejderne i Helsingør Kommune peger også på centrale forhold om **organisering** som drivkræfter for implementering af gruppeindsatser. På den ene side påpeges vigtigheden af jævnlig supervision for medarbejderne. I denne sammenhæng udtrykker medarbejderne især et behov for supervision med fokus på deres rolle som gruppefacilitator og mere overordnet på gruppedynamikker. På den anden side fremhæver flere medarbejdere, at det kan være en fordel med hensyn til organiseringen af gruppeindsatsen, at gruppevejlederen også er individuel vejleder for de af borgerne, der også modtager individuel støtte og indgår i den pågældende gruppe. Fordelen herved er, at det er lettere at få borgerne til at føle sig trygge i gruppesammenhæng, ligesom det er lettere for den pågældende medarbejder at finde balancen mellem gruppeindsats og individuel støtte til den enkelte borger.

Ud over medarbejderkompetencer og den rette organisering er **ledelsesopbakning og -understøttelse** som nævnt også afgørende for at opnå en god implementering af nye indsatses. Interviewmaterialet fra Helsingør Kommuner giver indtryk af, at medarbejderne har oplevet ledelsesopbakning til indsatsesne. Ledelsesopbakningen har dog været mest tydelig i første ledelseslag, hvor udviklingen af indsatsesne også har været centreret. Længere oppe i systemet har der været mindre fokus på indsatsesne. På trods heraf giver centerchefen i interviewet dog opbakning til, at man ønsker at videreføre gruppeindsatsesne i den form, de har nu.

Pilottesten af de tre gruppeindsatses i Helsingør Kommune viser også, at der er identificeret nogle barrierer for implementering af indsatsesne. En mulig barriere for implementering af gruppeindsatsesne har vist sig at være, at mange borgere i målgrupperne har svært ved at forlige sig med tanken om at skulle indgå i en gruppe frem for at modtage individuel støtte. Flere sagsbehandlere har i interviewene givet udtryk for, at de oplever denne reaktion hos borgerne, når de taler med dem om denne mulighed. Sagsbehandlere og projektledere giver også udtryk for, at en måde at overkomme denne barriere på er, at myndighedssiden får større indsigt i, hvad gruppeforløbene kan og indeholder. På den måde vil de være bedre rustet til tidligt at italesætte fordelene ved gruppeforløbet for den enkelte borger.

²⁵ Fixsen, D. et al. (2005): Implementation Research: A Synthesis of the Literature. University of South Florida.

Derudover giver interviewmaterialet indtryk af en mulig barriere i tidsperspektivet for gruppeforløb. To af gruppeindsatserne er tidsubegrænsede og den tredje indsats, der i størstedelen af projektperioden også kørte som en tidsafgrænset gruppe, er på evalueringstidspunktet netop blevet udviklet til en tidsafgrænset gruppe. Interviewpersoner fra myndighedssiden og centerledelsen italesætter, at uklarheden i forhold til, hvornår indsatsen afsluttes, kan føre til, at man gør borgerne afhængige af gruppeindsatsen. Det kan være en barriere for den recovery-proces for den enkelte borger, som er helt centralt for indsatsen. Som det også fremgår ovenfor, påpeger myndighedssiden også, at denne barriere kan overkommes ved at have et større fokus på mål og opfølgning, så det bliver mere klart, hvad borgeren skal opnå med indsatsen, og ved i højere grad at have fokus på udslusningstilbud, så det bliver lettere at af-visitere borgere fra gruppeindsatsen.

I det følgende evaluerer vi hver af de tre gruppeindsatser, startende med en beskrivelse af gruppen, en analyse af målgruppen for gruppen, en analyse af indsatsens kerneelementer, en analyse af indsatsen virkning og endelig en analyse af omkostningerne ved indsatsen.

4.4 ADHD-gruppen (Helsingør Kommune)

ADHD-gruppen i Helsingør Kommune er en gruppeindsats målrettet borgere, der enten har en ADHD-diagnose eller en ADD-diagnose.

ADHD-gruppen ifølge Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse

I det følgende gives en opsummering af indsatsen, som den er beskrevet i Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse.

ADHD-gruppen er en åben gruppe med løbende optag, og borgerne i gruppen afsluttes efter forskellig varighed og på forskelligt tidspunkt²⁶. Alle borgere deltager i en forsamtale før gruppeopstart. Der er således ikke et fastdefineret start- og afslutningstidspunkt, ligesom gruppeforløbet ikke har en fastdefineret varighed. Hvert halve år afholdes der gruppe-pitstop, hvor gruppeforløbet evalueres af deltagerne, og hvor der aftales behov for justeringer. Der følges også her op på borgerens individuelle mål, og om gruppen fortsat er til gavn og et behov for deltagerne. Gruppefacilitatoren er samtidig individuel vejleder for de borgere, der modtager individuel støtte. Det er således gruppefacilitatoren, der i sin rolle som individuel vejleder har ansvar for at følge op på borgerens progression og mål/delmål samt at sikre et løbende samarbejde med myndighed om gruppedeltagernes fremgang og status.

Det løbende optag sikrer, at borgerne kan opstarte i gruppen, så snart de er visiteret og klar til en gruppeindsats, samt at der i gruppen sikres en dynamik mellem borgere, der har erfaringer fra at være i gruppen (og er længere i deres udvikling), og nye borgere, der kan have gavn af at spejle sig i borgere, der er længere i deres udvikling. Det løbende optag og dermed borgere på forskellige stadier af deres udvikling og forskellig gruppedynamik er dog også en barriere i forhold til at skabe en samlet udvikling for gruppen og derved øge progressionen. Dette stiller særlige krav til gruppefacilitatorerne i forhold til, dels at sikre at nye medlemmer integreres godt i gruppen, dels at der hele tiden er et blik for den enkelte deltagers progression og behov i forhold til den samlede gruppe og gruppens dynamik.

I gruppeforløbets sammensætning og indhold er der taget højde for det løbende optag. Gruppeforløbet er således ikke opbygget i fx faser eller med en fast progression fra gruppesession til gruppesession. I stedet er gruppeforløbet bygget op om forskellige temaer og med psykoedukation, narrativ tilgang og fokus på at skabe nye handlemuligheder i hverdagen og i eksisterende relationer som grundelementer. Der arbejdes med, at både nyopstartede borgere og borgere, der har været i gruppen i længere tid, vil opnå nye indsigter i deres styrker og udfordringer – både i form af ny viden eller nye indsigter, fordi de fx genbesøger et tema, de har hørt om tidligere, og derigennem oplever at være kommet videre, siden første gang de hørte om det pågældende tema.

Det vurderes af Helsingør Kommune, at det optimale antal gruppedeltagere pr. gang er 4-5 deltagere. Antallet af visiterede borgere til gruppen vil – afhængig af sammensætning og mødestabilitet – være mellem 6-8 borgere, således det sikres, at der vil være det efter Helsingørs vurdering optimale antal gruppedeltagere pr. gruppesession. Gruppen mødes én gang ugentligt af 2 timers varighed. Hver gruppesession følger en fast struktur (strukturen er beskrevet under kerneelementet 'styring, faste rammer og forudsigelighed'), og gruppefacilitatoren benytter narrativ metode til at facilitere gruppesessionen. Derudover indeholder gruppeforløbet undervisning i psykoedukation, hvor der bl.a. er fokus på at give deltagerne viden og redskaber til at identificere områder, hvor ADHD-symptomerne gør, at de kan have det svært, og hvilke handlemuligheder de kan benytte.

²⁶ Da der er løbende optag og afgang i gruppeforløbet, har forløbet ikke en afgrænset varighed. I stedet vil indsatsen blive afholdt ugentligt gennem hele tidshorizonten. Deltagerne modtager i gennemsnit indsatsen i et år.

På trods af at selve gruppeforløbet ikke følger faser og er tidsafgrænset, så er der fra gruppefacilitatoren fokus på, hvilke faser deltagerne udvikler sig i. Her arbejder gruppefacilitatoren ud fra en faseforståelse, der følger nedenstående progression:

1. **Evt. før-gruppeforløb:** Fokus på praktiske/fysiske/netværksmæssige/psykiske forhold, som står i vejen for at kunne deltage i gruppen
2. **Erkendelsesfasen:** Viden om ADHD, erkendelse af udfordringer og redskaber
3. **Arbejdsfasen:** Lære og afprøve redskaber, fokus på netværk
4. **Efterfase:** Fastholdelse af nye perspektiver og redskaber, fokus på understøttelse fra netværk.

4.4.1 ADHD-gruppen – opsamling

Dette afsnit indeholder en kort opsamling på evalueringens vurdering af *ADHD-gruppen* i Helsingør Kommune. Opsamlingen bygger på de efterfølgende afsnit, hvori de enkelte dele udfoldes nærmere.

I Helsingør Kommune har man i projektperioden videreudviklet, beskrevet og pilottestet indsatsen *ADHD-gruppen*. Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Derudover viser sammensætningen af kerneelementer og interviewpersonernes vurdering heraf en indsats, der rummer elementer som grupperessourcer, individuel udvikling, brobygning til lokalsamfundet samt matchning og kvalitetsudvikling af indsatsen. Helsingør Kommune vurderer selv, at indsatsen i nogen grad lever op til de 11 dimensioner for lovende praksis. De vurderer dog, at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at et af indsatsens kerneelementer ikke er implementeret. På den baggrund kan indsatsen ikke betragtes som **succesfuldt implementeret** i fuld udstrækning. Interviewmaterialet indikerer dog, at de øvrige kerneelementer er implementeret og kan betragtes som centrale for indsatsen. Der er ikke indsamlet fidelitetsmålinger i tilstrækkeligt omfang til, at de kan anvendes.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har **lovende resultater**. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen tegner der sig et positivt billede af indsatsens virkning. Vurderingen er, at borgerne i forløbet opnår bedre evner til at arbejde med deres udfordringer, at de får redskaber til mestring og øgede handlemuligheder, at de får øget selvværd og oplever håb om at kunne skabe forandringer, samt at de får øget overskud til at kunne anvende de konkrete redskaber. Samlet set vurderer både borgere og gruppefacilitatorer, at deltagerne dermed får bedre mestringsevner i forhold til at leve med de udfordringer, der er forbundet med ADHD. Både borgere og gruppefacilitatorer oplever desuden, at deltagerne opnår en øget deltagelse i det almene samfund. Borgerne deltager i flere aktiviteter uden for gruppen, ligesom flere er startet i flexjob, praktik mv. Eftersom indsatsen ikke kan betragtes som fuldt implementeret, kan de oplevede resultater ikke siges at være et resultat af den fulde indsats.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. -11.700 kr. pr. deltager. Det betyder dermed, at ADHD-gruppen er billigere end den sædvanlige indsats til målgruppen og dermed medfører en besparelse for kommunen.

4.4.2 Målgruppe

Målgruppen for *ADHD-gruppen* er beskrevet i Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse. Heri fremgår det, at *ADHD-gruppen* er målrettet borgere med kognitive og/eller psykiske funktionsnedsættelser som følge af enten ADD eller ADHD. Borgerne er visiteret til støtte igennem § 85, mens op mod halvdelen af gruppen kan være visiteret efter § 82, hvor der for denne del af målgruppen også her kan indgå borgere, der har lettere nedsat funktionsevne eller sociale problemer eller er i risiko for at udvikle disse og derved har behov for en forebyggende støtte.

Målgruppen er ifølge Helsingørs indsatsbeskrivelse samlet set kendetegnet ved at have en sporadisk og til tider problemfyldt kontakt til arbejdsmarkedet, udfordringer i deres privatliv og et ønske om at forbedre dette. Da der i gruppen arbejdes med udfordringer forbundet med ADHD som fællesnævner for gruppeindsatsen (jf. et af indsatsens kerneelementer), så indgår borgere, hvor fx misbrug eller psykiske og sociale problemer overskygger udfordringerne med ADHD ikke som en del af målgruppen. Disse borgere vil i stedet blive tilbudt andre indsatser (fx individuelle støtte) og derigennem på sigt kunne være i målgruppen for *ADHD-gruppen*. I inklusionskriterierne for ADHD-gruppen lægger Helsingør Kommune desuden vægt på, at gruppen skal bestå af borgere, som har tilstrækkelige relationelle kompetencer til både selv at få noget ud af at indgå i gruppesamtaler og til at bidrage til gruppen i samtalerne.

Afdækningen af erfaringer fra Helsingør Kommune via interview giver indtryk af, at den reelle sammensætning af borgere i de to grupper også i praksis har fulgt ovenstående afgrænsning af målgruppen. *ADHD-gruppen* har i projektperioden fået visiteret en del borgere direkte fra jobcentret. Her har man oplevet, at symptomer på ADHD har været en hæmmende årsag i forhold til et arbejdsmarkedsperspektiv. Alle borgere, der er visiteret til gruppen, opstarter i gruppeforløbet, og der bliver derved ikke foretaget matchning, men en afvejning af om borgerne har de nødvendige relationelle kompetencer til at kunne indgå i en grupperelation og er motiverede for at arbejde med de udfordringer, deres ADHD-symptomer giver dem. I stedet for konkret matchning har gruppefacilitatorerne ladet tilpasningen af grupperne foregå automatisk, ved at borgerne selv vælger at stoppe i forløbet, hvis de ikke passer i indsatsen.

CITAT: "Jeg har ikke matchet, men har taget imod dem, der er kommet, og set, hvordan det går. Den sidste passede ikke ind, og hun var et sted, hvor hun havde det dårligt. Hvis matchet er forkert, så dukker de ikke op." (Gruppefacilitator).

Ud fra erfaringerne fra praksis beskriver gruppefacilitatorerne målgruppen for *ADHD-gruppen* ud fra flere af de inklusionskriterier, som også er indeholdt i indsatsbeskrivelsen; nemlig at det drejer sig om borgere med ADD eller ADHD, og som er indstillet på at indgå i gruppen. Gruppefacilitatorerne nuancerer dog også målgruppebeskrivelsen ved at påpege, at de fleste af borgerne i gruppen også har angst. Det er gruppefacilitatorernes erfaringer, at gruppen godt kan rumme borgere som i tillæg til ADD eller ADHD har andre udfordringer, blot det ikke er hæmmende for at tale om mestring af ADHD-udfordringer i gruppen.

Interview med borgere fra *ADHD-gruppen* viser, at det har værdi for dem at vide, at alle har samme eller lignende diagnose. Borgerne giver udtryk for en følelse af at være i samme båd, hvilket de fremhæver som noget positivt for samhørigheden i gruppen og for deres lyst til at indgå i dialogerne i gruppen. I drøftelsen af det at indgå i en gruppe, hvor man har dialoger om svære og personlige emner, siger en anden borger: "Jeg synes også, det har været meget godt, på trods af at vi er meget forskellige mennesker og er på forskellige stadier."

CITAT: "Man ved, at de andre har samme diagnose, så man er ikke bange for at blive dømt, eller at de andre tænker; 'fuck, du er mærkelig'." (Borger).

Det samlede billede af interviewmaterialet er således, at erfaringerne fra praksis støtter den målgruppeafgrænsning, som Helsingør Kommune har udarbejdet i indsatsbeskrivelsen. Både gruppefacilitatorer og borgere peger på, at det mest afgørende er, at alle borgere har ADHD eller ADD, da det giver dem en tryghed ved hinanden i gruppeforløbet.

4.4.3 Indsatsen og dens kerneelementer

Helsingør Kommune har udfoldet *ADHD-gruppen* i en indsatsbeskrivelse, som bl.a. indeholder en beskrivelse af det teoretiske og metodiske grundlag for indsatsen, en udfoldet beskrivelse af de kerneelementer, der definerer indsatsen, og en udførlig beskrivelse af arbejdsgange og konkrete redskaber, som anvendes i indsatsen. Beskrivelsen bygger på en forandringsteori, som både er teoretisk og praktisk funderet.

Helsingør har for *ADHD-gruppen* udpeget og beskrevet i alt ni indsatsnære kerneelementer. De indsatsnære kerneelementer er i projektet organiseret efter, om de iværksættes før, under eller efter gruppeforløbet. Kerneelementerne i en kort version fremgår af nedenstående figur sammen med en beskrivelse af, hvordan de enkelte kerneelementer i indsatsen fremmer borgerens udvikling.

Figur 12: Kerneelementer for ADHD-gruppen

FØR

1. Vurdering af forudsætninger for deltagelse og matchning

→ øger sandsynligheden for, at der i gruppen kan skabes tillid og aktiveres positive grupperessourcer og -dynamikker, der kan fremme borgernes individuelle udvikling og forandring [virkning], fordi de bedste forudsætninger herfor er, når deltagerne er karakteriseret ved at have de fornødne relationelle kompetencer, en vis grad af lighed i mål, en vis grad af variation i mestringsstrategier og handlemuligheder, er motiveret for at arbejde med de problemer, ADHD-symptomerne skaber, og støtter op om forløbet [mekanisme].

UNDER

2. Styring, faste rammer og forudsigelighed i gruppeforløbet

→ deltagerne får overskud til at lære og få udbytte af gruppeforløbet [virkning], fordi de ikke skal bruge energi på at holde styr på rammerne [mekanisme].

3. Viden om diagnose

→ deltagerne får kendskab til nye handlemuligheder i forhold til symptomerne og deres mestringsstrategier øges [virkning], fordi gruppedeltagerne bliver bevidste om sammenhængen mellem deres ADHD-symptomer og deres adfærd [mekanisme].

4. Diagnosen er gruppens fællesnævner

→ deltagerne oplever håb og bliver motiveret for forandring [virkning], fordi gruppedeltagerne kan genkende sig selv og deres egne udfordringer hos andre og spejle sig i dem – og i deres løsninger [mekanisme].

5. Narrativ spørgeteknik

→ narrativ spørgeteknik (eksternalisering, bevidning mv.) giver deltagerne en oplevelse af øgede handlemuligheder og øget selvværd [virkning], fordi deltagerne hører, at andre har lignende udfordringer, og bliver mere bevidste om og bedre kan forholde sig til, hvad deres udfordring er [mekanisme].

6. Den fagprofessionelle som gruppefacilitator

→ fremmer deltagerens udvikling og forandring [virkning], fordi tilliden og trygheden i gruppen øges, og en række positive grupperessourcer aktiveres [mekanisme].

7. Løbende evaluering af gruppeforløbet

→ borgeren får bedre mulighed for at udvikle sig i gruppen [virkning], fordi det øger forudsætningen for borgernes oplevelse af motivation og kontrol [mekanisme].

8. Brobygning til hverdagsliv

→ øger deltagerens mulighed for at fastholde og forbedre deres engagement i eksisterende aktiviteter [virkning], fordi deltagerne får handlet på udfordringer og ADHD-symptomer, før de vokser sig store i deres hverdag og dermed styrke deres handlemuligheder i hverdagslivet [mekanisme].

EFTER

9. Afslutning af gruppeforløb

→ sikres det, at borgerne kun deltager i gruppen, så længe det er meningsfuldt for dem, og at borgeren efter endt gruppeforløb fortsat oplever øget trivsel og deltagelse i civilsamfundet [virkning], fordi overgangen til ingen eller anden støtte lettes for borgeren via en tydelig plan, god overlevering og tryghed i, hvad der skal ske efter endt gruppeforløb [mekanisme].

Overordnet er det på tværs af gruppeindsatsens aktører i Helsingør Kommune vurderingen, at de ni kerneelementer alle bidrager til et vellykket gruppeforløb. Interviewene tegner et billede af, at både gruppefacilitatorer, ledere, myndighed og projektleder oplever, at de ni kerneelementer er en sammenhængende og central del af indsatsen og dermed har positiv betydning for at opnå et

velfungerende gruppeforløb og positive virkninger for gruppedeltagerne. Evalueringen viser således også, at der ikke er kerneelementer, der kan betragtes som frivillige. Evalueringen tyder dog på, at den del af kerneelement 1, der omhandler aktiv matchning, ikke er udført i praksis. Som tidligere nævnt giver gruppefacilitatorerne udtryk for, at de ikke har foretaget konkret matchning til gruppen, men at de har ladet tilpasningen af grupperne foregå automatisk, ved at borgere selv stopper, hvis de ikke passer ind i indsatsen.

Den samlede vurdering af *ADHD-gruppen* ud fra indsatsbeskrivelsen og disse kerneelementer, det grundlag, de er udledt på, og interviewpersonernes vurdering af dem er, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og klart defineret**. Sammensætningen af kerneelementer tydeliggør, at indsatsen rummer klare fokuspunkter både før, under og efter selve indsatsen. Indsatsen rummer således et kerneelement med fokus på matchning af deltagere og kerneelementer, der sikrer både løbende refleksion og tilpasning af indsatsen. Derudover indeholder den indsatsnære og virksomme elementer, hvor der både er et fokus på virksomme redskaber til borgernes individuelle udvikling, gruppefacilitatorernes rolle i forhold til grupperessourcer og på brobygning til lokalsamfundet. Sammen med en indsatsbeskrivelse, der også indeholder konkrete beskrivelser af arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og forskellige redskaber, er der således tale om en færdigudviklet og klar indsats.

I Helsingør Kommune har man også anvendt Socialstyrelsens redskab til vurdering af **lovende praksis**. Helsingør Kommune vurderer selv, at indsatsen i nogen grad lever op til de 11 dimensioner for lovende praksis.

Helsingør Kommune vurderer, at der i høj grad er tale om en indsats, som bygger på teori og viden, og som er velbeskrevet. Det er vurderingen, at indsatsen i nogen grad har klare mål for borgernes udvikling, og at praksis i nogen grad kan overføres til andre tilbud.

I forhold til organiseringen af indsatsen udtrykker Helsingør Kommune, at der med indsatsen til en vis grad er tale om en lovende praksis. Indsatsen understøtter i mindre grad en faglig refleksion og et samarbejde mellem de fagprofessionelle. Omvendt indebærer indsatsen i høj grad en individuel tilrettelæggelse, der har afsæt i den enkelte borgers ønsker og mål, og i nogen udstrækning en monitorering af borgernes udvikling, som bygger på progressionsmålinger. Helsingør Kommune vurderer indsatsen mere lovende på de 11 dimensioner end i den første måling, som blev foretaget før lærings- og implementeringsfasen.

Kerneelementer

I interviews med borgere, gruppefacilitatorer, ledere, myndighed og projektledere er indsatsens kerneelementer drøftet. Selvom den samlede vurdering fra interviewpersonerne som nævnt er, at alle kerneelementer er en sammenhængende del af indsatsen, er der nogle af kerneelementerne, der er lagt særlig vægt på i interviewene. Herunder fremgår vurderingen af de kerneelementer, der har været mest fokus på i de gennemførte interviews.

Før gruppeforløb

I indsatsbeskrivelsen for *ADHD-gruppen* beskriver Helsingør Kommune, at det forud for gruppeindsatsen er centralt at foretage en vurdering af borgernes forudsætninger for at deltage i gruppen, en gensidig forventningsafstemning samt en matchning til gruppeforløbet ([kerneelement 1](#)).

De fagprofessionelle foretager vurdering og matchning ud fra følgende kriterier:

- *“At borgerne har de nødvendige relationelle kompetencer til at indgå i gruppen, det vil sige, at borgeren kan indgå i dialoger i gruppen og få udbytte af det, som deltagelsen i gruppen bidrager til.”*

- *”At borgerne oplever deres ADHD-symptomer som et problem og er motiverede for at arbejde med disse med henblik på at styrke kvaliteten af den sociale inklusion og på at sikre, at den bliver mere langtidsholdbar. Altså, at borgerne har et fælles mål.”*
- *”At borgerne støtter op om indsatsens forløb, aktiviteter og værktøjer.”*

Princippet bag dette kerneelement er, at en vurdering af borgerens forudsætninger for at deltage i gruppeforløb ud fra disse tre kriterier øger sandsynligheden for skabe tillid mellem deltagerne i gruppen og dermed for at skabe positive grupperessourcer og -dynamikker, som kan fremme borgernes individuelle udvikling og forandring.

Konkret beskriver Helsingør Kommune, at arbejdet med kerneelement 1 bl.a. bør bero på følgende konkrete aktiviteter forud for selve gruppeforløbet:

- *”Tidlig borgerrettet information om indsatsen via en pixibeskrivelse af gruppeindsatsen, og hvad deltagerne kan bruge gruppefacilitator til.”*
- *”Driftsmøde i Socialpædagogisk vejledning, hvor der finder en vurdering sted i forhold til, om borgeren kan/skal deltage i ADHD-gruppen.”*
- *”Evt. før-gruppeindsats for borgere, hvor deltagelse i gruppeforløbet kræver et individuelt forarbejde og motivationsarbejde, før borgeren er klar til at deltage eller bidrage til et gruppeforløb.”*
- *”Individuel forsamtale, hvor den fagprofessionelle afdækker borgerens match i forhold til gruppen (ud fra de ovenstående elementer) samt sikrer en gensidig forventningsafstemning om gruppeforløbet, dets aktiviteter og værktøjer. Desuden drøftes og aftales mål med borgeren.”*
- *”Vurdering af, om gruppesammensætningen er hensigtsmæssig i forhold til at understøtte positive grupperessourcer”.*

Interviewmaterialet viser, at de konkrete erfaringer med at arbejde med dette kerneelement i *ADHD-gruppen* i Helsingør Kommune bekræfter, at kerneelementet er relevant. Således lægger både gruppefacilitatorer, projektleder, ledere og myndighed vægt på, at det er centralt med et grundigt forarbejde om sammensætning af grupperne for at skabe vellykkede gruppeforløb, hvor borgerne kan udvikle sig. Erfaringerne på tværs af interviewmaterialet er, at det vigtigste parametre i gruppesammensætningen er, at deltagerne oplever, at deres ADHD-symptomer giver dem udfordringer i hverdagen. Til gengæld peger materialet på, at aspektet om matchning på øvrige parametre ser ud til at være tilpasset lidt i praksis. Som det fremgår i forrige afsnit, påpeger gruppefacilitatorerne dog, at de i praksis ikke har foretaget konkret matchning til grupperne på forhånd. Deres oplevelse er, at de borgere, der ikke har det rette match, vil stoppe igen, således at gruppetilpasningen og matchningen af deltagere foregår automatisk. Evalueringen peger således på, at kerneelement 1 ikke er fuldt implementeret.

Under gruppeforløb

I indsatsbeskrivelsen fremhæver Helsingør Kommune syv kerneelementer, som er afgørende for indsatsen under selve gruppeforløbet. Interviewmaterialet giver ikke anledning til at antage, at nogle af disse kerneelementer ikke er relevante for indsatsen. Figur 12 viser en oversigt over alle kerneelementer for *ADHD-gruppen*. Herunder udfoldes de kerneelementer, som er berørt mest under de forskellige interviews.

I indsatsbeskrivelsen beskriver Helsingør Kommune det som en stor del af formålet med *ADHD-gruppen*, at deltagerne i gruppeforløbet opnår en større viden om og indblik i, hvordan ADHD påvirker deres handlinger og hverdag ([kerneelement 3](#)). Antagelsen bag kerneelement 3 er, at bor-

gernes mestring og handlemuligheder i forhold til deres symptomer øges, når man i gruppen arbejder med at øge viden om diagnosen og typiske symptomer. Hensigten med psykoedukationen er, at deltagerne bliver mere bevidste om sammenhængen mellem deres ADHD-symptomer og hvordan de handler. I gruppeforløbet understøtter gruppefacilitatoren denne proces ved at hjælpe deltagerne med at relatere deres respektive, konkrete hverdagsudfordringer til typiske symptomer og arbejde med at finde redskaber og metoder til at håndtere dem. Ud over dette konkrete fokus for hvert gruppemøde har Helsingør Kommune også på forhånd udfoldet følgende eksempler på aktiviteter, som yderligere understøtter dette fokus undervejs i gruppeforløbet:

- *“En socialpædagogisk vejleder med særlig viden om ADHD holder et oplæg for gruppen hver tredje måned. Oplægsholderen har meget fokus på at inddrage borgernes egne erfaringer og tager udgangspunkt i dem.”*
- *“Temaer: Til hver gruppesession er der en runde, hvor gruppedeltagerne tjekker ind og fortæller om gode og dårlige oplevelser siden sidst. På baggrund af disse fortællinger finder gruppefacilitatoren et fællestræk ved de oplevelser, som gruppedeltagerne har haft – som ofte hænger sammen med ADHD-symptomer, som alle i gruppen kan relatere sig til. Disse symptomer kan så blive et tema for den videre samtale. Dermed har hver gruppesession et element af psykoedukation.”*
- *“Peer-besøg: Borgere, som har ADHD, kommer og fortæller om, hvordan de arbejder med at håndtere deres ADHD.”*
- *“Podcasts: Gruppefacilitatoren anbefaler og lytter til podcasts fra mennesker, som har ADHD.”*

Interview med borgerne fra *ADHD-gruppen* viser, at de også finder kerneelement 3 (viden om diagnose) centralt for gruppeforløbet. Borgerne fremhæver flere forskellige elementer ved gruppeforløbet, når de bliver spurgt om, hvad der har været særlig godt. Det psykoedukative element er et af de elementer, borgerne fremhæver som et positivt udbytte af at deltage i forløbet. Ud over det positive i at få hjælp til bedre at kunne mestre ADHD og de udfordringer, det medfører i det daglige, peger borgerne også på, at forståelsen af det rent biologiske i diagnosen har en eksternaliserende virkning for borgeren. Det vil sige, at borgeren får en forståelse for at isolere problemet til noget biologisk, frem for noget der har med personen at gøre. I Helsingør Kommune arbejder de bl.a. med dette konkrete kerneelement ved at inddrage en medarbejder med specifik klinisk viden om ADHD.

CITAT: “Ja, også at [navn] er kommet og forklaret om det biologiske, så det ikke bare er, fordi man er doven eller et eller andet, at man er, som man er, men det bliver mere konkret, det er superfint.” (Borger).

Interview med gruppefacilitatorerne giver også indtryk af, at erfaringen fra praksis er, at kerneelement 3 er centralt for indsatsen.

Gruppefacilitatorerne giver udtryk for, at de betragter dialoger om mestring af hverdagslivet med ADHD som centralt for gruppeforløbet. I gruppesessionerne er der fokus på, at borgerne i gruppen bliver bedre til at klare tingene selv gennem konkrete forslag til løsninger og generelt en øget forståelse af handlemuligheder i forhold til symptomer. Det psykoedukative element er centralt i forhold til at understøtte borgernes dialog med hinanden om forståelse af diagnosen og mestring af de udfordringer, de oplever.

CITAT: “Det snakker vi meget om (mestring). Det er essensen i det at kunne mestre tingene for at kunne klare tingene selv. (...) man kan sige, at det er en supervisionsgruppe, og så får de løsningsforslag, som de får nye vinkler på. De får dem af hinanden og mig.” (Gruppefacilitator).

I indsatsbeskrivelsen for *ADHD-gruppen* fremhæver Helsingør Kommune bl.a. også brugen af narrativ spørgeteknik som et centralt kerneelement for indsatsen (kerneelement 5). Princippet bag

dette kerneelement er, at narrativ spørgeteknik sikrer en italesættelse af alle deltagernes udfordringer på en eksternaliserende måde, så deltagerne ikke føler sig forkerte eller skyldige. Det giver et rum til, at deltagerne giver konstruktiv feedback og deler erfaringer i forhold til løsninger. Dermed opnår deltagerne både en øget bevidsthed om, hvad deres udfordringer er, og en øget fornemmelse for handlemuligheder herpå. I indsatsbeskrivelsen fremhæver Helsingør Kommune bl.a. følgende konkrete aktiviteter i tilknytning til kerneelement 5:

- *”Eksternalisering: Gruppefacilitatoren hjælper deltagerne med at adskille deres udfordringer fra deres identitet – deltagerne ER ikke deres diagnose, men de HAR en diagnose. De ER ikke et problem, de HAR et problem.”*
- *”Bevidning: Gruppefacilitatoren spørger de øvrige gruppedeltagere: Hvad har I hæftet jer ved i den fortælling, I har hørt? Hvad siger det om, hvad der er vigtigt for fortælleren? Hvad i jeres eget liv kommer I til at tænke på, når I hører fortællingen? Bevidningen gennemføres i en lidt forkortet version, fordi formen er designet til én fortæller og ét vidne, mens man i en gruppe er flere deltagere, som alle skal have noget ud af det.”*
- *”Positions-kort og tavle: Gruppefacilitatoren spørger borgerne ud fra positions-kortet og skriver deltagernes ord på tavlen (se mere i arbejdsgangsbeskrivelse). (Grundlæggende spørger gruppefacilitatoren: Hvad er problemet, hvad er effekterne, hvad synes du om det, hvad vil du gøre nu?)”*
- *”Spejling: Gruppefacilitatoren spørger ind til gruppedeltagernes oplevelser og symptomer og beder alle i gruppen om at fortælle om deres erfaringer med dette, fx med spørgsmålene: Kan I genkende den følelse? Har I oplevet noget lignende? På sigt begynder gruppedeltagerne også at spørge ind til hinanden.”*

Interviewmaterialet viser, at både borgere og gruppefacilitatorer finder dette kerneelement centralt for indsatsen, samt at den narrative spørgeteknik også i høj grad anvendes i gruppesessionerne.

Det er gruppefacilitatorernes erfaring fra den praktiske gennemførelse af ADHD-gruppen, at den narrative spørgeteknik og aktiviteterne heri er helt centralt. En af gruppefacilitatorerne beskriver, at det er en fordel at italesætte udfordringer og handlemuligheder på en bestemt måde, og at den narrative spørgeteknik netop er et centralt redskab i den sammenhæng. I interviewet uddyber gruppefacilitatoren også, hvad der ligger i den narrative tilgang på følgende måde: *”Det at blive mødt på en måde, som ikke er dømmende, men som håndterer deres problematikker.”*

CITAT: *”De tager en situation op fra dagligdagen, som vi vender med dem. Vi bruger **narrativet**, og hvad de kan gøre og den metode til at snakke om problemerne. I denne her gruppe skal jeg gå konkret til dem.”* (Gruppefacilitator).

Borgerinterviewene viser også en støtte til vigtigheden af den narrative tilgang. Borgerne fremhæver, at det, at kunne spejle sig i hinandens udfordringer og drøfte løsninger, giver hver enkelt borger nye perspektiver på egne udfordringer og nye handlemuligheder. Det er netop et af formålene med at anvende den narrative metode.

CITAT:

1: *”Man skal ikke undervurdere det der med at kunne spejle sig i et andet menneske.”*
 2: *”Man kommer herved og får vendt tingene og får sat et andet perspektiv på det, det hjælper en.”* (Borgere).

Implementeringsgrad

Evalueringen viser, at indsatsens kerneelement 1 ikke er implementeret som beskrevet, da der ikke foretages egentlig matchning. Derfor kan indsatsen ikke betragtes som fuldt implementeret.

Det samlede billede af interviewmaterialet peger dog på, at indsatsens øvrige kerneelementer er implementeret.

4.4.4 Oplevet udbytte

I dette afsnit sammenfatter vi interviewpersonernes vurdering af udbyttet af at deltage i *ADHD-gruppen*. Som beskrevet ovenfor er indsatsen ikke fuldt implementeret. Dermed kan det ikke konkluderes, at det oplevede udbytte skyldes den fulde indsats.

Helsingør Kommune beskriver formålet med *ADHD-gruppen* i indsatsbeskrivelsen. Formålet er, at borgerne med denne indsats opnår kendskab til og en accept af deres symptomer på hhv. ADHD og ADD, og at de finder deres egen vej til at mestre og leve med ADHD.

På borgerniveau har Helsingør Kommune opstillet en række mål for projektet, som fremgår af boksen til højre. De første tre mål er de forventede virkninger af indsatsen på kort sigt, det vil sige undervejs i gruppeforløbet. Det sidste mål er lidt mere langsigtet²⁷.

Kortsigtede mål

Samlet set viser interviewmaterialet, at både borgere og gruppefacilitatorer er forholdsvis positive i forhold til udbyttet af indsatsen vedrørende de tre første mål.

Projektets mål på borgerniveau

1. *Borgerne lærer af hinanden og kan inspirere hinanden til, hvordan man kan indrette sit liv med ADHD.*
2. *Borgerne oplever, at gruppeindsatsen støtter dem i at leve et meningsfuldt liv.*
3. *Borgerne lærer redskaber, der gør, at de kan få en hensigtsmæssig interaktion med lokalsamfundet.*
4. *Borgerne kommer tilbage til uddannelse, job eller lokalsamfundsaktiviteter og stopper i gruppeforløbet, når det ikke længere giver mening for dem.*

Interviewmaterialet viser, at både borgere og gruppefacilitatorer fremhæver, at borgerne i gruppeforløbet også får redskaber til mestring og flere handlemuligheder i forhold til deres dagligdag med ADHD. Gruppefacilitatorerne fremhæver, at dialogen med både den/de professionelle i gruppen, men i høj grad også med de andre borgere i gruppen, giver borgerne flere redskaber til at mestre deres udfordringer med ADHD og flere handlemuligheder. Det virksomme er den feedback og de nye vinkler på udfordringer og nye forslag til løsninger, som dialogen giver den enkelte borger.

Borgerne lægger også vægt på, at gruppeforløbet giver dem redskaber til at mestre deres udfordringer i hverdagen som følge af ADHD. Borgernes beskrivelser bekræfter også, at det virksomme i denne sammenhæng er selve dialogen med de andre i gruppen og den feedback og sparring, gruppen giver dem i forhold til at bruge de forskellige mestringsstrategier. Interviewmaterialet giver således også støtte til at betragte det andet borgerrettede mål som opfyldt.

CITAT:

- 1: *"Får sparring på mestringsstrategier og feedback på, hvordan det går med at afprøve dem."*
- 2: *"Konkrete redskaber man kan bruge – fx i forhold til sin familie."* (Borgere).

²⁷ Evaluerings karakter og datagrundlag betyder, at der ikke kan foretages en stringent test af målopfyldelsen på borgerniveau. Vurderingen af målopfyldelse beror på kvalitative interviews og dermed på overordnede betragtninger om den samlede deltagergruppe.

I interviewet med borgere fra *ADHD-gruppen* giver flere udtryk for et håb om at kunne skabe forandring. Én af borgerne fremhæver, at han/hun gennem sin deltagelse i gruppeforløbet har fået mod til at gå i gang med noget, som han/hun længe har overvejet. Borgeren beskriver det selv som et kæmpe skridt. Det kan betragtes som et udtryk for fornyet håb om reelt at kunne skabe en forandring i sit liv, at borgeren nu har fundet modet til at tage dette skridt.

CITAT:

1: *"Jeg har længe gået og tænkt, om det er muligt at starte på et studie, og nu er jeg nået dertil, at det vil jeg gerne, så det er et kæmpe skridt for mig."*

2: *"Man finder ud af sine egne evner, så man hverken over- eller undervurderer egne evner, det gør det også nemmere at finde noget, man kan."* (Borgere).

En anden borger beskriver, at gruppeforløbet har bidraget til, at han/hun har fået mere klarhed over sine evner. Den sidste del af denne borgers udtalelse, hvor han/hun beskriver, at den øgede klarhed gør det nemmere at finde noget, han/hun kan, udtrykker også et oplevet håb om at kunne skabe forandring i sit liv.

Interviewmaterialet viser samlet set, at både gruppefacilitatorer og borgere har en oplevelse af, at deltagerne får mere overskud til at gøre brug af de redskaber og handlemuligheder, de opnår i gruppeforløbet. Gruppefacilitatorerne giver i interviewet udtryk for en oplevelse af, at deltagerne under deres deltagelse i gruppeforløbet har fået mere overskud, og at de derfor kan overkomme flere elementer af deres hverdagsliv. Gruppefacilitatorerne oplever også, at de fleste deltagere er lykkedes med at finde beskæftigelse. Det kan også betragtes som et udtryk for, at borgerne får kræfter og overskud til at anvende de redskaber og mestringsstrategier, de har lært for at mestre deres udfordringer.

CITAT: *"De har mere overskud, de kan svare på en besked og melde til og fra, og de kan overskue at planlægge samkørsel. De er trygge og åbne, så jeg kan mærke, at de har gavn af det. De siger det også til én. De er næsten alle også i gang med beskæftigelse. Det kan man kun, hvis man trives."* (Gruppefacilitator).

Borgerne giver udtryk for, at det at komme i gruppen netop giver det overskud og de kræfter, de har brug for for at gå hjem og tage initiativ til at være social, som det ellers ville være vanskeligt at tage. Det vidner således også om, at gruppeforløbet ikke alene giver deltagerne nogle mestringsstrategier og konkrete redskaber, men at det også giver overskud til at bruge disse i hverdagen.

CITAT: *"Det der med at jeg kommer her og kan mærke, at det er fedt at se nogle mennesker og snakke, det booster lidt til, at jeg så ringer til min veninde og hører, om vi skal ses."* (Borger).

Samlet set viser interviewmaterialet således, at både borgere og gruppefacilitatorer oplever, at de kortsigtede mål for borgerne i vid udstrækning opfyldes af indsatsen. Oplevelsen er altså, at borgerne via denne gruppeindsats reelt opnår bedre mestringssevne i forhold til at mestre de udfordringer, som ADHD giver dem i deres hverdagsliv.

Mål på længere sigt

På lidt længere sigt er målet med indsatsen, at deltagerne kommer tilbage til uddannelse, job og/eller lokalsamfundsaktiviteter, og at de stopper i gruppeforløbet, når det ikke længere giver mening for dem. Som nævnt kan vi med denne evaluering ikke forholde os til de mere langsigtede perspektiver for indsatsens virkning. Både borgere og gruppefacilitator giver dog i interviewene udtryk for, at indsatsen fører til øget aktivitet i det almene samfund for deltagerne.

I interviewet med borgere giver de udtryk for, at de har fået et mere aktivt liv uden for gruppeforløbet. En af borgerne giver udtryk for en oplevelse af, at alle de øvrige deltagere er lykkedes med at komme i en form for beskæftigelse, efter at de er startet i *ADHD-gruppen*. Deltagerne i *ADHD-gruppen* har i et vist omfang været forholdsvis socialt engagerede forud for deltagelsen i gruppeforløbet.

CITAT:

1: "Jeg laver flere aktiviteter, også uden for gruppen – dog bremset af COVID-19."

2: "I er jo alle kommet i en eller anden form for beskæftigelse, efter at I er kommet her." (Borgere).

Interview med gruppefacilitatorerne bekræfter oplevelsen af, at borgerne i gruppen har øget deres aktivitet i det almene samfund. Den ene gruppefacilitator beskriver en øget aktivitet blandt deltagerne i form af beskæftigelses- og uddannelsesaktiviteter.

CITAT: "De er blevet mere selvstændige. Flere har fået flexjob, har fået praktik, skal starte på seminar. Man kan se, når de begynder at trives, så gør de en masse." (Gruppefacilitator).

Interviewmaterialet giver således indikationer på, at indsatsen også opfylder det mere langsigtede mål om, at deltagelse i *ADHD-gruppen* fører til, at borgerne opnår øget deltagelse i og bidrager til det almene samfund. Evalueringens rammer giver dog ikke mulighed for at undersøge, om den øgede aktivitet under gruppeforløbet også varer ved, når deltagerne afsluttes i forløbet.

Det samlede interviewmateriale tyder på, at den oplevede virkning af indsatsen gælder for alle deltagere i målgruppen. Der kan således ikke identificeres specifikke delmålgrupper, som indsatsen opleves særligt virksom for.

4.4.5 Indsatsens omkostninger

Som en del af den afsluttende evaluering er der gennemført en vurdering af omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen *ADHD-gruppen*. Med udgangspunkt i Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser kan beregningen af indsatsens omkostninger klassificeres som en omkostningsvurdering på niveau 1. Det betyder konkret, at det har været muligt at kvantificere og prisfastsætte størstedelen af indsatsens omkostninger og dermed udarbejde et nogenlunde præcist estimat for omkostningsniveauet for indsatsen, opgjort både samlet set og pr. deltager. Endelig kan resultatet med rimelighed generaliseres til andre aktører, ligesom det kan anvendes som input i en økonomisk evaluering, fx ved brug af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af den udarbejdede arbejdsgangsbeskrivelse for indsatsen og suppleret med Helsingør Kommunes erfaringer med afholdelse af indsatsen i praksis, indsamlet gennem strukturerede interviews. På baggrund heraf har vi opstillet det scenarie og de forudsætninger, der ligger til grund for selve omkostningsvurderingen. Omkostningsvurderingen har således ikke til formål at opgøre de faktiske udgifter, Helsingør Kommune har afholdt i forbindelse med deltagelse i projektet. I stedet skal omkostningsvurderingen give et billede af de samlede omkostninger, en kommune vil opleve i forbindelse med etableringen og driften af indsatsen *AHDH-gruppen*, såfremt dette sker efter samme principper og forudsætninger beskrevet i indeværende rapport.

I det følgende beskrives først de forudsætninger og antagelser, der ligger bag omkostningsvurderingens resultater. Dernæst præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen, hvorefter udvalgte følsomhedsanalyser til slut belyser, hvordan variationer i beregningens bagvedliggende forudsætninger påvirker de beregnede omkostninger.

Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Resultatet af omkostningsvurderingen er afhængigt af de forudsætninger og antagelser, som beregningen bygger på. Tabellen nedenfor opsummerer en række centrale forudsætninger for det scenarie, omkostningsvurderingen af indsatsen er baseret på.

Tabel 9: Forudsætninger for omkostningsvurderingen af ADHD-gruppen

Tidshorizonten for beregningen	2,5 år
Gruppeforløbets varighed	1 gruppesession hver uge i den samlede tidshorizont ²⁸
Antal fagteams	1 team
Antal gruppeforløb pr. fagteam	1 gruppeforløb
Gns. antal borgere pr. forløbsår	6 borgere
Antal medarbejdere pr. fagteam	2 medarbejdere (1 gruppefacilitator og 1 socialpædagogiske vejleder, der underviser i psykoekation)
Medarbejdernes overenskomstmæssige lønniveau ²⁹	Socialpædagog og sygeplejerske

Ud over de ovennævnte forudsætninger består en omkostningsvurdering af ressourceforbruget forbundet med indsatsen og prisen forbundet hermed. Ressourceforbruget forbundet med *ADHD-gruppen* beskrives kort nedenfor og er fordelt på tre omkostningskategorier: etablering, uddannelse og drift. Såfremt en del af ressourceforbruget ikke har været mulig at kvantificere og/eller værdisætte, beskrives det kvalitativt.

Etablering

I forbindelse med etableringen af indsatsen kan der være behov for, at medarbejderne i samarbejde får etableret et fælles fundament og mindset for, hvordan indsatsen skal drives i kommunen. I Helsingør Kommune har man derfor valgt at afholde en 2-dages kick-off-workshop med eksterne oplægsholdere, hvilket har omkostninger svarende til ca. 12.000 kr. På workshoppen deltager gruppefacilitatoren. Flere af kommunens medarbejdere kan med fordel også deltage i workshoppen, hvormed etableringsudgifterne til *ADHD-gruppen* potentielt kan reduceres.

Det er desuden Helsingør Kommunes erfaring, at indsatsen kræver, at gruppefacilitatoren bruger tid på at sætte sig ind i og planlægge gruppeindsatsen. Det har dog ikke været muligt at kvantificere disse indledende forbedrestimer og indgår derfor ikke i de opgjorte omkostninger, men forventes at have mindre betydning for det samlede resultat.

Uddannelse

I Helsingør Kommune har indsatsens gruppefacilitator modtaget en grunduddannelse i narrative samtaler med en varighed på 4 dage. Undervisningsomkostningerne hertil har i Helsingør Kommune haft et omfang af 8.500 kr. Der vil være rejseaktivitet forbundet med uddannelsen, og der skal derfor afsættes ressourcer til 3 overnatninger og timedagpenge. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser³⁰. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

²⁸ Da der er løbende optag og afgang i gruppeforløbet, har forløbet ikke en afgrænset varighed. I stedet vil indsatsen blive afholdt ugentligt gennem hele tidshorizonten. Deltagerne modtager i gennemsnit indsatsen i et år.

²⁹ Lønudgifter er baseret på overenskomststatistikken opgjort af Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (<https://www.krl.dk>). Alle lønudgifter er opgjort på kommunalt plan, er gennemsnitlige og omfatter grundløn, alle tillæg, overarbejde, særydelser, særlig feriegodtgørelse og pension og er herudover tillagt en standard-overhead på 20 pct., jf. Finansministeriets retningslinjer.

³⁰ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

Som det fremgår af beskrivelsen af indsatsen, jf. afsnit 4.4, er det en forudsætning, at medarbejderne og i særdeleshed den socialpædagogiske vejleder (i Helsingør Kommune en sygeplejerske) har viden om ADHD og psykoedukation. På baggrund af oplysninger fra Helsingør Kommunevarde pågældende medarbejdere i Helsingør allerede i besiddelse af viden herom. Behovet for kompetenceudvikling i ADHD og psykoedukation i andre kommuner vil være lokalt afhængigt af det eksisterende kompetenceniveau på området. Det har i forbindelse med omkostningsvurderingen ikke været muligt at bestemme omkostningerne til kompetenceudvikling forbundet med de specifikke kompetencer. De indgår derfor udelukkende kvalitativt.

Endelig har gruppefacilitatoren modtaget kompetenceudvikling i gruppe metode, og uddannelse heri vurderes at være en central forudsætning for gennemførelsen af indsatsen. Da dette har været en del af deltagelse i "Projekt Virksomme Gruppebostøttemetoder", har det ikke været muligt at opgøre kommunens samlede udgifterne hertil. I stedet baserer omkostningerne hertil sig på oplysninger leveret af Dansk Familierapeutisk Institut (DTFI), der i samarbejde med Center for Offentlig Kompetenceudvikling (COK) afholder kurser i gruppe metode. Ifølge DTFI har en basisuddannelse i gruppe metode en varighed af 6 arbejdsdage med en samlet pris på 101.400 kr. (svarende til 16.900 kr. pr. undervisningsdag). Uddannelsen afholdes lokalt i den enkelte kommune, og der vil derfor ikke være omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning. Det bør hertil bemærkes, at flere af kommunens medarbejdere kan deltage i uddannelsen, uden at dette har indflydelse på omkostningerne til undervisningen. Det betyder, at uddannelsesomkostningerne relateret til *ADHD-gruppen* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. Endelig skal det bemærkes, at behovet for kompetenceudvikling i gruppe metode kan være lokalt afhængig af medarbejdernes eksisterende kompetencer i den enkelte kommune. Såfremt en kommunes medarbejdere allerede har kompetencer inden for gruppe metode, vil der enten være lavere eller ingen omkostninger hertil.

Drift

Deltagelse i *ADHD-gruppen* forudsætter, at borgeren er visiteret hertil. Som tidligere beskrevet foregår dette ved, at Socialpædagogisk vejledning på et månedligt driftsmøde vurderer, om den enkelte borger kan/skal deltage i *ADHD-gruppen*. Det skal bemærkes, at omkostningerne forbundet med denne indledende visitation ikke med rimelighed har kunnet kvantificeres og derfor udelukkende indgår kvalitativt i beregningen.

Når en borger er blevet visiteret til *ADHD-gruppen*, afholdes der inden indsatsens opstart en individuel forsamling med hver enkelt borger. Forsamtalen afholdes af gruppefacilitatoren, og der afsættes cirka 1 time hertil.

Herefter deltager borgeren i en ugentlig gruppesession af 2 timers varighed. Efter hver session er der mulighed for eftergruppetid, hvor gruppefacilitatoren fx kan hjælpe borgere med små praktiske ting. Tidsforbruget på eftergruppetid varierer fra gang til gang og falder over tid, i takt med at borgerne bliver bedre til selv at klare og huske praktiske gøremål. I omkostningsvurderingen er der afsat i gennemsnit 10 min. pr. session. Hver tredje måned består gruppesessionen i, at borgerne undervises i typiske ADHD-symptomer (psykoedukation). Undervisningen ledes af en socialpædagogisk vejleder (i Helsingør Kommune en sygeplejerske), samtidig med at gruppefacilitatoren også er til stede. Denne session udvides, så den varer 3 timer. Derudover bruger underviseren og gruppefacilitatoren cirka 1 time i forberedelsestid. Til disse undervisningsgange sørger gruppefacilitatoren for forplejning. Da omkostningerne forbundet hermed ikke med rimelighed har kunnet fastsættes, indgår disse udelukkende kvalitativt i omkostningsvurderingen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

Gruppefacilitatoren evaluerer løbende forløbet med den enkelte borger. I Helsingør Kommune er der ikke en fast procedure for dette, men det vurderes, at gruppefacilitatoren i gennemsnit bruger omkring 10 min. pr. borger hvert halve år.

Som en del af gruppeforløbet modtager hver borger et whiteboard (ca. 150 kr. pr. styk), de kan tage med hjem og beholde, efter at gruppeforløbet er afsluttet. Whiteboardet skal fx give borgerne et overblik og hjælpe dem med at strukturere deres hverdag. Derudover er der udgifter forbundet med indkøb af diverse tangles (fx fidget spinners), som borgerne kan bruge til at få uro ud af kroppen. Der er i beregningen afsat 1.000 kr. hertil. Der er endvidere indkøbt en time-timer, der er et visuelt ur, som viser, hvor lang tid der fx er tilbage af en given aktivitet, inden der skal ske noget nyt. Der er afsat ca. 500 kr. Både tangles og time-timeren antages at have en levetid på den samlede tidshorizont for beregningen. Endelig skal der afsættes ressourcer til supervision til gruppefacilitatoren. Supervisionen finder sted ca. 9 gange årligt, har en varighed på 2 timer og varetages af en ekstern psykolog. Det antages, at denne har en timepris på 1.500 kr.

I Helsingør Kommune er indsatsen blevet afholdt i kommunens egne lokaler. Omkostninger forbundet hermed indgår derfor ikke i beregningen.

Sparede omkostninger

I Helsingør Kommune har deltagelse i *ADHD-gruppen* medført, at deltagerne modtager en ugentlig gruppeindsats frem for en tidsmæssig tilsvarende individuel indsats – det vil sige en ugentlig individuel session af 2 timers varighed i et år. Under antagelse af, at denne indsats varetages af en kommunalt ansat socialpædagog, vil de sparede omkostningerne hertil have et omfang af ca. 35.300 kr. pr. deltager.

Omkostningsvurderingens resultater

I dette afsnit præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen. Først præsenteres indsatsens nettoomkostninger³¹. Herefter præsenteres en række følsomhedsanalyser, der undersøger, hvordan indsatsens nettoomkostninger påvirkes, såfremt forudsætningerne bag beregningen ændrer sig.

Nettoomkostningerne forbundet med ADHD-gruppen

Nettoomkostningerne forbundet med *ADHD-gruppen*, og udregnet på baggrund af ovenstående antagelser, fremgår af Figur 13 nedenfor. Heraf ses det, at de samlede nettoomkostninger beløber sig til ca. -202.000 kr., mens nettoomkostningerne pr. deltager er ca. -11.700 kr. Det betyder dermed, at ressourceforbruget forbundet med afholdelsen af *ADHD-gruppen* er mindre end ressourceforbruget relateret til den sædvanlige individuelle indsats, som deltagerne normalt ville modtage. Med andre ord medfører *ADHD-gruppen* således en besparelse for kommunen.

³¹ Med nettoomkostninger forstås indsatsens bruttoomkostninger (det vil sige omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen) fratrukket de omkostninger, der spares som følge af, at *ADHD-gruppen* erstatter en anden indsats. De opgjorte bruttoomkostninger fremgår af bilag 4.

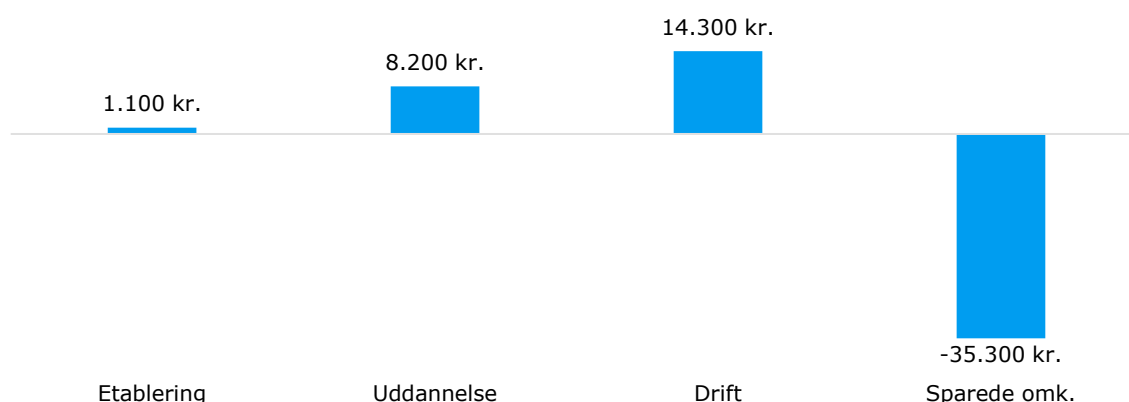
Figur 13: Samlede nettoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

I Figur 14 nedenfor er de samlede omkostninger pr. deltager fordelt i forhold til omkostningskategorierne: etablering, uddannelse, drift og sparede omkostninger.

Figur 14: Samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt på omkostningskategorier, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Det fremgår af figuren, at de samlede omkostninger hovedsageligt udgøres af udgifter til den løbende drift af indsatsen, hvilket beløber sig til 14.300 kr. pr. deltager. Uddannelsesomkostningerne beløber sig til ca. 8.200 kr. pr. deltager, mens etableringsomkostningerne beløber sig til ca. 1.100 kr. pr. deltager. Endelig ses det, at de sparede omkostninger beløber sig til -35.300 kr. og dermed mere end modsvarer indsatsens samlede bruttoomkostninger.

Følsomhedsanalyse

De beskrevne resultater afhænger af de forudsætninger, beregningen er baseret på. I dette afsnit præsenteres to følsomhedsanalyser, hvor der justeres på udvalgte antagelser. Følsomhedsanalyserne gennemføres for at vise, hvilket spænd omkostningerne forventes at kunne ligge indenfor. Først undersøges det, hvordan resultaterne påvirkes, hvis der justeres på antagelsen om, hvor mange borgere der deltager pr. gruppeforløb. Herefter undersøges det, hvor følsomme resultaterne er over for længden på deltagerens forløb. Når én forudsætning ændres, holdes alle andre faste.

Antal deltagere pr. forløb

For ADHD-gruppen har antallet af deltagere pr. forløb i gennemsnit ligget på 6 borgere. Hvis dette antal ændres, vil det have indflydelse på de samlede omkostninger. I Tabel 10 ses de samlede omkostninger i alt og pr. deltager ved en ændring af antal deltagere pr. forløb.

Tabel 10: Analyse af ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
4 deltagere pr. forløb	-2.100 kr.	-200 kr.
6 deltagere pr. forløb	-202.000 kr.	-11.700 kr.
8 deltagere pr. forløb	-402.000 kr.	-17.400 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen fremgår det, at uanset om der er 4, 6 eller 8 deltagere pr. forløb, vil nettoomkostningerne forbundet med *ADHD-gruppen* være negative og dermed medføre en besparelse for kommunen sammenlignet med den sædvanlige indsats, deltagerne normalt modtager. Af tabellen ses det ligeledes, at når antallet af deltagere pr. forløb øges, vil besparelsen også øges. Dette skyldes, dels at det samlede ressourceforbrug i store træk er uafhængigt af antallet af deltagere. Dels vil de sparede omkostninger øges, når antallet af deltagere stiger.

Forløbslængde

På baggrund af erfaringerne fra Helsingør Kommune forudsættes det i omkostningsvurderingen, at en deltager i gennemsnit er en del af *ADHD-gruppen* i et år. Dette kan dog variere fra deltager til deltager, hvilket har betydning for indsatsens samlede omkostninger. I Tabel 11 nedenfor har vi opgjort de samlede omkostninger i alt og pr. deltager, hvis deltagernes forløb har en varighed på et halvt år frem for et år.

Tabel 11: Analyse af ændringer i forløbslængde (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
0,5 år	-190.500 kr.	-5.500 kr.
1 år	-202.000 kr.	-11.700 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Som det fremgår af tabellen, vil nettoomkostningerne forbundet med *ADHD-gruppen* være negative og dermed medføre en besparelse for kommunen ved en forløbslængde på både et halvt og et helt år. Af tabellen ses det desuden, at besparelsen er størst ved en forløbslængde på et helt år, selvom forskellen mellem de samlede omkostninger i alt er forholdsvis lille. Grunden til, at besparelsen er større ved en forløbslængde på et helt år, skyldes, at når forløbslængden halveres, fordobles antallet af deltagere i beregningen, hvilket medfører et øget forbrug af ressourcer relateret til de individuelle aktiviteter. Da de samlede sparede omkostninger samtidig vil være uændrede, betyder det, at besparelsen vil være en smule mindre end ved en forløbslængde på et helt år.

4.5 Brugerstyret gruppeindsats (Helsingør Kommune)

Brugerstyret gruppeindsats i Helsingør Kommune består af to forskellige grupper, men med samme overordnede indhold og struktur samt med den brugerstyrede tilgang som den centrale fællesnævner. De brugerstyrede grupper var ved projektets opstart etableret i kommunen, og projektet tog derfor udgangspunkt i den eksisterende Yngre-gruppe og Mandegruppe (daværende navne).

Brugerstyret gruppeindsats ifølge Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse

I det følgende gives en opsummering af indsatsen, som den er beskrevet i Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse.

Ud fra Helsingør Kommunes beskrivelse, kan de to grupper defineres som:

- ***”Brugerstyret gruppe 18+:*** *Mellem 18 og 30 år, der ofte ikke har store erfaringer med voksenlivet fra før, de kom i målgruppen for sociale indsatser i kommunen.”*
- ***”Brugerstyret gruppe 30+:*** *Voksne over 30 år, der har flere erfaringer med voksenlivet fra før, de kom i målgruppen for sociale indsatser i kommunen.”*

Helsingør Kommunes antagelse er, at den aldersmæssige opdeling gør, at deltagerne i grupperne i højere grad kan finde fælles interesser for samtaleemner og besøg i lokalsamfundet.

Formålet med den *Brugerstyrede gruppeindsats* er, at borgerne udvikler relationer til hinanden i gruppen, samt at de ud fra disse videreudvikler deres relationer uden for gruppekonteksten eller relation til andre i lokalsamfundet og dermed på sigt får mindre eller intet behov for at deltage i gruppeforløbet.

For begge de brugerstyrede grupper er der tale om åbne grupper med løbende optag, og borgerne i grupperne afsluttes efter forskellig varighed og på forskelligt tidspunkt. Gruppefacilitatorerne har løbende dialog med deltagerne i forhold til, hvornår det er meningsfuldt at afslutte forløbet. Den opfølgende dialog om afslutning bygger på en vurdering af, om deltagerens mål er opfyldt, om deltageren er kommet i praktik, uddannelse eller job, og om deltageren ikke profiterer af gruppeforløbet. Det maksimale antal deltagere pr. gruppesession er 7-8 i begge grupper. Antallet af visiterede borgere kan derfor variere i forhold til, hvor mødestabil den aktuelle gruppe er, således at der godt kan være flere inviterede, hvis ikke alle borgere møder op hver gang.

Som led i opfølgning på borgernes progression, beskriver Helsingør Kommune i deres indsatsbeskrivelse, at de foretager en individuel evaluering hver tredje måned. Til den individuelle vurdering drøfter deltageren og gruppefacilitatoren borgerens udbytte af deltagelse i gruppen, herunder sammenhængen til borgerens ønsker for fremtiden og de opsatte mål for borgeren (der er defineret i forsamlingen, som alle borgere har, inden de opstarter gruppeindsatsen). Det er med udgangspunkt i disse individuelle evalueringer, borgerne afsluttes fra gruppen, hvis de fx har opnået deres mål eller ikke længere profiterer af at være en del af gruppeindsatsen.

Den *Brugerstyrede gruppeindsats* er defineret som én indsats, men med ovenstående to delgrupper. Fælles for målgruppen og indsatsen er, at deltagerne:

- *”er visiteret til støtte efter servicelovens § 85 eller henvist gennem servicelovens § 82a”*
- *”er hhv. 18-30 år (+18-gruppen) eller 30 år og derover (+30-gruppen)”*
- *”lever et liv med psykiske vanskeligheder og isolation”*
- *”har behov for at skabe forandring i deres liv”*
- *”har behov for social træning og et ønske om at opbygge relationer og deltage i fællesskaber”.*

Foruden ovenstående fællesnævnerne for grupperne er tilgangen også tilstræbt sammenfaldende i de to brugerstyrede grupper. Dels beskriver Helsingør Kommune i indsatsbeskrivelsen, at begge brugerstyrede gruppeindsatser bygger på samme tilgang til arbejdet med grupper, herunder en **anerkendende, systematisk og recovery-orienteret tilgang**, hvor deltagerne udvikler sig i sociale fællesskaber. Dels er den **narrative metode** gennemgående som metodisk tilgang for gruppefacilitatorernes facilitering af grupperne, og endelig er **aktiviteter** (fx spille spil, besøge hinanden, spise sammen, lave mad mv.) i fællesskab i gruppen centralt for de brugerstyrede grupper.

4.5.1 Brugerstyret gruppeindsats – opsamling

Dette afsnit indeholder en kort opsamling på evalueringens vurdering af *Brugerstyret gruppeindsats* i Helsingør Kommune. Opsamlingen bygger på de efterfølgende afsnit, hvori de enkelte dele udfoldes nærmere.

I Helsingør Kommune har man i projektperioden beskrevet, videreviklet og afprøvet indsatsen *Brugerstyret gruppeindsats*. Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Sammensætningen af kerneelementer og interviewpersonernes vurdering heraf viser en indsats, der rummer elementer som grupperessourcer, individuel udvikling, brobygning til lokalsamfundet samt matchning og kvalitetsudvikling af indsatsen. Helsingør Kommune vurderer selv, at indsatsen i nogen grad kan betragtes som en lovende praksis, og at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Evalueringen viser, at det samlede interviewmateriale indikerer, at alle de definerede kerneelementer af interviewpersonerne betragtes som centrale for indsatsen. På evalueringstidspunktet foreligger der dog ikke i tilstrækkeligt omfang fidelitetsmålinger, der kan belyse implementeringen af indsatsen. Derfor kan evalueringen ikke afgøre, i hvilket omfang indsatsen kan betragtes som **sucesfuldt implementeret**.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har **lovende resultater**. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen tegner der sig et positivt billede af indsatsens virkning. Vurderingen er, at borgerne gennem deltagelse i forløbet opnår relationer til hinanden, og at indsatsen støtter dem i at leve et meningsfuldt liv. Derudover viser interviewmaterialet, at deltagerne opnår en øget deltagelse i lokalsamfundsaktiviteter. Derimod er det på evalueringstidspunktet ikke muligt at afgøre, om indsatsen fører til, at deltagerne afslutter forløbet og overgår til mindre eller ingen indsats, herunder om de kommer videre til uddannelses- eller beskæftigelsesaktiviteter. Eftersom det ikke kan afgøres, om indsatsen er fuldt implementeret, er det også uklart, om de oplevede resultater skyldes den fulde indsats.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. 5.600 kr. pr. deltager.

4.5.2 Målgruppe

Den *Brugerstyrede gruppeindsats* adskiller sig som nævnt fra de øvrige indsatser ved, at der er to forskellige delmålgrupper i indsatsen, hhv. 18+ og 30+. Baggrunden for at danne to aldersopdelte brugerstyrede grupper er et ønske om at skabe de bedst mulige rammer af fælles interesser for samtaleemner, besøg i lokalsamfundet mv. i de to grupper.

I indsatsbeskrivelsen er processen for tilknytning af deltagere i de to brugerstyrede grupper beskrevet. På månedlige driftsmøder i Socialpædagogisk vejledning i Helsingør Kommune drøfter man, hvorvidt brugerstyret gruppeindsats kan være relevant for nogle af de borgere, der er visiteret til støtte efter servicelovens § 85. Det gælder både nyvisiterede borgere og borgere, der allerede er i et individuelt støtteforløb. Det centrale i denne proces er at foretage en vurdering af forudsætninger for deltagelse og matchning for den enkelte borger (det er et af indsatsens kernelementer, som beskrives nærmere i næste delafsnit), hvilket bl.a. indebærer en vurdering af, om borgerens mål handler om netværk og fællesskaber, om borgerens udfordringer handler om ensomhed og manglende netværk, samt om borgeren i øvrigt lever op til en af de to gruppers inklusionskriterier.

Interviewene med projektleder og gruppefacilitatorer giver indtryk af, at erfaringerne fra praksis er, at den reelle sammensætning af borgere i de to grupper også har fulgt ovenstående afgrænsning af målgruppen. Gruppefacilitatorens erfaringer er, at de unge i gruppen er meget mærket af isolation og angstprægede tendenser. De har typisk ikke været introduceret til uddannelse eller arbejdsmarked endnu. I 30+ gruppen giver gruppefacilitatoren udtryk for, at deltagerne er præget af mange forskellige psykiatriske diagnoser, og at de fleste har social angst og isolerer sig. De fleste er dog i en længerevarende tilknytning til arbejdsmarkedet. Det har vist sig lidt svært at få kvinder med i gruppen, hvilket betød, at gruppen i starten kun bestod af mænd. Gruppefacilitatorens erfaring er dog, at det har bidraget positivt til gruppen, at det er lykkedes også at få kvinder inkluderet. Borgerne giver udtryk for, at den brede målgruppe godt kan rummes i praksis, selvom de har forskellige diagnoser og udfordringer. Borgerne fremhæver desuden, at alle i gruppen har den samme indstilling til deltagelsen, og at de er rummelige over for hinanden.

En af interviewpersonerne fremhæver, at målgruppen er præget af svære funktionsnedsættelser, og at mange enten har brug for individuel støtte først eller individuel støtte i kombination med gruppeindsatsen. Som det fremgår af citatet til højre, begrundes det med, at praksis i Helsingør Kommune generelt er, at borgeren skal have forholdsvis svære funktionsnedsættelser for at blive visiteret til støtte efter servicelovens § 85.

CITAT: *”Jeg tænker, det hænger sammen med, hvor vi lægger snittet for paragraf 85 i Helsingør Kommune. De projekter, vi har arbejdet med, vil også være gavnlige for borgere, som har en mere moderat funktionsnedsættelse, for jeg vil sige, at man skal have rimeligt svære funktionsnedsættelser i Helsingør for at få en paragraf 85.”* (Projektleder).

Samlet set viser interviewene, at der er overensstemmelse mellem de delmålgrupper, som indsatsen er tiltænkt, jf. indsatsbeskrivelsen, og de faktiske målgrupper, der er arbejdet med i forløbet. Det fremhæves dog i citatet herover, at indsatsen også forventes at være velegnet til borgere med mere moderate funktionsnedsættelser.

4.5.3 Indsatsen og dens kernelementer

Helsingør Kommune har selv beskrevet deres *Brugerstyret gruppeindsats* i en indsatsbeskrivelse, som bl.a. indeholder en beskrivelse af det teoretiske og metodiske grundlag for indsatsen, en ud-

foldet beskrivelse af de kerneelementer, der definerer indsatsen, og en udførlig beskrivelse af arbejdsgange og konkrete redskaber, som anvendes i indsatsen. Beskrivelsen bygger på en forandringsteori, som både er teoretisk og praktisk funderet.

Der er for *Brugerstyret gruppeindsats* udpeget i alt 10 indsatsnære kerneelementer. De indsatsnære kerneelementer er i projektet organiseret efter, om de iværksættes *før* gruppeforløbet, *under* gruppeforløbet eller *efter* gruppeforløbet. I nedenstående figur fremgår de 10 kerneelementer, samt hvorvidt og hvordan (det vil sige mekanismer) de enkelte kerneelementer i indsatsen fremmer borgerens udvikling.

Figur 15: Kerneelementer for Brugerstyret gruppeindsats

FØR

1. Vurdering af forudsætninger for deltagelse og matchning

→ øger sandsynligheden for, at der i gruppen kan skabes samhørighed og aktiveres positive grupperessourcer og -dynamikker, der kan fremme borgernes individuelle udvikling og forandring [virkning], fordi de bedste forudsætninger herfor er, når deltagerne er karakteriseret ved at have det fornødne ønske om at bryde deres sociale isolation, opnå styrket tilknytning til uddannelse, job, familie mv., styrket socialt netværk og støtter op om forløbet [mekanisme].

UNDER

2. Trygge og tydelige rammer

→ deltagerne får overskud til at lære og få udbytte af gruppeforløbet [virkning], fordi trygge rammer understøtter deltagerne til at få tillid til gruppen, føle sig forstået og rummet i gruppen [mekanisme].

3. Borgerstyret indhold

→ deltagerne opnår empowerment, herunder øget ansvar og motivation for at møde op og deltage aktivt [virkning], fordi brugerstyrede aktiviteter fører til ansvarliggørelse af gruppedeltagerne [mekanisme].

4. Ligeværdighed mellem både gruppedeltagere og gruppeledere

→ øger deltagerens oplevelse af at "høre til", ikke føle sig alene og tro på egne evner [virkning], fordi deltagerne i gruppen oplever tryghed og samhørighed og får mulighed for at få succesoplevelser i et ligeværdigt fællesskab [mekanisme].

5. Fokus på borgernes ressourcer

→ deltagerne opnår en større tro på sig selv, begynde at tage initiativ, og det vil være lettere at få øje på og opnå mål og drømme [virkning], fordi gruppelederne aktiverer og sætter fokus på gruppedeltagerens ressourcer, og deltagerne får mulighed for selv at bidrage aktivt i gruppen [mekanisme].

6. Social træning i grupperegi

→ borgerne får bedre selvværd, mere indhold i hverdagen og øget livskvalitet [virkning], fordi deltagerne i gruppen får et større netværk og kan øve sig i at begå sig i civilsamfundet og sociale sammenhænge i en gruppe, de kender og er trygge ved [mekanisme].

7. Den fagprofessionelle som gruppefacilitator

→ fremmer borgerens udvikling og forandring, [virkning], fordi samhørigheden i gruppen øges, og en række positive grupperessourcer aktiveres [mekanisme].

8. Social træning i civilsamfundet (brobygning)

→ øger sandsynligheden for, at borgeren selv tager kontakt til og/eller deltager i aktiviteter i civilsamfundet [virkning], fordi borgeren har fået relevant viden om/og afprøvet aktiviteter, der stemmer overens med borgerens ønsker og mål [mekanisme].

9. Løbende evaluering af gruppeforløbet

→ borgeren får bedre mulighed for at udvikle sig i gruppen [virkning], fordi det øger forudsætningen for borgernes oplevelse af motivation og kontrol, og at der vælges aktiviteter, der understøtter formålet med gruppeforløbet [mekanisme].

EFTER

10. Afslutning af gruppeforløb

→ øger sandsynligheden for, at borgeren tilskyndes til afslutning i gruppen, og at borgeren efter endt gruppeforløb fortsat oplever øget trivsel og deltagelse i civilsamfundet [virkning], fordi overgangen til ingen eller anden støtte lettes for borgeren via en tydelig plan, god overlevering og tryghed i, hvad der skal ske efter endt gruppeforløb [mekanisme].

Samlet set er det på tværs af aktører i *Brugerstyret gruppeindsats* i Helsingør Kommune vurderingen, at de 10 kerneelementer alle bidrager til et vellykket gruppeforløb. Aktørerne oplever de 10 kerneelementer som sammenhængende og centrale for at opnå et velfungerende gruppeforløb med positive virkninger for deltagerne. Der er ikke kerneelementer, der træder tydeligere frem end andre, og evalueringen viser således, at der ikke er kerneelementer, der kan betragtes som frivillige for denne indsats.

Den samlede vurdering af *Brugerstyret gruppeindsats* ud fra indsatsbeskrivelsen og kerneelementerne, det grundlag, de er udledt på, og interviewpersonernes vurdering af dem er, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og klart defineret**. Sammensætningen af kerneelementer tydeliggør, at indsatsen rummer klare fokuspunkter både før, under og efter selve indsatsen. Ind-

satsen rummer således et kerneelement med fokus på matchning af deltagere og et kerneelement, der sikrer løbende refleksion og tilpasning af indsatsen. Derudover indeholder den indsatsnære og virksomme elementer, hvor der både er et fokus på virksomme redskaber til borgernes individuelle udvikling, gruppefacilitatorernes rolle i forhold til grupperessourcer og på brobygning til lokalsamfundet. Sammen med en indsatsbeskrivelse, der også indeholder konkrete beskrivelser af arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og forskellige redskaber, er der således tale om en færdigudviklet og klar indsats.

I Helsingør Kommune har man også anvendt Socialstyrelsens redskab til vurdering af **lovende praksis** i forbindelse med *Brugerstyret gruppeindsats*. Helsingør Kommune vurderer i nogen grad, at der med indsatsen er tale om en lovende praksis. Vurderingen tager udgangspunkt i, at der i høj grad er tale om en indsats, som bygger på teori og viden, og som er velbeskrevet. Det er vurderingen, at indsatsen i nogen grad har klare mål for borgernes udvikling, og at praksis i høj grad kan overføres til andre tilbud.

I forhold til organiseringen af indsatsen udtrykker Helsingør Kommune, at der med indsatsen til en vis grad er tale om en lovende praksis. Indsatsen understøtter i mindre grad en faglig refleksion og et samarbejde mellem de fagprofessionelle. Omvendt indebærer indsatsen i høj grad en tilrettelæggelse, der har afsæt i den enkelte borgers ønsker og mål i en gruppesammenhæng, og en systematisk monitorering af borgernes udvikling, som bygger på progressionsmålinger. Helsingør Kommune vurderer, at indsatsen er mere lovende i forhold til de 11 dimensioner end i den første måling, som blev foretaget før lærings- og implementeringsfasen.

Kerneelementer

I interviews med borgere, gruppefacilitatorer, ledere, myndighed og projektledere er indsatsens kerneelementer drøftet. Selvom den samlede vurdering fra interviewpersonerne som nævnt er, at alle kerneelementer er en sammenhængende del af indsatsen, er der nogle af kerneelementerne, der er lagt særlig vægt på i interviewene. Herunder fremgår vurderingen af udvalgte kerneelementer.

I indsatsbeskrivelsen fremhæver Helsingør Kommune otte kerneelementer, som er afgørende for indsatsen **under selve gruppeforløbet**. Som tidligere nævnt giver evalueringen af interviewmaterialet ikke anledning til at betragte nogle af disse otte kerneelementer som frivillige for *Brugerstyret gruppeindsats*. Herunder udfoldes de kerneelementer, som er berørt mest under de forskellige interviews.

I indsatsbeskrivelsen beskrives det som centralt, at gruppeforløbet tilrettelægges med et brugerstyret indhold ([kerneelement 3](#)). Antagelsen bag kerneelement 3 er, at borgerne opnår en øget empowerment og motivation for at deltage og bidrage til gruppeforløbet, når de er med til at bestemme, hvilke aktiviteter og emner gruppen skal arbejde med. Borgerne opnår en større ansvarsfølelse for gruppeforløbet.

Evalueringen af Helsingør Kommunes erfaringer med *Brugerstyret gruppeindsats* bekræfter dog, at aktørerne i indsatsen oplever kerneelement 3 som centralt for indsatsen. Eksempelvis fremhæver en af gruppefacilitatorerne, at de oplever, at deltagerne føler et større ejerskab af indsatsen, fordi de bliver inddraget i at fastlægge aktiviteter og emner. Gruppefacilitatoren fremhæver yderligere, at det også kommer til udtryk ved, at deltagerne bidrager meget til hinanden ved at engagere sig, komme med gode råd mv.

Interview med borgerne fra de to delmålgrupper viser, at de også ser det som positivt, at der er brugerstyret indhold i indsatsen. I en drøftelse af betydningen af, at indholdet er brugerstyret, fremhæver flere borgere, at det, at de bliver inddraget i tilrettelæggelsen af indholdet, også betyder, at de har en oplevelse af at blive respekteret i forhold til, hvad de oplever som "komfortabelt". I citatet til højre fremhæver en af borgerne netop, at det har den mere generelle betydning, at han/hun føler sig lyttet til, og at han/hun ikke føler sig presset ud i situationer, som han/hun ikke er komfortabel med.

CITAT: "Sådan er det med os alle. Der bliver lyttet til os. Vi bliver ikke presset ud i situationer, hvor vi ikke er komfortable. Man bliver respekteret for sine holdninger og meninger." (Borger).

I indsatsbeskrivelsen for *Brugerstyret gruppeindsats* fremhæver Helsingør Kommune bl.a. også, at indsatsen bør være centreret om social træning både i grupperegi ([kerneelement 6](#)) og i lokalsamfundet ([kerneelement 8](#)). I betragtning af målgruppens karakteristika med nedsat psykisk funktionsevne, social isolation og ofte social angst er det centralt for indsatsen, at gruppen bliver en øvebane for deltagerens sociale træning. Antagelsen bag disse to kerneelementer er, at deltagelse i gruppen giver borgerne et større netværk og en mulighed for at øve sig socialt i en tryk gruppe og i lokalsamfundet. Det antages at give øget selvværd, mere indhold i hverdagen og større livskvalitet for deltagerne. Træning i selvvalgte lokalsamfundssammenhænge forventes også at øge sandsynligheden for, at borgerne selv opsøger aktiviteter i lokalsamfundet.

Evalueringen af erfaringerne med *Brugerstyret gruppeindsats* bekræfter antagelserne bag disse to kerneelementer. Gruppefacilitatorerne fremhæver i interviewene, at den sociale træning i grupperne betyder, at disse borgere bliver bedre til at komme ud ad døren, hvilket ellers er en udfordring for dem. Gruppefacilitatorerne oplever desuden, at deltagerne bliver mere trygge ved hinanden, og at dialogen mellem deltagerne øges betydeligt undervejs i forløbet. Derudover oplever de, at flere af borgerne deltager i aktiviteter i lokalsamfundet, som de ikke deltog i før gruppeforløbet; det kan eksempelvis være at gå i biografen eller i fitnesscenter.

Ifølge gruppefacilitatorerne handler den sociale træning om, at borgerne opnår små succesoplevelser, som hver gang ruster dem en smule bedre til at øge deres sociale aktivitet. I citatet til højre sætter en af gruppefacilitatorerne ord på essensen i at betragte gruppeforløbet som en øvebane for deltagerens sociale træning. Det fremgår, at deltagerne i en tryk sammenhæng kan bruge gruppen til at øve sig og flytte deres grænser i eget tempo, og at det gør dem bedre i stand til at søge deltagelse i aktiviteter i lokalsamfundet.

CITAT: "Måske en af de vigtige ting er, at gruppen er med på deres eget vilkår til at flytte deres grænser i forhold til at deltage i lokalsamfundet. Vi skubber på, men de er også selv med i gruppen." (Gruppefacilitator).

Interview med borgerne i de to gruppeforløb viser også, at de tillægger muligheden for at øve sig i det sociale stor vægt. Interviewene viser, at det har stor betydning for borgerne at kunne overvinde deres sociale angst og dermed at kunne få input fra menneskeligt samvær, og at det giver en oplevelse af øget livskvalitet. Flere borgere fremhæver netop muligheden for at øve sig i trygge rammer og i en gruppe med faste rammer og aftaler for fremmøde som afgørende for at kunne tage små skridt i retning af øget social aktivitet.

CITAT: "Når jeg kommer hjem og reflekterer over det, er jeg glad for, at jeg kom ud og overvandt min angst. Det er godt at få input. Bare at få menneskeligt samvær. Det giver noget indhold i livet, så jeg ikke kun snakker med en vejleder, men snakker med ligesindede. Det giver mig et håb om, at der også er plads i verden til mig, at jeg ikke føler mig overflødig." (Borger 30+).

Implementeringsgrad

Der er ikke tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, om indsatsen er **suksesfuldt implementeret**. Det skyldes, at der på evalueringstidspunktet ikke foreligger fidelitetsmålinger i tilstrækkeligt omfang til at belyse indsatsens implementeringsgrad.

4.5.4 Oplevet udbytte

I dette afsnit sammenfatter vi interviewpersonernes vurdering af udbyttet af at deltage i *Brugerstyret gruppeindsats*. Som beskrevet ovenfor kan evalueringen ikke afgøre, om indsatsen er fuldt implementeret. Derfor er det også uklart, om de oplevede resultater herunder kan tilskrives den fulde indsats.

I indsatsbeskrivelsen har Helsingør Kommune beskrevet formålet med *Brugerstyret gruppeindsats*. Formålet er, at borgerne med denne indsats udvikler relationer til de andre i gruppeforløbet og ud fra disse videreudvikler deres relationer uden for gruppen, fx i lokalsamfundet. Formålet er dermed også, at deltagerne på sigt får mindre eller intet behov for at deltage i gruppeforløbet.

På borgerniveau har Helsingør Kommune formuleret de tre konkrete mål, som fremgår af boksen til højre.³²

Projektets mål på borgerniveau:

1. *Borgerne oplever, at gruppeindsatsen støtter dem i at leve et meningsfuldt liv.*
2. *Borgerne opnår relationer til hinanden.*
3. *Borgerne kommer videre til uddannelse, job eller lokalsamfundsaktiviteter og stopper i gruppeforløbet, når de har nået deres mål, og/eller når deltagelse i gruppen ikke længere giver mening for dem.*

Interviewmaterialet viser samlet set, at de to første mål for indsatsen er opfyldt. Derimod er det lidt mere uklart, om det ud fra materialet kan siges, at det sidste mål med indsatsen er opfyldt. I de følgende afsnit uddyber vi perspektiverne på målene med indsatsen fra interviews med borgere, gruppefacilitatorer, projektledere, ledere og myndighed.

Gruppeindsatsen støtter borgerne i at leve et meningsfuldt liv (mål 1)

Som nævnt ovenfor giver interviewmaterialet støtte til at konkludere, at målet om, at gruppeindsatsen skal støtte borgerne i et leve et meningsfuldt liv, er opfyldt. Målet er formuleret i retning af, at det skal være borgernes oplevelse af at leve et meningsfuldt liv, hvilket er helt i tråd med den overordnede recovery-tilgang, som Helsingør beskriver i sin indsatsbeskrivelse for *Brugerstyret gruppeindsats*.

De interviews, der er gennemført med deltagende borgere, viser et klart billede af, at borgerne oplever, at gruppeindsatsen har støttet dem til at leve et meningsfuldt liv. Borgerne lægger vægt på, at det virksomme i forhold til at opnå dette udbytte af indsatsen er det menneskelige samvær, input fra andre og samtaler med ligesindede i gruppesessionerne. En af borgerne giver i interviewet udtryk for, at deltagelse i forløbet har *givet håb* i forhold til fremtiden.

Borgerinterviewene viser også, at borgerne generelt har en oplevelse af at have fået det bedre i løbet af den periode, de har været tilknyttet gruppeforløbet. Citatet herunder viser, hvordan tre forskellige borgere fra 18+ gruppen sætter ord på deres udvikling i løbet af deltagelsen i forløbet.

³² Evalueringens karakter og datagrundlag betyder, at der ikke kan foretages en stringent test af målopfyldelsen på borgerniveau. Vurderingen af målopfyldelse beror på kvalitative interviews og dermed på overordnede betragtninger om den samlede deltagergruppe.

CITAT:

1: "Jeg har bare fået det meget bedre på andre måder, vil jeg sige. Jeg plejede at være stresset, nu er det meget mere roligt, og jeg kan bedre slappe af."

2: "Jeg føler, det går i den rigtige retning stille og roligt. Så har der været et par nedture i løbet af vejen, der har skubbet det tilbage. Men overall har det været en stor hjælp. Det at være her og have en idé om, hvilken dag det er, og nogen, der spørger, hvordan det går. Hvis nogen spørger, tænker jeg måske mere over det. Det kan være nemt for mange bare at isolere sig selv. Det er en stor del af det, at det bliver begrænset."

3: "Jeg tror, det er noget af det med, man ikke er alene. Alle har noget at slås med. Man kan komme her ned og have en dårlig dag eller måske en fed dag, og så er der også andre, der har det."

(Borgere 18+)

Borgerne fremhæver, at det virksomme i indsatsen i forhold til at skabe øget meningsfuldhed i høj grad er borgernes følelse af samhørighed med gruppen og af at have et tilhørsforhold til og socialt samvær med andre mennesker. Borgerne lægger vægt på, at det betyder noget, at de har en følelse af at høre til sammen med andre, der har lignende udfordringer, og som spørger ind til, hvordan det går.

Borgernes oplevelse af at have udviklet sig og fået bedre trivsel i løbet af gruppeforløbet bekræftes også af gruppefacilitatorernes oplevelse. Gruppefacilitatorerne udtrykker ud fra en faglig vurdering, at borgerne har fået det bedre ved at deltage i forløbet. Gruppefacilitatorerne oplever, at den øgede trivsel hos deltagerne i høj grad skyldes, at gruppen giver dem mulighed for at se og have samvær med andre mennesker. De fremhæver dog også, at det tager lang tid at skabe øget trivsel for borgerne, fordi de kun samles én dag om ugen. Borgernes situation gør imidlertid, at det ikke er realistisk at samles flere dage.

CITAT: "I vores gruppe er det tydeligt, at de får det bedre, når de er i gruppen. Trivslen bliver bedre, men det tager lang tid i det store hele, for en dag om ugen er ikke meget, men det er det, de kan overskue. Det giver trivsel at se nogle andre mennesker." (Gruppefacilitator).

Borgerne opnår relationer til hinanden (mål 2)

Det andet mål for gruppeforløbet er, at borgerne opnår relationer til hinanden. Det er centralt for indsatsens formål om at være en social træningsbane for deltagerne, at de i gruppen lærer at danne relationer til hinanden. Det betragtes som første skridt på vejen mod, at borgerne efterfølgende kan søge sociale relationer og fællesskaber i lokalsamfundet.

Gruppefacilitatorerne giver udtryk for, at borgerne netop har formålet at danne relationer til hinanden i løbet af gruppeforløbene. Gruppefacilitatorerne giver udtryk for en oplevelse af, at dialogen blandt borgerne i gruppen er øget i forhold til opstarten. Derudover har de en oplevelse af, at borgerne i løbet af gruppeforløbet er blevet mere trygge ved hinanden og i højere grad betragter sig selv og hinanden som en del af et fællesskab.

CITAT: "Vi oplever, at borgerne er glade for at deltage i gruppen, og de er blevet trygge ved hinanden i større grad og betragter hinanden som en fælles del af gruppen. Vi oplever, at da vi startede op var der ikke så meget dialog på tværs af gruppen, men i dag glider den meget nemt." (Gruppefacilitator).

I interviewene med borgere fra de to grupper giver de også udtryk for, at de med tiden er blevet mere trygge ved hinanden og finder glæde ved at indgå i relationer med hinanden. Citatet herunder viser en dialog mellem to borgere fra 18+ gruppen under et gruppeinterview.

CITAT:

1: *"Personligt laver jeg noget hver dag. Træner 6 gange om ugen, spiller basket, står på skateboard, castingjobs."*

2: *"Du har fået styr på meget her på det sidste. Der er meget stor forskel."*

1: *"Har også været i praktik i en skobutik."*

2: *"Hvis jeg havde fortalt gamle [navn] om nye [navn], havde han ikke troet på det."*

(Borgere 18+).

Dialogen mellem disse to borgere er et eksempel på, at der også under gruppeinterviewet er dialog mellem borgerne, hvor de giver input til hinanden. Karakteren af dialogen viser også, at de to borgere har dannet en relation til hinanden. Borger 2 viser en indsigt i den udvikling, borger 1 har gennemgået, og giver en positiv og anerkende feedback til borger 1. Det giver indtryk af et forholdsvis nært forhold mellem disse to borgere.

Borgerne øger deres aktivitet i lokalsamfundet (mål 3)

Det tredje mål for projektet om *Brugerstyret gruppeindsats* handler om, hvad borgerne kommer videre til efter gruppeforløbet, og med hvilken begrundelse de stopper. Som nævnt er det lidt mere vanskeligt at vurdere graden af målopfyldelse på dette mål, end tilfældet har været med de to første mål. På evalueringstidspunktet er det endnu ikke muligt at opgøre, hvor mange af de deltagende borgere der efterfølgende kommer i uddannelse eller beskæftigelse, fordi kun få deltagere har afsluttet forløbet.

Interviewmaterialet viser dog, at der er nogle tegn på målopfyldelse i forhold til dette mål. Det drejer sig især om det element af målet, som handler om, at borgerne kommer videre til lokalsamfundsaktiviteter. Interviewene med borgerne tegner et billede af, at de i højere grad end før deltagelse i gruppeforløbet formår at deltage i aktiviteter i lokalsamfundet. Nogle borgere fremhæver, at de eksempelvis træner, dyrker anden sport og har været i praktikforløb. Det viser således, at de borgere, der har deltaget i *Brugerstyret gruppeindsats*, i nogen grad formår at gå fra social træning internt i gruppen til at indgå i flere aktiviteter i lokalsamfundet. Dette billede understøttes også af gruppefacilitatorerne, som i interviewet giver udtryk for en oplevelse af, at borgerne bruger de tillærte sociale kompetencer fra den sociale træning i gruppen til at indgå i flere aktiviteter i lokalsamfundet, end de gjorde før deltagelse i gruppeforløbet.

CITAT: *"Jeg lever et rimelig aktivt liv, mere end jeg gjorde tidligere. For mange er det svært at sætte ord på, hvad det er, men det giver jo mig et eller andet. Jeg kan tydeligt se, hvordan jeg udviklede mig, siden jeg startede i gruppen. Jeg har talt meget med vejlederen om narrativ terapi, gået til psykolog og trænet."* (Borger 30+).

CITAT: *"Vi har den oplevelse, at de kompetencer, håber vi de kan bruge ud over gruppen. Vi har hørt, at der var nogle, som gør flere og flere ting i lokalsamfundet, som de måske ikke gjorde før. Fx at tage i biffen eller gå ud og spise eller bare gå en tur eller få ordnet noget på kommunen. Gå alene i fitness. Det er i det små, men for nogle borgere var det nyt."* (Gruppefacilitator).

Den anden del af det tredje mål for indsatsen går mere på, hvornår og med hvilken begrundelse borgerne afsluttes i forløbet. Her viser interviewene fra 18+ gruppen, at det i hvert fald i nogle tilfælde hænger sammen med, at den unge påbegynder en uddannelse. Både

CITAT: *"Ja, en af de andre grunde til, folk er stoppet, er for at starte uddannelse."* (Borger 18+).

"I ungegruppen er det fordi, de er unge, og så får de måske en uddannelse, og så slutter det." (Gruppefacilitator 18+).

borgere og gruppefacilitatorer peger på, at påbegyndt uddannelse er en af årsagerne til, at borgeren stopper i gruppeforløbet. Dermed viser materialet, at borgerne i et vist omfang kommer videre til uddannelse efter afsluttet gruppeforløb.

Gruppefacilitatoren for 30+ gruppen giver udtryk for, at afslutningen af borgere i forløbet i højere grad beror på en vurdering af, om de har fået det udbytte, de skulle have. Her tyder det altså på, at borgerne afslutter gruppeforløbet, når de har nået deres mål, eller når det vurderes, at de ikke profiterer yderligere af at fortsætte. Denne tilgang er netop i tråd med det tredje mål for gruppeindsatsen.

CITAT: "Hos os er det en vurdering, om man får noget ud af at være i gruppen, eller om man vurderer, at de har fået det udbytte, de skal have. Så længe der er udbytte og fremskridt, så er det fint." (Gruppefacilitator 30+).

Samlet set giver interviewmaterialet indtryk af en forholdsvis høj grad af målopfyldelse i forhold til de borgerrettede mål for indsatsen, som Helsingør Kommune har opstillet. Oplevelsen på tværs af interviews med borgere og gruppefacilitatorer er, at gruppeindsatsen støtter borgerne i at leve et meningsfuldt liv, at borgerne i gruppen danner relationer til hinanden, og at borgerne i et vist omfang kommer videre i aktiviteter i lokalsamfundet efter gruppeforløbet.

På evalueringstidspunktet har det ikke været muligt at vurdere, i hvilket omfang deltagerne overgår til mindre støtte efter gruppeforløbet.

Det samlede interviewmateriale tyder på, at den oplevede virkning af indsatsen gælder for alle deltagere i målgruppen. Der kan således ikke identificeres specifikke delmålgrupper, som indsatsen opleves særligt virksom for.

4.5.5 Indsatsens omkostninger

Som en del af den afsluttende evaluering er der gennemført en vurdering af omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen *Brugerstyret gruppeindsats*. Med udgangspunkt i Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser kan beregningen af indsatsens omkostninger klassificeres som en omkostningsvurdering på niveau 1. Det betyder konkret, at det har været muligt at kvantificere og prisfastsætte størstedelen af indsatsens omkostninger og dermed udarbejde et nogenlunde præcist estimat for omkostningsniveauet for indsatsen, opgjort både samlet set og pr. deltager. Endelig kan resultatet med rimelighed generaliseres til andre aktører, ligesom det kan anvendes som input i en økonomisk evaluering, fx ved brug af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af den udarbejdede arbejdsgangsbeskrivelse for indsatsen og suppleret med Helsingør Kommunes erfaringer med afholdelse af indsatsen i praksis, indsamlet gennem strukturerede interviews. På baggrund heraf har vi opstillet det scenarie og de forudsætninger, der ligger til grund for selve omkostningsvurderingen. Omkostningsvurderingen har således ikke til formål at opgøre de faktiske udgifter, Helsingør Kommune har afholdt i forbindelse med deltagelse i projektet. I stedet skal omkostningsvurderingen give et billede af de samlede omkostninger, en kommune vil opleve i forbindelse med etableringen og driften af indsatsen *Brugerstyret gruppeindsats*, såfremt dette sker efter samme principper og forudsætninger som beskrevet i indeværende rapport.

I det følgende beskrives først de forudsætninger og antagelser, der ligger bag omkostningsvurderingens resultater. Dernæst præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen, hvorefter udvalgte følsomhedsanalyser til slut belyser, hvordan variationer i beregningens bagvedliggende forudsætninger påvirker de beregnede omkostninger.

Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Resultatet af omkostningsvurderingen er afhængigt af de forudsætninger og antagelser, som beregningen bygger på. Da *Brugerstyret gruppeindsats* som tidligere beskrevet består af to forskellige grupper (en gruppe til borgere i alderen 18+ og en gruppe til borgere i alderen 30+), er der foretaget en separat omkostningsvurdering for hver gruppe, som herefter har dannet grundlag for en samlet omkostningsvurdering. Tabellen nedenfor opsummerer derfor en række centrale forudsætninger for det scenarie, hvert af de to omkostningsvurderinger er baseret på.

Tabel 12: Forudsætninger for omkostningsvurderingen af Brugerstyret gruppeindsats

Tidshorisonten for beregningen	3 år
Gruppeforløbets varighed	18+ gruppen: 1 ugentlig gruppesession i 2,5 år 30+ gruppen: 1 ugentlig gruppesession i 2,5 år
Antal fagteams	18+ gruppen: 1 team 30+ gruppen: 1 team
Antal gruppeforløb pr. fagteam	18+ gruppen: 1 forløb 30+ gruppen: 1 forløb
Gns. antal borgere pr. gruppeforløb	18+ gruppen: 8 borgere 30+ gruppen: 8 borgere
Antal medarbejdere pr. fagteam	18+ gruppen: 2 medarbejdere (gruppefacilitatorer) 30+ gruppen: 2 medarbejdere (gruppefacilitatorer)
Medarbejdernes overenskomstmæssige lønniveau ³³	18+ gruppen: SOSU-assistent 30+ gruppen: Socialpædagog og fysioterapeut

Ud over de ovennævnte forudsætninger består en omkostningsvurdering af ressourceforbruget forbundet med indsatsen og prisen forbundet hermed. Ressourceforbruget forbundet med hhv. *Brugerstyret gruppeindsats 18+* og *Brugerstyret gruppeindsats 30+* beskrives kort nedenfor og er fordelt på tre omkostningskategorier: etablering, uddannelse og drift. Såfremt en del af ressourceforbruget ikke har været mulig at kvantificere og/eller værdisætte, beskrives det kvalitativt.

Etablering

I forbindelse med etableringen af både 18+ og 30+ gruppeindsatserne kan der være behov for, at medarbejderne i samarbejde får etableret et fælles fundament og mindset for, hvordan indsatsen skal drives i kommunen. I Helsingør Kommune har man derfor valgt at afholde en 2-dages kick-off-workshop med eksterne oplægsholdere, hvilket har omkostninger svarende til ca. 12.000 kr. På workshoppen deltager gruppefacilitatorerne fra begge grupper. Flere af kommunens medarbejdere kan med fordel også deltage i workshoppen, hvormed etableringsudgifterne til indsatsen potentielt kan reduceres.

Det er desuden Helsingør Kommunes erfaring, at det er nødvendigt, at gruppefacilitatorerne bruger tid på at sætte sig ind i og planlægge gruppeindsatsen. Det har dog ikke været muligt at kvantificere disse indledende forbedrestimer og indgår derfor ikke i de opgjorte omkostninger, men forventes at have mindre betydning for det samlede resultat.

³³ Lønudgifter er baseret på overenskomststatistikken opgjort af Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (<https://www.krli.dk>). Alle lønudgifter er opgjort på kommunalt plan, er gennemsnitlige og omfatter grundløn, alle tillæg, overarbejde, særydelser, særlig feriegodtgørelse og pension og er herudover tillagt en standard-overhead på 20 pct., jf. Finansministeriets retningslinjer.

Uddannelse

I Helsingør Kommune har gruppefacilitatorerne i begge grupper modtaget en grunduddannelse i narrative samtaler, der har en varighed af 4 dage. Undervisningsomkostningerne hertil har i Helsingør Kommune haft et omfang af 8.500 kr. pr. facilitator. Der vil være rejseaktivitet forbundet med uddannelsen, og der skal derfor afsættes ressourcer til 3 overnatninger og timedagpenge til hver gruppefacilitator. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser³⁴. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

Det er Helsingør Kommunes erfaring, at det er en fordel, hvis der anvendes progressionsmålinger som en del af de brugerstyrede gruppeindsatser. Da kommunen er en del af "Projektet Virksomme Gruppebostøtteindsatser", har Rambøll udviklet progressionsmålinger, som kommunen har kunnet anvende i de brugerstyrede gruppeindsatser. Det betyder, at kommunen ikke har skullet uddanne gruppefacilitatorer i metoden Feedback Informed Treatment (FIT) og efterfølgende betale en årlig licens. Det er imidlertid usikkert, hvorvidt andre kommuner vil have adgang til et lignende gratis alternativ til FIT, hvorfor omkostningsvurderingen indebærer, at alle gruppefacilitatorerne modtager undervisning i at anvende FIT. En sådan uddannelse koster 3.000 kr. pr. facilitator. Uddannelsen har en varighed på 2 dage, og det antages, at der i den forbindelse skal afsættes ressourcer til en enkelt overnatning og timedagpenge til hver gruppefacilitator. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser³⁵. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat. Betydningen af at anvende FIT sammenlignet med et gratis alternativ fremgår af nedenstående følsomhedsanalyser.

Endelig har begge gruppefacilitatorer modtaget kompetenceudvikling i gruppemetode, og uddannelse heri vurderes at være en central forudsætning for gennemførelsen af indsatsen. Da dette har været en del af deltagelsen i "Projekt Virksomme Gruppebostøttemetoder", har det ikke været muligt at opgøre kommunens samlede udgifter hertil. I stedet baserer omkostningerne hertil sig på oplysninger leveret af Dansk Familierapeutisk Institut (DTFI), der i samarbejde med Center for Offentlig Kompetenceudvikling (COK) afholder kurser i gruppemetode. Ifølge DTFI har en basisuddannelse i gruppemetode en varighed af 6 arbejdsdage med en samlet pris på 101.400 kr. (svarende til 16.900 kr. pr. undervisningsdag). Uddannelsen afholdes lokalt i den enkelte kommune, og der vil derfor ikke været omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning. Det bør hertil bemærkes, at flere af kommunens medarbejdere kan deltage i uddannelsen, uden at dette har indflydelse på omkostningerne til undervisningen. Det betyder, at uddannelsesomkostningerne relateret til *Brugerstyret gruppeindsats* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. Endelig skal det bemærkes, at behovet for kompetenceudvikling i gruppemetode kan være lokalt afhængig af medarbejdernes eksisterende kompetencer i den enkelte kommune. Såfremt en kommunes medarbejdere allerede har kompetencer inden for gruppemetode, vil der enten være lavere eller ingen omkostninger hertil.

Drift

Deltagelse i de to brugerstyrede grupper forudsætter, at borgeren er visiteret hertil. Som tidligere beskrevet foregår dette ved, at Socialpædagogisk vejledning på et månedligt driftsmøde vurderer,

³⁴ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

³⁵ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

om den enkelte borger kan/skal deltage i grupperne. Det skal bemærkes, at omkostningerne forbundet med denne indledende visitation ikke med rimelighed har kunnet kvantificeres og derfor udelukkende indgår kvalitativt i beregningen.

I Helsingør Kommune har alle borgerne, der deltager i de brugerstyrede gruppeforløb, modtaget et individuelt forløb for at klæde dem på til at kunne indgå i gruppeforløbet. Et individuelt forløb består af 1 times ugentlig støtte over en periode på ca. et halvt år. Det er typisk en af gruppefacilitatorerne, der også står for det individuelle forløb, for at skabe en god relation til den enkelte borger. Inden borgere i 18+ gruppen starter op i gruppeforløbet, afholdes en individuel forsamling med gruppefacilitatoren, hvor der afsættes omkring 30 minutter.

De brugerstyrede gruppeforløb består af en ugentlig gruppesession af 2 timer, der ledes af 2 gruppefacilitatorer. Efter hver session bruger facilitatorerne omkring 15 min. på dokumentation og debriefing, og for 30+ gruppen bruger facilitatorerne yderligere 15 min. på at hjælpe borgerne med praktiske opgaver. Hver tredje måned bruger gruppefacilitatorerne omkring 30 min. på at evaluere indsatsen sammen med den enkelte borger.

Foruden omkostninger til gruppefacilitatorernes tidsforbrug er der i omkostningsvurderingen også medregnet en årlig FIT-licens på ca. 1.000 kr. pr. facilitator. Endelig skal der afsættes ressourcer til supervision til gruppefacilitatorerne. Det antages, at supervision afholdes på tværs af de to gruppeindsatser. Supervisionen finder sted ca. 9 gange årligt, har en varighed af 2 timer og varetages af en ekstern psykolog. Det antages, at denne har en timepris på 1.500 kr.

I Helsingør Kommune er de brugerstyrede gruppeforløb blev afholdt i kommunens egne lokaler. Omkostninger forbundet hermed indgår derfor ikke i beregningen.

Sparede omkostninger

I Helsingør Kommune har deltagelse i *Brugerstyret gruppeindsats* medført, at deltagerne modtager en ugentlig gruppeindsats frem for en tidsmæssig tilsvarende individuel indsats – det vil sige en ugentlig individuel session af 1 times varighed i indsatsens første halve år samt en ugentlig individuel session af 2 timers varighed i indsatsens resterende 2 år. Under antagelse af, at denne indsats varetages af en kommunalt ansat socialpædagog, vil de sparede omkostningerne hertil have et omfang af ca. 81.600 kr. pr. deltager.

Omkostningsvurderingens resultater

I dette afsnit præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen. Som beskrevet ovenfor har vi foretaget en separat omkostningsvurdering af hhv. *Brugerstyret gruppeindsats 18+* og *Brugerstyret gruppeindsats 30+*. Vi har herefter beregnet de samlede omkostninger på tværs af de to indsatser, hvilket præsenteres i dette afsnit. Først præsenteres indsatsens nettoomkostninger³⁶. Herefter præsenteres en række følsomhedsanalyser, der undersøger, hvordan indsatsens nettoomkostninger påvirkes, såfremt forudsætningerne bag beregningen ændrer sig.

Nettoomkostningerne forbundet med Brugerstyret gruppeindsats

Nettoomkostningerne forbundet med *Brugerstyret gruppeindsats*, og udregnet på baggrund af ovenstående antagelser, fremgår af Figur 16 nedenfor. Heraf ses det, at de samlede nettoomkostninger beløber sig til ca. 83.000 kr., mens nettoomkostningerne pr. deltager er opgjort til omtrent 5.600 kr.

³⁶ Med nettoomkostninger forstås indsatsens bruttoomkostninger (det vil sige omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen) fratrukket de omkostninger, der spares som følge af, at *Brugerstyret gruppeindsats* erstatter en anden indsats. De opgjorte bruttoomkostninger fremgår af bilag 5.

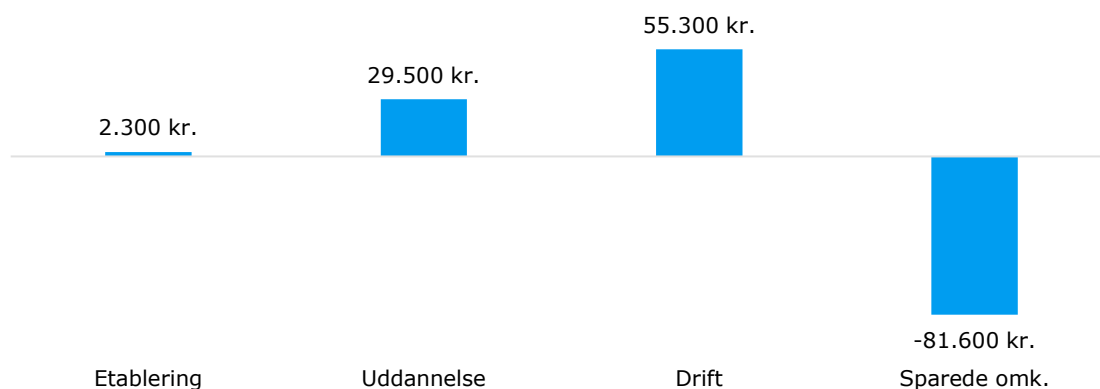
Figur 16: Samlede nettoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

I Figur 17 nedenfor er de samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt i forhold til omkostningskategorierne: etablering, uddannelse, drift og sparede omkostninger.

Figur 17: Samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt på omkostningskategorier, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Note: Som følge af afrunding summerer bruttoomkostningerne fordelt på omkostningskategorierne ikke til de samlede omkostninger pr. deltager, jf. Figur 16.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Det fremgår af figuren, at de samlede omkostninger hovedsageligt udgøres af udgifter til den løbende drift af indsatsen, hvilket beløber sig til 55.300 kr. pr. deltager. Uddannelsesomkostningerne beløber sig til ca. 29.500 kr. pr. deltager, mens etableringsomkostningerne beløber sig til ca. 2.300 kr. pr. deltager. Endelig ses det, at de sparede omkostninger beløber sig til -81.600 kr.

Følsomhedsanalyse

De beskrevne resultater afhænger af de forudsætninger, beregningen er baseret på. I dette afsnit præsenteres to følsomhedsanalyser, hvor der justeres på disse antagelser. Følsomhedsanalyserne gennemføres for at vise, hvilket spænd omkostningerne forventes at kunne ligge indenfor. Først undersøges det, hvordan resultaterne påvirkes, hvis der justeres på antagelsen om, hvor mange borgere der deltager pr. gruppeforløb. Herefter undersøges det, hvor følsomme resultaterne er overfor, hvorvidt kommunen har mulighed for at anvende et progressionsværktøj uden omkostninger eller ej. Når én forudsætning ændres, holdes alle andre faste.

Antal deltagere pr. forløb

For *Brugerstyret gruppeindsats* har antallet af deltagere pr. forløb i hver af de to indsatser (hhv. 18+ og 30+) i gennemsnit ligget på 8 personer. Hvis dette antal ændres, vil det have indflydelse på de samlede omkostninger. I Tabel 13 ses de samlede omkostninger i alt og pr. deltager ved en ændring af antal deltagere pr. forløb.

Tabel 13: Analyse af ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
6 deltagere pr. forløb	337.300 kr.	30.400 kr.
8 deltagere pr. forløb	83.000 kr.	5.600 kr.
9 deltagere pr. forløb	-44.000 kr.	-2.700 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen fremgår det, at når antallet af deltagere falder, sker der en stigning i både de samlede omkostninger i alt og omkostninger pr. deltager. Som det ligeledes fremgår af tabellen, gør det modsatte sig gældende, hvis antallet af deltagere pr. forløb stiger fra 8 til 9. Her sker der modsat et fald i omkostningerne både i alt og pr. deltager, hvilket medfører, at indsatsens nettoomkostninger bliver negative. Dette betyder dermed, at ressourceforbruget forbundet med *Brugerstyret gruppeindsats* er lavere end ressourceforbruget relateret til den sædvanlige indsats, hvorved indsatsen medfører en besparelse for kommunen. Baggrunden herfor er, at mens det samlede ressourceforbrug forbundet med *Brugerstyret gruppeindsats* i store træk forbliver det samme uafhængigt af antallet af deltagere, vil de sparede omkostninger forøges, når antallet af deltager stiger.

Anvendelse af FIT

Helsingør Kommune har anvendt progressionsmålinger i de brugerstyrede gruppeindsatser, så gruppefacilitatorer og deltagere løbende har kunnet følge med i deres udvikling under forløbet. Da kommunen er en del af "Projekt Virksomme Gruppebostøtteindsatser", har Rambøll udviklet progressionsmålinger, som kommunen har kunnet anvende i de brugerstyrede gruppeindsatser. Som tidligere beskrevet er det imidlertid usikkert, hvorvidt andre kommuner vil have adgang til et lignende gratis alternativ hertil, og omkostningsvurderingen har derfor været baseret på en antagelse om, at alle gruppefacilitatorerne har modtaget undervisning i at anvende FIT. I analysen nedenfor undersøges det, hvordan omkostningerne påvirkes, såfremt kommunen ikke anvender FIT, men i stedet anvender et gratis alternativ.

Tabel 14: Analyse af ændringer i brugen af FIT (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
Uden FIT	20.200 kr.	1.400 kr.
Med FIT	83.000 kr.	5.600 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen ovenfor fremgår omkostningerne for gruppeindsatsen, afhængig af om der anvendes FIT i indsatsen, eller om kommunen anvender et allerede tilgængeligt og gratis alternativ. Som det fremgår af tabellen, er indsatsen omkring 4.000 kr. billigere pr. deltager, når der ikke anvendes FIT. Hvis kommunen selv udvikler et progressionsværktøj, vil omkostningerne være højere end "uden FIT"-scenariet, da medarbejderne vil skulle bruge et antal timer på at udvikle værktøjet.

4.6 Kvindenetværksgruppen (Helsingør Kommune)

Kvindenetværksgruppen i Helsingør Kommune er målrettet kvinder over 30 år, der har psykiske vanskeligheder, og som er socialt isolerede. For at deltage i gruppen skal de ligeledes have motivation for at arbejde med at styrke deres sociale netværk. Gruppeforløbet var ved projektopstart etableret i kommunen, og projektet tog derfor udgangspunkt i den eksisterende Kvindegruppe (daværende navn).

Kvindenetværksgruppen ifølge Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse

I det følgende gives en opsummering af indsatsen *Kvindenetværksgruppen*, som den er beskrevet i Helsingør Kommunes indsatsbeskrivelse.

Gruppeforløbet har en varighed på 6 måneder. Der er åbent for optag af nye deltagere de første 2 måneder af gruppeforløbet, mens gruppen er lukket for nye medlemmer de resterende 4 måneder. Gruppen har et deltagerantal på 4-6 borgere, og der er 2 gruppefacilitatorer tilknyttet gruppesessionerne. Der afholdes gruppesession én gang om ugen, og varigheden af hver gruppesession er 2-2½ time. Hver fjerde uge afholdes gruppesessionen som en aktivitet i lokalsamfundet, og aktiviteten vælges i fællesskab i gruppen. Fokus for aktiviteterne i lokalsamfundet er, at besøgene skal fungere som social træning, hvor deltagerne i en tryk sammenhæng agerer sammen med andre og ude i offentlige sammenhænge. Desuden er fokus på, at besøgene skal fungere som brobygning til aktiviteter, som deltagerne kan deltage i uden for gruppen både under og efter gruppeforløbet afsluttes. Efter deltagelse i aktiviteten samles der op på, hvordan det er gået, og hvilke muligheder deltagerne ser i forhold til at det kunne være en aktivitet, de selv/eller sammen med andre fra gruppen på sigt kan deltage i.

Kvindenetværksgruppen er struktureret efter tre faser. **Fase 1** har en varighed på 2 måneder, og der er som nævnt mulighed for, at der kan starte nye deltagere i gruppen i denne fase. Hovedfokus i fase 1 er, at deltagerne skaber tillid og tryghed til gruppen, samt at de opnår ejerskab af gruppens formål. **Fase 2** har ligeledes en varighed på 2 måneder. Med udgangspunkt i den tryghed ved gruppen, der er blevet skabt i fase 1, ændres fokus i denne fase til, hvilke muligheder der er for gruppedeltagerne uden for gruppen. Der er et øget fokus på at dele og drøfte erfaringer fra de aktiviteter, deltagerne har deltaget i sammen, og der planlægges også deltagelse i fx fællesspisning i lokalsamfundet (Toldkammeret i Helsingør), besøg hos hinanden mv. I fase 2 lægges der vægt på, at deltagerne på gruppesessioner får delt deres gode erfaringer og udfordringer ved deltagelse i aktiviteter, og at de opbygger mestringsstrategier forud for overgangen til **fase 3**. I denne fase, der udgør de sidste 2 måneder af gruppeforløbet, forstærkes fokus på deltagelse i lokalsamfundet. Foruden de månedlige aktiviteter, hvor gruppen deltager i lokalsamfundet, er fokus også på, at deltagerne i højere grad deltager i aktiviteter på egen hånd eller i følgeskab med andre deltagere fra gruppen – men uden gruppefacilitator.

Gruppesessioner er struktureret efter en fast struktur med et gennemgående fokuspunkt om, at deltagerne skal føle sig set og hørt. Gruppesessioner startes med mindfulness, der foretages FIT-målinger individuelt, og borgerne fortæller om, hvordan det er gået siden sidste gruppesession, herunder hvordan det er gået med de/det mål, borgerne arbejder med. Ydermere gennemføres der gruppesamtale om de forskellige temaer, der er kommet op i de indledende drøftelser og med udgangspunkt i bl.a. FIT-målingerne.

FIT-målinger, gruppe-pitstop og individuelle evalueringer er en gennemgående aktivitet i gruppeforløbet. Der afholdes forsamling, hvor der udarbejdes mål for deltagelse i gruppen, samt at der er fokus på borgerens udvikling igennem forløbet. Derudover gennemføres et gruppe-pitstop i sidste halvdel af fase 1 samt i fase 2 forud for overgangen til fase 3. Formålet med gruppe-pitstop er, at deltagerne kan give feedback på, hvordan gruppen fungerer, herunder behov for justering.

Endelig er der en individuel evaluering med hver deltager halvvejs i gruppeforløbet og igen forud for afslutningen af gruppen. I de individuelle evalueringer følges der op på borgerens mål og delmål og sammenhængen til deltagelsen i gruppen. Ved den afsluttende individuelle evaluering er fokus på, hvad borgeren har opnået ved at være i gruppen, og hvordan borgeren afslutter i gruppen.

4.6.1 Kvindenetværksgruppen – opsamling

Dette afsnit indeholder en kort opsamling på evalueringens vurdering af *Kvindenetværksgruppen* i Helsingør Kommune. Opsamlingen bygger på de efterfølgende afsnit, hvori de enkelte dele udfoldes nærmere.

I Helsingør Kommune har man i projektperioden videreudviklet og beskrevet indsatsen *Kvindenetværksgruppen*. Evalueringen viser, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og defineret**. Indsatsbeskrivelsen indeholder klare teoretisk og praktisk funderede beskrivelser af konkrete arbejdsgange, indhold og rammer for gruppesessioner og af konkrete redskaber. Derudover viser sammensætningen af kerneelementer og interviewpersonernes vurdering heraf en indsats, der rummer elementer som grupperessourcer, individuel udvikling, brobygning til lokalsamfundet samt matchning og kvalitetsudvikling af indsatsen. Helsingør Kommune vurderer selv, at indsatsen i overvejende grad kan betragtes som en lovende praksis, og at indsatsen er blevet mere lovende end før lærings- og implementeringsfasen.

Helsingør Kommune har dog foretaget store ændringer i indsatsbeskrivelsen til *Kvindenetværksgruppen* op til pilotfasen. På grund af nedlukningen som følge af COVID-19 havde man i Helsingør Kommune ikke gennemført fulde gruppeforløb efter den nye indsatsbeskrivelse på tidspunktet for evalueringen. Det betyder, at indsatsen ikke kan betragtes som **suksessfuldt implementeret** på evalueringstidspunktet. Evalueringen viser dog, at interviewpersonerne betragter de definerede kerneelementer som centrale for indsatsen.

Evalueringen viser, at interviewpersonerne samlet set vurderer, at indsatsen har **lovende resultater**. På tværs af det samlede interviewmateriale i evalueringen tegner der sig et positivt billede af indsatsens virkning. Vurderingen er, at deltagerne opnår øgede mestringsstrategier og handlemuligheder, bedre trivsel, øget netværk og øget selvstændighed som følge af deltagelse i *Kvindenetværksgruppen*. Flere af deltagerne er kommet i beskæftigelse efter forløbet. Evalueringen kan dog ikke give et sikkert svar på, om målgruppen modtager mindre indgribende foranstaltninger efter forløbet. På grund af de nylige tilpasninger af indsatsen er det evaluators vurdering, at en del af de oplevede resultater ikke nødvendigvis knytter sig til den nuværende beskrevne indsats. Der er i et vist omfang tale om resultater af en tidligere praksis, som på nogle måder minder om den nuværende indsats.

Evalueringens analyse af indsatsens **omkostninger** viser, at indsatsen har en nettoomkostning på ca. -600 kr. pr. deltager. Det betyder dermed, at *Kvindenetværksgruppen* er billigere end den sædvanlige indsats til målgruppen og dermed medfører en besparelse for kommunen.

4.6.2 Målgruppe

Kvindenetværksgruppen er for kvinder over 30 år, der er visiteret til støtte igennem § 85, mens op mod halvdelen af gruppen kan være visiteret efter § 82.

Aldersgrænsen, hvor deltagerne skal være over 30 år, er valgt for at sikre, at deltagerne er nogenlunde samme sted i livet. Fx har de tidligere været tilknyttet arbejdsmarkedet og uddannelse, har egen bolig og er muligvis i et forhold. Derudover er den sat for at sikre, at kvinderne har livserfaring, så de kan dele ud af deres erfaringer og oplevelser.

CITAT: "Kvinderne er i 30-40'erne og er gået i stå et sted i livet. De mangler netværk og ved ikke, hvad de vil med deres liv. De er gået i stå. De har kriser og psykiske udfordringer. Mange udfordringer i deres liv. De fleste har haft en ustabil barndom. De er meget udfordret." (Gruppefacilitator).

Af øvrige kendetegn fremhæves det, at kvinderne oplever sig selv som socialt isolerede og med et behov for at styrke deres netværk, de ønsker at dele deres oplevelser og erfaringer med andre i samme situation samt ønsker at udvikle ressourcer i forhold til deltagelse og trivsel i hverdagslivet og i fællesskaber.

Erfaringer fra den praktiske gennemførelse af *Kvindenetværksgruppen* er, at de ud over ovenstående aspekter kan være meget forskellige i forhold til deres udfordringer. Gruppefacilitatorerne beskriver, at nogle deltagere lever et meget aktivt socialt liv, mens andre ikke har ret meget socialt liv.

Interviewmaterialet viser, at målgruppen i praksis stemmer overens med den målgruppe, Helsingør Kommune har beskrevet i deres indsatsbeskrivelse.

4.6.3 Indsatsen og dens kerneelementer

Helsingør Kommune har udfoldet *Kvindenetværksgruppen* i en indsatsbeskrivelse, som bl.a. indeholder en beskrivelse af det teoretiske og metodiske grundlag for indsatsen, en udfoldet beskrivelse af de kerneelementer, der definerer indsatsen, og en udførlig beskrivelse af arbejdsgange og konkrete redskaber, som anvendes i indsatsen. Beskrivelsen bygger på en forandringsteori, som både er teoretisk og praktisk funderet.

Der er for *Kvindenetværksgruppen* udpeget i alt ni indsatsnære kerneelementer. Kerneelementerne fremgår af nedenstående figur. I det følgende præsenteres, hvorvidt og hvordan (det vil sige mekanismer) de enkelte kerneelementer i indsatsen fremmer borgerens udvikling, hvorefter den oplevede sammenhæng mellem kerneelement og mekanisme uddybes på baggrund af de gennemførte interviews.

Figur 18: Kerneelementer for Kvindenetværksgruppen

FØR

1. Vurdering af forudsætninger for deltagelse og matchning

→ øger sandsynligheden for, at der i gruppen kan skabes samhørighed og aktiveres positive grupperessourcer og -dynamikker, der kan fremme borgernes individuelle udvikling og forandring [virkning], fordi de bedste forudsætninger herfor er, når deltagerne er karakteriseret ved at have en vis grad af lighed i livssituation og mål, en vis grad af variation i mestringsstrategier og handlemuligheder samt er indforståede med og ønsker at deltage i forløbet [mekanisme].

UNDER

2. Møde med andre med sammenlignelige udfordringer

→ deltagerne oplever håb og bliver motiveret for forandring [virkning], fordi de kan genkende deres egne udfordringer hos andre og spejle sig i dem [mekanisme].

3. Trykke og tydelige rammer

→ deltagerne får overskud til at lære og få udbytte af gruppeforløbet [virkning], fordi trykke rammer understøtter deltagerne i at få tillid til gruppen, føle sig forstået og rummet i gruppen [mekanisme].

4. Tilstedeværelse og nærvær

→ deltagerne bliver bedre i stand til at dele deres erfaringer og derved få det optimale udbytte af at være i gruppen [virkning], fordi gruppedeltagerne bliver mere fokuserede, nærværende og opmærksomme [mekanisme].

5. Fokus på udvikling i forhold til individuelle mål

→ gruppedeltagerne kan se deres fremskridt og bliver motiverede, får håb og øget selvværd [virkning], fordi deltagerne får ejerskab af deres mål og de aktiviteter, der skal realisere målene, samt opnår succes ved at indfri målene [mekanisme].

6. Den fagprofessionelle som gruppefacilitator

→ fremmer borgerens udvikling og forandring individuelt, og deltagerne får dannet relationer, der på sigt kan fortsætte efter endt gruppeforløb [virkning], fordi samhørigheden i gruppen øges, og en række positive grupperessourcer aktiveres. [mekanisme].

7. Løbende evaluering af gruppeforløbet

→ borgeren får bedre mulighed for at udvikle sig i gruppen [virkning], fordi det øger forudsætningen for borgernes oplevelse af motivation og ejerskab [mekanisme].

8. Brobygning til hverdagsliv

→ øger sandsynligheden for, at borgeren får lyst og motiveres til at kontakte og/eller deltage i aktiviteter [virkning], fordi borgeren bliver mere opmærksom på egne ønsker og mål om fællesskaber [mekanisme].

→ deltagerne får mulighed for at skabe netværk, motivation for at opsøge civilsamfundsaktiviteter efter endt gruppeforløb, mindsker deres sociale isolation og får et meningsfuldt indhold i hverdagen [virkning], fordi deltagerne i gruppen bliver præsenteret for aktiviteter og fællesskaber i civilsamfundet og får erfaringer med at begå sig heri i en tryk kontekst i gruppen.

→ borgerne lærer af de svære ting i aktiviteterne og inspirerer hinanden med mestringsstrategier [virkning], fordi gruppen støtter op om læringen [mekanisme].

EFTER

9. Afslutning af gruppeforløb

→ øger sandsynligheden for, at borgeren tilskyndes til afslutning i gruppen, og at borgeren efter endt gruppeforløb fortsat oplever øget trivsel og deltagelse i civilsamfundet [virkning], fordi overgangen til ingen eller anden støtte lettes for borgeren via en tydelig plan, god overlevering og tryk i, hvad der skal ske efter endt gruppeforløb [mekanisme].

Overordnet er det på tværs af gruppefacilitatorerne opfattelsen, at alle kerneelementer er vigtige, og at ingen kerneelementer kan tages ud af indsatsen.

Den samlede vurdering af *Kvindenetværksgruppen* ud fra indsatsbeskrivelsen og disse kerneelementer, det grundlag, de er udledt på, og interviewpersonernes vurdering af dem er, at indsatsen kan betragtes som **færdigudviklet og klart defineret**. Sammensætningen af kerneelementer tydeliggør, at indsatsen rummer klare fokuspunkter både før, under og efter selve indsatsen. Indsatsen rummer således et kerneelement med fokus på matchning af deltagere og kerneelementer, der sikrer både løbende refleksion og tilpasning af indsatsen og efterfølgende evaluering af indsatsen med henblik på kvalitetsudvikling til næste forløb. Derudover indeholder den indsatsnære og virksomme elementer, hvor der både er et fokus på virksomme redskaber til borgernes individuelle udvikling, gruppefacilitatorernes rolle i forhold til grupperessourcer og på brobygning til lokalsamfundet. Sammen med en indsatsbeskrivelse, der også indeholder konkrete beskrivelser af arbejds gange, indhold og rammer for gruppesessioner og forskellige redskaber, er der således tale om en færdigudviklet og klar indsats.

I Helsingør Kommune har man også anvendt Socialstyrelsens redskab til vurdering af **lovende praksis** i forhold til *Kvindenetværksgruppen*. Helsingør Kommune vurderer i overvejende grad, at der med indsatsen er tale om en lovende praksis. Vurderingen tager udgangspunkt i, at der i høj grad er tale om en indsats, som bygger på teori og viden, og som er velbeskrevet. Det er vurderingen, at indsatsen i høj grad har klare mål for borgernes udvikling, og at praksis i meget høj grad kan overføres til andre tilbud.

I forhold til organiseringen af indsatsen udtrykker Helsingør Kommune, at der med indsatsen i overvejende grad er tale om en lovende praksis. Indsatsen understøtter en faglig refleksion mellem de fagprofessionelle og bygger i høj grad på en tilrettelæggelse, der har fokus på, hvordan gruppen kan bidrage til den enkeltes udvikling og forandring. Helsingør Kommune vurderer, at indsatsen i mindre grad understøtter, at medarbejderne har de rette professionelle relationskompetencer til at samarbejde. Der er i indsatsen en systematisk monitorering af borgernes udvikling, som bygger på progressionsmålinger og lige så en løbende opfølgning og tilpasning af praksis. Helsingør Kommune vurderer deres indsats mere lovende på de 11 dimensioner end i den første måling, som blev foretaget før lærings- og implementeringsfasen.

I Helsingør Kommune har man for *Kvindenetværksgruppen* foretaget store ændringer af indsatsbeskrivelsen i overgangen mellem lærings- og implementeringsfasen og pilottestfasen. Det har betydet, at det på grund af COVID-19-nedlukningen ikke har været muligt at gennemføre hele gruppeforløb efter den tilpassede indsats som forventet.

Kerneelementer

I interviews med borgere, gruppefacilitatorer, ledere, myndighed og projektledere er indsatsens kernelementer drøftet. Selvom den samlede vurdering fra interviewpersonerne som nævnt er, at alle kernelementer er en sammenhængende del af indsatsen, er der nogle af kerneelementerne, der er lagt særlig vægt på i interviewene. Herunder fremgår vurderingen af udvalgte kerneelementer.

I "under-fasen" er der flere kerneelementer, som de interviewede aktører fremhæver.

Kerneelementet **møde med andre med sammenlignelige udfordringer (i "under-fasen")** ([kerneelement 2](#)) handler ifølge kommunens indsatsbeskrivelse om at understøtte, at ligesindede eller mennesker i sammenlignelige situationer mødes i en gruppe, hvor gruppedeltagerne får mulighed for at spejle sig i hinanden, dele udfordringer og løsninger og få nye perspektiver på en anden måde, end hvis den professionelle mødtes én til én med borgerne. Det er antagelsen, at når gruppedeltagere har sammenlignelige udfordringer, og gruppefacilitatorerne understøtter gruppedeltageres interaktion og gensidige identificering [kerneelement], så oplever deltagerne håb og bliver motiveret for forandring [virkning], fordi de kan genkende deres egne udfordringer hos andre og spejle sig i dem [mekanisme].

Gruppefacilitatorerne italesætter ved interview, hvordan spejling, almengørelse, genkendelse, motivation og empowerment kan skabes i en gruppedynamik med borgere, der oplever, at det ikke blot er dem, der er i en svær situation, men at der også er andre, der er i en lignende situation. Ifølge en af gruppefacilitatorerne kan en borger se, hvordan de andre borgere reagerer, når hun deler sine tanker og reflekterer over sine udfordringer. Det medvirker til, at borgerne "*får forløst noget. Mange er negative, når de kommer. Men når de så har været der og snakket om de ting, der fylder, så bliver de bedre til at mestre de ting, der er svære – de får reflekteret.*" (Gruppefacilitator). Den anden gruppefacilitator beretter yderligere, at gruppeformen er mere effektiv sammenlignet med individuelle samtaler i forhold til at få borgeren til at overskride grænser, som kan gøre borgeren stærkere. Det er mere grænseoverskridende at fortælle sine oplevelser til flere personer end kun til én. Dog fortæller en borger ved interview, at hun giver mere slip på sig selv, når hun har individuelle samtaler med gruppefacilitatoren – særligt fordi de har en god relation.

Samlet set understøtter interviewmaterialet, at kerneelementet om, at borgerne mødes med andre, der har lignende udfordringer, er centralt for *Kvindenetværksgruppen*.

Kerneelementet **brobygning til hverdagslivet** (kerneelement 8) bliver også fremhævet ved interviews. Dette kerneelement handler ifølge kommunens indsatsbeskrivelse om, hvordan gruppe-medlemmerne indbyrdes støtter hinanden til at forberede og deltage i aktiviteter og fællesskaber i lokalsamfundet – både i grupperegi og uden for grupperegi. Gruppefacilitatorerne understøtter forslag til aktiviteter ud fra borgernes, egne og kollegers kendskab til muligheder i kommunen, ligesom de tilbyder følgeskab. Der er flere mekanismer forbundet med brobygning, hvoraf en af dem er, at når gruppefacilitatorerne planlægger og udfører aktiviteter og besøg og derved bygger bro ud til samfundet via gruppeforløbet [kerneelement], så får deltagerne mulighed for at skabe netværk, motivation for at opsøge lokalsamfundsaktiviteter efter endt gruppeforløb, mindsker deres sociale isolation og de får et meningsfuldt indhold i hverdagen [virkning], fordi deltagerne i gruppen bliver præsenteret for aktiviteter og fællesskaber i lokalsamfundet og får erfaringer med at begå sig heri i en tryk kontekst i gruppen.

Gruppefacilitatorerne faciliterer også, at nogle af kvinderne kan ses i en weekend, så en borger med en kommende ensom weekend har nogen at ses med, eller arrangerer, at kvinderne kan gå til fitness sammen. Kvinderne ses også uden for gruppen, hvilket er en øvebane og et skridt i den rigtige retning i forhold til at mestre hverdagslivet. Endvidere er gruppens egne aktiviteter også med til at bygge bro til hverdagslivet. Én gang om måneden tager gruppen ud på cafe, gåture, museer eller lignende. For en af de interviewede borgere giver det hende en mulighed for at vænne sig stille og roligt til at være ude blandt mennesker, mens en anden borger også oplever, at disse aktiviteter har været gavnlige for hende.

CITAT: "Gruppen faciliterer sammenkomst mellem borgerne også. [...] Vi er grunden til, at de mødes, og hvis de ikke var kommet i gruppen, havde de måske ikke set hinanden eller turdet lave aftaler. Sidst talte vi om fitnessgrupper, og så aftalte de [gruppemedlemmerne] at kunne følges." (Gruppefacilitator).

Kerneelementet **den fagprofessionelle som gruppefacilitator** (kerneelement 6) bliver også adresseret i interviews. Dette kerneelement handler ifølge kommunens indsatsbeskrivelse om måden, gruppefacilitatorerne faciliterer gruppen på, og de greb, gruppefacilitatorerne anvender i den forbindelse. Gruppefacilitatorens rolle er: 1) At rammesætte, 2) at understøtte, at der bliver skabt samhørighed i gruppen, og 3) at understøtte positive gruppedynamikker, der bidrager til gruppedeltagernes individuelle udvikling og forandring.

I *Kvindenetværksgruppen* anvender gruppefacilitatorerne særligt tre metoder/redskaber i faciliteringen af gruppen: Motiverende samtale (MI), narrative praksis og FIT som værktøj til at få øje på succeser og udfordringer, der kan bearbejdes ved hjælp af fx MI og narrative samtaleteknikker. Når den fagprofessionelle indtager rollen som gruppefacilitator ved at facilitere relationer mellem borgerne og understøtte sammenhørighed og dialog ved hjælp af en række faciliteringsgreb og rammesætning [kerneelement], er det antagelsen, at det både fremmer borgernes udvikling og forandring individuelt, og at deltagerne får dannet relationer, der på sigt kan fortsætte efter endt gruppeforløb [virkning], fordi samhørigheden i gruppen øges, og en række positive grupperesourcer aktiveres [mekanisme].

Projektlederne nævner særligt i forbindelse med kerneelement 6, at gruppefacilitatorens narrative metoder er gode i gruppesammenhænge, hvor det bliver brugt, når fx en borger siger: *”Jeg synes, det her er nederen. Så tager gruppefacilitatoren det og putter det ind midt på bordet, og så kan alle deltagere byde ind. Så den narrative metode lyder som om, at den er god i forhold til at facilitere grupper. [...] Man kommer også længere væk fra terapi-følelsen, og de får en bedre samhørighed.”* (Projektleder). En anden projektleder sætter endvidere flere ord på de narrative metoders virkning i citatet til højre, hvor gruppefacilitatoren herigennem kan fremkalde gruppedynamikker, frem for at det bliver en individuel samtale om en enkelt borgers situation. En tredje projektleder udtrykker også sin begejstring for de narrative metoder: *”Efteruddannelse på det område har været pengene værd, det har gjort en forskel.”*

CITAT: *”Det narrative er en god vej at gå. Vi kan se ændringer i Kvindenetværksgruppen, som ikke tidligere har haft samme narrative fokus. Ved at bruge nogle af de narrative greb kan de gå fra det individuelle – ‘du kan fortælle, og du kan fortælle, og du kan fortælle’ – til at gruppen kan få en fælles drøftelse om et tema. Så jeg tror, der er meget potentiale i det narrative, så det ikke blot bliver individuel støtte i en gruppe. Man ophæver det individuelle fokus med det narrative, som de fx gør i ADHD-gruppen, hvor man løfter problemet væk fra folks skuldre – og det er ret væsentligt.”* (Projektleder).

Gruppefacilitatorens måde at håndtere og facilitere gruppen på bliver ifølge gruppefacilitatorerne selv understøttet af, at de i rekrutteringsprocessen har forsamlet med borgerne samt gør et grundigt forarbejde. Det medfører, at de har dybt kendskab til borgerne, inden gruppesessionerne er igangsat, og det har været vigtigt for at kunne *”tale hurtigt og reagere hurtigt”*, som er afgørende for at kunne styre gruppen. Den ene gruppefacilitator fortæller fx: *”Vi har meget gruppearbejde. Det kræver meget gefühl. Det er hårdt at sidde med en person, men det her er gange 6 [...] Ja, og hele forarbejdet og at være med til at rekruttere er guld værd, så ved man, hvilke borgere man har med at gøre. Det vi gør nu, er at være enormt skarpe i forhold til vores forarbejde, det giver pote.”*

Ydermere peger to borgere også på nogle kompetencer, som de oplever som afgørende for gruppefacilitatorens arbejde. Det er ifølge borgerne vigtigt med en gruppefacilitator, der skaber struktur, virker forstående, giver noget af sig selv, ikke er fordomsfuld, kan motivere og være konstruktiv. Læs mere uddybende om borgernes syn i boksen til højre.

CITAT: *”Selvom man som fagperson skal være professionel, er det vigtigt, at den, der hjælper, giver lidt af sig selv, og kan nikke genkendende til ens situation. Der er ikke en facitliste over, hvordan man lever.”* (Borger).

CITAT: *”Jeg har brug for, at der er nogle tovholdere. En god gruppefacilitator er en der kan lede en gruppe, men som kan sætte sig ind i, hvordan vi har det, men også kan motivere os til at få det bedre. Jeg har haft dage, hvor jeg havde det dårligt og var ked af det i gruppen, og der var de gode til at fange det og komme med noget konstruktivt.”* (Borger).

Implementeringsgrad

På evalueringstidspunktet er indsatsen ikke fuldt implementeret. Som nævnt er indsatsen ændret væsentligt op til pilottestfasen, som blev afbrudt på grund af nedlukningen som følge af COVID-19. På evalueringstidspunktet er indsatsen derfor ikke fuldt implementeret og afprøvet efter den ændrede beskrivelse af indsatsen.

4.6.4 Oplevet udbytte

I dette afsnit sammenfatter vi interviewpersonernes vurdering af udbyttet af at deltage i *Kvindenetværksgruppen*. Som beskrevet ovenfor er indsatsen ikke fuldt implementeret og afprøvet efter den nuværende indsatsbeskrivelse. Det betyder også, at interviewpersonernes vurdering af udbyttet i et vist omfang må bero på indsatsen, som den var sammensat forud for ændringerne. Udbyttet bygger med andre ord delvist på en anden praksis, end den der er beskrevet for den nuværende indsats.

På tværs af alle aktører er der en positiv vurdering af *Kvindenetværksgruppen* i Helsingør Kommune; borgerne har fået noget ud af at deltage i gruppesessionerne, og de har været glade for at deltage. Dog skal det bemærkes, at flere af de interviewede borgere udtrykker, at de ikke er glade for at deltage i grupperne, når der opstår konflikter og drama mellem deltagerne.

Som tidligere nævnt er der i projektet en række centrale mål på borgerniveau for, hvad gruppeindsatsen skal skabe af udbytte på kort sigt og langt sigt. Målene fremgår af boksen til højre.³⁷ I det følgende beskrives interviewede aktørers oplevelser med udbyttet af gruppeindsatsen for borgerne på kort og på langt sigt.

Tabel 15: Projekt mål

- *Borgerne oplever, at gruppeindsatsen støtter dem i at leve et meningsfuldt liv.*
- *Borgerne opnår relationer til hinanden.*
- *Borgerne kommer videre til uddannelse, job eller lokalsamfundsaktivitet og stopper i gruppeforløbet, når de har nået deres mål med at deltage.*

Borgerne har opnået viden om og anvender i praksis nye mestringsstrategier og handlemuligheder ifølge de interviewede projektledere, gruppefacilitatorer og borgerne selv. Borgerne er fx blevet bedre til at mestre deres negative tanker i deres liv.

Endvidere er borgerne blevet motiveret til at handle på deres tanker. En gruppefacilitator fortæller: *"Tit og ofte, når man har været i en gruppe, så fortæller man, hvad man skal, og så bliver man mødt næste gang af folk, der spørger ind til det og følger op. Så det motiverer dem til rent faktisk at gøre det, fordi der er nogen, der følger op."* To af de tre interviewede borgere fortæller også om, at de har fået viden og greb, der gør, at de er blevet bedre til at *"sætte grænser"*, *"mærke efter"* og *"passe på sig selv"*.

CITAT: *"Jeg føler, at jeg har lært noget, som jeg kan bruge i dagligdagen. Jeg har et flexjob ..., og der har jeg taget ting med, som jeg har lært – strategier, som jeg kan lægge over på mit arbejde. Fx hvis der er andre, der har haft det dårligt, og det har været hårdt, så har jeg nogle gange brugt de ting, gruppen har lært mig."* (Borger).

Ydermere tilkendegiver både gruppefacilitatorer og borgere, at borgerne har opnået en **øget trivsel** ved at deltage i gruppesessionerne. Gruppefacilitatorerne oplever fx, at borgerne går derfra lettet og glade, fordi de har fået *"tømt nogle depoter og fyldt nogle andre op"*. En borger udtrykker i lighed hermed: *"Det er et frirum. Gruppefacilitatorerne giver os plads til at tale om ting. Jeg har fået meget ud af at være her."* En gruppefacilitator fortæller også, at borgerne i gruppesessionerne finder håb, drømme samt ønsker for deres fremtid, som de kan arbejde hen imod, og tror mere på dem selv.

³⁷ Evaluerings karakter og datagrundlag betyder, at der ikke kan foretages en stringent test af målopfyldelsen på borgerniveau. Vurderingen af målopfyldelse beror på kvalitative interviews og dermed på overordnede betragtninger om den samlede deltagergruppe.

Borgerne i *Kvindenetværksgruppen* havde før gruppesessionernes start stort set ikke noget **netværk**. Dette har ændret sig efter gruppesessionerne, hvor der arbejdes med relationsopbygning. De tre interviewede borgere beretter alle, at de har fået nye relationer gennem gruppen, som de opretholder uden for gruppen. En borger giver også udtryk for at have fået en god veninde gennem gruppen. Endvidere fortæller borgeren i citatet ovenfor, at hun kan bruge de andre gruppedeltagere i sit liv. En anden borger ønsker at begynde til fitness. Og en tredje borger beretter, at hun ikke kom uden for en dør før, men nu kommer hun i det mindste ud om onsdagen til gruppesessionerne, *”fordi der er noget, jeg glæder mig til.”* Det er dog mindre klart ud fra evalueringen, i hvilket omfang borgerne også oplever en øget deltagelse og social inklusion uden for gruppen som følge af deltagelsen.

CITAT: *”Jeg synes, det er dejligt, at der findes sådan noget her. [...] Det er rart at snakke med andre, der også har udfordringer, og som jeg kan bruge i mit liv.”*
(Borger).

Ydermere er det oplevelsen blandt gruppefacilitatorer og borgerne selv, at borgerne har opnået en **øget selvstændighed** efter deltagelse i gruppesessionerne. En gruppefacilitator fortæller om en borger, *”som er flyttet i egen lejlighed, og klarer det godt.”* En borger fortæller, at hun skal bo alene og ikke på et bosted. Tidligere var hun nervøs og bange, men nu er hun glad og klar til at bo alene. Endvidere fortæller en anden borger, at hun har lært meget og tør flere ting nu: *”Jeg har lært meget i det år, jeg har været her. Jeg tør flere ting, og det kan min familie og venner, som støtter mig, godt mærke.”* Desuden fortæller en gruppefacilitator, om en borger, der er 35 år, at hun tidligere fx har *”bedt andre om at ringe til tandlæge mv, men nu gør hun det selv”*.

Om borgeren modtager ingen eller mindre indgribende kommunale indsatser, kan ikke vides med sikkerhed, men mange af deltagerne i *Kvindenetværksgruppen* er kommet i arbejde (fleksjob) efter at have deltaget i gruppesessionerne. En borger, der ikke er kommet i arbejde, fortæller dog, at hun har fundet ud af, hvad hun gerne vil lave fremover – hun vil gerne være peer-medarbejder.

Samlet set giver interviewmaterialet indtryk af, at *Kvindenetværksgruppen* fører til de ønskede virkninger for de deltagende borgere. Både borgere og gruppefacilitatorer giver udtryk for, at deltagerne opnår et udbytte i forhold til øgede mestringsstrategier og handlemuligheder, øget trivsel, øget netværk og øget selvstændighed. Flere af deltagerne er kommet i beskæftigelse efter gruppeforløbet, men evalueringen kan ikke give et sikkert svar på, hvorvidt indsatsen fører til, at målgruppen modtager mindre indgribende kommunale indsatser efterfølgende.

Det samlede interviewmateriale tyder på, at den oplevede virkning af indsatsen gælder for alle deltagere i målgruppen. Der kan således ikke identificeres specifikke delmålgrupper, som indsatsen opleves særligt virksom for.

4.6.5 Indsatsens omkostninger

Som en del af den afsluttende evaluering er der gennemført en vurdering af omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen *Kvindenetværksgruppen*. Med udgangspunkt i Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser kan beregningen af indsatsens omkostninger klassificeres som en omkostningsvurdering på niveau 1. Det betyder konkret, at det har været muligt at kvantificere og prisfastsætte størstedelen af indsatsens omkostninger og dermed udarbejde et nogenlunde præcist estimat for omkostningsniveauet for indsatsen, opgjort både samlet set og pr. deltager. Endelig kan resultatet med rimelighed generaliseres til andre aktører, ligesom det kan anvendes som input i en økonomisk evaluering, fx ved brug af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af den udarbejdede arbejdsgangsbeskrivelse for indsatsen og suppleret med Helsingør Kommunes erfaringer med afholdelse af indsatsen i praksis, indsamlet gennem strukturerede interviews. På baggrund heraf har vi opstillet det scenarie og de forudsætninger, der ligger til grund for selve omkostningsvurderingen. Omkostningsvurderingen har således ikke til formål at opgøre de faktiske udgifter, Helsingør Kommune har afholdt i forbindelse med deltagelse i projektet. I stedet skal omkostningsvurderingen give et billede af de samlede omkostninger, en kommune vil opleve i forbindelse med etableringen og driften af indsatsen *Kvindenetværksgruppen*, såfremt dette sker efter samme principper og forudsætninger beskrevet i indeværende rapport.

I det følgende beskrives først de forudsætninger og antagelser, der ligger bag omkostningsvurderingens resultater. Dernæst præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen, hvorefter udvalgte følsomhedsanalyser til slut belyser, hvordan variationer i beregningens bagvedliggende forudsætninger påvirker de opgjorte omkostninger.

Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Resultatet af omkostningsvurderingen er afhængigt af de forudsætninger og antagelser, som beregningen bygger på. Tabellen nedenfor opsummerer en række centrale forudsætninger for det scenarie, omkostningsvurderingen af indsatsen er baseret på.

Tabel 16: Forudsætninger for omkostningsvurderingen af Kvindenetværksgruppen

Tidshorizonten for beregningen	3 år
Forløbets varighed	1 ugentlig gruppesession i 1 år ³⁸ samt 4 individuelle samtaler
Antal fagteams	1 team
Antal gruppeforløb pr. fagteam	1 gruppeforløb ³⁹
Gns. antal borgere pr. gruppeforløb	6 borgere
Antal medarbejdere pr. fagteam	2 medarbejdere (gruppefacilitatorer)
Medarbejdernes overenskomstmæssige lønniveau ⁴⁰	SOSU-assistent og fysioterapeut

Ud over de ovennævnte forudsætninger består en omkostningsvurdering af ressourceforbruget forbundet med indsatsen og prisen forbundet hermed. Ressourceforbruget forbundet med *Kvindenetværksgruppen* beskrives kort nedenfor og er fordelt på tre omkostningskategorier: etablering, uddannelse og drift. Såfremt en del af ressourceforbruget ikke har været mulig at kvantificere og/eller værdisætte, beskrives det kvalitativt.

Etablering

I forbindelse med etableringen af indsatsen kan der være behov for, at medarbejderne i samarbejde får etableret et fælles fundament og mindset for, hvordan indsatsen skal drives i kommunen. I Helsingør Kommune har man derfor valgt at afholde en 2-dages kick-off-workshop med en ekstern oplægsholder, hvilket har omkostninger svarende til ca. 12.000 kr. På workshoppen deltager begge gruppefacilitatorer. Flere af kommunens medarbejdere kan med fordel også deltage i

³⁸ Kvindenetværksgruppen er blevet udviklet til at være en lukket gruppeindsats, der forløber over ½ år. Stort set alle deltagere i Helsingør Kommune har dog indtil videre deltaget i den tidligere åbne gruppe i 1 år (det vil sige svarende til to gruppeforløb i træk af den nuværende længde). Derfor er omkostningsvurderingen baseret på, at et forløb tager 1 år.

³⁹ Kvindenetværksgruppen er blevet udviklet til at være en lukket gruppeindsats, der forløber over ½ år. Stort set alle deltagere i Helsingør Kommune har dog indtil videre deltaget i den tidligere åbne gruppe i et år (det vil sige svarende til to gruppeforløb i træk af den nuværende længde). Derfor er omkostningsvurderingen baseret på, at et forløb tager 1 år.

⁴⁰ Lønudgifter er baseret på overenskomststatistikken opgjort af Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (<https://www.krli.dk>). Alle lønudgifter er opgjort på kommunalt plan, er gennemsnitlige og omfatter grundløn, alle tillæg, overarbejde, særydelse, særlig feriegodtgørelse og pension og er herudover tillagt en standard-overhead på 20 pct., jf. Finansministeriets retningslinjer.

workshoppen, hvormed etableringsudgifterne til *Kvindenetværksgruppen* potentielt kan reduceres.

Det er desuden Helsingør Kommunes erfaring, at indsatsen kræver, at gruppefacilitatorerne bruger tid på at sætte sig ind i og planlægge gruppeindsatsen. Det har dog ikke været muligt at kvantificere disse indledende forbedrestimer og de indgår derfor ikke i de opgjorte omkostninger. Disse forventes dog at have mindre betydning for det samlede resultat.

Uddannelse

I Helsingør Kommune har begge indsatsens gruppefacilitatorer modtaget en grunduddannelse i narrative samtaler med en varighed på 4 dage. Undervisningsomkostningerne hertil har i Helsingør Kommune haft et omfang af 8.500 kr. pr. gruppefacilitator. Der vil være rejseaktivitet forbundet med uddannelsen, og der skal derfor afsættes ressourcer til 3 overnatninger og timedagpenge til hver gruppefacilitator. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser⁴¹. Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

I forbindelse med afholdelsen af *Kvindenetværksgruppen* anvendes metoden Feedback Informed Treatment (FIT), hvilket kræver uddannelse i brugen heraf. Begge gruppefacilitatorer modtager denne uddannelse, der pr. deltager koster 3.000 kr. Uddannelsen har en varighed på 2 dage, og det antages, at der i den forbindelse skal afsættes ressourcer til en enkelt overnatning og timedagpenge til hver gruppefacilitator. Omkostningerne forbundet med sidstnævnte er baseret på standardpriser for indlandsrejser⁴². Der vil herudover være transportomkostninger forbundet med deltagelse i uddannelsen. Da det ikke med rimelighed har været muligt at kvantificere disse, indgår de ikke i beregningen. Omkostningerne hertil vurderes dog at være af mindre betydning for det samlede resultat.

Endelig har begge gruppefacilitatorer modtaget kompetenceudvikling i gruppemetode, og uddannelse heri vurderes at være en central forudsætning for gennemførelsen af indsatsen. Da dette har været en del af deltagelsen i "Projekt Virksomme Gruppebostøttemetoder", har det ikke været muligt at opgøre kommunens samlede udgifter hertil. I stedet baserer omkostningerne hertil sig på oplysninger leveret af Dansk Familierapeutisk Institut (DTFI), der i samarbejde med Center for Offentlig Kompetenceudvikling (COK) afholder kurser i gruppemetode. Ifølge DTFI har en basisuddannelse i gruppemetode en varighed af 6 arbejdsdage med en samlet pris på 101.400 kr. (svarende til 16.900 kr. pr. undervisningsdag). Uddannelsen afholdes lokalt i den enkelte kommune, og der vil derfor ikke være omkostninger forbundet med hverken transport eller overnatning. Det bør hertil bemærkes, at flere af kommunens medarbejdere kan deltage i uddannelsen, uden at dette har indflydelse på omkostningerne til undervisningen. Det betyder, at uddannelsesomkostningerne relateret til *Kvindenetværksgruppen* potentielt kan reduceres. I indeværende omkostningsvurdering er der ikke taget højde herfor. Endelig skal det bemærkes, at behovet for kompetenceudvikling i gruppemetode kan være lokalt afhængig af medarbejdernes eksisterende kompetencer i den enkelte kommune. Såfremt en kommunes medarbejdere allerede har kompetencer inden for gruppemetode, vil der enten være lavere eller ingen omkostninger hertil.

⁴¹ Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

⁴² Kilde: Cirkulære om satsregulering pr. 1. januar 2019 for tjenesterejser.

Drift

Deltagelse i *Kvindenetværksgruppen* forudsætter, at borgeren er visiteret hertil. Som tidligere beskrevet foregår dette ved, at Socialpædagogisk vejledning på et månedligt driftsmøde vurderer, om den enkelte borger kan/skal deltage i gruppen. Det skal bemærkes, at omkostningerne forbundet med denne indledende visitation ikke med rimelighed har kunnet kvantificeres og derfor udelukkende indgår kvalitativt i beregningen.

Når en borger er blevet visiteret til *Kvindenetværksgruppen*, afholdes der inden indsatsens opstart en individuel forsamtale med hver enkelt borger. Forsamtalen afholdes af de to gruppefacilitatorer, og der skal afsættes ca. 1 time hertil.

Forud for hvert gruppeforløb er det Helsingør Kommunes erfaring, at de to gruppefacilitatorer bruger omkring 30 min. på at forbedre forløbet. Selve gruppeforløbet består af en ugentlig gruppesession af 2½ time, hvor begge gruppefacilitatorer er til stede. Efter en session bruger facilitatorerne omkring 45 min. på registrering i FIT og efterrefleksion. Indsatsen evalueres løbende med den enkelte borger hver tredje måned. Facilitatorerne bruger omkring 45 min. (inkl. forberedelsestid) på de individuelle evalueringer pr. borger.

Foruden omkostninger til gruppefacilitatorernes tidsforbrug er der i omkostningsvurderingen også medregnet udgifter til en årlig FIT-licens på 1.000 kr. pr. facilitator. Endelig skal der afsættes ressourcer til supervision til gruppefacilitatorerne. Supervisionen finder sted ca. 9 gange årligt, har en varighed på 2 timer og varetages af en ekstern psykolog. Det antages, at denne har en timepris på 1.500 kr.

I Helsingør Kommune er indsatsen blev afholdt som en kombination af gruppesessioner i kommunens egne lokaler og aktiviteter afholdt ude i lokalsamfundet. På baggrund af oplysninger fra Helsingør Kommune har der ikke været lokaleomkostningerne forbundet med hverken de internt eller eksternt afholdte gruppesessioner, hvorfor disse ikke indgår i beregningen. Såfremt en kommune har udgifter hertil, vil det have indflydelse på de samlede omkostninger.

Sparede omkostninger

I Helsingør Kommune har deltagelse i *Kvindenetværksgruppen* medført, at deltagerne modtager en ugentlig gruppeindsats frem for en tidsmæssig tilsvarende individuel indsats – det vil sige en ugentlig individuel session af 2,5 timers varighed i 1 år. Under antagelse af, at denne indsats varetages af en kommunalt ansat socialpædagog, vil de sparede omkostningerne hertil have et omfang af ca. 44.100 kr. pr. deltager. Det skal hertil bemærkes, at der endvidere skal afsættes ressourcer til forberedelse, supervision, mv. Omfanget heraf har dog ikke været muligt at opgøre, og indgår derfor udelukkende kvalitativt i omkostningsvurderingen.

Omkostningsvurderingens resultater

I dette afsnit præsenteres resultatet af omkostningsvurderingen. Først præsenteres indsatsens nettoomkostninger⁴³. Herefter præsenteres en række følsomhedsanalyser, der undersøger, hvordan indsatsens nettoomkostninger påvirkes, såfremt forudsætningerne bag beregningen ændrer sig.

Nettoomkostningerne forbundet med Kvindenetværksgruppen

Nettoomkostningerne forbundet med *Kvindenetværksgruppen*, udregnet på baggrund af ovenstående antagelser, fremgår af Figur 19 nedenfor. Heraf ses det, at de samlede nettoomkostninger

⁴³ Med nettoomkostninger forstås indsatsens bruttoomkostninger (det vil sige omkostningerne forbundet med etableringen og driften af indsatsen) fratrukket de omkostninger, der spares som følge af, at *Kvindenetværksgruppen* erstatter en anden indsats. De opgjorte bruttoomkostninger fremgår af bilag 6.

beløber sig til ca. -10.400 kr., mens nettoomkostningerne pr. deltager er opgjort til omtrent -600 kr. Det betyder dermed, at ressourceforbruget forbundet med afholdelsen af *Kvindenetværksgruppen* er mindre end ressourceforbruget relateret til den sædvanlige individuelle indsats, som deltagerne normalt ville modtage. Med andre ord medfører *Kvindenetværksgruppen* således en besparelse for kommunen.

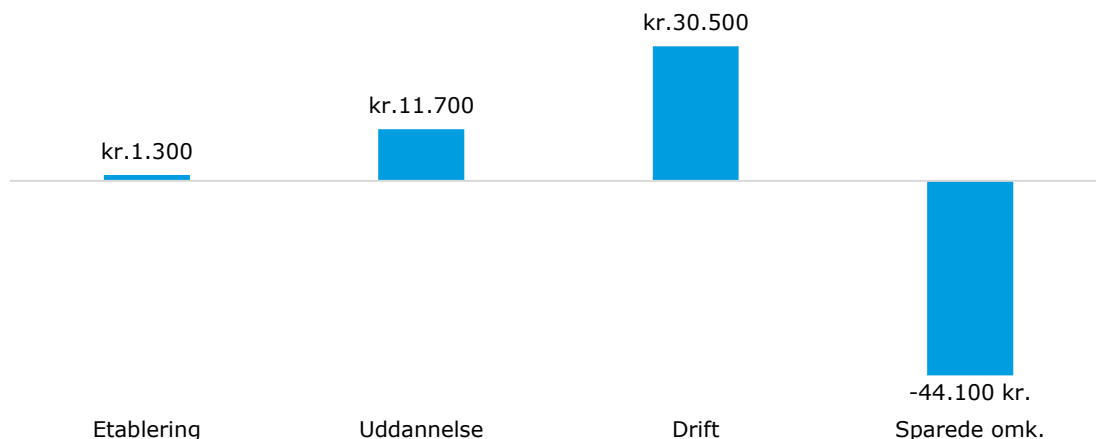
Figur 19: Samlede nettoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

I Figur 20 nedenfor er de samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt i forhold til omkostningskategorierne: etablering, uddannelse, drift og sparede omkostninger.

Figur 20: Samlede nettoomkostninger pr. deltager fordelt på omkostningskategorier, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Det fremgår af figuren, at de samlede omkostninger hovedsageligt udgøres af udgifter til den løbende drift af indsatsen, hvilket beløber sig til 30.300 kr. pr. deltager. Uddannelsesomkostningerne beløber sig til ca. 11.700 kr. pr. deltager, mens etableringsomkostningerne beløber sig til ca. 1.300 kr. pr. deltager. Endelig ses det, at de sparede omkostninger beløber sig til -44.100 kr.

Følsomhedsanalyse

De beskrevne resultater afhænger af de forudsætninger, beregningen er baseret på. I dette afsnit præsenteres to følsomhedsanalyser, hvor der justeres på disse antagelser. Følsomhedsanalyserne gennemføres for at vise, hvilket spænd de samlede omkostningerne forventes at kunne ligge indenfor. Først undersøges det, hvordan resultaterne påvirkes, hvis der justeres på antagelsen om,

hvor mange borgere der deltager pr. gruppeforløb. Herefter undersøges det, hvor følsomme resultaterne er overfor længden af deltagerens forløb. Når én forudsætning ændres, holdes alle andre faste.

Antal deltagere pr. forløb

For *Kvindenetværksgruppen* har antallet af deltagere pr. forløb i gennemsnit ligget på 6. Hvis dette antal ændres, vil det have indflydelse på de samlede omkostninger. I Tabel 17 ses de samlede omkostninger i alt og pr. deltager ved en ændring af antallet af deltagere pr. forløb.

Tabel 17: Analyse af ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
4 deltagere pr. forløb	226.700 kr.	19.600 kr.
6 deltagere pr. forløb	-10.400 kr.	-600 kr.
8 deltagere pr. forløb	-247.500 kr.	-10.900 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Af tabellen fremgår det, at, når antallet af deltagere falder fra 6 til 4 deltagere pr. forløb, sker der en stigning i både de samlede omkostninger i alt og pr. deltager. Helt konkret fremgår det, at de samlede nettoomkostninger pr. deltager udgør ca. 19.600 kr. Hvis antallet af deltagere pr. forløb reduceres til 4, vil *Kvindenetværksgruppen* dermed være dyrere end den sædvanlige individuelle indsats. Som det ligeledes fremgår af tabellen, gør det modsatte sig gældende, hvis antallet af deltagere pr. forløb stiger fra 6 til 8. Her ses det, at de samlede omkostninger i alt ligger på -247.500 kr. og -10.900 kr. pr. deltager. Det betyder altså, at såfremt antallet af deltagere pr. forløb kan øges med 2 ekstra deltagere, vil ressourceforbruget forbundet med *Kvindenetværksgruppen* være betydeligt lavere end ressourceforbruget relateret til den sædvanlige individuelle indsats, deltagerne ellers ville modtage og dermed medføre en markant besparelse for kommunen.

Forløbslængde

På baggrund af erfaringerne fra Helsingør Kommune forudsættes det i omkostningsvurderingen, at en deltager i gennemsnit er en del af *Kvindenetværksgruppen* i 1 år. Det er dog oprindeligt tiltænkt, at et forløb har en varighed på ½ år. I Tabel 18 nedenfor har vi opgjort de samlede omkostninger i alt og pr. deltager, hvis deltagerens forløb har en varighed på hhv. ½ år og 1 år.

Tabel 18: Analyse af ændringer i forløbslængde (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
½ år	42.500 kr.	1.200 kr.
1 år	-10.400 kr.	-600 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Som det fremgår af tabellen, er nettoomkostningerne pr. deltager -600 kr. ved en forløbslængde på 1 år, mens omkostningerne pr. deltager ligger på 1.200 kr. ved en forløbslængde på et halvt år. Når forløbslængden halveres, betyder det, at der hvert år er dobbelt så mange borgere, som kan modtage indsatsen. Herved vil bruttoomkostninger pr. deltager falde (jf. bilag 6, tabel 29). Samtidig medfører en halvering af forløbslængden dog også en halvering af de sparede omkostninger pr. deltager. Da førnævnte bruttoomkostninger ikke falder lige så meget som de sparede omkostninger pr. deltager, betyder det, at de samlede nettoomkostninger pr. deltager ved en forløbslængde på et halvt år er højere, end hvis indsatsens forløbslængde 1 år.

5. BILAG

BILAG 1: INFORMANTOVERSIGT

Nedenfor fremgår en oversigt over deltagere i interviews for de tre kommuner.

Gentofte Kommune	
Gruppefacilitatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med tre medarbejdere
Ledelse	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med leder af Social- og Handicapområdet • Interview med leder af Socialpsykiatrisk Center • Interview med leder af Center for Netværk (konstitueret) og tidligere ledere af Udeteamet (§§ 85 og 82) • Interview med souschef for Socialpsykiatrisk Center og daglig leder af den boligsociale indsats • Interview med leder af myndighed
Projektleder	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med projektleder
Myndighed og øvrige visitatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med koordinator af Fælles Forum
Samarbejdspartnere	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med frivillig gruppefacilitator i Café Une
Borgere	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med tre borgere
Øvrige	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med to individuelle kontaktpersoner

Slagelse Kommune	
Gruppefacilitatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med syv gruppefacilitatorer
Ledelse	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med ledelse: <ul style="list-style-type: none"> ○ Leder af Center for Psykosocial Udvikling Slagelse (CPUS) ○ Stab og myndighedschef ○ Områdeleder for netværksstøtten
Projektleder	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med projektleder
Myndighed og øvrige visitatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med visitationskoordinator • Gruppeinterview med socialrådgiver i Team Myndighed
Samarbejdspartnere	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med Frivilligcenter
Borgere	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med fem borgere (igangværende) • Interview med borger (afsluttet) • Interview med borger (afsluttet)

Helsingør Kommune	
Gruppefacilitatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med en gruppefacilitator for ADHD-gruppen • Gruppeinterview med tre gruppefacilitatorer for Brugerstyret gruppeindsats • Gruppeinterview med to gruppefacilitatorer for Kvindenetværksgruppen
Ledelse	<ul style="list-style-type: none"> • Interview med centerchef for Særlig Social Indsats
Projektleder	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med tre projektledere
Myndighed og øvrige visitatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med repræsentanter for Visitationsudvalget: faglig koordinator og visitator
Borgere	<ul style="list-style-type: none"> • Gruppeinterview med seks borgere fra ADHD-gruppen • Gruppeinterview med fire borgere fra Brugerstyret gruppeindsats (18+) • Gruppeinterview med to borgere fra Brugerstyret gruppeindsats (30+) • Gruppeinterview med tre borgere fra Kvindenetværksgruppen
Øvrige	<ul style="list-style-type: none"> • Workshop med fokus på målgruppe og samarbejde mellem gruppefacilitatorer og myndighed.

BILAG 2: BRUTTOOMKOSTNINGER FORBUNDET MED TRIVSEL GENNEM NETVÆRK**Figur 21: Samlede bruttoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede**

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 19: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
6 deltagere pr. forløb	662.600 kr.	19.100 kr.
8 deltagere pr. forløb	671.500 kr.	14.500 kr.
9 deltagere pr. forløb	675.900 kr.	13.000 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 20: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i lønomkostningerne (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

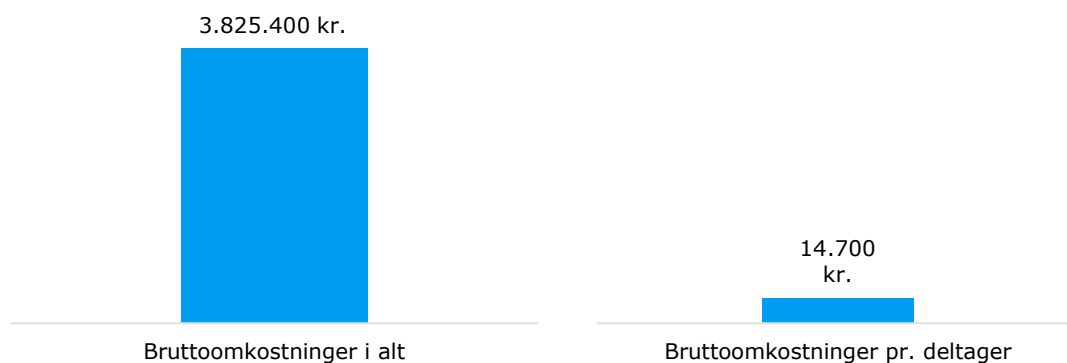
	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
Social- og sundhedsassistent	659.200 kr.	14.300 kr.
Socialpædagog	671.500 kr.	14.500 kr.
Socialrådgiver	695.800 kr.	15.100 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 21: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i lønomkostningerne (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
Ingen af indsatsens deltagere visiteret til § 82 a	671.500 kr.	14.500 kr.
25 pct. af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a	784.500 kr.	17.000 kr.
50 pct. af indsatsens deltagere er visiteret til § 82a	897.400 kr.	19.400 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

BILAG 3: BRUTTOOMKOSTNINGER FORBUNDET MED AKTIVT FÆLLESSKAB**Figur 22: Samlede bruttoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede**

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 22: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

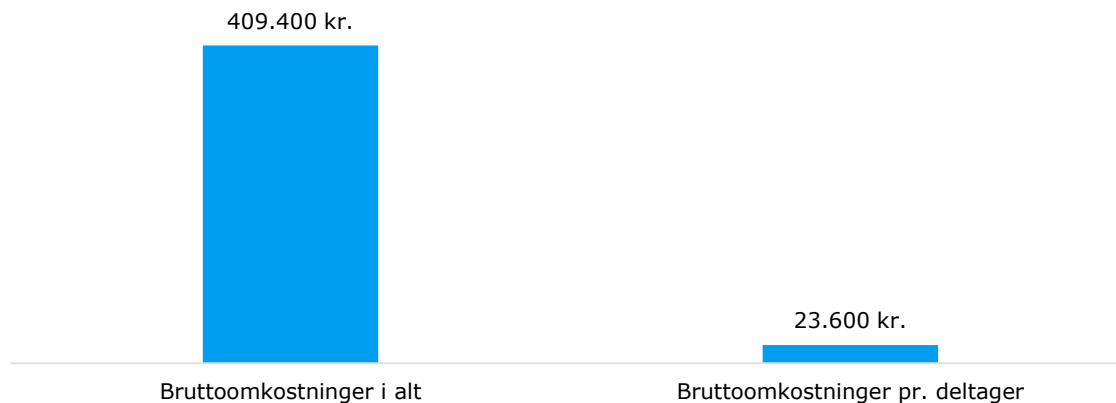
	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
8 deltagere pr. forløb	3.632.000 kr.	17.500 kr.
10 deltagere pr. forløb	3.825.400 kr.	14.700 kr.
12 deltagere pr. forløb	4.020.700 kr.	12.900 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 23: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i lønomkostningerne (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
1 team	1.321.500 kr.	15.300 kr.
2 teams	2.573.900 kr.	14.900 kr.
3 teams	3.825.400 kr.	14.700 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

BILAG 4: BRUTTOOMKOSTNINGER FORBUNDET MED ADHD-GRUPPEN**Figur 23: Samlede bruttoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede**

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 24: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
4 deltagere pr. forløb	405.500 kr.	35.100 kr.
6 deltagere pr. forløb	409.400 kr.	23.600 kr.
8 deltagere pr. forløb	413.200 kr.	17.900 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 25: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
4 deltagere pr. forløb	405.500 kr.	35.100 kr.
6 deltagere pr. forløb	409.400 kr.	23.600 kr.
8 deltagere pr. forløb	413.200 kr.	17.900 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

BILAG 5: BRUTTOOMKOSTNINGER FORBUNDET MED BRUGERSTYRET GRUPPEINDSATS**Figur 24: Samlede bruttoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede**

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 26: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

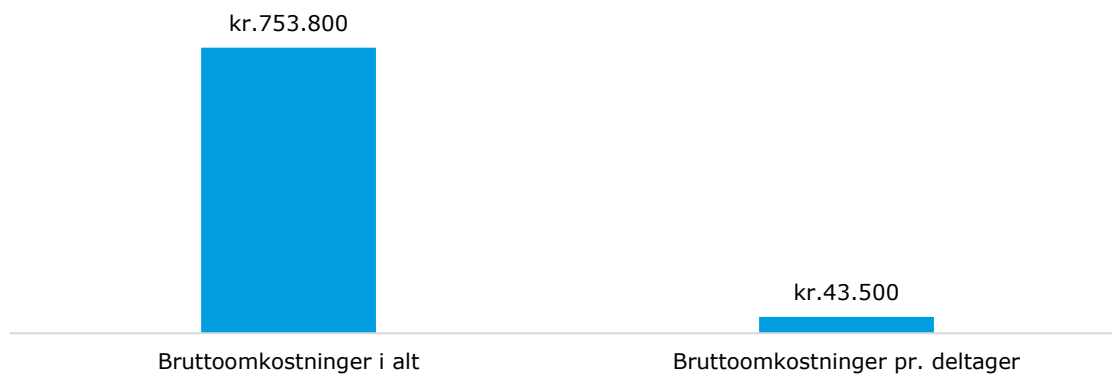
	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
6 deltagere pr. forløb	1242.300 kr.	111.900 kr.
8 deltagere pr. forløb	1.289.700 kr.	87.200 kr.
9 deltagere pr. forløb	1.313.400 kr.	78.900 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 27: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i brugen af FIT (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
Uden FIT	1.226.800 kr.	82.900 kr.
Med FIT	1.289.700 kr.	87.200 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

BILAG 6: BRUTTOOMKOSTNINGER FORBUNDET MED KVINDENETVÆRKSGRUPPEN**Figur 25: Samlede bruttoomkostninger i alt og pr. deltager, nettonutidsværdi (NNV), 2020-priser, afrundet til hele hundrede**

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 28: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i antal deltagere pr. forløb (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
4 deltagere pr. forløb	736.200 kr.	63.800 kr.
6 deltagere pr. forløb	753.800 kr.	43.500 kr.
8 deltagere pr. forløb	771.400 kr.	33.400 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.

Tabel 29: Analyse af bruttoomkostningerne ved ændringer i forløbslængde (NNV, 2020-priser, afrundet til hele hundrede)

	Omk. i alt	Omk. pr. deltager
0,5 år	806.700 kr.	23.300 kr.
1 år	753.800 kr.	43.500 kr.

Kilde: Egne beregninger foretaget i Socialstyrelsens omkostningsmodel.